
CHARUDATHAN

A. R. RAJA RAJA VARMA.

ചാരു ഭത്തൻ

(ഒരു നാടകം)

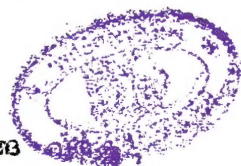

എ. ആർ. രാജരാജവർമ്മ

പ്രസാധകൻ

കെ. ആർ. ജി. മേനോൻ,

ബി. വി. ബുക്സിപ്പോ & പ്രിന്റിംഗ് ഹൗസ്,
തിരുവനന്തപുരം-1.

(പകർപ്പുപകാശം)

1138]

പ്രസാധകന്റെ മുദ്രയില്ലാത്ത

FIRST EDITION.....

1092 M. E.

RE-PRINT.....

1133. 11

ആ മ വ ഞ

മാളവികാഗ്നിമിത്രത്തിന്റെ അവതാരികയിൽ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുള്ള സംഗതികൾ തന്നെയാണ് ചാരുദത്തനെയും ആവിർവിപ്പിച്ചത്. അതിനാൽ ഉത്ഭവപ്രകാരം ചാരുദത്തൻ മാളവികയുടെ അനുജനും കലാചിലാസ നാടകസംഘക്കാരുടെ വക നാടകാവലിയിൽ മൂന്നാം നമ്പർ പുസ്തകവുമാകുന്നു. ചാരുദത്തൻ അതിന്റെ മുൻഗാമികളോടൊപ്പം സംസ്കൃതമൂലഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ ശരിതർജ്ജമയല്ല. ശരിതർജ്ജമ എന്ന പദംകൊണ്ടു ഞാൻ വിവക്ഷിക്കുന്നത് പ്രതിപദനമാത്രമല്ല ഭാഷാകുമാരസംഭവത്തിൽ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുള്ളത്, മദ്ധ്യ വായനക്കാരെ ഓർമ്മിപ്പിച്ചുകൊള്ളട്ടെ. ശാകന്തളത്തിലും മാളവികാഗ്നിമിത്രത്തിലും ഭാഷാഭേദം മാത്രമേ ചെലുത്തിട്ടുള്ളുവെന്നിരിക്കെ ചാരുദത്തനിൽ അതിന്റെ മൂലമായ മൂലകടികത്തിലേ വിഷയത്തിൽക്കൂടി ഭേദഗതികൾ ചേർത്തുണ്ടിവന്നു. അതിലേയ്ക്കുള്ള കാരണങ്ങളും പ്രസ്താവിക്കാം:—

(1) കാളിദാസകൃതികളോടൊപ്പം തുറകകൃതിസ്വരൂപമല്ല, സങ്കല്പനരൂപമാകുന്നു എന്നു പണ്ടുതന്നെ പണ്ഡിതന്മാർ ശങ്കയുണ്ടായിരുന്നു. ഈയിടെ ഭാസനാടകചക്രം തിരുവനന്തപുരം, രാജകീയ സംസ്കൃതഗ്രന്ഥാവലിയിൽ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയതിന്റെ കൂട്ടത്തിൽ 'ചാരുദത്തം' എന്ന നാടകം വെളിപ്പെടുത്താൻകൂടി ആവിഷയത്തിൽ സംശയവും തീർന്നു. ചാരുദത്തത്തിൽ നാലാം മാത്രയേ കിട്ടിയിട്ടുള്ളൂ. അത്രയും ഭാഗം മൂലകടികത്തിലെ ആദ്യത്തെ നാലു അങ്കങ്ങളോടു താരതമ്യപ്പെടുത്തി നോക്കിയാൽ രണ്ടും ഒന്നുതന്നെ എന്നു സ്പഷ്ടമാണ്. മൂലകടികത്തിൽ ചില എച്ചുകെട്ടുകൾ മുഴച്ചുകാണും എന്നു മാത്രം വിശേഷം.

(2) ശാകന്തളാദികൾക്കുള്ള പ്രൗഢത, ഗാംഭീര്യം, ഔചിത്യം, സന്ദർഭമുദാ മുതലായ ഗുണങ്ങൾ മൂലകടികത്തിന്നു നീലിയിട്ടില്ല.

(3) എന്റെ ആവശ്യം അഭിനയോചിതമായ ഒരു സാർക്കാസ്മിക് വേണമെന്നിരിക്കെ, യഥാസ്ഥിതമായ മുള്ളുകടികത്തിലെ രംഗനം വിധാനങ്ങൾ രംഗപ്രയോഗത്തിന് ഒട്ടും യോജിക്കുന്നില്ല.

(4) മുള്ളുകടികത്തിൽ പല സന്നാഹങ്ങളും വൈചിത്ര്യ വിശേഷംകൂടാതെ വലിച്ചു നീട്ടിയിട്ടുണ്ട്. എന്നുമാത്രമല്ല വിമർശകൻ മൈത്രേയൻ വീണവായനയെപ്പറ്റി പറയുമ്പോലെ, മധുരവും അധികായാൽ ചെടിച്ചുപോകും, (36-ാം വശം).

മേൽ വിവരിച്ച കാരണങ്ങളാൽ, മുള്ളുകടികത്തെ യഥാസ്ഥിതമായി തർജ്ജമചെയ്താൽ ഉദ്ദിഷ്ടസിദ്ധി വരില്ലെന്നു എനിക്കു ബോധപ്പെട്ടു. എന്നാൽ ഈ നാടകത്തെ എന്തിനു തൊടാൻ പോയി എന്നാണ് പിന്നത്തെ ചോദ്യം. അതിലെ കഥാപാത്രങ്ങൾ സംസ്കൃതനാടകങ്ങൾക്കു പൊതുവെ അപൂർവ്വം എന്നു പാശ്ചാത്യ പണ്ഡിതന്മാർ ഉൽഘോഷിക്കുന്ന ഒരു വിശേഷഗുണമുണ്ട്— അതാവിത് ഇംഗ്ലീഷിൽ Action എന്നു പറയുന്ന ക്രിയാശീലതയ്ക്കു് പരിപൂർത്തി. അതിനാൽ കയ്പുകൊണ്ടിരിക്കാനും മധുരംകൊണ്ടു് ഉല്ലാസം വഹിയ്ക്കാനും എന്നുള്ള നിലയിലായി എന്നിട്ടു്. ഈ സങ്കടാവസ്ഥയിൽ,

“ഗുണദോഷാബുദ്ധോഗ്രഹണാനിഷ്കേച്ഛാവിവേചനാദ
ശിരസാശ്ലാഘത പൂർവ്വംപരം കണ്ഠേനീയച്ഛതി”

എന്ന ന്യായം എനിക്കു ശരണീകരണീയമായിത്തീർന്നു; ആ ന്യായത്തെ പ്രയോഗിക്കുന്നതിൽ ഭാസന്റെ ഗ്രന്ഥം മാർഗ്ഗപ്രദവും ചെയ്തു. ഭാസന്റെ നാലുപാട്ടുകളെ ഏതുവിധമുള്ള പ്രഹരങ്ങൾക്കു് ശുഭകൻ വൃഥാ സ്വീകരിക്കുന്നതിനു് വേണ്ട അനേകവിധം ശുഭകന്റെ ശേഷമുള്ള ആറുപാട്ടുകളെ തക്ഷണംകൊണ്ടു് കൃശീകരിക്കയാണു് ഞാൻ ചെയ്തതു്. എന്റെ ഈ വിഷയത്തിലുള്ള യത്നം എത്രത്തോളം ഫലിച്ചുവെന്നതു വായനക്കാർ തീർച്ചപ്പെടുത്തേണ്ടതാണ്. ഭാസന്റെ കൃതിക്കു് അവശ്യം ഉണ്ടായിരിക്കേണ്ടതായ അവശേഷം കണ്ടു കിട്ടാൻ സംഗതിയാകുന്നതുവരെ എന്റെ മനസ്സിന് ഈ വിഷയത്തിൽ ചാരിതാത്മ്യം വരുന്നതല്ല.

കൃത്യത്തിൽ എഴുത്തച്ഛന്റെ അദ്ധ്യാത്മരാമായണംപോലെ ഒരു സ്വാതന്ത്ര്യഭാഷാത്തരമാണ് ഞാൻ ഈ കൃതിയിൽ അംഗീകരിച്ചത്. നാദിയും ഭരതവാക്യവും പുരപ്പിച്ചുകൊണ്ട് അഭ്യവസാനം മാറിപ്പോയി എന്നു തോന്നാം. എന്നാൽ അദ്വൈത നാലക്ഷങ്ങളിൽ ഭാസനെ അനുസരിച്ചുവെന്നല്ലാതെ പറയത്തക്ക ഭേദഗതികൾ ഒന്നും ചെയ്തിട്ടില്ല. ശേഷം ഭാഗത്തിൽ കൂടുതൽ മെയ്തു കുറവും കുറവുചെയ്തതു കൂടുതലുമായിരിക്കും; ഔചിത്യത്തിനഭേദം അന്യമാകരണങ്ങളും അപൂർവ്വമായി ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. കഥാഗതിയിലും രംഗവിഭാഗത്തിലും മാറ്റങ്ങൾ ചെയ്യേണ്ടിവന്നുവന്നിരിക്കുവാനുണ്ടാകുമെന്നും സ്വാതന്ത്ര്യം ഞാൻ സൗകര്യപോലെ അവലംബിച്ചിട്ടുണ്ട്. നാലഞ്ചു പുതിയ ശ്ലോകം ചേർക്കുകയും നാല്പതൻപതു പഴയ ശ്ലോകം തള്ളുകയും ചെയ്തുകണ്ടായി. ഉജ്ജയിനിയിലെ ചുരുക്കുകൾക്കുവേണ്ടി പൂർവ്വവിഭാഷകൾ നാട്ടുകാർ ദുർഗ്രഹങ്ങളാകയാൽ അതിന്റെ സ്ഥാനത്തു് ഈ ഭേദങ്ങളെ പാശ്ചാത്യീകരിക്കാതെ സങ്കേതങ്ങൾ ഉപയോഗിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. കോടതിയും കേസുവിചാരണയും ഞാൻ ഒന്നു തേച്ചു മറയ്ക്കിയിട്ടുണ്ടെങ്കിലും നമ്മുടെ പുരാതനമായ അർത്ഥശാസ്ത്രത്തിലും ധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലും കാണുന്നതിൽ കവിന്റെ വ്യവഹാരപ്രതികളാണെന്നും പ്രതിപാദിച്ചിട്ടില്ല. അതുകൊണ്ടുതന്നെ കോട്ട്, പോലീസ്, ജഡ്ജി മുതലായ ഇക്കാലത്തെ ഇംഗ്ലീഷ് പദങ്ങളെ ഉപയോഗിക്കേണ്ടെന്നുവെച്ചതും.

പ്രകൃതനാടകത്തിലെ ഇതിവൃത്തം കല്പിതവും ഏറെക്കുറെ വ്യാകുലവുമാകയാൽ അതിന്റെ ഒരു സംക്ഷേപം ഇവിടെ കൊടുക്കുന്നത് ഉചിതമായിരിക്കും—

കഥാവസ്തു.

പണ്ട് ഉജ്ജയിനിയിൽ സകലഗുണസമ്പന്നനായി മാതാഭത്തൻ എന്ന് ഒരു സാത്ത്വാഹനനായിരുന്നു. അയാൾ കപ്പൽ ചേതാ മുതലായ അനന്തങ്ങൾ നേരിട്ടിട്ടും ഔദാത്യത്തിനു കുറവു ചെയ്യാതെ കാലം നയിച്ചതിൽ ദരിദ്രനായിത്തീർന്നു. എന്നാലും അയാൾക്കു നഗരത്തിൽ മാന്യന്മാരുടെ കൂട്ടത്തിൽതന്നെ സ്ഥാനം അനുവദിക്കപ്പെട്ടുവന്നു.

സൗഭാഗ്യകാമ്പാദികൾക്കൊണ്ട് ഉജ്ജയിനിക്ക് ഒരു അലങ്കാരമായിരുന്ന വസന്തസനയെന്ന ഗണിക ഒരിക്കൽ പൂർണ്ണപ്പാടുസമയത്തു ചാരുത്തനെ കാണാനിടയായി. പ്രഥമദർശനത്തിൽത്തന്നെ രണ്ടുപക്ഷം അന്യോന്യാനുരാഗം ഉത്ഭവിച്ചു. എന്നാൽ ചാരുത്തൻ തന്റെ ദാരിദ്ര്യത്തെയോർത്തു മദനവികാരങ്ങൾക്കു വലിക്കാൻ ഇടക്കൊട്ടുതില്ല വസന്തസനയാകട്ടെ ജനനംകൊണ്ടു വേറുയെങ്കിലും പ്രകൃതികൊണ്ടു കലസ്സിച്ചുവെച്ചിരുന്നതിനാൽ തനിക്ക് ചാരുത്തനിൽ തോന്നിയ അകൃത്രിമമായ പ്രണയത്തെ ലേശം മാച്ചില്ല. എന്ന മാതൃല്ല, രാജ്യത്തിലെ രാജാവായ പാലക്കൻ്റെ സ്വാഭാതത്വ സംസ്ഥാനക്കൻ്റെ പ്രാർത്ഥനകളെ നിരസിക്കുകയുണ്ടായി. ചാരുത്തൻ്റെ നേരയുജ്ജ അനുരാഗം കൊണ്ടാണ് ഇവർ തനിക്ക് വരാപ്പകാത്തത് എന്നറിഞ്ഞു മുഹൂർത്തം മുൻപറയായ ആ രാജസ്വാമി ചാരുത്തൻ്റെ നേരെ ദേഷ്യവും ഉത്ഭവിച്ചു.

കാമാതുരനായ സംസ്ഥാനക്കൻ തന്റെ സേവനായ വിടനമൊന്നിച്ചു ഒരു ദിവസം സന്ധ്യാകാലത്തു സഞ്ചരിക്കുമ്പോൾ വസന്തസനയെ കണ്ടെത്തിയതിൽ അവളെ ബലാൽക്കാരമേണ പിടിക്കാനായിട്ട് ഓടിച്ചു. മൂന്നുപേരും കൂടി തെരുവീഥിയിൽ ഓടുമ്പോൾ വിടൻ്റെ സഹായംകൊണ്ടു വസന്തസന തന്റെ കാമുകനായ ചാരുത്തൻ്റെ ഗൃഹത്തിൽ കേറി രക്ഷപ്പെട്ടു; തന്റെ ആഭരണങ്ങൾ അവിടെ സൂക്ഷിക്കാൻ എല്ലിച്ചിട്ടു, നീലാവുദിച്ചതോടുകൂടി സ്വഗൃഹത്തിലയ്ക്കുതന്നെ മടങ്ങുകയുണ്ടായി. ഈ അപ്രതീക്ഷിത സമാഗമം അവളുടെ അന്യോന്യാനുരാഗത്തിന് ഉദ്ദീപനമായി കലാശിച്ചു.

വസന്തസനയുടെ പരിചാരകിമാരിൽ മദനികയെന്ന പേരായിട്ട് ഒരു രൂപവതിയായ യുവതിയുണ്ടായിരുന്നു. അവളെ പാടലിപ്പുത്രത്തിൽനിന്നു ഉജ്ജയിനിയിൽ വന്നു താമസിച്ചിരുന്ന ശവിലക്കൻ എന്ന ഒരു സാധാസിക ബ്രാഹ്മണൻ കാച്ചിരുന്നു. ആ ബ്രാഹ്മണൻ മദനികയെ ദാസ്യത്തിൽ നിന്നു മോചിപ്പിക്കുന്നതിനു

നേടാൻ വേണ്ടി തനിക്കു തസ്തികയേറ്റത്തിൽ ഉണ്ടായിരുന്ന നേപ്പാളം പ്രയോഗിച്ച് ചാരുത്തന്റെ ഹൃദത്തിൽ വസന്തസേന വൃക്ഷിക്കാനേല്പിച്ചിരുന്ന ആഭരണങ്ങൾ മോഷണം ചെയ്തു. എന്നാൽ ആഭരണങ്ങൾ മരണിക്കൽ കൊണ്ടുകൊടുത്തപ്പോൾ അതുകൾ തന്റെ സ്വാമിനിയുടെ വകയാണെന്നുള്ള സംഗതി അർദ്ധമനസ്സിലാക്കി. വാസ്തവം വസന്തസേന അറിഞ്ഞാൽ ഈ കാര്യങ്ങളെ ഉദ്ദേശ്യം സിദ്ധിക്കയില്ലെന്നു മാത്രമല്ല വിചാരിച്ചാൽ ഹൃദയം വലിയൊന്നു വലിയൊന്നു. ഈ സങ്കടത്തിൽ മരണികൾ ഉപയോഗിച്ച് ചാരുത്തന്റെ ആർക്കാരെന്നുള്ള ഭാവം നടിച്ച് ആഭരണങ്ങൾ വസന്തസേനയ്ക്കുതന്നെ നേരെ കൊണ്ടുകൊടുക്കാൻ ബുദ്ധി ഉപയോഗിച്ചു. എന്നാൽ വസന്തസേന കാര്യങ്ങളെ സ്വയംകൊണ്ടുവന്നു കൊടുത്തു നീന്നു കേട്ട് അറിഞ്ഞിരുന്നതിനാൽ ആഭരണം വാങ്ങിക്കൊണ്ടു അവരുടെ അഭിപ്രായം സാധിച്ചുകൊടുക്കുകയുണ്ടായത്.

ചാരുത്തനാകട്ടെ, ആഭരണം മോഷണപരമായ വിവരങ്ങൾ അറിഞ്ഞപ്പോൾ അതിനു പകരമായിട്ടു തന്റെ ധർമ്മത്തിന്റെ വകത്താവലിയെന്നു മാത്രമാല വിട്ടുകൊടുക്കുകയെന്നു തന്റെ കൈവശം വസന്തസേനയ്ക്കു അയച്ചുകൊടുത്തു. തന്റെ രാജാക്കന്മാർക്കു അറിയാതെ അഭരണം മോഷണം ചെയ്തതായി വെറുത്താൽ ജനങ്ങൾ വിശ്വസിക്കുകയില്ലെന്നു ശങ്കിച്ച് ചുരുക്കത്തിൽ ഉണ്ടായ വെച്ചു ചേതപ്പെട്ടതാണെന്നു ഒരു അല്പമായ വ്യാഖ്യാനം കേൾക്കുന്നതിനു പ്രയോഗിച്ചു. ഈ വ്യാഖ്യാനപ്രയോഗം കഥാസത്യത്തിനു വളരെ ഉപയോഗപ്പെടുന്നുണ്ട്; അന്ത്യഭാഗങ്ങളിലും നേരകര സംഭവിക്കാതിരിപ്പാൻ കവി പ്രത്യേകം ശ്രദ്ധവെച്ചിട്ടുണ്ട്.

താവലിയുകൊണ്ടു വിട്ടുകൊടുത്തു ഈ കാര്യങ്ങളും പറഞ്ഞപ്പോൾ വസന്തസേനയ്ക്കു ചാരുത്തന്റെ വേദിയുള്ള അന്തരം പരമകാഷ്ടയെ പ്രാപിച്ചു. മോഷണം ചെയ്ത ആഭരണം തിരിച്ചു കിട്ടിയ വിവരം ഉടനെ ധർമ്മികളായെന്നുള്ള കാരണത്തിൻപേരിൽ വസന്തസേന അന്നുതന്നെ അകലമർദ്ദം

വകവെയ്ക്കാതെ ചാരുത്തന്റെ ഗുഹത്തിൽചെന്നു. രത്നാപലി തിരിയെ കൊടുത്തത് ധൂത (ചാരുത്തന്റെ ധർമ്മപതിയായ ബ്രഹ്മ നിവാസിയില്ലെങ്കിലും വസന്തസേന വെറും വേശ്യയല്ലെന്നുള്ളത് എളുപ്പം ബോധപ്പെട്ടു. എന്നാലും വേശ്യാസ്ത്രീയെ സ്വഗൃഹത്തിൽ താമസിപ്പിക്കുന്നതിലുള്ള അസാരസംകാണ്ട് ചാരുത്തന്റെ പിടാണുരാധിപനഗരത്തിനുവെളിയിലുള്ള പുഷ്പകരണ്ഡകമെന്ന ഉച്ചാനത്തിലേയ്ക്കു പുറപ്പെട്ടു. വസന്തസേനയും പിന്നോടെ വരുന്നതിന് ഏല്പാറ്റ് ചെയ്തിരുന്നു. എന്നാൽ ഭാഗ്യദോഷത്താൽ അപ്രതീക്ഷിതമായ ഒരു അപകടം സംഭവിച്ചു.

അതിന്റെ സ്വഭാവം വിവരിക്കാമുമ്പ് പ്രകൃതോപയോഗിയായ ഒരു രാജ്യകാൽ പ്രസ്താവിക്കേണ്ടതുണ്ട്. പാലകമഹാരാജാവ് ധാർമികനല്ലായിരുന്നു എന്നുള്ളത് മുൻ വിവരിച്ച രാജസ്വാലന്റെ അക്രമങ്ങൾ കൊണ്ടുതന്നെ സ്പഷ്ടമാണല്ലോ. ജനങ്ങൾക്കു രാജാവിന്റെ നേരെ വെറുപ്പു ദിവസംപ്രതി വർദ്ധിച്ചിരുന്നു. ഗോപവംശജാതനായ ആയുർക്കൻ എന്ന ഒരു യുവാവു പാലകനെ ജയിച്ച രാജ്യംവാഴ്ച എന്ന് ഒരു സിദ്ധാദേശം ഉണ്ടായിരുന്നതു ഫലിപ്പിക്കാൻ ജനങ്ങൾ പരിഭ്രമിച്ചുതുടങ്ങി. ഈ ഘട്ടത്തിൽ പാലകൻ ആയുർക്കനെ പിടിച്ചു തടവിലിട്ടു. സാഹസികരിൽ മുമ്പനായ നമ്മുടെ ശവിലകൻ കാരാഗൃഹം കേടിച്ച് ആയുർക്കനെ മോചിപ്പിച്ചു.

ഇനി പ്രകൃതമായ വസന്തസേനയുടെ അഭിസാരവൃത്താന്തത്തിലേയ്ക്കു തിരിയെ പ്രവേശിക്കാം. ചാരുത്തന്റെ വണ്ടിക്കാരനായ വൽമാനകൻ വസന്തസേനയ്ക്ക് ഉച്ചാനത്തിലേക്കു പോകാൻ സൂചിതമായിരുന്ന മുമ്പിൽ തന്നെ വണ്ടികെട്ടി പടിവാതുകൽ തെളുപ്പമെടുത്തു. എന്നാൽ വസന്തസേന ചാരുത്തന്റെ പുത്രനായ രോഹദസേനനെ കളിപ്പിച്ചുകൊണ്ടും അവനു കളിക്കാൻ പൊന്നുവണ്ടിയുണ്ടാക്കുന്നതിന് ആഭരണങ്ങൾ സമ്മാനിച്ചുകൊണ്ടും അമാന്തിച്ചു. ഈ അമാന്തം കണ്ടപ്പോൾ വൽമാനകൻ വണ്ടിയിൽ

സീജൻസ്വത്വാരത്തിനു വേണ്ടുന്ന ഒരുക്കങ്ങൾ കൂടി ചെയ്തുകൊടുക്കണമെന്ന നിശ്ചയിച്ച് തിരിച്ചു വണ്ടിപ്പുറയിൽത്തന്നെ പോയിട്ടു വീണ്ടും വണ്ടി യഥാസ്ഥാനം കൊണ്ടുചെന്നു നിർത്തി. ഈ ഗതാഗതത്തിന് അല്പകാലമേ ആവശ്യപ്പെട്ടുള്ളവെങ്കിലും അതിനിടയിൽ ഒരു അപായകരമായ യെല്ലോസ്കേഡം നടന്നു. അതാവിതു—സംസ്ഥാനകനും അന്നേദിവസം സ്വന്തവണ്ടി ഏതോ ആവശ്യത്തിന് പേരിൽ നേരത്തേ പുഷ്പകരണ്ഡകത്തിൽ കൊണ്ടുചെല്ലുന്നതിന് വണ്ടിക്കാരൻ സ്ഥാപകനോടു പറഞ്ഞിരുന്നു. അതിന് പ്രകാരം സ്ഥാപകൻ വണ്ടികൊണ്ടുപോകുമ്പോൾ വഴിയിൽ ഭാരേണികളുടെ ലഘുജാലമായിരുന്നതിനാൽ ചാരുദത്തൻ പടിവാതലിൽ സ്വന്തവണ്ടി നിർത്തിയിട്ട് ക്ഷണനേരത്തേയ്ക്കു വഴിശരിപ്പെടുത്താനായിട്ടു പോകുകയുണ്ടായി. വസന്തസേന പരിഭ്രമിച്ചു വണ്ടിയിൽ കോറൻ വന്നത് ഈ അവസരത്തിലായിരുന്നു. അവൾ വൈഷമ്യങ്ങളെല്ലാം അറിയാതെ വണ്ടിയിൽ ചെന്നുകേറി മുടുപടമിട്ടു കൂടി. സ്ഥാപകൻ വന്നു വണ്ടി നേരെ അടിച്ചുകൊണ്ടു പോകുകയും ചെയ്തു.

വർദ്ധമാനകനാകട്ടെ, വണ്ടി തിരിയെ കൊണ്ടുവന്നു ക്ഷണനേരം കാത്തുനിന്നപ്പോഴാണ് ബന്ധനഭ്രൂണായ അയ്യങ്കൻറെ പുറപ്പാട്. വണ്ടി പുഷ്പകരണ്ഡകത്തിലേക്കു പോകുന്നതാണെന്ന് അറിയാനിടയായതിനാൽ അയ്യങ്കൻ ഓടിപ്പെന്നു വണ്ടിയിൽ കേറി. കാലിലെ ചങ്ങലയുടെ ഒരു ചിലങ്കയുടേതാണെന്നു തെറ്റിദ്ധരിച്ച് വർദ്ധമാനകൻ വസന്തസേന കേറി എന്നുള്ള വിശ്വാസത്തിന് പേരിൽ വണ്ടി കൊണ്ടുപോകുകയും ചെയ്തു. വഴിക്കു വച്ച് അയ്യങ്കനെ അന്വേഷിക്കുന്ന പോലീസുകാർ വണ്ടി പരിശോധിക്കാൻ വന്നുവെങ്കിലും പോലീസ് പ്രധാനികളിൽ ഒരുവന്റെ ഒത്താശ കൊണ്ടു വണ്ടി നിർബാധമായി ഉദ്യാനത്തിൽ ചെന്നുചേർന്നു. ഉദാരശീലനായ ചാരുദത്തൻ അയ്യങ്കനെ വിട്ടയക്കുകയും ചെയ്തു. ഉടൻതന്നെ ചാരുദത്തൻ വസന്തസേനയെ അന്വേഷിച്ചു ഗൃഹത്തിൽ

വന്നപ്പോൾ അവർ വണ്ടിയിൽ കേറിയപ്പോൾ അറിഞ്ഞതിൽ എന്നാലും സ്വന്ത ഗ്രാമത്തിലേക്കുതന്നെയായിരിക്കണം പോയതെന്ന് ഉറപ്പിച്ചു. അപ്പോഴാണ് രോഹസേനൻ കളിപ്പാട്ടു മുണ്ടാക്കാൻ വസന്തസേന ആരോണം കൊടുത്തവിവരമറിഞ്ഞത്. ഉടൻതന്നെ അവളെ അന്വേഷിച്ച് ആരോണം തിരിയെ കൊടുക്കാൻ നായി ചാരുദാതൻ വിട്ടു. അങ്ങനാട്ട് ഏർപ്പാടു ചെയ്തു.

വസന്തസേനയാകട്ടെ പുഷ്പകരണ്ഡകത്തിൽ എത്തിയപ്പോൾ സംസ്ഥാനക്കൻ വണ്ടിയിലാണ് താൻ കേറിയതെന്ന് ഗ്രഹിച്ചു കഴങ്ങിവരമായി. സംസ്ഥാനക്കൻ അവളെ സ്വാധീനത്തിൽകിട്ടിയ താങ്ങനാക്കി പഴയ അർപ്പക്ഷകൾ ആവർത്തിച്ചു. അതൊന്നും ഫലിക്കയില്ലെന്ന് തീരുമാനപ്പെട്ടപ്പോൾ ആ ട്രഷ്യൻ അവളെ കഴുത്തിനു തെക്കിടക്കൊന്നിച്ചിട്ട് ഓടിക്കളഞ്ഞതിനു പുറമേ കൊല്ലപാതകക്കാരും ചാരുദാതനിൽ ആരോപിക്കാൻ പോരുപിണഞ്ഞത് അധികരണത്തിൽ ചെന്നത് ആവലാധി കൊടുക്കുകയും ചെയ്തു. കേസു വിചാരണയിൽ തെളിവിലെൻ ബലംകൊണ്ടു ജഡ്ജി ക്ഷമാരുത്തനെ ക്രിമിനൽ കമ്മിറ്റി ചുമ്പേണ്ടിവന്നു. ചാരുദാതന്റെ വണ്ടിയിൽ വസന്തസേന ഉദ്യാനത്തിലേയ്ക്കു പോകയാണെന്നു വണ്ടിക്കാരൻ പോലീസുകാർക്കു വാഞ്ഞതുകൊണ്ടു വിട്ടു. അങ്ങനെയൊരു വിവരം വസന്തസേനയ്ക്കു തിരിയെ കൊടുക്കാൻ കൊണ്ടുപോകുന്ന ആരോണം കണ്ടതുമായിരുന്നു പ്രധാന ലക്ഷ്യം.

പിന്നാന്നാൾ രാവിലെതന്നെ കൊല്ലക്കാരത്തിനു വിധിക്കപ്പെട്ടു. ശുദ്ധരേഖണശിക്ഷ നടത്താൻ ചണ്ഡാലന്മാർ ചാരുദാതനെ ദക്ഷിണശൂരാനത്തിലേയ്ക്കുകൊണ്ടുപോയി. വഴിയിൽവെച്ചു സ്ഥാപനക്കൻ തന്റെ യജമാനനായ സംസ്ഥാനക്കന്റെ കൃത്രിമങ്ങൾ വെളിപ്പെടുത്താൻ ശ്രമിച്ചതു ഫലിച്ചില്ല. നിരപരാധിയായ ചാരുദാതനെ ശുദ്ധത്തിൽകേറും എന്നുള്ളതിനോടായി. അപ്പോൾ ഒരു യുദ്ധാഘടനകൊണ്ടു പരമാത്മമെല്ലാം വെളിപ്പെട്ടു.

സംസ്ഥാനകൻ ഉദ്യോഗത്തിൽവെച്ചു വസന്തസേനയെ കഴിഞ്ഞിരുന്നതെങ്കിലും താഴെ ഇടുവെങ്കിലും അവൾക്കു മോഹാലസ്യമുണ്ടായിരുന്നു. ഏതെന്നാൽ മറ്റൊരാൾ പോയ ഉടനെ ഒരു ഭിക്ഷു കാഷായവസ്ത്രമുണ്ടെന്നതിനായി ആ ഉദ്യോഗത്തിൽ ചെല്ലുന്നതിനും വസന്തസേനയെ കണ്ടു രക്ഷിക്കുന്നതിനും ഇടയായിരുന്നു. വസന്തസേന ഒരുപിധം സുഖപ്പെട്ടു, ഭിക്ഷുക്കളുടെ ചൈത്ര്യത്തിൽനിന്നു സ്വാമിനായിട്ടുള്ള പോകാൻ ഭാവിച്ച സമയത്താണ് ചാരുതത്തന്നെ ശുദ്ധരോപണത്തിന്നു കൊണ്ടുപോകുന്ന ചണ്ഡാലന്മാർ ചൈത്ര്യത്തിന്റെ നടയിൽവെച്ചു വിധിനടത്തുവിളംബരം വായിക്കുന്നതായത്. ഇതുകേട്ടു ഭിക്ഷുവും വസന്തസേനയും വധസ്ഥലത്തു കാടി എത്തി ചാരുതത്തന്റെ പ്രാണരക്ഷ ചെയ്തു.

ഇതിനിടയിൽ ബന്ധനശൃംഗം ചാരുതത്തനാൽ രക്ഷിതനായ ആളുകൾ ശരീരകന്റെ സഹായത്തോടുകൂടെ യജ്ഞവാടത്തിൽ ഇരുന്നിരുന്ന പാലകനെ വധിച്ചു; ജനസ്വാധീനമുണ്ടായിരുന്നതിനാൽ ശ്രമം കൂടാതെ സിംഹാസനാരോഹണവും ചെയ്തു. പുതിയ രാജാവിന്റെ ആദ്യത്തെ ശാസനം തനിക്കു് ഒത്താശചെയ്തു ചാരുതത്തൻ സ്വപ്രാതീരത്തിൽ കശാവതീനഗരവും അടുത്ത പ്രദേശങ്ങളും വിട്ടുകൊടുക്കയും വസന്തസേനയ്ക്കു കലശ്രീസ്ഥാനം നൽകുകയുമായിരുന്നു. ചാരുതത്തൻ വസന്തസേനയെ വിവാഹംചെയ്തു പൂർവാധികമായ ഐശ്വര്യത്തോടെ കശാവതീയിൽ വാഴുകയും ചെയ്തു.

നാമകരണം—ഭാസന്റെ കൃതിക്കു ചാരുതത്തമെന്നും, ശുഭകന്റെ കൃതിക്കു മൃച്ഛകടികമെന്നുമാണു പേരുകൾ. രണ്ടും കൂട്ടിക്കലർത്തി എന്റെ കൃതിക്കു ഞാൻ “ചാരുതത്തൻ” എന്നു പേരു കൊടുത്തു. ഭാസന്റെ നവംസകരൂപമായ നാമകരണം മലയാളത്തിൽ ശോഭിക്കുന്നില്ലെന്നു മാത്രമല്ല, സംസ്കൃതത്തിൽതന്നെയും വ്യക്തമല്ലെന്നു പ്രയാസം. മൃച്ഛകടികം, എന്നതിലെ അസ്ഥാമണ്ഡലം

മുഴുകുപ്രസ്താവം കഥാവസ്തുവിൽ ഒരു അപ്രധാനാംശമാണെന്നുള്ളതാകുന്നു. എന്നതിനും പുറമെ ഞാൻ ആ ഭാഗം ഗുരുകൻ ചെയ്തിടത്തോളം വിസ്തരിച്ചിട്ടുമില്ല. അപ്രധാനമായ ഒരു കഥാംശത്തെ അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തി പേരിടുകയാണെങ്കിൽ 'അഭിജ്ഞാനശാകന്തളം' പോലെ ഇതു 'ന്യായവസന്തസേന' മാക്കേണ്ടതാണ്. ശാകന്തളത്തിലെ അഭിജ്ഞാനമായ മോതിരത്തിന്റെ ചരിത്രപോലെ പ്രകൃതനാടകത്തിൽ വസന്തസേനയുടെ ന്യായമായ ആഭരണത്തിന്റെ ചരിത്രം മുഖസന്ധി മുതൽ നിർവ്വഹണസന്ധി വരെ വ്യാപിച്ചിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ ഈ പേരു കൂറെ നീണ്ടുപോയതു കൊണ്ട് ഭാഷയ്ക്കു ചേരുന്ന രൂപമാറ്റത്തോടെ ഭാസന്റെ പേരു ഞാൻ സ്വീകരിച്ചു.

നിത്യനൈമിത്തികങ്ങളായ പലേ ഗുരുതരവ്യാപാരങ്ങളെക്കൊണ്ടുള്ള പശ്ചാത്തലതനിമിത്തം കവിതാമാർഗ്ഗത്തിലിറങ്ങി രണ്ടിടുന്നതിനു കഷ്ടിച്ച് ഒന്നരമാസത്തോളം സമയമേ എനിക്കു ലഭിച്ചുള്ളൂ. ഈ അല്ലകാലത്തിനുള്ളിൽ പത്തുകുറേ ഒരു നാടകത്തിന്റെ വേല നിവഹിച്ചതിൽ എനിക്കുതന്നെ ആശ്ചര്യം തോന്നുന്നുണ്ട്. എന്റെ ഈ വിജയത്തിനു ഞാൻ ആരോടു കടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നുവോ അവരുടെ പേരുകൾ എടുത്തു പറയാതെ ഈ ആമുഖം ഉപസംഹരിക്കുന്നതായാൽ കൃതഘ്നതാഭരിതം എനിക്കു അവർജ്ജനീയമായിത്തീരും. നാടകപ്രണയനത്തിൽ ഒന്നാമതായി എന്നെ സഹായിച്ചത് എന്റെ പ്രിയപുത്രിയായ ആരുഷ്വതി എം. ഭാഗീരഥിഅമ്മ തമ്പുരാനാകുന്നു. ഞാൻ സസ്കൃതമുലഗ്രന്ഥം നോക്കി പാഞ്ഞുകൊടുക്കുന്നതു യഥാശ്രുതഗ്രാഹിയുടെ മട്ടിലല്ലാതെ ശ്രദ്ധ വച്ചു കേട്ടിട്ട്—“മുലത്തിലെ കഥാവസ്തുവിൽ വ്യത്യസ്തങ്ങൾ അവിടവിടെ ചെയ്തിട്ടുള്ളതിനാൽ സുലഭമായി സംഭവിക്കാവുന്ന പൂർവാപരവിരോധങ്ങൾക്കു് അവസരം കൊടുക്കാതെ സൂക്ഷിച്ച്, വിൽസൺ (wilson) ഇംഗ്ലീഷ് തർജ്ജമയിൽ ചെയ്തിട്ടുള്ള മാറ്റങ്ങൾ ചിലേടത്തു ഘോഷ്യതരങ്ങൾ എന്നു തേന്നിയാൽ അതു

പുനർജന്മമെന്നു—പുസ്തകം ആവാദപുസ്തകം എഴുതിത്തീർത്തു ഈ ബാലികയാകുന്നു. എന്റെ രണ്ടാമത്തെ സഹകാരി എന്നിങ്ങനെ കാളേജിലും സഹകാരിയായ ബ്രാമഹ്മി തുറവൂർ ആർ. നാരായണ ശാസ്ത്രികളാകുന്നു. ഇദ്ദേഹം 'അക്രമസംസ്ഥാനങ്ങളിലും കൃഷ്ണാവിഷ്ണു'പ്പോലെ പുരോഹിതസ്ഥാനത്തിൽ ഇരുന്നാണ് എന്നു സഹായിച്ചത്. ശ്രീമദ്വേദാന്താൽ എവിടെയെങ്കിലും ഒരു ഭാഗം ഞാൻ ഉദാഹരിച്ചിട്ടില്ല. തള്ളിക്കളഞ്ഞാൽ ഉടനെ ശാസ്ത്രികൾ പരിഹാസം ചെയ്യും; ഉചിതമായ പദവും വാചകവും കേട്ടതിനു ശേഷമുള്ള ശാസ്ത്രിയുടെ മുമ്പം പ്രസാദിക്കുകയും സംസ്ഥാനകന്മാർ ചേർന്ന് നീമലാശ്വതി പദങ്ങളും വാചകങ്ങളും രചിക്കുകയും ചെയ്ത പത്രാസപ്പെടുത്തുക എന്ന രണ്ടു സംഗതികളിൽ എഴുത്തുകാരനും പുരോഹിതനും തലകലുക്കി മുളിയതിനുശേഷമുള്ള മുന്നോട്ടുവരികിലും വെളിച്ചമില്ലാത്ത ഞാനും ഉൾപ്പെടുന്നു.

ഇവർ പുറമെ എന്റെ സഹായത്തിൽ പറ്റാത്ത കേരളവർമ്മരാജാവും ഈ നാടകരചനയിൽ ഒരുവിധം ഇടപെട്ടിട്ടുണ്ട്. ശ്ലോകങ്ങളെല്ലാം ഞാൻ മുൻകൂട്ടി എഴുതിവെച്ചിരുന്നു. അതുകൾ വായിച്ചു മുഖത്തോടൊത്തുനോക്കി ഞാൻ ചെമ്പിട്ടുള്ള ഭംഗിഭേദങ്ങളെ, അദ്ദേഹം ഞായറാഴ്ചത്തോറും രാവിലെ വന്ന്, അഭിനയിക്കുന്നത് എഴുന്നേറ്റോ ഒരേപ്പാടായിക്കൊണ്ടിരുന്നു. സഹായം ഏകദേശം കൊണ്ടാണല്ലോ കവിതയ്ക്കു തുല്യപരിഷ്കാരം ചെയ്ത പാത്രത്തോറും ഭാഗവതരത്നം സ്വരം മുപ്പിക്കും പോലെ പന്തളത്തു രാജാവിനെ തലകലുക്കുംതോറും പ്രാസനിഷ്കർഷത്തിനു ഞാൻ വശംവദനായിപ്പോയി. അതിനാൽ എന്റെ പ്രകൃതകൃതിയിൽ പൂർവ്വാധികമായ പ്രാസപ്രാപ്തിയും കാണുന്നുണ്ടെങ്കിൽ അതിനു സാക്ഷാൽ ഉത്തരവാദി എന്റെ സ്നേഹിതനാകുന്നു. വേറെ ഒന്നോ, രണ്ടോ, സുഹൃത്തുക്കളുടെ പ്രണയവും വിഷയത്തിന്റെ ഗൗരവത്തോടും, തർജ്ജമയിൽ സ്വീകരിച്ചിട്ടുള്ള സ്വാതന്ത്ര്യവും, സഹകാരികാരണങ്ങളെന്നു ഉള്ളൂ.

ഒടുവിലായാലും ഒട്ടും അഗണ്യമല്ലാത്ത ഒരു നന്ദിവാക്കു ഏനിക്കു പറവാനുള്ളതു് അച്ചടിപ്രതി ഉടനടൻ ജാഗ്രതയായി ഏഴു തിയ അമ്പലപ്പുഴ രാമകൃഷ്ണശാസ്ത്രികളോടും “കമലാലയ” അച്ചുകൂടക്കാരോടുമാണു്. ധ്രുവം ഒരു രാത്രിയിൽ ഏഴുതീർത്ഥനടത്തോളം ഭാഗം അവർ എന്റെ ശാതകരക്ഷം നിർബന്ധങ്ങൾക്കും ഉൾപ്പെട്ടു പിറന്നാൾ സന്ധ്യയ്ക്കുമുമ്പു് അച്ചടിച്ചു സന്നദ്ധമാക്കിത്തന്നു. ഈ വിധം നന്ദകാരി സാമഗ്രികളെ ഭക്തമന്ത്രത്തേ അല്ലമായ കരളത്തിനുള്ളിൽ അവിർഭവിച്ച മാതന്തന്നെ അത്ഭദാരിദ്ര്യം ഗണിക്കാതെ മഹാഭദ്രത്തിൽ അഭിനന്ദിക്കുന്ന ഉടയായാൽ എന്റെ യത്നം സഫലമായി. സംസ്ഥാനകനേപ്പോലെ ആരെങ്കിലും ദോഷാരോപണം ചെയ്താൽ അതും അവിസ്മാനത്തിൽ ഇളമായി ഫലിക്കുമെന്നു വിശ്വസിച്ചുകൊള്ളാം.

തിരുവനന്തപുരം, }
1992 മീനം 18. }

എ. ആർ. രാജരാജൻ

നാടകീയ പാത്രങ്ങൾ

മാരുത്തൻ— ഉജ്ജയിനിയിലെ ഒരു സാൽവാഹകൻ, നായകൻ.

ബാലൻ— (രോഹസേനൻ) മാരുത്തന്റെ മകൻ.

നൈത്രേയൻ— ടി വിദ്വാൻ.

വൽമാനകൻ— ടി വണ്ടിക്കാരൻ.

ധൃതാ— ടി ധർമ്മപതി.

മരണിക— ടി പരിചാരിക.

വസന്തസേന— ഉജ്ജയിനിയിൽ പ്രധാന വേഷം— മാരുത്തൻ
വല്ലഭ— നായിക.

വൃദ്ധ— വസന്തസേനയുടെ മാതാവ്.

മരണിക— } ടി പരിചാരികമാർ.
പതുരിക— }

കണ്ഠപുരകൻ } ടി പരിചാരികന്മാർ.
കുളീലകൻ }

സംസ്ഥാനകൻ— ഉജ്ജയിനിയിലെ രാജാവായ പാലകന്റെ
(സ്വാലൻ) മരുതൻ.

വിടൻ— സംസ്ഥാനകന്റെ സേവകനായ ഒരു ബ്രാഹ്മണൻ.

സ്ഥാവരകൻ— ടി വണ്ടിക്കാരൻ.

ജ്യോതികൻ— ഒരു ഉടയൻ— ഒടുവിൽ പാലകനെ രാജ്യം
രാജാവായവൻ.

ശവിലകൻ— കലാപക്കാരായ അക്രമികളുടെ നായകനായ ഒരു
സാഹസിക ബ്രാഹ്മണൻ— മരണികാകാമകൻ—
ചോരൻ.

സംവാഹകൻ— മാരുത്തന്റെ തിരക്കുകാരൻ— ആ വേല വിട്ട
പ്പോൾ മുതലുള്ള പോയി— ഒടുവിൽ ബാല
സന്യാസിയായിത്തീർന്നു.

മാധുൻ — സദികൻ, എന്തായാൽ ചുരുക്കിക്കൊടുക്കേണ്ട വായ ഉദ്യോഗസ്ഥൻ.

പുനകൻ }
ദർപ്പകൻ } ചുരുക്കിക്കൊടുക്കേണ്ട

അധികാരികൾ — ഉള്ളിൽനിന്നുള്ള ന്യായാധിപതി

തോഴി — കോട്ടിൽ കയറുകയോളം പ്രതിനിധി.

ധനദാത — കാർഷ്യൻ, കോട്ടിലെ വിജ്ഞാപനം.

സംസ്കൃ — ന്യായസഭയിലെ അംഗങ്ങൾ.

ശോധനകൻ — കോട്ടയിലെ ശിപായി.

വീരകൻ } — നഗരത്തിലെ രക്ഷാസേനാധിപതികൾ.

ചങ്ങനകൻ } — റാജൻ പോലീസ് ഇൻസ്പെക്ടറമാൻ.

ഗോമൻ }
അധിപതി } ചങ്ങനമാൻ, വധശിക്ഷ നടത്തുന്നവൻ.

രംഗപ്രവേശനമില്ലാത്ത പാത്രങ്ങൾ:—

പാലകൻ — കമാൻഡർമാർ ഉള്ളിൽനിന്നുള്ള രാജാവ്.

രോളൻ — ഒരു സാക്ഷാത്കാരി - പാലകന്റെ ഒരു സഹായി - വീണ്ട
[ചാലനക്കാരി.

ശ്രീ ചാരുദത്തൻ

പ്രസ്താവന

സംസത്തിൽ സ്വാവമാനോദ്യുതഗുപ്തഭടഭാര്യ-
 കാത്തരംഭൻ, സ്വവീര്യം
 ബംസിക്ഷം സാധുപൗരസ്സരീഷയിലഖിവാ-
 ന്നന്വിഷന്മാരുമാസൻ,
 അംസത്തിൽ ചന്ദ്രലഖാവിമലഭവലയാ-
 പ്സഭന്തങ്ങളേന്തി-
 ക്കംസബാസത്തിനോക്കും മുരരിപുരുഗവാൻ
 നിങ്ങളെക്കൊത്തുകൊൾക.

(നാരിയുടെ അവിസാനത്തിൽ സൂത്രധാരൻ പ്രവേശിക്കുന്നു.)

സൂത്ര:—ഇന്നു രാവിലെതന്നെ നാടകാഭിനയത്തിന്നു യോഗ്യരെ സ്വയം ചെന്നു ക്ഷണിക്കാനായിട്ടു ഗൃഹത്തിൽ നിന്നു ഞാനിറങ്ങി. ഇപ്പോൾ വിശപ്പ് അസഹ്യമായിരിക്കുന്നു; മടക്കിപ്പെന്ന് ആഹാരത്തിന്നു വല്ലതും തെയ്യം ഭണ്ടമാണെന്നു ചിന്തിക്കാം. (ചാരിനടന്നിട്ട്) ഇതാ നമ്മുടെ ഗൃഹം; പ്രവേശിക്കുതന്നെ. (ഉള്ളിൽ കടന്നു നോക്കിട്ട്) ഇവിടെ ഇന്നെന്താണിത്ര ലഹള? ഭാര്യയെ വീളിച്ചു പോലിക്കാം; ആയുർ ഇങ്ങോട്ടു വരികതന്നെ.

നടി:—(പ്രവേശിച്ചിട്ട്) ആയുർ ഇപ്പോൾ നന്നായി വളരെ നന്നായി.

സൂത്ര:—എനിക്കു വിശപ്പുടക്കാൻ വല്ലതുമുണ്ടോ?

നടി:—ഉണ്ട്.

സുത:—നീ ദീർഘായുസ്സായിരിക്ക. അന്നദാനം ചെയ്യുന്നതിൽ എന്നും ഇതുപോലെ നീ സന്നദ്ധയായിരിക്കണം.

നടി:—ഞാൻ അങ്ങേയ്ക്കെന്തെന്ന കാര്യം കണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു.

സുത:—വേണ്ടതൊക്കെയുണ്ടോ?

നടി:—ഉണ്ട്. .

സുത:—എന്തെല്ലാമാണ്?

നടി:—നെയ്യ്, തയിര്, ശക്കര, ചോറു, പരിപ്പ് എല്ലാമുണ്ട്.

സുത:—ഇതെല്ലാം നമ്മുടെ ഗൃഹത്തിൽതന്നെയുണ്ടോ?

നടി:—ഇല്ല; അങ്ങാടിയിൽ—

സുത:—(കോപത്തോടുകൂടി) ഓഷ്ഠ! നീ നശിച്ചു പോകും. എന്നെ നീ അന്ധാരിയിൽനിന്നിറക്കി കഴിയിൽ തള്ളിയല്ലോ.

നടി:—പേടിക്കേണ്ട. ക്ഷണനരം ക്ഷമിക്കണം. എല്ലാം ഇപ്പോൾ തെയ്യറാകും. എനിക്കിന്നൊരു വ്രതമാണ്.

സുത:—എന്തു വ്രതമാണ്?

നടി:—‘അഭിരൂപപതി’ എന്നു പേരായ വ്രതം.

സുത:—ഈ ജന്മത്തിൽ തന്നെയോ?

നടി:—അതെ.

സുത:—പേരിരിക്കട്ടെ, ഈ വ്രതം നിനക്കുരുപദേശിച്ചു.

നടി:—നമ്മുടെ പുരോഹിതൻ.

സുത:—പുരോഹിതൻ ഈയിടെ ഉപാദേശം കുറെ അധികമാണ്.

നടി:—ആയുസ്സ് എത്രനേഴുമാണെങ്കിൽ നമുക്കു യോജിച്ച ഒരു ബ്രാഹ്മണനെ കാലുകഴുകിച്ചു ഉഴറ്റിനു ക്ഷണിക്കണം.

സുത:—ഈ അപേക്ഷ ധർമ്മാസൂത്രമാണല്ലോ നമുക്ക് ആഹ്വാനം കിട്ടും. ആയുസ്സ്, എന്നാൽ ഭവതി അകത്തുചെന്നു വടംകൂട്ട. ഞാൻ ബ്രാഹ്മണനെ ക്ഷണിച്ചു കൊണ്ടുവരാം.

നടി:—അങ്ങനെതന്നെ. (പോകുന്നു)

സുത:—ഭരിഭൂബ്രാഹ്മണനെ എവിടെ കണ്ടുപിടിപ്പിക്കാം? (ചുറ്റിനടന്നുനോക്കിട്ട്) ഇതാ ഒരു ബ്രാഹ്മണൻ വരുന്നു. ഇദ്ദേഹത്തെത്തന്നെ ക്ഷണിക്കാം. ഹേ മഹാബ്രാഹ്മണ! അങ്ങേ ഞാൻ കാലുകഴുകിച്ചുട്ടിനു ക്ഷണിക്കുന്നു. സദ്യയുടെ വിഭവം വളരെ കേമമായിരിക്കും; ഭക്ഷിണയുമുണ്ട്.

(അണിയാറിൽ)

വേറെ ആരെങ്കിലും ക്ഷണിച്ചുകൊള്ളണം. ഞാൻ ഭരിഭൂനല്ല.

സുത:—ഓഹോ! ഇദ്ദേഹം ചാരുഭർത്താമഹാശയന്റെ തോഴരായ മൈത്രേയനാണ്. ഒരുക്കങ്ങൾ വേണ്ടതെല്ലാം ഞാൻ മുഖിൽത്തന്നെ ചെയ്തിരുന്നതുകൊണ്ടു നന്ദന്മാർ നാടകം ആരംഭിച്ചുകഴിഞ്ഞു. ഞാനും ചെന്നു ശേഷം വേണ്ടതൊക്കെ തെയ്യാറുണ്ടോ എന്നു നോക്കാം. (പോയി)

അങ്കാരം.

(അനന്തരം വിദ്വേഷകൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

വിദ്വ:—വേറെ ആരെങ്കിലും ക്ഷണിച്ചുകൊള്ളണം, ഞാൻ ഭരിഭൂനല്ല—അഹോ കഷ്ടം! കാലക്ഷയിന്റെ

വലിപ്പംതന്നെ. എന്നെപ്പോലും സാധാരണക്കാർ ഉണ്ണാൻ ക്ഷണിക്കുന്ന നിലവസ്ഥ. അന്നുതാൻ മഹാഭാഗ്യവാനായ തോഴർ ചാരദത്തന്റെ ഗൃഹത്തിൽ ആവശ്യപ്പെടുന്നമാത്രയിൽ അനായാസമായി ലഭിക്കുന്ന പലതരം പലഹാരങ്ങൾ രാപകൽകൂടാതെ തിന്നു, പാനീയങ്ങളും കുടിച്ചു, കായംതികട്ടി വരുന്നതിന്റെ രസവുമനുഭവിച്ചു, അങ്ങാടിക്കുള്ളയപ്പോലെ അയവിറക്കിക്കൊണ്ടു കാലം കഴിച്ചുകൂട്ടി. ഇപ്പോഴാകട്ടെ, തോഴർക്കു ദാരിദ്ര്യദുഃഖംവന്ന തോട്ടുകുടി മാടപ്രാവിനെപ്പോലെ വെളിയിൽ നടന്നു ആഹാരം നടത്തി സന്ധ്യയ്ക്കുവന്നു ചേക്കേറേണ്ട ദിക്കായി. എന്നാൽ ഇതിൽ ഒരു ആശ്ചര്യമുണ്ട്. എന്റെ വയറിന് അവസ്ഥാഭേദം നല്ലവണ്ണം അറിയാം എന്നു തോന്നുന്നു. ഇപ്പോൾ അതു കിട്ടിയതുകൊണ്ടു തൃപ്തിപ്പെടും; അധിക കിട്ടിയാൽ തിന്നുന്നതിനു വിരോധമുണ്ടല്ലോ. (ചാരിനോക്കിട്ട്) തോഴരിതാ പ്രഭാതചന്ദ്രനെപ്പോലെ പരീക്ഷിണനെങ്കിലും പ്രിയദർശനനായിട്ടു വിഭവത്തിന്നനുസരണമായി ഗൃഹഭവതകൾക്കുള്ള അന്തിനേരത്തെ അർച്ചനയുറപ്പിച്ചു ഇങ്ങോട്ടുതന്നെ വരുന്നു. അടുത്തു ചെല്ലുകതന്നെ.

(അനന്തരം ബലിക്കുവണ്ടുന്ന സാമാനങ്ങളും കൈയിലെടുത്തുകൊണ്ടു ചാരദത്തൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

ചാര:—(നെടുവീർപ്പു വിട്ടിട്ട്) ദാരിദ്ര്യമെന്നതു് അഭിമാനികൾക്കു പ്രാണനിരീക്കത്തെന്നെയുള്ള മരണമാണു്. നോക്കുകതന്നെ—

അന്നുതാൻ ബലിപുഷ്പമുലച്ചിതനോ—

ഞന്നുതാൻ പതിച്ച ധാന്യം

മുറച്ചുതരിച്ചുത്തലാത്തിൽനിന്നു

ചിന്നു തുവിക്കൾ മരത്തിയിന്നു കഷ്ടം.

1

(ചാരിനടന്നു ബലിതുകിട്ടി ഇരിക്കുന്നു)

വിദ്വ:—(അടുത്ത ചെനിട്ട്) അങ്ങേയ്ക്കു വിജയം.

ചാരു:—ഏയ്! സർവ്വകാലമിത്രമായ നമ്മുടെ മൈത്രേയനാ? തോഴർക്കു സ്വാഗതം, ഇരിക്ക.

വിദ്വ:—(ഇരുന്നിട്ട്) അങ്ങേപ്രിയവയസ്വനായ മൂണ്ണവൃദ്ധൻ പിച്ഛിപ്പുത്തൈലമൊഴിച്ചു വാസനപിടിപ്പിച്ച ഒരു അങ്കവസ്ത്രം അങ്ങേയ്ക്കു തന്നെച്ചീരിക്കുന്നു.

(പൊതിഞ്ഞെഴിച്ചു നീട്ടുന്നു)

ചാരു:—ഇവിടെത്തര. (വാങ്ങിട്ട് ചിന്താമഗ്നനായിരിക്കുന്നു)

വിദ്വ:—എന്താണങ്ങേയ്ക്കു മടനാരാജ്യം? ഓർത്തിരിക്കാതെ സംഭവിച്ച കപ്പൽചേതത്താൽ ഉണ്ടായ വിഭവക്ഷയം കൃഷ്ണപക്ഷത്തിലെ ചന്ദ്രന്റെ ചന്ദ്രികാക്ഷയം പോലെ ലോകത്തിന് അഭിനന്ദനീയമല്ലോ?

ചാരു:—നശിച്ചുപോയ സമ്പത്തിനെക്കാൾ അനുശോചിക്കുന്നില്ല. സുഖാനുഭോഗത്തോടു തുടർന്നു വരുന്ന കഷ്ടത അതിദുസ്സഹം തന്നെ. നോക്ക—

ഭുവിച്ചിരുന്ന് സുഖമേല്ക്കുതിരുട്ടിയിട്ടിനി—

ദുർന്നന്ദൻ നേക്കുന്നതുമായ രസിക്കുമാർക്കും;

വിത്തം ക്ഷയിച്ച സുവികരക്കു ദരിദ്രവൃത്തി

ചത്തിട്ടമഷ്ടദർവീടാഞ്ഞൊരവസ്ഥയത്രേ.

2

വിദ്വ:—തോഴരേ, സമുദ്രപട്ടണത്തിൽ നിന്നു കയറി കൊണ്ടുവന്ന ചരക്കുകളും രത്നങ്ങളുമെല്ലാം എവിടെ പോയി.

ചാരു:—(ദീർഘശ്വാസം വിട്ടിട്ട്) എന്റെ പൂർവ്വജ്ഞിതമെല്ലാമെവിടെപ്പോയോ അവിടെത്തന്നെ. നോക്ക—

വിത്തക്ഷയം വന്നതു സദൃശങ്ങളാൽ;

ഉൽത്താപമാർക്കും ഖത! ചെമ്പുതില്ലാത്ത;

നെത്തീടവേ സത്തമദ്ഭാകസമ്മതം
സതപക്ഷയം ലേശവുചിബ്ബനിക്കെടോ.

8

(ചിന്താമഗ്നനായിരിക്കുന്നു)

വിദ്വ:—അങ്ങു ഐശ്വര്യപ്രൗഢിയെപ്പറ്റിത്തന്നെ
പിന്നെയും ചിന്തിക്കയാണെന്നു തോന്നുന്നു.

ചാരു—മാലൊട്ടുമില്ല ധനമൊക്കെ നശിക്കുമ്പോൾ;
കാലക്രമത്തിലിനിയും ധനലാഭമുണ്ടാകും;
മേലാലെന്നിങ്ങു സുജനോപക്രമിക്കു മാർഗ്ഗം
മില്ലാതെവന്നു പിടിപെട്ടതിലാണു താപം

അത്രതന്നെയുമല്ല—

ദാരിദ്ര്യത്തിലണഞ്ഞവന്റെ വചനം
കൈക്കൊണ്ടിടാ ബന്ധുവും;
പാരം ശീലശരിക്കു മങ്ങലുള്ളവർ—
മന്ത്രിസ്തോ! ഹാസ്യമാം;
കെല്പില്ലാതെ കഴങ്ങിയുറവരൊരു—
ങ്ങിടും; വിവരത്തെയൊ;
എല്പിക്കും പഴിയിങ്ങിവന്റെ തലയിൽ
കററം പരൻ ചെയ്കിലും

9

വിദ്വ:—വിവരംകൂട്ട ഐശ്വര്യലക്ഷ്മി ഗോപകന്യ
കയെപ്പോലെ മുട്ടകളെപ്പേടിച്ച് വീടുവിട്ടോടുന്നു. ധന
വിനാശമുണ്ടാകുന്നതുകൊണ്ടു വസ്തുതാരംഭത്തിൽ ഈരുകൾ
മുളംകൂട്ടത്തിന്നെന്നപോലെ മേൽക്കുമേൽ മുളകൾ വന്നു
കൊണ്ടിരിക്കും, അതുകൊണ്ടു് അങ്ങു് ഈ സന്താപം
വിട്ടുകളയണം.

ചാരു:—തോഴരെ, ഞാനെന്നീടു സന്താപിക്കുന്നു?
എന്നെ ആരു ദരിദ്രനെന്നു പറയും?

വിഭവത്തിനൊത്തപടി ഭാഗ്യ വശ്യയാ;
 ശുഭബുദ്ധ്യ. ദുഃഖസുഖതുല്യനാം ഭവാൻ;
 ലഭിതാത്തതേതു ധനഹീനനാം നമ-
 നഭിമാനമായമെന്നിതെന്നാവിലം.

6

എന്നാൽ അങ്ങു തെരുവീഥിയിൽ ചെന്നു മാതു
 കൾക്കു ബലി നടത്തൂ. ഗൃഹദേവതകൾക്കു ഞാൻ ബലി
 തൂകിക്കഴിഞ്ഞു.

വിദ്വ:—ഞാൻ പോകയില്ല.

ചാരു:—എന്തുകൊണ്ടു്?

വിദ്വ:—ഇത്രയൊക്കെ പൂജിച്ചിട്ടും പ്രസാദിക്കാത്ത
 ദേവതകളെ ആരു പൂജിക്കും?

ചാരു:—തോഴരേ, അങ്ങനെയല്ല, അതു ഗൃഹസ്ഥ
 ന്റെ നിത്യകർമ്മങ്ങളിൽ ഒന്നാണു്.

വിദ്വ:—എന്നാൽ വേദം ആരെങ്കിലും പോകട്ടെ.
 എനിക്ക് എല്ലാം വിപരീതമായിട്ടു തോന്നുന്നു. കണ്ണാടി
 യിൽ കാണുന്ന ആകൃതിയിൽ എന്നപോലെ ഇടം വല
 മായിട്ടും വലം ഇടമായിട്ടും തീർന്നിരിക്കുന്നു. അതുമാത്രമല്ല,
 ഈ സന്ധ്യസമയത്തു രാജമാറ്റത്തിൽ ഇരയിടെ ലഹ
 ളകൾ കലശലാണു്. തവളയെ പിടിക്കാൻപോകുന്ന
 സപ്താതിന്റെ വായിൽ എലി എന്നപോലെ വല്ല സാ
 ഹസികന്റെയും കയ്യിൽചെന്നുകപ്പെടാൻ കഴിയില്ല.
 അങ്ങനെയാണു് ഭാവിക്കുന്നതു്?

ചാരു:—മൈത്രേയ, ശരതകൾ പറയാതെ കാളും
 നോക്കൂ. രത്നികയെക്കൂടെ വിളിച്ചു വിളക്കുമെടുത്തു
 കൊണ്ടു പോയ്ക്കൊള്ളൂ. ഞാൻ അപ്പാഴേയ്ക്കു സന്ധ്യാവ
 ധനത്തിനു ശേഷമുള്ള സമാധി നടത്താം.

(ചാരുദത്തൻ സമാധിയിലിരിക്കുന്നു. വിദ്വഷകൻ രത്നീ
 കയെ വിളിക്കാൻ അകത്തേയ്ക്കു പോകുന്നു.

(അനന്തരം വസന്തസേനയെ ഓടിച്ചുകൊണ്ടു ഒരു വീഥിയിൽ സംസ്ഥാനകന്യം വിടുന്നു പ്രവേശിക്കുന്നു.)

സംസ്ഥാ—നില്പ് നില്പ് വസന്തസേനേ നില്പ്
 ഓടിക്കിതച്ചുഴറി മണ്ടിണതെന്തേല്പ്?
 കഷ്ടേ! കലമ്പതതു, കൊല്ലിണതില്പ നിന്നെ;
 കാമം മുഴുത്തുകി നെഞ്ചു തകർന്നിടുന്നു
 മോമാഗ് നീയതിലിട്ടൊരു മത്തിപോലെ

7

വിടൻ:—വസന്തസേനേ,

വ്യഗ്രതമേവ നിനയായതി സൗകമായ്ക്കും,
 വ്യാഭ്രം പിടിച്ചതിനടുത്തൊരു പേടപോലെ
 ആടിത്തളിഞ്ഞ ചെറു ചേവടിയേന്തിയേന്തി-
 ചാടുന്നു നീ ചടുലചാരുകടാക്ഷമോടേ

8

സംസ്ഥാ:—ശാമി, ശാമി, ലാണ്ടെ ലാണ്ടെ വശന്ത
 ശേനയോടുന്നു—

ഈക്കാൻ നാസ്തർ നരിയെത്തുടക്കം കണ്ടു
 നിൽക്കാതെ നാസ്തർ പുറകിന്നു ചെറുത്തവാരേ
 ചൊൽക്കൊണ്ടൊരൻ കരൾകവന്നു തന്നിടാതെ
 ചിരിക്കുന്നു പോൺ മണി കിടപ്പിനിയും കിലുക്കി.

9

വിടൻ:—വസന്തസേനേ!

എള്ളിന്നു നീ ഗതശ്ചിതഭ്രമംഗിപോലെ
 യെന്നോടെ നാടികൾ നീട്ടി നടന്നിടുന്നു?
 വേഗത്തിൽ വായുഭഗവാൻ സമാനനീ ഞാൻ;
 വേണെങ്കിൽ നിന്നെയണവാൻ ചെന്നിയോ നമുക്ക്.

10

വസന്ത:—(ചുറ്റും നോക്കിട്ട്) പല്ലവകാ! പല്ലവകാ!,
 പരഭൃതികേ! പരഭൃതികേ! മധുകരികേ! മധുകരികേ!
 ശാരികേ! ശാരികേ ഹാ കഷ്ടം! പരിജനങ്ങളെ ആരെയും
 കാണുന്നില്ലല്ലോ. ഇനി ആരെനിക്കു തുണ?

സംസ്ഥാ:—പടാളിക്ക്! പടാളിക്ക്! വല്ലവനൊ
പരദൂതനെയോ മധുരനെയോ ശാരികയോ അല്ലെങ്കിൽ
വസന്തമാസം മുഴുവനും തന്നെ ആ മാലും ശരി ആരു
നിന്നെ രക്ഷിക്കും? കാണട്ടെ—

ഈശാനനോ കേശവനോ വരട്ടെ,
ഈ ശ്വാലനോദേശിമേരു മുഷ്കൻ?
ദുശ്ശാസനൻ ശീഭ (സീത) യെന്നപോലെ
കുശാഭത കേശഭാർവ്വം ചിട്ടിച്ചിട്ടുപോൻ.

വിടൻ:—വസന്തസേനേ! എനിക്കൊരിടത്തു ഭയ
മില്ലെന്നു നിനക്കറിയാമല്ലോ—

അപരിചിത രസതാൽ സ്വൈരസ്വയംഭാവം ഞാൻ,
അപരിചിതവുമല്ല രാത്രി ദുഷ്കൃത്യമൊന്നും;
അപകടമിതിലുണ്ടാം മകമാരോടു ചൊന്നാൽ;
വിപണിയിലിതിന്നൊക്കെസ്സാക്ഷിയും കേൾവേണം 12

വസന്ത:—ഛ!—ഈ വിധം ആരുതന്നെ സ്വയം
മേവണ്ണിക്കുന്നവർ അകാശം ചെയ്യാൻ മടിക്കുമോ? ഇവ
രുടെ കൈവിട്ടു രക്ഷപ്പെടുക സംശയം തന്നെ.

വിടൻ:—അയ്യോ, ഞങ്ങൾ തുണുഭാഷം പറയുന്നതു
കേൾക്കേ—

കല്പശമേവനമുണ്ടാം നല്ലവാക്കേറിക്കാഞ്ഞാൽ;
കല്പശകലികലനാലെന്നുമേ ഞങ്ങൾ ചെയ്തോർ,
കലിതശിതകൃപാണം പാണിയോതുന്നു സ്വാന്തം,
കലശലിനവകാശം നൽകൊലാ നീ സുശീലേ! 13

വസന്ത:—ഇവന്റെ സാന്താപവും ഭയങ്കരമായി
രിക്കുന്നു.

സംസ്ഥാ:—വശന്തശേനേ! ശാമി ശൊല്ലിയതു
ശരിയല്ലേ ചാ? ബലവാന്മാർ നല്ലവാക്കുചൊല്ലണതപ്തം
മാണ്, നോക്കട്ടെ—

മിന്നുന്നവാൾ, മുൻപുയുദ്ധം തീർച്ച,
കൊന്നിട്ടുവേ കണ്ണാമുക്കുമേ, ഞാൻ;
ഇത്തോതിലെന്നോടു ചെറുത്തിടേണ്ട;
ചത്താൽ കിടയ്ക്കാത്ത ചെകിത്തയോത്തോ.

14

വസന്ത:—(വിടന്നോടു) ആയു കലശീലശാലികളായ
മഹാശയന്മാരുടെ പരിതോഷംകൊണ്ടു് ഉപജീവിക്കുന്ന
വേശ്യയാണല്ലോ ഞാൻ.

വിടൻ:—അതുകൊണ്ടുതന്നെയാണു് ഈ പ്രാർത്ഥനയും.

വസന്ത:—ആയു, നിങ്ങൾ പ്രാർത്ഥിക്കുന്നതേതാണു്
—എന്റെ ശരീരമോ, ആഭരണമോ?

വിടൻ:—പൂവളിയുടെ പുഷ്പമപഹരിക്ക ശരിയല്ല.

വസന്ത:—ഞാൻ എന്റെ ആത്മാവിനെ തപിപ്പിക്കയില്ല.

സംസ്ഥാ:—വശന്തഃശനെ! ഏമാനായ എന്നെന്നീ
കാമിക്കണം.

വസന്ത:—അങ്ങു് പുരുഷവൃഷഭൻതന്നെ സംശയമില്ല.

(സംസ്ഥാനകൻ തലകലുക്കി രസിക്കുന്നു)

വിടൻ:—ആകട്ടെ, ഇദ്ദേഹത്തിനു് ഏതിലാണു് കുറവു്? കലത്തിലോ, ശീലത്തിലോ, പദവിയിലോ പറയൂ.

വസന്ത:—എല്ലാത്തിലും ശുദ്ധൻ തന്നെ.

സംസ്ഥാ:—ശാമി, ഈ വേശ്യ എന്നെ ശുദ്ധൻ എന്നു പറഞ്ഞു ആക്ഷേപിക്കുന്നു.

വിടൻ:—(വിചാരം) ഈ മടയൻ ശുദ്ധഗതിക്കാരൻ എന്നർത്ഥം ഗ്രഹിച്ചു സങ്കടപ്പെടുന്നു; പുരുഷവൃഷഭൻ

എന്നു വാസ്തവത്തിൽ പരിഹസിച്ചത് അറിഞ്ഞില്ല
താനും.

ആഗ്രഹിക്കുക വീടുവാക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്;
എങ്ങും തൊടാ മൊഴികൾ, ഭംഗികളെങ്ങുവിനെ?
ആടാപമോ പെരുതു; പൂർണ്ണവേഷമാണ്
മാടാണിവൻ പുതിയജാതി വിചിത്രമത്രേ. 15

(വെളിവായി) വസന്തസേന; ഭവതി എന്താണു്
എന്റെ മുഖിൽപ്പെട്ടു വേശ്യാധർമ്മത്തിനു വിരുദ്ധമായി
സംസാരിക്കുന്നതു്?—

വീടൊരു പെരുമാറ്റം വേണ്ടതാം വേശ്യാവാസം;
വീടതു കലധർമ്മം, നീ വഴിച്ചെടുത്തതേ;
വീടുതീർത്ത് വിലയാക്കാനുള്ളതാം നിന്റെ രൂപം,
വെടിയരുതുപലാരം വിപ്രിയനും പ്രിയനും. 16

വസന്ത:—ഇദ്ദേഹം എന്റെ നിർബന്ധം കണ്ടിട്ടു
വേശ്യാവൃത്തി ഉപദേശിക്കുകയാണു്.

സംസ്ഥാ:—ശാമീ, തെരുവിൽ ഇരുട്ടുകകക്കുന്നു;
ഇവർ ഒളിച്ചേയ്യും. അന്നു പൂർണ്ണരാപ്പാടിൽ കണ്ടപ്പം
മുതൽ ഇവർക്കു സാർവ്വവാഹപത്രനായ ആ ഭരീദ്ര ചാര
ഭരണനെ വലു പഥ്യമാണു്. അവന്റെ വീടുവാതിലാണു്
ഇക്കാരുന്നതു്.

വസന്ത:—(സന്തോഷത്തോടുകൂടെ വിചാരം) ഇതാണോ
അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഗൃഹം! ഭാഗ്യംതന്നെ, വിരോധികളുടെ
ശല്യത്താൽ പ്രിയജനസന്നിധിയിൽ വരാനിടയായല്ലോ;
ഇരിക്കട്ടെ, ഉപായമുണ്ടു്.

(ഒഴിഞ്ഞു പടിവാതലിൽ ഒളിക്കുന്നു)

സംസ്ഥാ:—ശാമീ, ശാമീ, ഒളിച്ചു കളഞ്ഞല്ലോ.
വിടൻ;—ഏ, ഒളിച്ചോ, നമുക്കു തിരിഞ്ഞു നോക്കാം.
സംസ്ഥാ:—എങ്ങും കാണുന്നില്ല.

വിടൻ:—അവൾ നമ്മെ ചതിച്ചു. വസന്തഃസനേ,
നിന്നെ ഞാൻ കണ്ടു പിടിക്കും—

മേഘാദരത്തിലൊളിവാണൊരു മിന്നൽപാലെ
നീ ചേരമായ തിമിരത്തിൽ മാഞ്ഞിടുന്നു;
എന്നാകിലും മുഖരഭ്രഷണനിസ്ഥനത്താൽ
നിൻനില്ലടം കസുവ്യാസനയാലുമുഹ്യാ.

17

(വസന്തഃസന മാലയും ചിലങ്കയും ഊരിമാറുന്നു)

വിടൻ:—അന്ധകാരം പ്രബലം തന്നെ—

മഷിമഴവാൻ പൊഴിയുകയോ?
കൊഴുകൊഴയീ ഇരുൾ മെയ്യിൽവന്നു പുരളുകയോ?
ഭൃഷ്പുരുഷോപാസനപോ—
ലിപ്പെഴാഴ്ത്തിൽ പാഴിലായി കണ്മിഴികൾ.

18

അത്രതന്നെയുമല്ല—

ശരണമരുളമാത്രയും ഭയങ്ങൾ—
ക്കുറിയ വനാന്തരവും തപസ്സുമൊപ്പം
ഇരുളിൻ തുണചെയ്തിടുന്നു ചിത്രം
തെരുവുകളിൽ ഭയമെന്നു ഭീഷിതനും.

19

ഒന്നുംതന്നെ കാണുന്നില്ലല്ലോ—

വിമലം നയനയുഗം ഞാൻ
ശ്രമമോടു വലിച്ചുനീട്ടി നോക്കീടും
തിമിരഭരോക്രമണത്താ—
ലിമചിമ്മിയടഞ്ഞെടു കാട്ടുന്നു.

20

വസന്ത:—(വിചാര) ഞാൻ ഒരുവിധം പടിവാതിൽ
തപ്പിപ്പിടിച്ചു. ഇവിടെ നിഴലുകൊണ്ടു് ഇരുട്ടിനു ബലം
കൂടും (പടിത്തായിൽ പതുങ്ങി നിൽക്കുന്നു)

(പിന്നാലെ രദനികയും പടിവാതിൽ തൂന്നു പ്രവേശിക്കുന്നു.
വസന്തഃസന വസ്ത്രാന്തംകൊണ്ടു വീളക്കണ്ണുന്നു)

വിദ്വ:—അയ്യോ! അയ്യോ!

രമനിക:—വിളക്കെങ്ങിനെ കെട്ടു?

വിദ്വ:—കതക തുറന്നുപോൾ കാറുകൊണ്ടു കെട്ടുതാണ്. ആകട്ടെ, ഞാൻ അകത്തുചെന്നു വിളക്കു കത്തിച്ചുകൊണ്ടുവരാം. നീ ഈ സാമാനങ്ങളുംകൊണ്ടു വീഥിയിലേക്കു് ഇറങ്ങിക്കൊള്ള. (പോയി)

രമ. — ഞങ്ങളെ തന്നെ. (മുറങ്ങുന്നു)

വസന്ത:—ഓഗ്രത്താൽ എനിക്കു കടക്കാൻ കണക്കാച്ചു കതക തുറന്നു; ഇനി പേടിപ്പവണ്ട. അകത്തു കേറിനിൽക്കാം.

(അകത്തു കടന്നു സമാധിസ്ഥനായ ചാരുദത്തന്റെ പീഠത്തിൽ നിൽക്കുന്നു)

വിടൻ:—(നോക്കിട്ടു വിചാരം) ഇതാർക്കുത്തിവീട്ടിൽ നിന്നിറങ്ങി വരുന്നു. ഈ മടയനെ ഒന്നു കളിപ്പിക്കാം. (ചെളിചായിട്ടു്) ഒരു നല്ല മണം വരുന്നു.

സംസ്ഥാ:—ഉണ്ടോണ്ടു ശാമി, ഒരു നല്ല മണം കേൾക്കുന്നോണ്ടു്. ഇരുട്ടുകേറി മുക്കുഞ്ഞതുകൊണ്ടു കാണുന്നില്ല.

വിടൻ:—നിൽക്കു! നിൽക്കു! എവിടെപ്പോകുന്നു?

(രമനികയെ കടന്നു പിടിക്കുന്നു. രമനിക ഭയപ്പെട്ടു താഴെ വീഴുന്നു)

സംസ്ഥാ:—ശാമി, പിടിച്ചോടുന്നു.

വിടൻ:—ഇപ്പൊഴുകിടാവുന്നതന്നും പുമാനെ

ദർപ്പം നിമിത്തം നിരസിക്കയാലെ

പുഷ്പാർഹമാം പൂക്കുഴലിൽ കൊടും കൈ-

യർപ്പിച്ചിടാനിടയാക്കി കഷ്ടം!

21

സംസ്ഥാ:—ശാമി; പിടി കിട്ടിയോ?

വിടൻ:—ഉവ്വു്. മണം പിടിച്ചു പിടികൂടി.

സംസ്ഥാ:—എടീ തേവിടിയാമോളെ! നിന്നെ ഞാൻ കഴുത്തരുത്തതിന്റെ ശേഷം കൊല്ലും.

വിടൻ:—ഇതാ പിടിച്ചുകൊള്ള.

സംസ്ഥാ:—രമനികയെ (പിടിച്ചിട്ട്)

കേശത്തിലും കൂന്തലിലും ശിരസ്സിലും

വേശ്വപ്പിശാശേ, പിടികൂടി നിന്നെ ഞാൻ;

ഈശാനനെ ശ്ലാഘിയെ ഈശാനേയുമേ

ഏശിപ്പോളിച്ചു വിളിച്ചു പേരെടോ.

22

(വലിച്ചിഴയ്ക്കുന്നു)

രമനിക:—നീങ്ങരു എന്നാണു് എന്നെ ചെയ്യാൻ ഭാവിക്കുന്നത്.

സംസ്ഥാ:—ശാമീ, ചെമ്മാറിപ്പോയി; വശന്തശേന യല്ലെന്നു തോന്നുന്നു.

വിടൻ:—വിടരുതു്. അവൾ തന്നെയാണിതു്.

അരങ്ങേറിച്ചരിക്കുന്ന വരാംഗി വിരുളുള്ളവൾ

സ്വരംകേരമാറിയിോതുന്നു തരംകിട്ടി; വിടേണ്ടടോ. 23

വിദൂ:—(വിളക്കുകൊണ്ടു പ്രവേശിച്ചിട്ട്) തെരുവീഥിയിലെ കാറ്റുകൊണ്ടു വിളക്കുകൊടുതെ സൂക്ഷിച്ചു് ഒരു വിധം ഞാനിവിടെ എത്തി.

രമ:—സംസ്ഥാനകനേ ഞാഴിച്ചുകൊണ്ടു് മുറവിളികൂട്ടിട്ടു്) ആയു് മൈത്രേയ! ഇതാ ആരാണ്ടു മുഷ്കോ, ബലാൽക്കാ രമോ കാണിക്കുന്നു.

വിദൂ:—അരുതരുതു്. (സംസ്ഥാനകനേയും വാളുറപ്പിച്ചിരിക്കുന്ന വിടനേയും കണ്ടിട്ടു് ശങ്കിച്ചു നിൽക്കുന്നു)

ശായാം വേശ്വയെപ്പറ്റാം പഠിപ്പിക്കാൻ ശ്രമിക്കവേ

കൈവച്ചു ഞങ്ങളിവളിൽ അവളെന്നുള്ളശങ്കയാൽ.

24

സംസ്ഥാ:--ആയു! ദരിദ്ര ചാരുദത്തന്റെ പരിചാരകയാണവൾ, വശന്തശുനയല്ലല്ലോ. വശന്തശുനെ! നിന്റെ പ്രവൃത്തി നന്നായി. ഇരുട്ടിൽ നീ ഞങ്ങളെ ചതിച്ചു. നോക്കൂ! നിനക്കു വെച്ചിരിക്കുന്നു.

വിദ്വ:--അരുതരുത്, ഇതു ശരിയല്ല.

വിടൻ.--അല്പം മഹാബ്രാഹ്മണ അങ്ങു ക്ഷമിക്കണം. (ഐക്യപ്പി ഞാനേ)

വിദ്വ:--ആകട്ടെ, ഇപ്പോൾ ഞാൻ ക്ഷമിച്ചു.

സംസ്ഥാ:--ആ ദരിദ്ര സാത്ത്വാഹന്റെ മോൻ ചാരുദത്തപുത്രനെ അങ്ങയ്ക്കിത്ര പേടിയെന്താ?

വിടൻ:--സത്യമായിട്ടു പേടിതന്നെ.

സംസ്ഥാ:--ശാമീ, എന്തിനു പേടി?

വിടൻ:--അവൻ ഗുണവാനായതുകൊണ്ട് നോക്കൂ.

അവനു വിഭവകാർശ്യംഹന്ത! സൗജന്യവായ്പാൽ,

അവനെടുത്തവിപരോധതവനിപ്പാരിലുള്ള?

അരിയവെയിൽ വരുമ്പോൾ വാദിദം വൻകയംപോൽ

നരരുടെതുഷ്ടപാക്കീട്ടമ്മഹാൻ തുഷ്കനായി.

25

മഹാബ്രാഹ്മണ, ഇത് സംഗതി സാത്ത്വാഹപുത്രനെ അറിയിക്കുന്നു. (പോയി)

സംസ്ഥാ:--നോക്കുകോ പുണ്യക്കാരാ! ആ ഗതി കെട്ടു കച്ചവടക്കാരന്റെ മോനോടു ഞാൻ പറഞ്ഞതായി പറഞ്ഞതെന്നും--രാജശ്യാലൻ രാജശ്രീ സംസ്ഥാനകൻ കിന്നരിത്തലപ്പാവുവെച്ചു തല കുമ്പിട്ടു തെരിയപ്പെടുത്തുന്നു--വശന്തശുനയെന്നു പേരായ ആ ആട്ടക്കുരി ശുന്ദരിപ്പെണ്ണിനെ ഞങ്ങൾ ഓടിച്ചു കൊണ്ടുപോകുമ്പോൾ അവൾ അണിഞ്ഞിരുന്ന ആഭരണങ്ങളോടുകൂടി

നിന്റെ വീട്ടിൽ കേറി; അവളെ നാളെ വിട്ടയച്ചേക്കണം. അല്ലെങ്കിൽ വലിയ ലഹളയുണ്ടാകും. വരട്ടെ ഇതും കൂടി പറഞ്ഞേക്കണം--എടാ തെമ്മാടി, മാടപ്രാവിന്റെ കൊക്കിൽ കറിയ മുത്തങ്ങാക്കിഴങ്ങുപോലെ നിന്റെ മണ്ട ഞാൻ മടമട എന്ന് ഉടയ്ക്കും.

വിദ്വ:--ഓഹോ അങ്ങനെ തന്നെ. (സംസ്ഥാനകനെ ഭീഷം നാട്ടി പേടിപ്പിക്കുന്നു)

സംസ്ഥാ:--(ചുറ്റും നോക്കിട്ട്) ശാമിയെവിടെ ശാമിയെവിടെ? അയ്യോ പൊയ്ക്കളഞ്ഞു. (പോയി)

വിദ്വ:--ഭേവകാൽപ്പം നടത്തിയ വിവരം തോഴരോടു ചെന്നു പറയണം. രമനികേ, നീ മനസ്സാപപ്പെടരുത്. ഈ സംഗതിയൊന്നും അകത്തുചെന്നു പറയേണ്ട.

രമ:--അങ്ങനെ തന്നെ.

വിദ്വ:--വരു, പോകാം.

(എല്ലാവരും ചുറ്റിനടക്കുന്നു)

ചാരു:--(സമാധി വിട്ടിട്ട്) ഭദ്രേ, ഭേവകാൽപ്പം നടത്തിയോ?

വസന്ത:--(വിചാരം) പരിജനമെന്നു വിചാരിച്ചു ചോദിക്കുകയാണ്.

ചാരു:--ഈ സന്ധ്യാകാലത്തു കുറച്ചു കാരുകൊള്ളണം. അങ്കവസ്രം വാങ്ങിക്കൊള്ളൂ (നീട്ടുന്നു)

വസന്ത:--(വാങ്ങിട്ടു സന്തോഷത്തോടെ) അങ്കവസ്രത്തിന്റെ വാസന സരസമായിരിക്കുന്നു.

ചാരു:--രമനികേ, നാലുകെട്ടിലേയ്ക്കുപൊയ്ക്കൊള്ളൂ.

വസന്ത:--(വിചാരം) അതിനെ നിിക്കൽ തയില്ലല്ലോ.

ചാരു:--എന്താണു പോകാത്തത്?

വസന്ത:--ഇതിനെത്തരം പറയാം?

ചാര:—ദാശരേ ഞാൻ നോക്കുന്നുണ്ട്—

കാമമുഖായതിവളിൽ

കേമത്താ പോയചാതിലാവുകയാൽ

കാമപുരുഷകോപമൂലം

കെൽപ്പുന്നിയേ വന്നിടത്തു വലയുന്നു. 27

വസന്ത:—വിളിക്കാതെ ഗൃഹത്തിൽ കടന്നുവന്നവ കയ്ക്കുള്ള അപരാധത്തിന് അങ്ങേ ഞാൻ നമസ്കാരം കൊണ്ടു പ്രസാദിപ്പിച്ചു മാപ്പുചോദിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

(കൈകുപ്പുന്നു)

ചാര:—എന്നാൽ ഭവതിയെ പരിജനത്തിന്റെ നിലയിൽ ഭാവിച്ചവകയ്ക്കു ഞാനും പ്രസാദിപ്പിക്കുന്നു.

വിദ്യ:—വണ്ടികാളകളെപ്പോലെ ഇവർ അന്യോന്യം ഇണയ്ക്കുന്നു. ഞാൻ ആരെയാണു പ്രസാദിപ്പിക്കേണ്ടതു്? രാജനിയെ ആകട്ടെ. രാജനീക, പ്രസാദിക്കണേ, പ്രസാദിക്കുന്നു.

ചാര:—ആയ്ക്കു, ഞാൻ സ്നേഹപരതന്ത്രനാകുന്നു.

വസന്ത:—(വിചാരം) ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ സംഭാഷണം എത്ര മധുരമായിരിക്കുന്നു. യദൃച്ഛയാ കേറിവരേണ്ടി വന്നിടത്തു താമസിക്കുക ഭംഗിയല്ല. എന്നാൽ ഇങ്ങനെ യാകട്ടെ (ബലിയാടിട്ടു) ആയുർ എന്റെ പേരിൽ പ്രസാദിച്ചെങ്കിൽ എന്റെ ഈ ആരോണങ്ങൾ ന്യായമായിട്ടു സൂക്ഷിച്ചു തരണം. ഈ ആരോണം നിമിത്തം മുട്ടാളന്മാർ എന്ന വഴിയിൽ ഉപദ്രവിക്കുന്നു. ആയുർന്റെ രക്ഷയിൽ എനിക്കു ഗൃഹത്തിലേയ്ക്കു മടങ്ങിയാൽ കൊള്ളാം.

ചാര:—കായ്കമാണു പറഞ്ഞതു്. മൈത്രേയ, വാങ്ങിക്കൊള്ളൂ.

വിദ്യ:—എനിക്കു പ്രയാസമുണ്ടു്.

ചാരു:--മൂർഖ, വാങ്ങാനല്ലായ പഠഞ്ഞതു്.

വിദ്യ:--വരുതിപോലെ (വസന്തസേനയോടു്) കെണ്ടു വരു.

(വസന്തസേന ആഭരണം അഴിച്ചു കൊടുക്കുന്നു)

വിദ്യ:--(വാങ്ങിട്ടു) രമനികെ. ഈ സ്വർണ്ണഭരണം നിന്റെ കയ്യിലിരിക്കട്ടെ, ഷഷ്ഠിനാളം സപ്തമിനാളം നീ വെച്ചുകൊള്ളണം. അഷ്ടമിയുടെ അന്ന് അനധ്യായ ദിവസം ഞാൻ വെച്ചുകൊള്ളാം.

രമ:--(ചിരിച്ചിട്ടു്) ശാസ്ത്രം പഠിക്കുന്ന അങ്ങേയ്ക്കു് അന്നേ അവസരം കിട്ടുകയുള്ളായിരിക്കാം. ഇവിടെ കൊണ്ടുവരണം.

(ആഭരണം വാങ്ങിക്കൊണ്ടു പോകുന്നു)

ചാരു:--ആരവിടെ? വിളിക്കുകൊണ്ടുവരട്ടെ.

വിദ്യ:--തോഴരേ, ഗണികയ്ക്കു് എന്നപോലെദീപികയ്ക്കും സ്നേഹമെത്തിപ്പോയി.

ചാരു:--അല്ലെങ്കിൽ വേണ്ട, വിളക്കിന്റെ ആവശ്യമില്ല. (മേല്ലോട്ടു നോക്കിട്ടു്) ലോകത്തിനു പൊതുദീപകമായ ചന്ദ്രന്റെ ഉദയമായി--

തെരുവിനൊരു വിളക്കായിട്ടിതാ രാമചന്ദ്രൻ

തെരുതെരെ ഉയരുന്ന, തനപി, നിന്നേതു ളയ്ക്കാൻ

ഇരുൾനടുവിൽ നിലാവു നീരുവറിച്ച മേഘിൻ

നിരയിലറിയ പാലിൻ ധാരപോൽ വിളിപ്പുന്നു. 28

വസന്തസേന, എന്നാൽ പുറപ്പെടാം.

(എല്ലാവരും പോയി)

രണ്ടാം അങ്കം

വിഷ്ണുഭാഷണം.

(അനന്തരം ചുരുക്കത്തിൽ തോറാ സംവാദകൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

സംവാ:--രണ്ടാമതെന്നാൽ മണ്ടപൊളിഞ്ഞു;
ശബ്ദപിടിച്ചപ്പോൾ മണ്ടിപ്പോന്നേൻ;
കമ്പികളിച്ചപ്പോൾ കമ്പിച്ചിയായേൻ;
തുമ്പം പാറം തുമ്പിലേയ്ക്കും.

1

ഇനി സഭികന്മാർ ആകർഷണം വന്നു പിടികൂടുംമുമ്പെ
എവിടെയാണ് ഉള്ളിടക്കണ്ടതു്. എന്റെ ഇശ്വരപരാ!
അടുത്ത കളിയിലെങ്കിലും:--

അഞ്ചാറുവട്ടം വീട്ടെ അഞ്ചാറു പതിനൊന്നു താൻ,
വിരത്താമാ വരാനങ്കിൽ വരം വർത്തകനായി ഞാൻ.

2

ഇവരാറു പന്ത്രണ്ടു നിരന്നുവീണാൽ
പാരാതെ ഞാനങ്ങു കബേരനാവേൻ;
അക്ഷയജ്ഞാനി അങ്ങനെയൊക്കെ
വൃക്ഷങ്ങളല്ലാ തുണയെക്കരുത്തും.

3

(അന്നിയായിൽ)

ഓടിപ്പോയ ചുതാടിയെ പിടിച്ചോളണം! പിടി
ച്ചോളണം!

സംവാ:--(ഭയത്തോടെ ചുറ്റിനോക്കിട്ട്) ഇതാ ഒരു
ജിണ്ണുക്കുട്ടനാ കാണുന്നു. ഇവിടെക്കുറി ഇശ്വരപരനായി
ക്കളിയാം.

(അവചത്തിൽ കയറി വീണ്ടും പായ ബിംബത്തിന്റെ സ്ഥാ
നത്തു് പീഠത്തിൽ അനങ്ങാതെയിരിക്കുന്നു)

(അനന്തരം സഭികൻ മാധുര്യം ഒരു ഭൂതകരണം പ്രാവശ്യം)

മാധു:--ഓടിപ്പോയ ചൂതാടിയെ പിടിച്ചുവെക്കേ!

ഭൂത:--(കാലടികൾ നോക്കിട്ട്) അവൻ ഈ വഴി ഓടിയിരിക്കണം.

മാധു:--പിടിക്കാൻ പോയതായി കാണുന്നല്ലോ; ഈ അമ്പലത്തിൽ കയറി ഒളിച്ചു കാണാം.

(രണ്ടുപേരും അകത്തുകടന്നു തിരഞ്ഞു തപ്പിപ്പിടിക്കുന്നു)

ഭൂത:--(സഭികനോടു് അടയാളം കാണിച്ചിട്ട്) ബിംബം മറയ്ക്കാനുണ്ടാക്കിയതാണെന്നുതോന്നുന്നു; മാർദ്ദവമുണ്ടു്

മാധു:--എടോ, അല്ലല്ല; ശീലതന്നെയാണു്.

(പിടിച്ചുലയ്ക്കുന്നു, പിന്നെയും അടയാളം കാണിച്ചിട്ട്)

അവൻ തുലാത്തൂപ്പാകട്ടെ, നമുക്കൊന്നു ചൂതാടാം.

(പാശി ഉരുട്ടുന്നു)

സംവാ:--(വിചാരം) അയ്യ! പാശിയുടെ ചെങ്കേട്ടിട്ടു സമീപിക്കുന്നില്ല. ചൂതുകളി ഒരു മഹത്തായ വിനോദമത്രെ:--

സംഖ്യാധാഗമനനു പരായണൻ,

ശങ്കവിട്ടുപിത ദേവനാശിതൻ

വീതാഗമനമുത കാഞ്ചനൻ

ഭൂതകാരിയതിനോടു തുല്യനാം.

4

(ചുതിലുള്ള ആഗ്രഹംകൊണ്ടു പല ഗോഷ്ടിയും കാണിക്കുന്നു)

ഭൂത:--ഇരുമുന്നാറു്; ഞാൻ ജയിച്ചു.

മാധു:--അഞ്ചുമുന്നെട്ടു്, എന്റെ കൈവശത്തു വെറുതേപോയി.

സംവാ:--(ഓടിച്ചെന്നിട്ട്) ഇനി എന്റെ കളി.

ഭൂത:--നിന്നെപ്പിടികിട്ടി.

മാധു:--ഇനി നിന്നെ വിട്ടയയ്ക്കുമോ? പത്തു വരാഹൻ, തോററത്ത് ഉടനെ കൊടുക്കണം.

സംവാ:--ഇന്നുതന്നെ കൊടുക്കാം.

മാധു:--ഇപ്പോൾ കൊടുക്കണം.

സംവാ:--എനിക്കു തലകറങ്ങുന്നു. (താഴെ വീഴുന്നു)
(മാധുനും ഭൃതകരനും സംവാഹകനെ അടിക്കുകയും തൊഴിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു).

മാധു:--ഭൃതമയ്യാദപ്രകാരം നിന്നെ ഞാൻ അവരോധിച്ചിരിക്കുന്നു. കടം വീട്ടാതെ ഇവിടുന്നു നീ നീങ്ങരുത്.

സംവാ:--(ഏഴനേററിത്തന്നു വിഷാദത്തോടെ) സത്യഭംഗം പാടില്ലല്ലോ. എന്തുചെയ്യാം, ഞാനെങ്ങനെ കൊടുക്കും?

മാധു:--ജാമ്യം തരാൻ നോക്കണം.

സംവാ:--(ഭൃതകരനെ ഞാട്ടിട്ട് സ്വകാജ്ഞമായി) പാതി ഞാൻ തരാം, പാതി അങ്ങുപേക്ഷിക്കണം.

മാധു:--എന്താണു വിരോധം? അങ്ങനെയൊക്കട്ടെ.

സംവാ:--(വെളിവായിട്ട് മാധുരനോടു്) അങ്ങു പാതി ഉപേക്ഷിച്ചല്ലോ?

ഭൃത:--ഉവ്വ.

സംവാ:--(ഭൃതകരനോടു്) പാതി അങ്ങും ഉപേക്ഷിച്ചില്ലേ?

ഭൃത:--ഉവ്വ.

സംവാ:--എന്നാൽ ഞാനിനി പോകുന്നു.

മാധു:--(തലയ്ക്കു ചുറ്റിപ്പിടിച്ചിട്ട്) എടാ തെമ്മാടി, നീ ഞങ്ങളെ ചെണ്ടകൊട്ടിക്കാൻ നോക്കുകയാണോ? മുഴുവനും തരാതെ നിന്നെ വിടുകയില്ല.

സംവാ:--ഞാനെവിടുന്നു തരും?

മാധു:--നിന്റെ അപ്പുനായോ അമ്മയേയോ വിറു താ.

സംവാ:--എനിക്കു രണ്ടു മില്ലല്ലോ.

മാധു:--എന്നാൽ അ ചന്ദനം വിറു തരണം.

സംവാ:--എന്നാൽ എന്തെ പെരുവഴിയിൽ കൊണ്ടുപോവിൻ!

(എല്ലാവരും പുറപ്പെടുന്നു)

മാധു:--മഹാജനങ്ങളെ! പത്തു വരാഹൻ ഇവനെ വാങ്ങിക്കൊടുവിൻ!

(അനന്തരം ദർഭരകൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

ദർഭ:--എന്താണിവിടെ? ആരെയാണു പത്തു വരാഹൻ വില്ക്കുന്നത്? അല്ലാ നമ്മുടെ സഭികൻ മാധുര നല്ലെ നില്ക്കുന്നത്. പാവപ്പെട്ട പതുക്കെ സംവാഹനമുണ്ടു്. ഇവനെ ഉപദ്രവിക്കുകയായിരിക്കണം. (അടുത്തു ചെന്നിട്ടു്) ആയു സഭിക, സലാം.

(രണ്ടുപേരും അന്യോന്യം സലാം ചെയ്യുന്നു)

ദർഭ:--എന്താണീ ലഹള?

(മാധുൻ നന്നെ സംഗതികളെല്ലാം മുതക്കിപ്പറയുന്നു)

ദർഭ:--എന്നാലും പത്തു വരാഹൻ തോറത്തിനു വേണ്ടി ഒരു മനുഷ്യനെ അടിമയായി വില്ക്കുന്നതു ശരിയല്ല.

മാധു:--അത്ര ചർമ്മബുദ്ധിയുണ്ടെങ്കിൽ അങ്ങുതന്നെ ഇവനെ വാങ്ങിക്കൊള്ളു; അല്ലെങ്കിൽ ചണം കൊടുക്ക.

ദർഭ:--(വിചാരം) താനുണ്ണാത്തവരാണോ വരം കൊടുക്കുന്നത്? ഞാൻ ഉത്തരീയംപോലും മൂതിനു

പണയം വെച്ചു കഴിഞ്ഞു. പിന്നെ എവിടുന്നു കൊടുക്കുന്നു? (വെളിവായിട്ട്) അങ്ങേയ്ക്കല്ലേ സഭികന്റെ ഉദ്യോഗം. അധികാരികൾക്കു ഭാഷിണ്യം വേണ്ടയോ? പത്തു വരാഹൻ ഒരു വലിയ തുകയുമല്ല.

മാധു:--എനിക്കു വലിയതുക തന്നെയാണ് അങ്ങയ്ക്കു് അല്ലായിരിക്കും.

ദർഭ:--(വിചാരം) ചുതുകളിക്കാരിൽനിന്നു ചുങ്കം പിരിച്ച് ഇയാൾ രാജഭണ്ഡാരം മാത്രമല്ല, അവനവന്റെ പണപ്പെട്ടിയും നിറച്ചു കഴിഞ്ഞു. എന്നിട്ടും ഒരു വീട്ടു വീഴ്ച ചെയ്യുന്നില്ലല്ലോ. ഈ ഭൃഷ്ടനെ ഒന്നു വഞ്ചിക്കണം. (വെളിവായിട്ട്) കടംകൊടുത്തു് ഒരിക്കൽക്കൂടി ഇവനെ കൊണ്ടു കളിപ്പിക്കരുതോ?

മാധു:--അങ്ങേയുടെ ഉപദേശമൊക്കെ മതി. (സംവാഹകനോടു്) പണമിപ്പോൾ വെയ്ക്കണം.

(എന്നു പറഞ്ഞു സംവാഹകനെ വലിച്ചിഴയ്ക്കുന്നു; അവൻ വീഴുന്നു; മാധുസ് മൂലത്തടിക്കുന്നു)

ദർഭ:--എന്റെ സമക്ഷം ഈ ലഹള പാടില്ല.

(മാധുനെ തടുക്കുന്നു; അവൻ തിരിഞ്ഞു ദർഭനെ പ്രഹരിക്കുന്നു; ദർഭാകൻ അങ്ങോട്ടും പ്രഹരിക്കുന്നു.)

മാധു:--എടോ ഭൃഷ്ടാ, നിനക്കു് ഇത്തരമൊടിത്തരത്തിന്റെ ഫലം കിട്ടും.

ദർഭ:--എടാ മുർഖ, നീ എന്നെ വലിയേ അല്ലയോ അടിച്ചതു്. പെരുവഴിയിൽവെച്ചു് അളകളെ ഈ വിധം അടിക്കാമോ എന്നുള്ളതു നാളെ ഞാൻ കോടതിയിൽവെച്ചു കാണിച്ചു തരാം.

മാധു:--ഓഹോ, ഞാൻ കണ്ടുകൊള്ളാം.

ദർഭ:--എങ്ങനെ കാണാം.

മാധു:--ഇങ്ങനെ:--

(എന്നു പറഞ്ഞു മാധുൻ വിരൽകൊണ്ടു കണ്ണുപിളർത്തിക്കാണിക്കുന്നു; ദർശകൻ രണ്ടു കൈ മണ്ണുവారి എറിഞ്ഞിട്ടു സംവാഹകനോടു ആംഗ്യം കാണിക്കുന്നു. അവൻ ഓടിക്കളയുന്നു. പൂതകരൻ മാധുനെ തുശ്ശിക്കുന്നു)

ദർശ:--(വിചാരം) പ്രധാനസഭികനും അധികാരിയുമായ മാധുരനെ ഞാൻ വിരോധിയാക്കി. ഇനി ഈ ഉജ്ജയിനിയിൽ സൈപരസഞ്ചാരം ചെയ്യുന്നതു ശരിയല്ല. മരുകക്ഷിയിൽ ചേർന്നേക്കാം. പ്രിയബന്ധുവായ ശവിലകൻ എന്നോടു പറകയും ഉണ്ടായി--“ഗോപവംശത്തിൽ ജനിച്ച ആയുധകൻ രാജ്യം കിട്ടും എന്നു സിദ്ധന്മാർ ലക്ഷണം പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു; അതിനാൽ താമസിയാതെ രാജ്യപരിവർത്തനം നടക്കും”--എന്നു അവരുടെസംഘത്തിൽ ചെന്നു ചേരാം.

(മാധുനെ കൈക്കുവിടിച്ചുകൊണ്ടു പൂതകരനും പോയി)

അങ്കാരംഭം.

(അന്തരം വസന്തസനയും മദനിക എന്ന പരിചാരികയും പ്രവേശിക്കുന്നു)

വസ:--പിന്നെന്തു്?

മദ:--അല്ലാ, കൊച്ചമ്മേ ഞാനെന്നും ബോധിപ്പിച്ചില്ലല്ലോ.

വസന്ത:--ഞാൻ വല്ലതും പറഞ്ഞോ?

മദ:--സ്നേഹംകൊണ്ടു ചോദിക്കയാണു്; അധിക പ്രസംഗമല്ല. കൊച്ചമ്മയെന്താ മനോരാജ്യം

വസന്ത:—നിനക്കുതോന്നു തോന്നുന്നതു്?

മദ:—വേഗ്യാവൃത്തി വിരസമാകയാൽ കൊച്ചു മമ്മുക്കു ആരുടേയോ നേരെ അനുരാഗം തോന്നിട്ടുണ്ടു് എന്നാണു്.

വസന്ത:—നിനക്കു തോന്നിയതു ശരിതന്നെ; നീ നിപുണയാണു്.

മദ:—കൊച്ചമ്മ — ആരോണമൊന്നുമില്ലെങ്കിലും, സർവ്വാരോഹിണീയെപ്പോലെ ഇപ്പോൾ പ്രകാശിക്കുന്നു. മന്മഥഭഗവാന്റെ ആവേശം തന്നെയാണു തരണികൾക്കു വലിയ ഭൂഷണം.

വസന്ത:—എടീ അസന്തെ, നിനക്കു നല്ല നേരമോക്കു്, അല്ലേ?

മദ:—ആട്ടെ, കൊച്ചമ്മ, ഏതു രാജകുമാരനാണു് ഭാഗ്യശാലി?

വസന്ത:—എനിക്കു രമിക്കാനാണുഗ്രഹം; സേവിക്കാനല്ല.

മദ:—വിദ്യാധരപ്പദവിയിലിരിക്കുന്ന വല്ല ബ്രാഹ്മണ യുവാവുമായിരിക്കുമോ?

വസന്ത:—ബ്രാഹ്മണർ പൂജനീയരല്ലേ?

മദ:—എന്നാൽ വർത്തകനായ ഒരു വ്യാപാരി ആയിരിക്കണം.

വസന്ത:—ദേശസഞ്ചാരിയെപ്പരിഗ്രഹിച്ചു മനോരാജ്യപ്പെടാനാക്കു കഴിയുമോ?

മദ —പിന്നെ ആരെയാണോടോ ഞങ്ങളുടെ യജമാനനായിക്കരുതിയിരിക്കുന്നതു്? ആക്കും കേൾക്കരുതായിരിക്കുമോ?

വസന്ത:—അന്നു പൂരം കാണാൻ പോയപ്പോൾ നീ കൂടെ ഉണ്ടായിരുന്നില്ലേ?

മദ:—ഉവ്വ്, ഉണ്ടായിരുന്നു.

വസ:—പിന്നെന്താണ് നെമറിയാത്തതുപോലെ സംസാരിക്കുന്നത്?

മദ:—പറയണം, പറയണം--കൊച്ചമ്മ പറയണം.

വസ:—എന്നാൽ കേൾക്ക--സാത്ത്വാഹപത്ര നായിട്ട് ചാരുഭത്തൻ എന്നൊരാളുണ്ട്.

മദ:—അന്നു സന്ധ്യയ്ക്കുണ്ടായ ലഹളയിൽ കൊച്ചമ്മയെ രക്ഷിച്ച ആളോ?

വസ:—അതേ, അദ്ദേഹംതന്നെ.

മദ:—ഓ കഷ്ടം! അദ്ദേഹം ഭരിദ്വനാണല്ലോ?

വസ:—അതുകൊണ്ടുതന്നെയാണ് എനിക്കു അദ്ദേഹത്തിന്റെ പേരിൽ അനുരാഗം; ഭരിദ്വനിൽ ആസക്തി വന്നാൽ വേശ്യ എന്നുള്ള അപവാദം പോകുമല്ലോ.

മദ:—കൊച്ചമ്മേ, പൂ പൊഴിഞ്ഞാലും തേന്മാവിൽ മധുകരങ്ങൾ സഞ്ചരിക്കാറുണ്ടത്രേ.

വസ:—അതിനാൽ തന്നെയല്ലയോ അതുകൾ മധുകരങ്ങളായത്?

മദ:—വിഭവക്ഷയംകൊണ്ട് വേശ്യവാടത്തിൽ താമസിക്കാൻ മടിച്ചു വരാതെയിരുന്നെങ്കിലോ?

വസ:—എനിക്കു അദ്ദേഹത്തിന്റെ പേരിൽ അനുരാഗം എന്നല്ലയാ പറഞ്ഞത്?

മദ:—അത്ര ബഹുമാനമാണെങ്കിൽ അഭിസാരമുറയ്ക്കു അങ്ങോട്ടു ചെല്ലരുതാ?

വസ:—അതും ഭാവമില്ലെന്നില്ല; എന്നാൽ ഉടനെ പാടില്ല. അദ്ദേഹം പ്രവൃത്തികാരത്തിനുവേണ്ടി ശ്രമപ്പെടും. പിന്നീട് കാണാൻ കൂടി സാധിക്കയില്ല. അതാണ് അമാന്തിക്കുന്നത്.

മദ:—ഓഹോ! ഇതു കരുതിയിട്ടാണ് കൊച്ചമ്മ ആരോണം അവിടെ ഏല്പിച്ചു പോന്നത്.

വസ:— അതെ അങ്ങനെ തന്നെ.

(അനന്തരം സംഭ്രാന്തോടെ സംവാദകൻ തിര നീക്കിക്കൊണ്ടു പ്രവേശിക്കുന്നു)

സംവാ:—ആയ്യ, ശരണം! ശരണം!

വസ:—എന്താണ് അങ്ങേക്കിത്ര സംഭ്രമം?

മദ:—ഹാ! ഇയാളാരാണ്?

വസ:—മദനികേ, ശരണാഗതനോടു ചോദ്യം ചോദിക്കാറുണ്ടോ?

മദ:—വല്ല മുട്ടാളനുമായിരുന്നെങ്കിലോ?

വസ:—ഗുണവാനാണെങ്കിൽ രക്ഷിക്കേണ്ടതാണ്.

സംവാ:—ആയ്യ! ഭയംകൊണ്ടു് ആചാരാപചാരങ്ങൾ വിട്ടുപോയതാണ്, മുഷ്കല്ല. ദീനന്മാരും ഭീതന്മാരും അക്രമത്തിനു ശക്തരല്ലത്രെ.

വസ:—ഇരിക്കട്ടെ, അങ്ങു ഭയപ്പെടേണ്ട; ഞാൻ ഗണികയാണല്ലോ.

സംവാ:—ജനനംകൊണ്ടുമാത്രം.

(വസന്തസേന മദനികയോടു കണ്ണുകാണിക്കുന്നു)

മദ:—കൊച്ചമ്മ ആയ്യനോടു ചോദിക്കുന്നു:—അങ്ങേയ്ക്കു് എന്താണ് ഭയം?

സംവാ:—കടംവീട്ടാൻ മാർഗ്ഗമില്ലാത്തതിട്ടു്.

വസ:—അത്രയുളളോ? എന്നാൽ ആയുസ് ഇരിക്കണം.

(സംവാഹകൻ മടനികകൊണ്ടുവന്ന പീഠത്തിൽ ഇരിക്കുന്നു)
(വസന്തസേന പിന്നെയും മടനികയോടു കണ്ണു കാണിക്കുന്നു)

മദ:—ആയു!—കൊച്ചമ്മ അങ്ങ പെരുവഴിയിൽ രേപടികൂടാതെ നടത്തിക്കുന്നതിനാഗ്രഹിക്കുന്നു. ആക്കി, എത്ര കൊടുക്കണം?

സംവാ:—ആയു! ദയവുമെന്തു കേൾക്കണം. പാടലീപുത്രമാണ് എന്റെ ജന്മഭ്രമി; കുച്ചവടമാണ് തൊഴിൽ, കാലക്കേടുകൊണ്ട് അതിൽ പിഴച്ചിട്ട് ഞാൻ സംവാഹകവൃത്തികൊണ്ട് കാലക്ഷേപം ചെയ്യുന്നു.

വസ:—സംവാഹകനാണോ അങ്ങ്? പരമേഷമില്ലാത്ത കലാവിദ്യാധ്വാനല്ലോ അങ്ങഭ്യസിപ്പിച്ചത്.

സംവാ:—കലയെന്നുമാത്രംവെച്ചഭ്യസിപ്പിച്ചു; ഇപ്പോൾ തൊഴിലായിട്ട് തീർന്നു.

വസ:—അങ്ങടെ വാക്ക് വൈരാഗ്യം സൂചിപ്പിക്കുന്നു. ശേഷം കേൾക്കട്ടെ.

സംവാ:—ഉജ്ജയിനിയിലെ വിവേശ്രീകേട്ടു ഞാൻ ഇവിടെ വന്നതിൽ ഒരു സാത്മവാഹപുത്രന്റെ ഗൃഹത്തിൽ എനിക്കു പ്രവൃത്തി കിട്ടി.

വസ:—അങ്ങേ യജമാനൻ ഏതുമാതിരിക്കാറാണ്?

സംവാ:—അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആകൃതിയും പ്രകൃതിയും ഒന്നുപോലെ നന്ന്; കോപമാകട്ടെ അഹംഭാവമാകട്ടെ ഇല്ല. ദാക്ഷിണ്യം കേമം; എളുപ്പത്തിൽ സന്തോഷിക്കും; എന്തും കൊടുക്കും; കൊടുത്തുംവെച്ചു പശ്ചാത്തപിക്കുകയോ മിടുക്കു പറകയോ ഇല്ല; ചെറുതായാലും, ഉപകാരമോക്കും; പെരുതായാലും അപകാരം മറക്കും. ആയു,

എന്തിനേറെപ്പറയുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഗുണങ്ങൾ ഇന്ന് മുഴുവനും പറഞ്ഞാലും അവസാനിക്കുകയില്ല; ഭാക്ഷിണ്യം മുഴുത്തിട്ട് അദ്ദേഹം പരോപകാരത്തിനുവേണ്ടി ശരീര ധാരണം ചെയ്യുന്നു.

വസ:--(മാനികയോടു സ്വകാന്തമായിട്ട്) മദനികേ, ഇപ്പറഞ്ഞതെല്ലാം ആയ് ചാരദത്തന്റെ ഗുണങ്ങൾക്ക് ഒത്തിരിക്കുന്നു. ഇതാരായിരിക്കാം.

മദ:--(സ്വകാന്തമായിട്ട്) എന്നിങ്ങ കേൾക്കാൻ കെന്തു കമുണ്ടു്. ഈ വക ഗുണങ്ങളെക്കൊണ്ടു് ഉജ്ജയിനിയെ അലങ്കരിക്കുന്ന പുരുഷൻ ആരായിരിക്കണം?

സംവാ:--ഞാൻ പിന്നീടു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ സൽ ഗുണങ്ങളിൽ മയങ്ങിട്ടു വീട്ടു കടിയുംകൂടി മറന്നു് അദ്ദേഹത്തെ ശുശ്രൂഷിച്ചു.

വസ:--അദ്ദേഹം ഒരു ദരിദ്രനാണോ?

സംവാ:--അതു പറയാതെ തന്നെ ആയ് എങ്ങനെ ഉറപ്പിച്ചു?

വസ:--വിഭവവും ഗുണവും ഒരിടത്തു യോജിക്കുകയില്ല; അതുകൊണ്ടു്. ആകട്ടെ ശേഷം പറയു.

മദ:--അദ്ദേഹത്തിന്റെ പേരെന്താണു്?

സംവാ:--ആയ് ചാരദത്തൻ എന്നു്.

വസ:--ആട്ടെ, പിന്നെ?

സംവാ:--ദാരിദ്ര്യം വർദ്ധിച്ചതോടുകൂടി പരിജ്ഞങ്ങളെ പിരിച്ചുയച്ച കൂട്ടത്തിൽ അദ്ദേഹം എന്നോടു വേറെ ആരെങ്കിലും സേവിച്ചുകൊള്ളാൻ പറഞ്ഞുവീട്ടു. ഞാനാകട്ടെ ഇങ്ങനെ ഒരു സ്വാമിയെ ഇനിയും കിട്ടുകില്ലെന്നു കരുതി ആ മഹാനുഭാവന്റെ മധുരകാമജ ലളിതശരീരസ്പർശംചെയ്തുകൊണ്ടു സാധാരണന്മാരുടെ ശരീരം

തടകി ദുഷിപ്പിക്കാൻ മടിച്ചു. വൈരാഗ്യംകൊണ്ട് വയ
ററുപിഴപ്പിനുവേണ്ടി ചുതുകളിക്ക് പുറപ്പെട്ടു.

വസു:—എന്നിട്ടോ—?

സംവാ:—കളിയിൽ പലനാളും ഞാൻ തോല്പി
ച്ചിട്ടുള്ള ഒരു ചുതാടി ഒരു ദിവസം എന്നെ ഇങ്ങോട്ടു
പത്തു വരാമെന്ന് തോല്പിച്ചു.

വസു:—കൊള്ളാം, നല്ല കഥ.

സംവാ:—ആ കടം വീട്ടാൻ ഗതിയില്ലാതെ ഞാൻ
ഒളിച്ചു നടന്നതിൽ ഇന്നു രാവിലെ അവൻ എന്നെ വന്നു
പിടികൂടി. അവിടെ നിന്നു ഞാൻ ഒരു വിധം തപ്പി
പ്പിഴച്ചു വന്ന കഥ ഓർമ്മയ്ക്കുവിട്ടു വിറയൽ വരുന്നു.
ഇതാണ് എന്റെ സങ്കടം.

വസു:—(വിചാരം) വലിയ കഷ്ടം തന്നെ. ഇങ്ങനെ
യാണല്ലോ വാസുദേവൻ ഉണ്ടായപ്പോൾ പക്ഷികൾ
അങ്ങമിടങ്ങു പറന്നുപോയി കേൾക്കുന്നത്.

(മദനികയോടു കണ്ണുകാണിക്കുന്നു)

(മദനിക അകത്തുപോയി പറഞ്ഞു തുക എടുത്തുകൊണ്ടു
വന്നു നിൽക്കുന്നു)

വസു:—ഇതു ആയുർ ചാരുദത്തൻതന്നെ തന്ന
തായി അങ്ങു വിചാരിച്ചു കൊള്ളണം.

സംവാ:—(വിനയത്തോടെ വാങ്ങിട്ട്) ഇതിലധികം
എനിക്ക് ഒന്നുഗ്രഹം ചെയ്യാനില്ല. ഭവതി ഭീർഘയു
സ്സായിരിക്കട്ടെ.

വസു:—എന്നാൽ അങ്ങിനി പോയി കടം വീട്ടി
സൈധമായി സഞ്ചരിക്കണം.

സംവാ:—ഇന്നു തന്നെ ഞാൻ പക്ഷേ സന്യസിച്ചു
എന്നു വരാം. ഞാൻ പഠിച്ചിട്ടുള്ള കലാവിദ്യ ഇഹിടെ

പരിജനങ്ങളിൽ ആക്കുകിലും ഉപദേശിക്കുന്നതിന് ആയ്ക്കു അനുവദിക്കുന്നതായാൽ കൃതജ്ഞതയോടുകൂടി ഞാൻ കൃതാത്മനാകാമായിരുന്നു.

വസു:—അങ്ങിനെ ആക്കുവേണ്ടി ഈ കല പരിചയിച്ചോ അദ്ദേഹത്തെത്തന്നെ താമസിയാതെ ശുശ്രൂഷിക്കാനിടയാകും.

സംവാ:—(വിചാരം) എന്റെ അപേക്ഷ ഭംഗിയായിട്ടു നിരസിച്ചു. ചെറിയ ഉപകാരത്തെ മഹത്തുക്കൾ പ്രത്യുപകാരംകൊണ്ടു കെട്ടത്തുകയില്ല. (വെളിവായിട്ട്) ആയ്ക്കു, എന്നാൽ ഞാൻ പോകട്ടെ.

വസു:—അവസരത്തിൽ കണ്ടുകൊള്ളാം.

സംവാ:—ആയ്ക്കു അങ്ങനെയെന്നെ (പോകുന്നു)

(അണിയിയിൽ കോലാഹലം)

വസു:--ഹു! എന്താ ഒരു ശബ്ദം കേൾക്കുന്നത്?

(അനന്തരം കണ്ണുപുരകൻ എന്ന ഒരു പരിചാരികൻ ബലപ്പെട്ടു പ്രവേശിക്കുന്നു)

കണ്ണു:—മദനികെ, മദനികെ, കൊച്ചമ്മ എവിടെ?

വസു:--ഇവനെന്താണിത്ര ബഹളം കൂട്ടുന്നത്?

കണ്ണു:—(വസന്തസേനയെക്കണ്ടു ഉപചാരം ചെയ്തിട്ട്) എന്റെ ഇന്നത്തെ പരാക്രമം കൊച്ചമ്മ കാണുന്നതിന് എനിക്കു ഭാഗ്യമുണ്ടായല്ലോ. (ഊഹം നടിക്കുന്നു)

വസു:--അന്തസ്സാർമില്ലാത്തവർക്കു ഏതു വികാരത്തിലും ആവേശം കേമമാണ്. നിനക്കെന്താണിത്ര തുള്ളിച്ചാട്?

കണ്ണു:--കൊച്ചമ്മ കേൾക്കണം--നമ്മുടെ വലിയ കൊമ്പൻ മണികണ്ഠനായെ കളിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു വരുമ്പോൾ അവൻ ചങ്ങലപൊട്ടിച്ചോടി, പെരുവഴിയിൽ

കുടും ഒരു സന്യാസിയുടെ കാഷായവസ്ത്രംകണ്ടു വിരണ്ടു അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭനമെ പാഞ്ഞടുത്തു.

വസന്ത:--അയ്യോ കഷ്ടം! ശേഷം കേൾക്കട്ടെ.

കണ്ഠ:--ആന സന്യാസിയെ തുവിക്കുകൊണ്ടു എത്തിപ്പിടിച്ചു താഴെയിട്ടു കത്താനോങ്ങി. സന്യാസിയുടെ കഥ തീർന്നു എന്നു പറഞ്ഞു ജനങ്ങളെല്ലാം കൂക്കി വിളിച്ചുകൊണ്ടുടിക്കുകയും, എന്തെങ്കിലുമൊക്കെ എന്നു വെച്ചു ഞാൻ ഓടിച്ചെന്നു ആനയുടെ കൈത്തളത്തിന്നു വളരുകൊണ്ടു രണ്ടടി--

വസന്ത:--വേഗം പറ.

കണ്ഠ:--ആന പുറകോട്ടിരിക്കുന്നു. ഞാൻ സന്യാസിയെ ഏടുത്തു മാറിട്ടു ആന ചീറിക്കൊണ്ടു എണീക്കുന്നതൊട്ടുകൂടി ഇടച്ചുങ്ങലയും കൊള്ളത്തിട്ടു വിവരം ബോധിപ്പിക്കാൻ ഇങ്ങോട്ടൊരോട്ടം.

വസന്ത:--ദേവ്! മിടുക്കൻ.

കണ്ഠ:--വഴിക്കു പലരും 'സബാസ' 'സബാസ' നല്ല ചുമയുള്ള പയ്യൻ, 'ആണങ്ങളായാൽ ചുമവേണം' എന്നെല്ലാം പറഞ്ഞു വാക്കുകൊണ്ടു അഭിനയിച്ചുതല്ലാതെ കൈയയക്കാൻ ആരുമുണ്ടായില്ല. ആ കൂട്ടത്തിൽ ഗംഭീരാകൃതിയായ ഒരു ഉത്തമപുരുഷൻ മാത്രം വിരൽ, കാൽ മുതലായ ആഭരണസ്ഥാനങ്ങളിൽ തപ്പിനോക്കിട്ടു ഒന്നും കിട്ടാഞ്ഞിട്ടു തോളിൽകിടന്ന അങ്കാ:സ്രം എന്നെ വിളിച്ചു തന്നു.

വസ:--(മനികയോടു) എന്റെ ചാരുഭരണല്ലാതെ അത്ര ഉചിതം ആരു പ്രവർത്തിക്കും?

(കണ്ഠപൂർക്കൻ അങ്കവസ്ത്രമെടുത്തു വസന്തസേനയുടെ മുമ്പിൽ വെച്ചിട്ടു തൊഴുന്നു)

മദഃ—(വസ്ത്രമെടുത്തിട്ട്) കൊച്ചമ്മെ, ഇതിനു നല്ല പിച്ചിപ്പുവിന്റെ വാസനയുണ്ടു്. (നിവൃത്തി കാണിക്കുന്നു)

വസഃ—ഇതിൽ പേരെഴുതീട്ടുണ്ടു്. (വായിച്ചിട്ടു് ഉത്സാഹത്താടെ) മദനികെ, അങ്കവസ്ത്രം ഖെച്ചാളു; കണ്ണുപൂരക, നിനക്കു സമ്മാനം ഇതുപാദം. (കൈയിൽനിന്നും വീരശൃംഖല ഉഴരി കൊടുക്കുന്നു.)

മദഃ—കണ്ണുപൂരക, നിനക്കു സമ്മാനംതന്ന ഗംഭീര പുരുഷൻ ഏതുവഴി പോയി.

കണ്ണു—നെട്ടുകെ കിഴക്കോട്ടു പോയി.

വസഃ—മദനികെ, വരു; നമുക്കു മാളികയിൽ കേറി തെരുവിലെ ലഹള നോക്കാം.

(എല്ലാവരും പോയി)

മൂന്നാം അങ്കം

(അനന്തരം ചാരുദത്തനും വിദൂഷകനും പ്രവേശിക്കുന്നു)

ചാരുഃ—തോഴര, വീണയെന്നതു് സമുദ്രത്തിലുണ്ടായതല്ലെങ്കിലും ഒരു രത്നംതന്നെയാണു്. എന്തെന്നാൽ:—

ഉൽക്കണ്ഠിതനു ഏദയാനുഗയാം വയസ്സു,
സങ്കേതകാതരനു കാലഹരം വിനോദം,
ഏകാന്തബന്ധ ഭയിതാവിരഹാതുരനു്,
രീക്കന്താഗചരിപോഷകരം പ്രമാദം.

1

വിദൂഃ—തോഴര, എത്രനേരമായി രാജമാർഗ്ഗങ്ങളിൽ ആൾ സഞ്ചാരില്ലാതെ ആയിട്ടു്? നായ്ക്കൾക്കുടി

ഉറങ്ങിക്കഴിഞ്ഞു. നമുക്ക് പോയിക്കിടക്കേണ്ടേ? അത്ര മാത്രമല്ല, ഈ നാശംപിടിച്ച വീണയുടെ മുള്ളുകേട്ട് എന്നിങ്ങനെ മുഷിഞ്ഞു; അതിന്റെ തന്തി പൊട്ടിപ്പോട്ടെ.

ചാരു:—തോഴരേ, എന്റെ സ്നേഹിതൻ രേഭിലൻ വളരെ ജാത്യമായിട്ടു പാടുകയും വായിക്കുകയും ചെയ്തു. എന്നിട്ടും അങ്ങനെയൊരു രസമായില്ലെന്നോ?

വിദ്യ:—അതുകൊണ്ടുതന്നെയാണെന്നിങ്ങനെ മുഷിച്ചിൽ; തോഴരേ, മധുരമധികമായാൽ ചെടിച്ചുപോകും.

ചാരു:—പാട്ടു വളരെ കേൾക്കുന്നതല്ല. എന്തെന്നാൽ

നൽസ്ഥാനത്തുളി; വിശ്വലോകം നിഷ്കളങ്കം,
മേൽസ്ഥായി, ഭിന്നരസമെങ്കിലുമാംഗ്യഹീനം;
വ്യക്തംസ്തവം—വെയിലിൽനിന്നു മറഞ്ഞുകേട്ടാൽ
സ്വസ്ഥൻ പരൻ യുവതികളുമിതന്നെ ചൊല്ലും. 2

ചാരു:—അങ്ങനെയേണ്ടിടത്തോളം പുകഴ്ത്തിക്കൊള്ളൂ. എന്നിരിക്കട്ടെ. ആണങ്ങൾ പാടുന്നതും പെണ്ണങ്ങൾ പുസ്തകം വായിക്കുന്നതും രസമല്ല. പുരുഷൻ പാടുമ്പോൾ പുരോഹിതൻ തലയാട്ടി വേദം ചൊല്ലുന്നതിന്റെ ഓർമ്മ വരും; സ്ത്രീകൾ വായിക്കുമ്പോൾ മൂക്കുതളച്ച കായുടെ ഭാവങ്ങൾ കാട്ടും.

ചാരു:—തോഴരേ; നേരം അല്പരാത്രിയായി. പെരു വഴിയിൽ ഇരുട്ടിയെന്നു. ജനസഞ്ചാരമില്ലാത്തതിനാൽ ഉജ്ജ്വലിപ്പിപ്പിടിച്ചിരിക്കുന്ന ഉറങ്ങിക്കിടക്കുന്നതുപോലെ തോന്നുന്നു. നോക്കൂ:—

തിങ്ങും തമസ്സിന്നവകാശമേകി—
തെന്തൊരു നീതസ്തോരുവൻലോകം
മുങ്ങിക്കിടക്കുന്നമനംഗമേറ്റൻ
താങ്ങിപ്പിടിച്ചിടുന്ന കൊമ്പുപോലെ

വിദ്വ:—അങ്ങു പറഞ്ഞതു ശരിതന്നെ. ചന്ദ്രൻ അസ്തമിക്കുന്ന താരംനോക്കി ക്രൂരിരുട്ട് മേടകളിൽ നിന്നിറങ്ങി വരുന്നതുപോലെ തോന്നുന്നു.

ചാര:—(ചൂരിനടന്നിട്ട്) ഇതാ നമ്മുടെ ഗൃഹം. (വായ്പിച്ച് മുട്ടിട്ട്) വലുമാനക, വലുമാനക.

വലു:—(കതക തൂങ്ങ പ്രവേശിച്ചിട്ട്) ഏ! യജമാനനാ, വരണം.

ചാര:—കാലുകഴുകാൻ വെള്ളം കൊണ്ടുവര.

വലു:—(ചൂരിനടന്നിട്ട്) ഇതാ വെള്ളം. (ചാരദത്തന്റെ കാൽ കഴുകിക്കുന്നു)

വിദ്വ:—എന്റെ കാലും കഴുകൂ.

വലു:—കാൽ നല്ലവണ്ണം കഴുകണമെങ്കിൽ മലൻ കിടക്കണം. വെള്ളംകൊണ്ടുവന്നു തന്നാൽ ഞാൻ കഴുകാം.

വിദ്വ:—തെമ്മാടി! കാലിലെ പൊടിമാത്രമല്ല സുഖവും കൂടി കഴുകിക്കളഞ്ഞു.

ചാര:—തോഴം എനിക്കു—

നീങ്ങാതിതാ നെററിയിൽ നിന്നിറങ്ങി—

പുറത്തുനിന്നു നേതൃപുടത്തിൽ നില്ക്കും

മങ്ങിച്ച സതാം ജരയെന്നപോലെ

തിങ്ങുന്നമല്ലെന്നാഭേദ്യശക്തി.

4

താനും ഉറങ്ങിക്കൊള്ളൂ.

(ചാരദത്തനും വിദ്വാനും ഉറങ്ങാൻ കിടക്കുന്നു. വലുമാനൻ പോകുന്നു)

രമണിക:—(ആഭരണഭാഗ്യവും കൊണ്ടു പ്രവേശിച്ചിട്ട്) ആയുർമെത്രേയ എഴുതുക.

വിദ്വ:—ഇതെന്തൊരു ശല്യമാണ്.

രഃ—ഇന്ന് അഷ്ടമിയല്ലേ? ഭാസ്കരം ഇന്ന് അങ്ങു സൂക്ഷിക്കണം.

ചാരു—വസന്തസേനയുടെ ന്യായമല്ലേ?

രഃ—അതെ ആയുർവ്വേദമേത്രേ യനോടു വാങ്ങാൻ ഉത്തരവാകണം.

ചാരു—മൈത്രേയ, വാങ്ങിക്കൊള്ളൂ.

വിദ്വ:—ഇതു നാലുകെട്ടിലെങ്ങാനും കൊണ്ടു കളയരുതോ?

ചാരു—മൂർഖ, വേശ്യയുടെ ആരേണം അകത്തു കൊണ്ടുപോകാമോ?

വിദ്വ:—നിവൃത്തമില്ലല്ലോ. കൊണ്ടുവര! വാങ്ങിക്കൊള്ളാം. (വാങ്ങിച്ചിട്ട്) ഇശ്വരപരാ ഇതു കള്ളൻ കൊണ്ടു പോകുന്നു!

(രേണീക ഭാസ്കരം വിട്ടുപോകാൻ കൈയിൽ കൊടുത്തിട്ടു പോകുന്നു)

വിദ്വ:—ഓഹോയ്. അങ്ങു അകവസ്ത്രം ആ വേശ്യാ പരിചാരകനു കൊടുത്തതെന്തിനാണ്?

ചാരു—കരുണ തോന്നിട്ട്.

വിദ്വ:—ഇന്നീശം കരുണ നിലച്ചില്ലയോ?

ചാരു—തോഴര, ഇങ്ങനെ പറയരുത്.

വിദ്വ:—ഭാരമിറക്കിയ കഴുതയെപ്പോലെ ഞാൻ നിലത്തു കിടന്നു പിരളുന്നല്ലോ.

ചാരു—എനിക്ക് ഉറക്കം ബലമായിട്ടു വരുന്നു. മിണ്ടാതിരിക്കുന്നു.

വിദ്വ:—തോഴൻ സുഖമായി ഉറങ്ങി ഉണർന്നു. എനിക്ക് ഉറക്കം വരുന്നു. (രണ്ടുപേരും ഉറങ്ങുന്നു)

(അനന്തരം വെളിയിൽ ശവീലകൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

ശവീ:—മെയ്ചീച്ചിനൊത്തളവെടുത്തു കുറിച്ചുകൊന്ന-

ക്കോൽവെച്ചു രസംമുളവാക്കിയകത്തു മെല്ലെ

വന്നേനിതാ നല്ലതരത്തെ വശങ്ങളോടെ

വൻനാഗമൊന്നു പടമുറിയണഞ്ഞപോലെ. 5

തോട്ടത്തിലെ പടിവാതിൽ സന്ധിപ്പേറ്റും ചെയ്ത്ത്
താൻ ഉള്ളിൽ കടന്നു. ഇനി അകത്തു പ്രവേശിക്കണം.

(ആലോചിച്ചിട്ടു വെറുപ്പൊടുക്കി)

നീലം സൂപ്പരിൽ വിക്രമിപ്പതറിവേൻ,

നിറിക്കുമേ സജ്ജനം;

ഹാ! ചാർച്ചിയ ശൗർച്ചല്ല, ചതിതാൻ

വിശ്വസ്തരിൽ പാരുഷം;

സേവാവൃത്തിയെയോക്കിൽ നന്നിതപരാ-

ധീനം സ്വഹസ്താർജ്ജുനം;

പൂവ് സൗപ്തക നഗ്നിതത്തതിലിതു താൻ

കൈക്കൊണ്ടുപോൽ ദ്രോണജൻ. 6

(അല്പനേരം ആലോചിച്ചിട്ട്)

വിത്തം പെരുത്തു; പരപുഷ്പമുളയമേറ-

മത്യാഗ്രഹം; കണിശമാൻ വണിക് പ്രവൃത്തി!

ഇത്തേതിൽ മേവുമൊരു വർത്തനക്കിടയ്ക്കും

നൊന്തെങ്കിലിത്തിരിയുമത്തലതില്ല എത്തിൽ. 7

വരുന്നതൊക്കെ വരട്ടെ; മന്മഥൻ ഏന്തെല്ലാം ദുഷ്ട്
പ്രവൃത്തികളാണു് ചെയ്തിഷ്ടന്നതു്? ഏതെങ്കിലും ആരും
ഭിച്ചു കാര്യം നടത്തുകതന്നെ. (ചുറ്റും സൂക്ഷിച്ചു നോക്കിട്ട്)

മുക്കാലം നനവാൻമൂലമെവിടം

നിശ്ശബ്ദനിർഭേദമാം

മുക്കേളുണ്ടു വെടിമുക്കേണല കടു-

ങ്ങീടാതെയിബ്ബിത്തിരിയിൽ?

കാർച്ചകെട്ടെവിടത്തിലിട്ടിക കലു-

ങ്ങീടുന്ന് മാടങ്ങളിൽ?

കാർച്ചം സ്ത്രീജനദർശനത്തിനിടയാ-

ക്കാത്തവ്യധം നേടിടാം?

8

(ചാരിനടന്നിട്ട് ഭിത്തിയിൽ അങ്ങുമിങ്ങും തട്ടിനോക്കുന്നു)

കെട്ടിടത്തിന്റെ പാലാണെല്ലാം മനസ്സിലായി.
ഉള്ളിലേയ്ക്കാണ് മുറികൾ. (ചുണ്ടിടാണിട്ടുകൊണ്ട്) തുര
ക്കാൻ ഇവിടം കൊള്ളാം. (ആലോചിച്ചിട്ട്)

സിംഹാക്രാന്തം, പൂണ്ണപന്ത്രം; ത്വഷ്ഠസ്ത്രം,

ചന്ദ്രാർദ്ധപ്രാ, വ്യാഖ്യാനകൃതം, ത്രികോണം

സന്ധിഭേദം ചെയ്യതേതാണു വേണ്ട?

കൊണ്ടാടേണം വേലായുധൻകൂട്ടർ കണ്ടാൽ.

9

ആട്ടെ ഇവിടെ സിംഹാക്രാന്തം തന്നെ ചേരൂ.

വിദ്വ:—ഓഹോയ്! അങ്ങുറങ്ങിയോ?

ചാരു:—എന്തിനാണു വിളിക്കുന്നത്?

വിദ്വ:—കൈയൊഴിയാഞ്ഞിട്ട് എനിക്കു ഉറക്കം
വരുന്നില്ല. ഇടതുകണ്ണു തുടിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. കള്ളൻ
കുന്നക്കോൽ വയ്ക്കുന്നുണ്ടായിരിയ്ക്കുമോ? പണക്കാരനാ
യാലത്തെ സ്ഥിതി ഇതാണെങ്കിൽ എനിക്കു ദാരിദ്ര്യം
മതി.

ചാരു:—മുർഖ! ദാരിദ്ര്യത്തെ നീ വിളിച്ചു വരു
ത്തുന്നോ?

ശവി:—ഓ! മുഴക്കോലെടുക്കാൻ മറന്നുപോയല്ലോ.
ഇനിയെന്താ വേണ്ടതു്? അല്ലെങ്കിൽ (പൂണ്ടുതപിപ്പിച്ചിട്ട്)
പകൽ ഇതു ചോറുവള്ളി രാത്രിയിൽ എന്റെ കൂട്ടക്കു്
അളവുവള്ളി. ഭിത്തിയിൽ നോക്കിട്ട്.

ഈ ദുർഗ്ഗന്റെ ഭവനത്തിൽ നടന്ന സന്ധി-

മേദപ്രവൃത്തിയു നാളെ വെളിപ്പെടുമ്പോൾ

രോഷം കലനായത്തിവാസികളെന്റെ. ദോഷം

പോഷിക്കുവേ വിതളമോതി സിളിടട്ടേ!

10

ഓം നമഃ ലരപടായി നമോ വരദായ കമാരകാന്തി
കേയായ! നമഃ കനകശക്തയേ ബ്രഹ്മണ്യദേവായ നമോ
രാത്രിഗോപരാജ്യോ ദേവതാഭ്യഃ (കൈകൃഷ്ണി ധ്യാനിച്ചിട്ട്.
ഇരക്കുന്നു)

(നോക്കിട്ട്) ചൊരം ശരിയായി, ഇനി അടുത്തു കട
ക്കുകതന്നെ. (കേൾക്കിട്ട്) ഓ! വിളക്കു കത്തുന്നല്ലോ, ഇറ
ങ്ങിക്കളയാം ഹീ! ശവിലകനല്ലയോ ഞാൻ.

ശ്വേതം വാഞ്ചിയെടുക്കുവാൻ, ഫണി നഴ്-

നീടാൻ; കുതിയ്ക്കാൻ ശശം;

ശ്വാനൻ പാപ്പിഞ്ചലാമ്പലങ്ങളറിവാൻ;

മാർജ്ജാരനേരിടുവാൻ;

ആരമാനൻ ഹരിമായ, ഭാഷ പാവൻ

വാഗ്ദേവി; അല്ലെങ്കൾ

കാണാൻ ദീപിക; തിരുകിലല്ല; കരയിൽ

കാരംബുവിൽ തോണിയും.

11

(എല്ലായിടത്തും നോക്കിട്ട്) നാട്ടുകാരനല്ലായ്ക്കായാൽ നഗ
രവാസികളിൽ പണക്കാരനെന്നതെന്നും പാവപ്പെട്ടവനേ
തെന്നും എനിക്കു നിശ്ചയമില്ല. കെട്ടിടത്തിന്റെ മോടി
നോക്കിട്ട് ഇവിടെ കയറിയതേ ഉള്ളൂ. ഇതിന്റെ ഉടമ
സ്ഥൻ ഒരിട്രനെന്നു വരുമോ? ഇവിടെ അധികം ഇരട്ട
വയ്പുള്ളതായി കാണുന്നില്ല. കെട്ടിടത്തിന്റെ കിടപ്പു
നോക്കുമ്പോൾ ഇരയാൾക്കു വർത്തകനായിരുന്നിട്ടു വിഭവ
നാശം വന്നതായിരിക്കണമെന്നു തോന്നുന്നു.

വിഭവം ക്ഷീണമായിട്ടും പ്രഭവസ്ഥാനമെങ്കിലും

വീടുവിൽക്കേണ്ടകാലത്തും വിടാതെ വെച്ചതായ്വരാം. 12

ആട്ടെ, നോക്കൂട്ടെ; (ചുറ്റിനോക്കിട്ട്) എന്തെന്നല്ലാതെ തന്നെ കെട്ടുപോയ ഒരു തറവാട്ടുകാരനായിരിക്കണം ഇതിന്റെ ഉടമസ്ഥൻ. ഉപദ്രവിക്കേണ്ട, പൊയ്ക്കുളയാം.

വിദ്വ:—(ഉറക്കത്തിൽ) ഓഹോയ്! ഈ ആരേണ ഭാഗ്യം വാങ്ങിച്ചുകൊള്ളണം.

ശവി:—ആരേണഭാഗ്യമെന്നു പറയുന്നല്ലോ. എന്തെങ്കണ്ടിട്ടു നേരെ പറയുന്നതായിരിക്കുമോ? അതോ സ്വപ്നത്തിൽ പുലമ്പുന്നതോ? ആട്ടെ, നോക്കി അറിയാം. (സൂക്ഷിച്ചു നോക്കിട്ട്) ഇവൻ നല്ല ഉറക്കം തന്നെയാണ്. എന്തെന്നാൽ:

ഒപ്പം ശ്വാസമിടുന്നിടത്തു തടവും
വൈഷമ്യം നാസ്തിതാൻ;
തല്പം വിട്ടു കവിഞ്ഞു നീണ്ടുനിവരും—
മട്ടിൽ കിടപ്പുണ്ടനെ;
സ്വപ്നംപോലുമിളക്കമെന്യയിമവേ—
നീട്ടുന്നതേ ദൃഷ്ടിയിൽ;
സുസ്വാദ്യം സുഖസുഷ്ണിയാണിതു പൊര—
ക്കുന്നുണ്ടു ദീപത്തെയും.

13

(ഉറന്നോക്കിട്ട്) കീറിയ വസ്ത്രത്തിൽ പൊതിഞ്ഞ ആരേണങ്ങളുടെ തിളക്കം ദീപപ്രകാശത്തിൽ കാണുന്നുണ്ട്. ഭാഗ്യം ഇയാൾ മുറുകെ പിടിച്ചിരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ഇവിടെ ഇതാണു വേണ്ടതു്. ചെറുപ്പ തുറക്കാം. (ഭൂതകരണധകം തുറന്നു ഒരു വണ്ടിനെ വെളിയിൽ വിടുന്നു.)

(നോക്കിട്ട്) വണ്ടി വിളക്കു കെട്ടുത്തിക്കഴിഞ്ഞു.

വിദ്വ:—വിളക്കു കെട്ടുപോയോ? സങ്കടമായി. ഓഹോയ്! തോഴരേ, ഇതാ ആരേണഭാഗ്യം വാങ്ങിക്കൊള്ളൂ. എനിക്കിതുവെച്ചുകൊണ്ടു് ഉറങ്ങാൻ വയ്യ:

ഞാൻ ബ്രഹ്മസംഗം തൊട്ട് ആണയിടുന്നു. വാങ്ങിക്കൊണ്ടു എന്ന ഉറങ്ങാൻ സമ്മതിക്കണം.

ശബി:--ഇത്ര ശ്രമപ്പെടേണ്ട, ഞാൻ വാങ്ങിക്കൊള്ളാം. (വാങ്ങിക്കുന്നു)

വിദ്വ:--(കൊടുത്തിട്ട് ആശ്വാസത്തോടുകൂടി) ചരക്കു വിറ്റുകഴിഞ്ഞ വ്യാപാരിയെപ്പോലെ ഇനി സുഖമായി ഉറങ്ങാം.

ശബി:--മഹാബ്രാഹ്മണ! സുഖമായി ഉറങ്ങിക്കൊള്ള, (ആശ്വാസിച്ചിട്ട്) കഷ്ട! ബ്രാഹ്മണൻ വിശ്വാസത്തോടെ തന്നെ. എനിക്കു അപഹരിക്കേണ്ടി വന്നല്ലോ.--

വിനീചിതം ഭരിത്രാം;
അനിർവേദം വയസ്സിതം;
തൂനിഞ്ഞേൻ ലോകകൃത്യത്തിൽ
നിനച്ചുകൊണ്ടു താനിതാ

14

(അന്നിയായിൽ പെരുമ്പറയുടെ ശബ്ദം കേൾക്കുന്നു)

ശബി:--(പെലകൊടുത്തിട്ട്) നാലാം യാമത്തിന്റെ പടമാണു് കേൾക്കുന്നതു ഇനി താമസിച്ചുകൂടാ പൊയ്ക്കളയാം. (പോയി)

(രമണിക സംഭ്രമത്തോടെ പ്രവേശിക്കുന്നു)

രമ:--(മാവിളി കൂട്ടിക്കൊണ്ടു്) ആയു് മൈത്രേയ നമ്മുടെ വീട്ടിൽ കള്ളൻ കേറിയേ! കള്ളൻ കേറിയേ! പടിവാതലിന്റെ ഭിത്തി തുരന്നിരിക്കുന്നു.

വിദ്വ:--(പാടി എഴുന്നേറിട്ടു്) എന്തു് എന്തു്?

രമ:--നമ്മുടെ വീട്ടിൽ കള്ളൻ കേറി; പടിവാതലിന്റെ ഭിത്തി തുരന്നിരിക്കുന്നു.

വിദ്വ:--വന്നു കാണിക്കു, എവിടെയാണു്?

രഃ—(ചുറ്റി നടന്നിട്ട്) ഇതാ ഇവിടെ.

വിദ്യ:—തൂരന്നതു പെരുച്ചാഴിയോ മറോ ആയിരിക്കും. ഏതായാലും വരൂ, തോഴരോടുചെന്നു പൊലിവു പറയാം.

(രണ്ടുപേരും ചാരുദത്തന്റെ അടുക്കൽ ചെല്ലുന്നു)

വിദ്യ:—തോഴരേ, ഞങ്ങൾ പൊലിവുപറയുന്നു.

ചാരു:—(ഉണർന്നിട്ട്) എന്താണു് പൊലിവു്. വസന്തസേന വന്നിട്ടുണ്ടോ?

വിദ്യ:—വസന്ത-സേനയല്ല; സേനനാണു്.

ചാരു:—രമനികേ, ഇതെന്തസംബന്ധമാണു്.

രഃ—ആയ്യെ, പടിവാതിലിന്റെ ഭിത്തി-തൂരന്നു് നമ്മുടെ വീട്ടിൽ കള്ളൻ കേറിക്കുന്നു.

ചാരു:—ഏ, എന്തു്? കള്ളൻ കേറിയോ?

വിദ്യ:—തോഴരേ, മൈത്രേയൻ മുർഖനാണു്; മറയന്നാണു് എന്തു് അങ്ങു പലപ്പോഴും പറയാറുണ്ടു്. ആരണഭാഷണം ഞാൻ അങ്ങു കയ്യിൽ തന്നെച്ചതു ഭാഗ്യമായല്ലോ.

ചാരു:—താൻ എന്റെ കയ്യിൽതന്നുവോ?

വിദ്യ:—ഇല്ലേ പിന്നെ?

ചാരു:—എപ്പോൾ?

വിദ്യ:—അർദ്ധരാത്രിയിൽ—

ചാരു:—അർദ്ധരാത്രിയ്ക്കു തന്നോ? ഉറപ്പാ?

വിദ്യ:—അല്ലേ ചാരുദത്ത, ഇടയ്ക്കു് അങ്ങുണർന്ന സമയമല്ലേ ഞാൻ തന്നതു്?

ചാരു:—കഷ്ടം! എന്നാൽ മോഷണം പോയി; എന്തു ചെയ്യാം?

വിദ്വ:—ഇനി എന്റെ കയ്യിൽ തുണക്കണം. ഞാൻ സൂക്ഷിച്ചോളാം.

ചാരു:—മുർഖൻ ആരേണം കള്ളത്തു കളിച്ചു.
(വിചാരം)

സംഗതിയാരറിയുന്നു?

നിർദ്ദിയിച്ചാണെന്തിലോമുപവാദം;

ശങ്കയാസ്സമല്ലോ

സങ്കടമേറുന്ന ദാരിദ്ര്യം,

15

(ചാരുദത്തനും മൈത്രേയനും മാനാഭ്യുചാരം)

(അനന്തരം ധൂത അകത്തു പ്രവേശിക്കുന്നു)

ധൂത:—രമണികെ, രമണികെ, ഇങ്ങോട്ടു വര.
കേൾക്കുന്നില്ലല്ലോ. വാതിലിന്റെ ഒരു കേൾപ്പിക്കാം.
(അങ്ങനെയെഴുതുന്നു)

രമ:—ഹാ! ആരാണു് കതകിന്റെ ശബ്ദം കേൾപ്പിക്കുന്നത്? (നോക്കിട്ട്) ഓ! ആരുത്തരമ്മ എന്നെ വിളിക്കുകയാണു്. (അങ്ങോട്ടു ചെല്ലുന്നു)

ധൂത:—ആർച്ചേതാവല്ലതും സംഭവിക്കും" ഉണ്ണിയുടെ അർപ്പണം ആയുർമൈത്രേയനും തരക്കേടൊന്നും വന്നില്ലല്ലോ?

രമ:—യജമാനനും മൈത്രേയൻസപാമിക്കും ക്ഷേമം തന്നെ. അന്നു കേറിവന്നയാളുടെ ആരേണം കള്ളൻ തട്ടിച്ചുകൊണ്ടുപോയി. അത്രേയുള്ളു.

ധൂത:—കള്ളൻ കേറി എടുത്തുകൊണ്ടു പോയി എങ്ങനാ?

രമ:—അതെ, അങ്ങനെ തന്നെ.

ധൂത:—ഇനി ആ പെണ്ണിനു പകരം കൊടുക്കാൻ എന്തു നീ? ഇതാകട്ടെ (കാതിൽ തപ്പിനോക്കിട്ട്) ഹാ! കഷ്ടം! ഇതു കരുതോലയാണല്ലോ. പഴയ പരിചയംകൊണ്ടു

കളിച്ചുപോയി. ഇനി എന്തുചെയ്യും? (ഓർത്തുനോക്കിട്ട്)
ആട്ടെ ഉണ്ടു്. രക്ഷം വരാൻ വിലപിടിച്ച രത്നാവലി
എന്ന മുത്തുമാല എനിക്ക് അപ്പൻ തന്നതു് ഇരിക്കു
ന്നുണ്ടു്. പക്ഷേ ആയുപത്രൻ അഭിമാനംകൊണ്ടു് അതു
വാങ്ങിക്കയില്ല; ഇരിക്കട്ടെ വഴിയുണ്ടാക്കാം. (പോയി)

വിദ്വ:—ഈ ഇരുട്ടത്തു വന്നുപോയ തെറ്റു് തോഴർ
ക്ഷമിക്കണം. ഇതാ നമസ്കാരം.

ചാരു:—അങ്ങേനീനാണു് കൂനുമേൽ കുത്തി
എന്നെ അസഹ്യപ്പെടുത്തുന്നതു്?

ശീലജ്ഞനായ തോഴർക്കുമില്ല വിശ്വാസമെങ്കിലോ

ചൊല്ലുന്നമോ തലകളിൽ കാലംപോക്കും ജനത്തിനു് 16

വിദ്വ:—കഷ്ടം, കാലക്കേടുകൊണ്ടു ഞാൻ കള്ളന്റെ
കൈയിലായിരിക്കണം കൊടുത്തതു്? (വിഷാദത്തോടുകൂടി
ഇരിക്കുന്നു)

(ധൂത കൈയിൽ മുത്തുമാലയുമെടുത്തുകൊണ്ടു് അകത്തു
പിന്നെയും പ്രവേശിക്കുന്നു)

ധൂതാ:—രദനീകെ, ആയു് മൈത്രേയനെ ഇങ്ങോട്ടു
വിളിക്കു.

രദ:—ആയു് മൈത്രേയ, ആദർശരത്ന അങ്ങേ വിളി
ക്കുന്നു.

വിദ്വ:—എന്നെയാ?

രദ:—അതെ.

വിദ്വ:—ഞാനിതാ വരുന്നു. (അടുത്തു ചെല്ലുന്നു)

ധൂതാ:—ആയു് മൈത്രേയ, ഈ പ്രതിഗ്രഹം
വാങ്ങണം.

വിദ്വ:—ഇതു വലിയ ദക്ഷിണ ഇപ്പോഴത്തെ
സ്ഥിതിക്കു് അനുയോജിക്കുന്നില്ലല്ലോ. ഇതെന്തിനു്?

ധൃതാ:—ഇന്നലെ എനിക്കു ഷഷ്ഠിച്ചതമായിരുന്നു. അതുകൊണ്ട് ഉള്ളതിൽ പ്രിയപ്പെട്ട ആഭരണങ്ങളെക്കൊണ്ടു കൊടുത്തു ബ്രാഹ്മണനെക്കൊണ്ടു സ്വസ്തിവചനം ചെയ്യിക്കണം. ആതിഥേയ്യം.

വിദ്വാ:—ഇന്നലെ അഷ്ടമിയായിരുന്നല്ലോ!

ധൃതാ:—(വിചാരം) പരിട്ടമംകൊണ്ടു തെരവുപററി. (വെളിവായിട്ട്) വൃതവിസർജ്ജനം ആയിരുന്നു.

വിദ്വാ:—എന്തോ ഇതിലൊരപകടമുണ്ട്. (ദൈവിക യോദ്ധ: സ്വകാൽമായിട്ട്) എന്താ ഇതിന്റെ അർത്ഥം?

രദ:—(സ്വകാൽമായിട്ട്) ആഭരണത്തിന്റെ ഉടമസ്ഥത പകരം കൊടുക്കാൻ വകയില്ലാതെ യജമാനൻ തരുവിക്കുയാണ് എന്നുവെച്ചു അദ്ദേഹത്തെ ഞ്ഞുവാധയിൽ നിന്നു രക്ഷിക്കാൻ വേണ്ടി ആതേതരമ്മ അങ്ങേ കയ്യിൽ തന്നതാണ്. അതുകൊണ്ടു വാങ്ങിക്കണം.

ധൃതാ:—അങ്ങേ കണ്ടുകിട്ടായ്യാൽ ദതം ചെയ്തു വെച്ചിരുന്നതാണ് വാങ്ങിക്കണം. (കൊടുക്കുന്നു)

വിദ്വാ:—(വാങ്ങിട്ട്) അതെല്ലാമിരിക്കട്ടെ. ഭവതിയുടെ കണ്ണിൽ ജലം വന്നതെന്താണ്?

ധൃതാ:—ഔപാസനാനിഷ്ട വിരക്തിയുണ്ടാകുക ഏറ്റവും.

വിദ്വാ:—എന്തോ ചാരുദത്തനാണെ എന്നോടുകൂടെ പറയരുതേ.

ധൃതാ:—ഹാ കഷ്ടം! (പോയി)

വിദ്വാ:—ഈ പത്രിപുത്ര വാക്കുകൊണ്ടു മറച്ചു ദുഃഖത്തെ കണ്ണുനീരുകൊണ്ടു വിളിച്ചുപറഞ്ഞുവെച്ചുപോയി. (ചാരുദത്തന്റെ അടുത്തുചെന്നിട്ട്) ഇതാ തോഴർ കണ്ടോ.

ചാരു:—എന്ത്?

വിദ്വ:--കലശീലോചിതയായ പത്നിയെ പരിഗ്രഹിച്ചതിന്റെ ഫലം.

ചാരു:--ബ്രാഹ്മണിക്ക് എന്റെ നേരെ കരുണയോ?

വിദ്വ:--(നടന്ന സംഗതിചെയ്തിൽ പറയുന്നു)

ചാരു:--മരീ! ഇനി എന്തിനു ജീവിച്ചിരിക്കുന്നു?--

അദൃച്ഛതാ മുഴുത്തിപ്പോൾ
 സ്മിദ്വം ഞാനിതേക്കുകിൽ
 പുരുഷൻ നാരികാർത്തിൽ,
 നാരിപുരുഷനും തമാ.

17

വിദ്വ:--ശ്രീമതി ഹൃദയംകൊണ്ടും ഞാൻ ശിരസ്സുകൊണ്ടും യാചിക്കുന്നു--ഇതു വാങ്ങണം. (കൈകൾപ്പുറം)

ചാരു:--ആദി(വാങ്ങിട്ട്) തോഴരെ, ഈ മുത്തുമാലയെടുത്തുകൊണ്ട് വസന്തസന്ധ്യയുടെ അടുക്കൽ പോക.

വിദ്വ:--എന്ത്? സാരമില്ലാത്ത ആ ആരോണങ്ങൾക്കു വേണ്ടി വിലമതിക്കാൻ വയ്ക്കാത്ത ഈ രത്നാവലി പകരം കൊടുക്കുകയോ?

ചാരു:--തോഴരെ അങ്ങനെയല്ല--

ഏതാപ്പോഴെ വിശ്വാസം ചെയ്ത നമ്മളിലായവർ,
 അതിന്റെ വിലയായിട്ടാണിതു നൽകുന്നതിനു നാം.

18

(എല്ലാവരും പോയി)

നാലാം അങ്കം

അനന്തരം വസന്തസേനയും, ചിത്രവംശം പായപ്പെട്ടിടത്തു എടുത്തുകൊണ്ട് മരണികയും പ്രവേശിക്കുന്നു)

വസ:—തോഴീ, നോക്കൂ അദ്ദേഹത്തിന്റെ മായ ഒത്തോ?

മദ:—കൊച്ചമ്മേ, അന്ന് ആനപിണങ്ങിയ ലഹളയിൽ നാം മാളികയിൽനിന്നു നോക്കിയപ്പോൾ കണ്ട ഭാഗം വളരെ ശരിയായിട്ടുണ്ട്.

വസ:—നീ മുഖസ്തുതി പറയുകയാണ്. വേശവാടത്തിൽ വസിക്കുന്നവർക്ക് ലളിതകലകളിലെല്ലാം വിരുതങ്ങളെന്നുള്ള ജനപ്രവാദം യഥാർത്ഥമാക്കാൻ വേണ്ടി ശ്രമിക്കേണ്ട.

മദ:—എനിക്ക് അങ്ങനെയൊന്നും വിചാരമില്ല. ചെമ്പകപ്പുഴ കാവനത്തിൽ വേപ്പുണ്ടാവാറില്ല? മായ വളരെ ഒത്തതുകൊണ്ട് രസിച്ചിട്ടു പറഞ്ഞതാണ്. അറിയാത്തവർ കണ്ടാൽ കാമദേവനോ എന്നു സംശയിക്കും.

വസ:—മദനിക്കേ തോഴിമാർ കണ്ടു പരിഹസിപ്പാനിടയാകരുത്. അതാണു ചോദിക്കുന്നത്.

മദ:—അതു ശരി തന്നെ. വേശ്യമാക്കു സഖിമാരും സപതികളാണല്ലോ.

(അനന്തരം ആകരണമെടുത്തുകൊണ്ട് ഒരു പരിചാരിക പ്രവേശിക്കുന്നു)

പരി:—കൊച്ചമ്മയ്ക്കു സെതപ്പുമല്ലി?

വസ:—നല്ലത്, എന്താ കാര്യം വല്ലതുമുണ്ടോ?

പരി:--കൊച്ചമ്മേ വലിയമ്മ ഉത്തരവായി...ഫല
മിതാ പടിക്കൽ കാത്തു നിൽക്കുന്നു; വേഗത്തിൽ ആഭി
രണം ധരിച്ച് മൂടുപടവുമെടുത്തു പുറപ്പെടണം. ഇതാ
ആഭരണങ്ങൾ (നീട്ടുന്നു)

വസ:--ആയുർചാരുദത്തൻ എന്നെ അണിയിക്കുമോ

പരി:--ഇല്ല ആഭരണം കൊടുത്തയച്ച രാജസ്ത്രാ
ലൻ രാജശ്രീ സംസ്ഥാനകൻതന്നെ അണിയിക്കും.

വസ:--അധികപ്രസംഗീ, മറയത്തു പോ.

പരി:--കൊച്ചമ്മയ്ക്കു മുഷിയരുതേ; സന്ദേശ
മാണ് ഞാൻ ബോധിപ്പിച്ചത്. (നമസ്കരിക്കുന്നു)

വസ:--എഴുന്നേൽക്കൂ, സന്ദേശത്തോടാണ് എന്നി
ക്കു കോപവും; നിന്നൊടല്ല.

പരി:--ഞാൻ വലിയമ്മയോടു എന്തു ചെന്നുപറ
യണം?

വസ:--അമ്മയോടു പറയു--ആയുർ ചാരുദത്തനെ
അഭിരസിക്കുമ്പോൾ ഞാൻ അണിഞ്ഞുകൊള്ളാം.

പരി:--അങ്ങനെതന്നെ. (പോയി)

വസ --മദനികേ, തുലിക ഇവിടെ എടുക്കൂ. മദനി
വേലകൾ ചിലതുകൂടി ചെയ്യാനുണ്ട്. അതും കഴിച്ചു
കളയാം. (ചിത്രമെടുത്ത് ഉഴിച്ചലുകൾ ചെയ്യുന്നു. മദനിക സാമ
നങ്ങൾ ഒരുക്കിക്കൊടുത്തിട്ട് ഒഴിഞ്ഞുമാറി നിൽക്കുന്നു)

(അനന്തരം ശവിലകൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

ശവി:--നിരാകലം നിദ്രാവടിഞ്ഞു രാത്രിയിൽ

പരാക്രമം കാട്ടി നടന്ന ഞാനിതാ

പരക്കവേ സൂര്യകരങ്ങൾ, മദനായ്

പരങ്ങിടുമ്പോൾ ദിനചന്ദ്രനെന്നപോൽ

കാഴ്ചയും ഫലിച്ചു നേരവും വെളിച്ചമായി. ഭാഗ്യം തന്നെ. വസന്തഃസനയുടെ പരിചാരികയായ മദനികയുടെ ഭാഗ്യം ഒഴിപ്പിക്കുന്നതിനാണല്ലോ ഈ ശ്രമം. (ചാരിനടന്നിട്ട്) ഇതാ ആ വേശവിലാസിനിയുടെ ഗൃഹം (പ്രവേശിച്ചിട്ട്) മദനിക അകത്തെങ്ങാനുമായിരിക്കുമോ? അല്ലെങ്കിൽ രാവിലത്തെ സമയം ഗണികമാർ സാധാരണ അകത്തുളങ്ങരിലായിരിക്കും. അതുകൊണ്ടു് അവിടെത്തന്നെ ആയിരിക്കണം. ഏതായാലും പതുക്കെ ഒന്നു വിളിക്കാം--മദനികേ! മദനികേ!

മദ:—(കേട്ടിട്ട്) ശബ്ദകന്റെ വിളിപോലെ തോന്നുന്നു. കൊച്ചമ്മ ജോലിയായിരിക്കുകയാണു്. അതുകൊണ്ടു് അങ്ങോട്ടു ചെല്ലാം. (അടുത്തുചെന്നിട്ട്) ഇതാ ഞാൻ.

ശബ്ദ:—ഇത്രത്താളം വരൂ.

മദ:—അങ്ങയെന്താ ഇത്ര വേവലാതി?

ശബ്ദ:—ഒന്നുമില്ല. ഒരു സംഗതി പറയാനുണ്ടു്.

(മദനിക അടുത്തുചെല്ലുന്നു)

വസ:—മദനികേ, ഈ ചിത്രം കട്ടിലിൽ കൊണ്ടു വെയ്ക്ക (നോക്കിട്ട്) ആ അസത്തെവിടെപ്പായി. ദൂരെ യെങ്ങുമായാൻ ഇടയില്ല. (ചാരിനടന്നു നോക്കിട്ട്) ഇതാ ഇവർ ഒരു പുരുഷനോടു് ആടിക്കഴങ്ങു് വലിയകാര്യം പോലെ എന്താ മന്ത്രിച്ചുകൊണ്ടു നില്ക്കുന്നു. ഈ വിഭാഗമായിരിക്കണം വിലതന്നു് അവളെ അടിയുടെ നിലയിൽ നിന്നു വിടുവിക്കാൻ ഭാവമുണ്ടെന്നു പറഞ്ഞതു്.

ശബ്ദ:—കേട്ടാളു, രഹസ്യമാണു്.

വസ:—രഹസ്യം കേൾക്കുന്നതു ശരിയല്ല, മാറിക്കളയാം.

ശവി:--വസന്തസേന നിന്നെ.....

വസ:--എന്നെപ്പറ്റിയുമാണ് സംസാരം എന്നാൽ കേൾക്കണം. (ഒളിച്ചുനിന്നു കേൾക്കുന്നു)

ശവി:--വില കിട്ടിയാൽ വിടുതൽ ചെയ്യുമോ?

വസ:--അവൻ തന്നെയാണിത്. കേൾക്കാം.

മദ:--ശവിലക, എന്നെ വിടുതൽ ചെയ്യേയ്ക്കാമെന്നു കൊച്ചമ്മ വാശാനം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്.

ശവ:--എന്നാൽ ഇതു നിന്റെ കൊച്ചമ്മയ്ക്കു കാഴ്ച വെച്ചിട്ട് ഇങ്ങനെ പറയണം--

അളവാപ്പിച്ചു തീർപ്പിച്ചിട്ടുള്ളപോലൊത്തു ചേർന്നതാം
പൊൻപണ്ടമിതു കൈക്കൊണ്ടിട്ടെന്തേൽ

പ്രീതികാട്ടണം 2

മദ:--കാര്യം മനസ്സിലായി.

ശവി:--വാങ്ങിപ്പോളൂ. (ആരോളാത്തും നീട്ടുന്നു)

മദ:--(വാങ്ങി അഴിച്ചുനോക്കിട്ട്) ഈ ആഭരണങ്ങൾ ഞാൻ മുഖിൽ കണ്ടിട്ടുള്ളതുപോലെ തോന്നുന്നു.

വസ:--ഇത് ഏന്റേറതുപോലിരിക്കുന്നല്ലോ.

മദ:--പറയൂ, പറയൂ; ഇതെവിടുന്നാണ്?

ശവി:--നിന്റെ പേരിലുള്ള; സ്നേഹംകൊണ്ടു ഞാൻ സാഹസം ചെയ്തു.

മദ { :--സാഹസമോ?
വസ }

മദ:--(വിചാരം) കൊച്ചമ്മ ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ പേരു കേട്ടാൽ ഇനി പേടിക്കും. (വെളിവായിട്ട്) ഹേ! എന്നിക്ക് വേണ്ടി അങ്ങ് രണ്ടും പണയത്തിലാക്കിയല്ലോ-- ശരി രവ്യം ചാരിത്രവും.

ശമ്പി:—സാഹസത്തിന് തുനിഞ്ഞാൽ ശ്രീയെ ഞ്ഞെ ഉണ്ടാവും?

മദ:—അങ്ങു ദുഷ്ടനും മൃഗനുമാണ്. ആരെങ്കിലും ശരീരം വിറുപ്പ് ശ്രീ വാങ്ങാറുണ്ടോ? ആട്ടെ, ആരുടെ ഗൃഹത്തിലാണ് അങ്ങു വിശ്വാസവഞ്ചന ചെയ്തത്.

ശമ്പി:—രാവിലേ കേട്ടു, ചെട്ടിഞ്ഞരുവിൽ സാത്ഥ വാമപുത്രൻ ചാരദർശനൻ വീട്ടിലാണ് എന്ന്.

മദ
വസ } :--ഹേ!

ശമ്പി:—മദനീകെ, ഇതെന്താണ്?

ഗാത്രം തളർന്ന താപത്താൽ; നേത്രം സംഭ്രമമുണ്ടിതം;
ഉള്ളിലിങ്ങു വിറയ്ക്കുന്ന പുഷ്പമാണെന്നുപോലെ നീ 3

മദ:—സത്യം പരമം, സാത്ഥവാഹന്റെ വീട്ടിൽ നീ കൊള്ളച്ചെയ്തിട്ട് വല്ലവർക്കും ദേഹോപദ്രവം ചെയ്ത യൊ ആരുമേതും വരുത്തുകയോ ഉണ്ടായില്ലല്ലോ.

വസ:—നന്നു; ഞാൻ ചോദിക്കേണ്ടതു് ഇവർ തന്നെ ചോദിച്ചു.

ശമ്പി:—മദനീകെ, ഇത്രയും ചെയ്തതു പോരയോ? ആനെയും കൊല ചെയ്യുകയോ ഉപദ്രവിക്കുകയോ ഉണ്ടായില്ല.

മദ:—ശമ്പിലക, സത്യംതന്നെയോ?

ശമ്പി:—സത്യംതന്നെ.

മദ
വസ } :—ആവു! എന്നിക്കാശ്വാസമായി.

ശമ്പി:—എന്താ ഇത്ര ആശ്വാസം? മദനീകെ!

വൻ പിച്ഛംശമാറിമാവതു മോന്തിടാതെ
 വൻപാതകം സൂദതി, നിൻപ്രിയമാർത്തു ചെല്ലേൻ;
 അംഭോജബാണാമതമാം തന്റവും ഭരിച്ചേ-
 നമ്പാ! നിനക്കു കന്നിദവാ ബത മൊരാളിൽ 4

മദഃ—ശർവ്വലക, കേട്ടുകൊള്ളൂ. ഇതു കൊച്ചമ്മ
 യുടെ ആഭാണമാണ്. (പ്രേയിയിൽ പറയുന്നു)

ശർവ്വ:—അങ്ങനെയാണോ സംഭവിച്ചത്? കഷ്ടം
 അരിഞ്ഞേററായിത്തന്നെ മരമേതിന്റെ കൊമ്പു ഞാൻ
 തിരിച്ചിന്നതിനെത്തന്നെ വരിച്ചുൻ നിശ്ചേൽക്കുവാൻ 5

വസഃ—ഇയാൾ ആ കൃത്യം ചെയ്തതിൽ പശ്ചാ
 ത്തപിക്കുന്നു എന്നു തോന്നുന്നു.

ശർവ്വ:—ഇങ്ങനെ ഒക്കെ വന്നു സംഭവിച്ചതിൽ
 ഇനി എന്തു ചെയ്യാം?

മദഃ—അവിടെത്തന്നെ കൊണ്ടുചെന്നുകൊടുക്കണം.
 കൊച്ചമ്മ ഇതുപടയാഗിക്കയില്ല.

ശർവ്വ:—ആട്ടെ, അദ്ദേഹം കയ്യാൽ രക്ഷിപ്പുരുഷ
 മാ(പോലീസുകാരെ) റെക്കോണ്ടു എന്നെ പിടിപ്പിക്കാ
 നാണ് ഭാവമെങ്കിലോ?

മദഃ—ആപടിയവണ്ടു; തറവാട്ടുകാരനായ അദ്ദേഹം
 അങ്ങു പശ്ചാത്തപിച്ചതിനു സന്തോഷിക്കുക ഉള്ളൂ.

വസഃ—നീ നല്ലവളാണ്. ഈ വാക്കു നിനക്കൊരു
 അലങ്കാരമത്രേ.

ശർവ്വ:—ഏതായാലും അങ്ങാട്ടു പോകാൻ കഴി
 യില്ല.

മദഃ—എന്നാൽ വേറെ ഒരു ഉപായമുണ്ട്.

വസഃ—ഇതൊക്കെയാണ് വേശവാസത്തിന്റെ
 ഗുണങ്ങൾ.

ശവി:--എന്താണു വേറെ ഉപായം?

മദ:--കൊച്ചമ്മയ്ക്കും സാത്മവാഹപുത്രനും അങ്ങേ കണ്ടു പരിചയമില്ലല്ലോ.

ശവി:--ഇല്ല.

മദ:--എന്നാൽ ഈ ആളേണെന്നു അങ്ങു, സാത്മവാഹപുത്രന്റെ ആളായിട്ട് കൊച്ചമ്മയ്ക്കു കണ്ടുകൊടുക്കണം. ഇങ്ങനെയായാൽ അങ്ങയ്ക്കു രക്ഷയായി; ആർ ചാരുദത്തൻ എന്നതുമൊഴിഞ്ഞു; എനിക്കു തരക്കേടില്ലതെയും കഴിയും. മറിച്ച്, കൊച്ചമ്മയെ വഞ്ചിക്കയാണെങ്കിൽ എനിക്കു മേലേയും അടിമയായിത്തന്നെ കിടക്കേണ്ടിവരും.

ശവി:--നല്ല ഉപായം, എനിക്കു സന്തോഷവും സമാധാനവുമായി.

വസ:--കാര്യം അറിഞ്ഞല്ലോ; ഇനി അകത്തു തന്നെ ചെന്നിരിക്കാം. (അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നു)

മദ:--ശവിലക, വര. ഈ തേവാരപ്പുരത്തിണ്ണയിൽ അങ്ങു എന്നെ കാത്തുകൊണ്ടിരിക്കണം. ഞാൻ സമയം നോക്കി വന്നുവിളിക്കും. (പോകുന്നു)

ശവി:--അങ്ങനെതന്നെ. (പറഞ്ഞപ്രകാരം ചെന്നു നിൽക്കുന്നു)

(അനന്തരം ഒരു പരിചാരിക പ്രവേശിക്കുന്നു)

പരി:--കൊച്ചമ്മയ്ക്കു വന്ദനം. സാത്മവാഹപുത്രന്റെ അടുക്കൽ നിന്നു ഒരു ബ്രഹ്മണൻ കൊച്ചമ്മയെ കാണാൻ വന്നിരിക്കുന്നു.

വസ:--(ആദരവോടുകൂടെ) വേഗത്തിൽ പോയി കൂട്ടിച്ചുകൊണ്ടുവരൂ.

പരി:—ഉത്തരവ്. (പോയി.)

വിദ്വ:—(പുറം നോക്കിട്ട്) വേശ്യാഗ്രാമത്തിന്റെ ശ്രീ
കേമാ തന്നെ. നാനാനഗരങ്ങളിൽ നിന്നു വന്നിട്ടുള്ള
ശാസ്ത്രിമാർ ഒരിത്തു പുരാണ വായിക്കുന്നു; മറ്റൊരി
ത്തു കാിക്കുവെട്ടും അരിയളവു കൊണ്ടുപിടിച്ചു നട
ക്കുന്നു. പിന്നൊരിത്തു സഭിക്കും വീണവായനയും കോലാ
ഘോരം തന്നെ; തട്ടാത്താർ അവിടവിടെയിരുന്നു ആട
രുന്ന തീർക്കുന്ന ലഘു ദേവരെ ഒരു ദിക്കിൽ.

പരി:—ഇതാ കൊച്ചമ്മ. ആയുർ അടുത്തു വെ
ല്ലണം.

വിദ്വ:—(അടുത്തു വെന്നിട്ട്) ശ്രീമതിക്കു ആശീർവാദം..

വസ:—ആയുർ സ്വാഗതം. (തിരിഞ്ഞു നോക്കിട്ട്
പരിചരിക്കുവാൻ) ആയുർ പാലുവും പീഠവും കൊണ്ടു
വത്ര. (വിടുക്കുകനോടു) സാർവ്വപാഥപുത്രൻ കശലമല്ലി?

വിദ്വ:—കശലം തന്നെ (പരിചരിക്ക കൊണ്ടു വന്ന
പീഠത്തിൽ ഇരുന്നു) ശ്രീമതിയും ഇരിക്കണം.

വസ:—(ഇരുന്നു) ആയുർമൈത്രേയ,

ഒൻപ്തജിത്വരാഖകളിലാർദ്രതയം സുമുഖം

സൗജന്യ കായ്കനികളും കനിവോടുകാട്ടി

എന്നും തഴച്ചമരുസ്സുജനദൂതത്തെ-

യിന്നും സുഹൃദാധിപാളി ഭജിപ്പതില്ലേ?

6

വിദ്വ:—(വിചാരം) ഇവൾ ദുഷ്ട വേശ്യയാണെന്നിപ്പോ
വാക് സാമത്വം കേമം തന്നെ; ചോദ്യം പ്രേതസ്വമായി.
സംഗതികളെല്ലാം ഇവൾ ഗ്രഹിച്ചിരിക്കുന്നു. (വെളിച്ച
യിട്ട്) ഉണ്ടു്; പതിവുപാലെല്ലാം നടക്കുന്നു.

വസ:—എന്താണു് ഇപ്പോൾ ഇങ്ങോട്ടു്?—

വിദ്വ:—ഒരു കാര്യം ധരിപ്പിക്കാനുണ്ട്; ആയു ചാരുദത്തൻ സ്നേഹമുള്ള മാനുഷനും ശ്രീമതിയെ ഗ്രഹിപ്പിക്കുന്നു:—

വസ:—(കൈകുപ്പിട്ട്) എന്താണ് ഇതാപിക്കുന്നത്?

വിദ്വ:—അന്നു വേതി എന്നെ ഏല്പിച്ച പൊൻ പണ്ടങ്ങു കൈമോശപ്പെട്ടുപോയി; അതിനു പകരമായിട്ട് ഈ മുത്തുമല ഇവിടെ സ്വീകരിക്കണം എന്ന്.

വസ:—എങ്ങനെ കൈമോശപ്പെട്ടു എന്ന് എനിക്കു കേൾക്കാമോ?

വിദ്വ:— പരസ്യമാക്കാൻ എനിക്കനുവാദമില്ലെങ്കിലും ഞാൻ പറയാം; സ്വന്തമെന്നുള്ള ഭാവനയാൽ മൃതകുളിയിൽ പണയംവെക്കുകയാണുപോലും ഉണ്ടായത്. പണയംവാങ്ങിയ സഭികൻ നാടുവിട്ടുപോകയും ചെയ്തു.

വസ:—(വിചാരം) അവ! സൗജന്യം കടന്നു പോയി; മോഷണം പോയി എന്ന വാസ്തവം വിശ്വാസമാവില്ല എന്നു കരുതി കൗശലം പ്രയോഗിക്കുന്നു; ഈ മഹാപുരുഷനെ ഏതു സ്ത്രീ ആഗ്രഹിക്കയില്ല?

വിദ്വ:—എന്താണ് വേതി തക്കിക്കുന്നത്?

വസ:—(വിചാരം) വേശ്യാഭാവം നിന്ദ്യമാണെന്നു എനിക്കു പണ്ടതിനു എത്ര മോഹമുണ്ടെന്നുള്ള പരീക്ഷയല്ലേ ഇത്? വാങ്ങിച്ചാലും ഇല്ലെങ്കിലും അത്യാഗ്രഹം കൊണ്ടെന്നു വരൂ.

വിദ്വ:—വേതി എന്താണ് ഇനിയും മിണ്ടാതിരിക്കുന്നത്? വിലയെപ്പറ്റി സംശയിക്കേണ്ട; ഈ വ്യാപാരത്തിൽ രണ്ടെങ്കിലും ശ്രീമതിക്കല്ല നഷ്ടം.

വസ:—(പരിചാരികയുടെ മുത്തുമണിക്കു ചിരിച്ചിട്ട്) ആയു് മൈത്രേയ, എങ്ങനെ ഞാൻ വാങ്ങാതിരിക്കും?

(വാങ്ങി അടുക്കൽ വെച്ചിട്ട്) ഞാൻ കൈക്കൊണ്ടവിവരം അദ്ദേഹത്തോടു ചെന്നു പറഞ്ഞേക്കണം. ആ പുതു മൃതാടിയെ ഇന്നുതന്നെ ഞാൻ സന്ദർശിക്കാൻ ഭാവമുണ്ട്.

വിദ്യ:--(വിചാരം) ഇത്രയുകൊണ്ടു തൃപ്തിയായില്ലായിരിക്കും. വെളിവായിട്ടു ഞാൻ ചെന്നു പറയാം (വിചാരം) പക്ഷെ വേശ്യാസംസ്കൃതമതു എന്നായിരിക്കും പറയുന്നത്. (പോയി)

മദനിക:--(പ്രവേശിച്ചിട്ട്) കൊച്ചമ്മെ, സാത്ത് വാഹപുത്രന്റെ അടുക്കൽനിന്ന് ഒരാൾ കൊച്ചമ്മയെ കാണാൻ വന്നിരിക്കുന്നു.

വസ:--മുമ്പിൽ കണ്ടിട്ടുള്ള വടനാളല്ലാത്തവടനാ?

മദ:--മുമ്പു വന്നിട്ടുള്ളവനല്ല; അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആളാണെന്നു തോന്നുന്നു.

വസ:--വിളിച്ചുകൊണ്ടുവരു.

മദ:--അങ്ങനെതന്നെ. (പോയി)

വസ:--ഇന്നു സൂദിനാതന്നെ.

(അനന്തരം ശവിലകനും മദനികയും പ്രവേശിക്കുന്നു)

ശവി:--ആത്മശങ്ക ഒരു കഷ്ടാവസ്ഥതന്നെ--

ആരാനം തപശ്ചോടടുത്തു വന്നു പോന്നു--

ലോരാതെൻ ഗതികളുള്ളിങ്ങു നോക്കിയാലും

പാരാതെ പരിഭവശങ്ക തോന്നിടുന്നു;

പാരാകൈകൃതദുരിതന്നു ഭീതിതന്നെ

7

മദ:--ഇതാ കൊച്ചമ്മ, ആയുർ അടുത്തുചെല്ലുന്നു.

ശവി:--(അടുത്തു ചെന്നിട്ട്) ശ്രീമതിക്കു സുഖമല്ലീ?

വസ:--ആയുസ്സു സമാഗതം; ആയുസ്സ് ഇരിക്കുന്നു.

ശവി:--ആട്ടെ, ഉപചാരം സ്വീകരിച്ചു. എനിക്കു ക്കറെ ബദ്ധപ്പാടുണ്ട്.

വസു:—എന്നാൽ ആയുസ് പഠയണം.

ശർവ്വ:—ആയു ചാരുദത്തൻ പറഞ്ഞതല്ലിട്ടാണെന്ന് വന്നത്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ സന്ദേശമായിട്ടു—
‘നിങ്ങൾ അന്നു സൂക്ഷിക്കാൻ എന്നെ ഏല്പിച്ച ആഭി
രണാ ഉപയോഗിക്കാതെ ഇരുന്ന മലിനപ്പെടുന്നു. രക്ഷി
ക്കാൻ ഗൃഹത്തിന് ഉറപ്പും പോരും. അതുകൊണ്ട്
തിരിയെ വാങ്ങിച്ചുകൊള്ളണം’ എന്ന്. (കൊടുക്കുന്നു)

വസു:—(വാങ്ങിട്ട്) ഈ പ്രതിസന്ദേശംകൂടി അവി
ടെയെന്നു പറയണം.

ശർവ്വ:—(വിചാരം) ആരാക്കോട്ടു പോകുന്നു (വെളി
വായിട്ട്) എന്താണു മറുപടി?

വസു:—ഇത്രേ ഉള്ളു. ആയുസ് മരണിക്കയെ പരിഗ്ര
ഹിക്കണം.

ശർവ്വ:—എനിക്കു മനസ്സിലായില്ലല്ലോ.

വസു:—എനിക്കു മനസ്സിലായി.

ശർവ്വ:—എങ്ങനെ?

വസു:—ആയു ചാരുദത്തൻ എങ്ങനാടു പറഞ്ഞി
ട്ടുണ്ട്. ‘ഈ ആദരണാ ആത്മം ഇവിടെകൊണ്ടുതന്നുവോ
അവനു മരണിക്കയെ കൊടുത്തേക്കണം’ എന്ന്. അതി
നാൽ അദ്ദേഹം തന്നെയാണു കമ്പുകാദാനം ചെയ്യുന്ന
തെന്ന് ആയുസ് ധരിക്കണം.

ശർവ്വ:—(വിചാരം) ഇവർ കാര്യമെല്ലാം ഗ്രഹിച്ചി
രിക്കുന്നു. (വെളിയായിട്ട്) ആയു ചാരുദത്തൻ! അങ്ങനെയെ
ങ്ങനെ വിസ്തരണീയങ്ങൾ തന്നെ.

വസു:—ആരവിടെ?—വണ്ടി കൊണ്ടുവരട്ടെ.

വണ്ടിക്കാരൻ:—(പ്രവേശിച്ചിട്ട്) കൊച്ചമ്മ, വണ്ടി
തയ്യാറായി.

വസു:--ആദ്യ മദനികെ, എന്തെ നല്ലവണ്ണം നോക്കിക്കണ്ടുകൊള്ളൂ. നിന്നെ ഞാൻ ഭാനം ചെയ്തപ്പഴിഞ്ഞു വണ്ടിയിൽ കേറി പുറപ്പെടാം. സങ്കല്പങ്ങളിൽ എന്തെ ഓർമ്മിക്കുമല്ലോ.

മദ:--(കരഞ്ഞുകൊണ്ടു്) ആയു് എന്നെ ഉപേക്ഷിച്ചോ? (കാൽക്കൽ വീഴുന്നു)

വസു:--(എഴിപ്പിച്ചിട്ടു്) ഇനി നമുക്കു് അന്യോന്യം വദിക്കാം. എന്റെ ഓർമ്മ ഇരുന്നാൽ മതി. നിനക്കു നല്ലതു വരട്ടെ.

(ദമ്പതിമാരെ വണ്ടിയിൽ കേറി യാത്ര പറഞ്ഞിട്ടു വസന്തസേന തിരിയെ അകത്തുവന്നു ചിത്രംനോക്കി മാനാജ്യം വിചാരിക്കുന്നു)

ശവി:--ശ്രീമതിക്കു സകല സന്തോഷങ്ങളും ഭവിക്കട്ടെ! പ്രിയ മദനികെ, നിന്നെ ഭാഗ്യത്തിൽനിന്നു മോചിപ്പിച്ചു കന്യകാഭാനംചെയ്ത സപാമിനിയേനോക്കി വദിക്ക!

മദ:--(അജ്ഞാതബന്ധം ചെയ്തിട്ടു്) ആയുപത്രാ എന്താൽ ഇനി പുറപ്പെടുകയല്ലേ? അങ്ങു നാട്ടു കാരനല്ലല്ലോ. എവിടെയെന്നു താമസം?

ശവി:--സാത്ത്യാഹൻ ആയുരഭിലന്റെ വക ഒരു ഗൃഹത്തിലാണു്.

(അണിയറയിൽ)

രാജമാന്യരാജശ്രീ നഗരാധികാരിയവർകൾ ചെന്നു വീളംബരമെന്തെന്നാൽ--സിദ്ധാഭേദവിശ്വാസത്താൽ, താൻ രാജാവായിവെഴുമെന്നു ഭാവിച്ചുകൊണ്ടു നടന്ന ഇടയച്ചെരുകൾ ആയു്കനെ മഹാരാജശാസനയാൽ പിടിച്ചു കാരാഗൃഹത്തിൽ അടച്ചതിനെ സംബന്ധിച്ചു നഗരത്തിൽ ജനക്ഷോഭമെന്നും ഉണ്ടാകാതിരി

ക്കുന്നതിന് രക്ഷിപുരുഷന്റെയും അതതു സ്ഥാനങ്ങളിൽ നിഷ്കർഷയോടെ ജാഗരൂകന്മാരായിരിക്കണമെന്ന് ഇതിനാൽ തെളിയിച്ചുപോയിരിക്കുന്നു.

ശബി:—(ഭക്തി വിചാരം) പാലകമഹാരാജാവു കടന്നുകെ പ്രവർത്തിച്ചുകഴിഞ്ഞാ ഇനി നാം ആലാപിച്ചിട്ടുള്ള കലാപത്തിന് കാലതാമസം പാടില്ല. പ്രിയ സുഹൃത്തായ ആയുധക്കന്മാർ ഉടൻതന്നെ വാട്ടുവിക്കണം. ലഹളയ്ക്കു ഇടകൊടുക്കാതെ കായ്കമെല്ലാം ഫലിപ്പിച്ചുകൊള്ളാം. മാഗ്ഗുമുണ്ടു്:—ഒരുകക്കുളൊക്കെ കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ടല്ലോ. (വെളിച്ചമായിട്ടു്) പ്രിയേ മദനികെ, വിളംബരം കേട്ടില്ലേ?

മദ:—ഉവ്വു്, അങ്ങങ്ങളുടെ മുഖഭാവം മാറുന്നതുകണ്ടിട്ടു എന്റെ ഹൃദയം തുടിക്കുന്നു. അങ്ങ സാഹസപ്രിയന്മാരാണ്.

ശബി:—പ്രിയെ, ദുഃശങ്കകൾ ഒന്നുവേണ്ട. എല്ലാം ഭക്ഷ്യമായി കലാശിക്കും. (രണ്ടുപരം പോയി)

വസ:—ചതുരികെ! ചതുരികെ!

ചതുരിക:—(പ്രവേശിച്ചു്) ഉത്തരവു്.

വസ:—ഞാൻ ഇപ്പോൾത്തന്നെ ആയുധാരദത്തനെ അനുസരിക്കാൻ ഉറപ്പാക്കിയിരിക്കുന്നു. ഒരുകക്കുളൊക്കെ ചെയ്യൂ.

ചതുരിക:—മഴക്കാലം വട്ടവും കാണുന്നല്ലോ?

വസ:—അതുതന്നെയാണു് എനിക്കു പരിഭ്രമം.

മകിൽമാല മുതിർന്നിട്ടെ മേന്മേൽ,
പകൽപോക്കട്ടെ ചൊരിഞ്ഞിട്ടെ മാരി;
ഗണിയാ രമണന്റെ നേർക്കണഞ്ഞാൽ
ഗണികാ ഹൃത്തമിത്തസ്സുമാനന്ദം.

(എല്ലാവരും പോയി)

അദ്ധ്യായം അഞ്ചാം

(അനന്തരം ഉൽക്കണ്ഠിതനായ ചാരുദത്തൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

ചാരു:—(മേല്പോട്ടു നോക്കിട്ട്) ഇന്നൊരു വേനൽമഴ
ഭാവമുണ്ടെന്നു തോന്നുന്നു:--

കാർക്കൊണ്ടു കൊണ്ടുവന്നി വാനിലിരുണ്ടിട്ടു--

തൽക്കണ്ഠമായി മയി നോക്കി രസിച്ചിട്ടു;

ഉൽക്കണ്ഠിതനായെന്നതിരയ്ക്കുമേറെ--

മറക്കാമ്പിച്ചുൽക്കലിക പൊങ്ങിയുയർന്നിട്ടു 1

അത്ര തന്നെയുമല്ല--

നീരാളം മകിട് നിറ മിന്നൽ വിശിഷ്ട

നീരാളച്ചുരുട്ടുകൾ ചാണ്ടിപ്പറപ്പാലെ;

പോരാളിപ്പടയെക്കരം മുഴക്കം;

ധാരാളപ്പടി പുതുമായി പെയ്യുമിപ്പോൾ 2

(ആലോചിച്ചിട്ട്) വസന്തഃസനയുടെ ഗൃഹത്തിലേക്കു
പറഞ്ഞുവെച്ചിരുന്ന മൈത്രേയൻ മഴയ്ക്കു മുമ്പ് മടങ്ങി
എന്തുമാ ആവാ?

(അനന്തരം വിദൂഷകൻ പ്രവേശിക്കുന്നു.)

വിദൂ:--ചാരുയുടെ അത്യാഗ്രഹം കേൾക്കുന്നെ.
പണംതന്നെ അവൾക്കു കാൽ; വലിയ സ്നേഹമോ
മെല്ലാം കാണിക്കയും പറയും ചെയ്തിട്ട് ആ വിലപി
ടിച്ച മുത്തുമാല രത്താവലി കൈനിട്ടി വാങ്ങി. ഇത്ര
യെക്കൊണ്ടു ചെല്ലെങ്കിൽ ഉണ്ടായിട്ടും ഒരു ലെന്തകി
പോലും പറഞ്ഞില്ലല്ലോ:-- ആയ്ക്കുമൈത്രേയ, വിശ്രമി
ച്ചിട്ടു പോകാം കരിക്കാ പഴവുമുണ്ട്; എന്നെങ്കിലും
കുറിക്കുന്നുണ്ടു? ഇനി ആ തേവിടിച്ചിയുടെ മുഖത്തു

നോക്കുകപോലും പാടില്ല. കുറുമല്ല പഴമക്കാർ പറയുന്നത്:--

‘മുള്ളില്ലാത്ത രോസാപ്പൂവും’ കള്ളം കാണിക്കാത്ത കച്ചവടക്കാരനും, പൊന്നു മോഷ്ടിക്കാത്ത തട്ടാനും, തമ്മിൽ തല്ലുകൂടാത്ത കരയോഗവും, അത്യാഗ്രഹമില്ലാത്ത ഗണികയും കണ്ടില്ല ഏന്ന്. അതുകേ ഞ് തോഴർക്കു മേലാൽ ഗണികാസംസ്കൃത്തിന് ഇടം കൊടുക്കരുത്. ഓഹോ! തോഴർ ഇതാ വെളിയിൽ പുനോട്ടത്തിലാണ്. അങ്ങോട്ടു ചെല്ലാം (അടുത്തു ചെന്നിട്ട്) തോഴർക്കു വിജയം.

ചാര:--(നോക്കിട്ട്) ഏ; മൈത്രേയനെത്തിക്കഴിഞ്ഞോ? തോഴർ സ്വാഗതം. ഇരിക്കൂ.

(വിദൂഷകൻ ഇരിക്കുന്നു)

ചാര:--തോഴരേ, കാര്യമെന്തായി?

വിദൂ:--അതു പൊളിഞ്ഞു.

ചാര:--രത്നാവലി അവൾ വാങ്ങിച്ചില്ലയോ?

വിദൂ:--നമുക്ക് അത്ര ഭാഗ്യമുണ്ടോ ചെന്നാമര പൂവുപോലത്തെ കൈ തലയിൽമേൽത്തൊഴുതുംവെച്ച് ഉടനെ നീട്ടിവാങ്ങിച്ചു.

ചാര:--തോഴർക്കു പിന്നെന്താണ് അതുപ്ലി?

വിദൂ:--അതുപ്ലി എന്താണെന്നോ? ചതുസ്തമഭു സാരഭൂതമായ മുത്തുമാല രത്നാവലി ചേതപ്പെട്ടില്ലേ? അവളുടെ ആ പൊൻപണ്ടും നാം ഉപയോഗിക്കുവോലും ചെയ്തോ? കള്ളനല്ലേ കൊണ്ടുപോയത്.

ചാര:--തോഴരേ, അങ്ങനെ വിചാരിക്കരുത്.

[എത്രാല്പാത്തു വിശ്വാസം, (ശ്ലോ. 18, അങ്കം 3) എന്ന ശ്ലോകം അവർത്തിക്കുന്നു]

വിദ്വ:—എനിക്കു വേറെയും ഒരു സങ്കടത്തിനിടയായി—അവർ തോഴിമാരുടെ നേരെ കണ്ണുകാണിച്ചിട്ട് ഭാവനിയുടെ തുറന്നുകൊണ്ടു മുഖം മറച്ച് എന്നെ പരിഹസിച്ചു. അതുകൊണ്ടു ബ്രാഹ്മണനായ ഞാൻ ദണ്ഡനമസ്കാരം ചെയ്ത് അടുത്തുകൊണ്ടു പ്രാർത്ഥിക്കുന്നു:—ആ പത്തുകൾക്കെല്ലാം ആ സുദൃഢമായ വേശ്യാസംസ്കാരങ്ങളു വീട്ടുകയുണ്ടം; വേശ്യയെന്നു പറയുന്നതു കാലിൽ കൊണ്ടു മുട്ടുപാലാവാൻ. കൊണ്ടുകൊണ്ടു എടുത്തുകൊണ്ടു പ്രയാസം; കളഞ്ഞാലും വേദന ശമിക്കുകയില്ല. അത്രമാത്രമല്ല; വേശ്യ, കൊമ്പൻ കണക്കുപിള്ള, ഭിക്ഷു, ചാരൻ, കഴുത:—ഇവർ പൈശ്ചര്യമെന്നിടത്തു പുഴുപാലാ കരുക്കുകയില്ല എന്നു കേട്ടിട്ടുണ്ട്.

ചാരു:—പഴിച്ചതെല്ലാം മതി. എന്റെ ഇപ്പോഴത്തെ അവസ്ഥതന്നെ ഗണിക്കാസംസ്കാരമനുവദിക്കുന്നില്ല. നോക്കൂ:—

ബാണംകണ്ടു തുറന്നു തുറന്നു പായാൻ
പ്രാണൻ കളഞ്ഞു പണിയും; ചരണങ്ങൾ നീങ്ങും
ഉള്ളിൽക്കിടന്നു കഴിവെന്നിയെ മാനുഷനും
തുള്ളിക്കുതിക്കുമതുപോലെ മനോരമങ്ങൾ;

3

അത്രതന്നെയുമല്ല; തോഴിമേ,—

ധനികപ്രിയയാണത്ര ധനസ്വാധീനയാമവർ;

(വിചാരം) അല്ല തുണസ്വാധീനയാണത്ര.

ധനം നമ്മെ വെടിഞ്ഞുപോയവരെയും വെടിഞ്ഞു നാം.

വിദ്വ:— (വിചാരം) ഇദ്ദേഹം മേല്പോട്ടു നോക്കി ഭീരാലശ്വാസം വിട്ടു. അതുകൊണ്ടു ഞാൻ മരുത്തു

നിർബന്ധിക്കത്തോറും ഇദ്ദേഹത്തിന് ഉൽക്കണ്ഠ വർദ്ധിക്കുകയാണു ചെയ്യുന്നത്. 'കാമം വാമം' എന്ന മൊഴി ശരി തന്നെ. (വെളിവാവിട്ട്) തോഴരേ, അവരും ഇന്നു സന്ധ്യയ്ക്കുതന്നെ ഇങ്ങോട്ടു വരവുണ്ടെന്നും കൂടിപ്പറഞ്ഞു. രത്നാവലികൊണ്ടു സന്തോഷപ്പെടാതെ വേറെ വല്ലതും കൂടി ചോദിക്കാൻ ചാടി എത്താതിരിക്കയില്ല.

ചാരു:—വന്നാൽ സന്തോഷപ്പെടുപോകും.

(അനന്തരം പരിചാരകൻ കുടീലകൻ വെളിയിൽ പ്രവേശിക്കുന്നു)

കുടീ:—കൊച്ചമ്മ ഇങ്ങോട്ടുവരുന്ന വിവരം മുൻ കൂട്ടി ചെന്നറിയിക്കാൻ എന്നെ പറഞ്ഞുവെച്ചിരിക്കുന്നു. (ചുറ്റിനടന്നു നോക്കിട്ട്) ഇതാ യജമാനൻ ഉദ്യാനമണ്ഡപത്തിൽ ഇരിക്കുന്നു. ആ ഭൃഷ്ണാഭമണനും കൂടെയുണ്ട്. അടുത്തു ചെല്ലുകതന്നെ; പുത്തോട്ടത്തിന്റെ കതക് അടച്ചിരിക്കുന്നല്ലോ. ആട്ടെ അടയാളം കാണിക്കാം—

(ചെറുകല്ലുകൾ എടുത്തു തെറ്റുന്നു)

വിട്ടു:—ആരാണെന്നെ കല്പിക്കുകയുണ്ടാ?

ചാരു:—മുകളെടുപ്പിൽ നിന്നു മാടപ്രാവു പൊഴിക്കുന്നതായിരിക്കാം.

വിട്ടു:—എന്താ തെമ്മാടി മാടപ്രാവേ, നിന്നെ ഈ കരവടികൊണ്ടു് മാനുഷംപോലെ വീഴിച്ചേയ്ക്കാം.

(വടിയും പൊക്കിക്കൊണ്ടു ഓടുന്നു)

ചാരു:—(പൂണ്ടു പിടിച്ചു നിർത്തിട്ട്) തോഴരേ, വര. എന്തു ഗോഷ്ടിയാണിത്? പാവപ്പെട്ട പ്രാവു് പിടയുമൊന്നിച്ചിരുന്നു സുഖിക്കുകയായിരിക്കും.

കുടീ:—പ്രാവ്വിനെയാണോ നോക്കുന്നത്? ആട്ടെ; ഒന്നുകൂടി തെറ്റാം. (അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നു)

വിദ്വ:—(മുഹൂർത്തം നോക്കിട്ട്) ആ കുമാരിയെക്കൊണ്ടോ? അങ്ങോട്ടു ചെല്ലാം, (അടുത്തുചെന്നു കരകുറുത്തു) കുമാരിയെ, സ്വാഗതം വരാമല്ലോ.

കുമാരി:—(പ്രവേശിച്ചിട്ട്) വന്ദനം.

വിദ്വ:—കുമാരിയെ, നീയെന്താണ് ഈ ഇരുട്ടത്തും മഴയത്തും വന്നത്?

കുമാരി:—അത്യാവശ്യമായി ഒരു കാര്യമുണ്ട്...വന്നിരിക്കുന്നു.

വിദ്വ:—എന്ത് ആത്മ?

കുമാരി:—വന്നിരിക്കുന്നു, അന്നത്തെപ്പണ്ടമേ!

വിദ്വ:—എന്തു പണ്ടം? അതെല്ലാം കളഞ്ഞു കളിച്ചല്ലോ.

കുമാരി:—ഇല്ലില്ല. തിരിയെ വന്നിരിക്കുന്നു.

വിദ്വ:—നിന്റെ അസംബന്ധമൊന്നും എനിക്കു മനസ്സിലാകുന്നില്ല. കരുത്തംകൊടുവന്ന് നേരെ ചുരുങ്ങുമോ?

കുമാരി:—എന്നാൽ ഒരു കടം പറയാം. മണ്ടസ്വാമി കറു ഉത്തരം പറയണം.

വിദ്വ:—കടം കൊടുത്തും വാങ്ങിച്ചും ഞങ്ങൾക്കു നല്ല തൃപ്തിയായിരിക്കുകയാണ്. ഇനി നിന്റെ കടവും വേണ്ടോ?

കുമാരി:—അല്ല, ഒരു കടങ്കഥ.

വിദ്വ:—ശല്യമായി; എന്നാൽ പറ.

കുമാരി:—മാവു പൂക്കുന്ന കാലമേത്?

വിദ്വ:—മടയാ, ഇതെല്ലാവർക്കും അറിയാവുന്നതല്ലേ? വസ്തം.

കുമാരി:—ആട്ടെ, യുദ്ധം നടത്തുന്നതാത്?

വിദ്വ:—സംശയമുണ്ടോ? സേന.

കുഭീ:—രണ്ടും കൂട്ടിച്ചേർക്കൂ.

വിദ്വ:—സേനാവസന്തം.

കുഭീ:—തിരിച്ചു പറയൂ.

വിദ്വ:—സേ-ന-വ-സ-ന്തം.

കുഭീ:—അല്ല, പദങ്ങൾ മറിച്ചുപറയൂ, മണ്ടസമാ
മിക്കളേ!

വിദ്വ:—(കാലു മാച്ചുവെച്ചിട്ട്) സേനാവസന്തം.

കുഭീ:—വിധ്വംശ്യാൻ ഇനിയും മനസ്സിലായില്ല.
തുല്ല്യ; ഞാൻ പറയാം.

വിദ്വ:—തുല്ല്യ, തുല്ല്യ, തുല്ല്യ, തുല്ല്യ; മതിയോ.

കുഭീ:—എന്നാൽ വസന്തസേന.

വിദ്വ:—ഞാൻ തോഴരോടു ചെന്നു പറയട്ടെ.
(അങ്ങോട്ടുചെന്നു) ഓଁ ഹേയീ, ചാരുദത്ത, കടക്കാരു
വന്നിരിക്കുന്നു.

ചാരു:—നമ്മുടെ കടകളും ചരക്കുകളുമെല്ലാം നശി
ച്ചിട്ടില്ലേ?

വിദ്വ:—അല്ല, കുടംവീടാൻവന്ന ആൾ.

ചാരു:—തന്നിക്കെപ്പോഴും കളിതന്നെയോ? സംഗ
തിപറയൂ.

വിദ്വ:—മുമ്പുതന്നെ ഞാൻ പറഞ്ഞിരുന്നതുപോലെ
വസന്തസേന വന്നിരിക്കുന്നു.

ചാരു:—എന്നെ അങ്ങു കളിപ്പിക്കയല്ലല്ലോ?

വിദ്വ:—സംശയമുണ്ടെങ്കിൽ ഇതാ കുഭീലകൻ
വന്നിരിക്കുന്നു. ചോദിച്ചോളൂ.

കുമാരി:—(അടുത്തുചെന്ന്) ആയുസ്സു വന്നു. കൊച്ചമ്മ വന്നിരിക്കുന്നു.

ചാരു:—വരാമല്ലോ. ചെന്നു കൂട്ടിക്കൊണ്ടു വര.

കുമാരി:—അങ്ങനെയൊന്നു (പോയി)

വിദ്യ:—തോഴരേ, ഞാൻ പറഞ്ഞില്ലേ? രത്നാവലി കൊണ്ടു തുപ്പിപ്പൊക്കം വന്നിരിക്കുകയാണ്. ഇനി അങ്ങനെ ഇരിക്കുകയോ?

ചാരു:—സന്തോഷിപ്പിച്ചു പറഞ്ഞുയക്കും.

(അനന്തരം മരുധരിണി മുതലായ പരിവാരങ്ങളെ തിരിച്ചു ചെല്ലി വസന്തസേനയും ചതുരികയും പ്രവേശിക്കുന്നു)

വിദ്യ:—(പാട്ടും മുതലായ ഉപകാരങ്ങൾ ചെയ്തിട്ട്) ഇതാ ഇങ്ങനെ വരാം.

വസന്ത:—(അടുത്തുചെന്ന് ചാരുദത്തന്റെ പാദങ്ങളിൽ പൂജാഞ്ജലി ചെയ്തിട്ട്) ഈ സായംകാലം ആയുസ്സു സൈധ സുഖമല്ലി?

ചാരു:—വസന്തസേനയോ! (എതിരോട് എഴുന്നേറ്റിട്ട്)

ഉറങ്ങുമറില്ല നിശ്വാസത്തിൽ ഞാൻ;
ചിരംഗമിടും രസമെന്നിയേ നിശ;
വരാംഗി, നിൻ സംഗമസൗഖ്യധാരയാൽ
തരംഗിതം മുർളിനമിന്നു സദ്വിനം.

5

ഭവതിക്കു സ്വാഗതം. ഇതാ ഇവിടെ ഇരിക്കാം.

(എല്ലാവരും ഇരിക്കുന്നു)

വിദ്യ:—(സ്വകാശമായിട്ട്) തോഴരേ ഞാൻ വല്ലതു മൊരു കശലം ചോദിക്കട്ടെ.

ചാരു:—(സ്വകാശമായിട്ട്) ആട്ടെ, ആവരം.

വിദ്വ:—മഴയുടെ മട്ട് കണ്ടപ്പോൾ ഇന്നതന്നെ ഇങ്ങാട്ടുണ്ടാവുമെന്നു ഞങ്ങൾ കരുതിയില്ല.

ചതുരിക:—(സ്വകാശമായിട്ട്) ബ്രാഹ്മണൻ ശുദ്ധ ഗതിക്കാരൻ തന്നെ.

വസ:—(സ്വകാശമായിട്ട്) അല്ല; സമത്വമെന്നു വേണം പറയാൻ.

ചതു:—(വിദൂഷകനോട്) ഒരു അത്യാവശ്യകാര്യമായിട്ടാണു കൊച്ചമ്മ ഇപ്പോൾത്തന്നെ വന്നത്.

വിദ്വ:—(ചാരുദത്തനോട് സ്വകാശമായിട്ട്) ഞാൻ പറഞ്ഞില്ലേ? തൃപ്തിയായിട്ടില്ല—

ചതു:—ഇന്നു പകലെ ഒരു വ്യാപാരി ഒരു കല്ലു വെച്ചു ഉരുപ്പടി വീട്ടിൽ കൊണ്ടുവന്നിരുന്നു; യജമാനനെ കാണിച്ച് അതിന്റെ വില തിട്ടപ്പെടുത്തണം (ചെപ്പു തുറന്നു കാണിച്ചു.)

വിദ്വ:—രത്നാശാധന രാത്രിയിലല്ലല്ലോ? (നോക്കിട്ട് ചാരുദത്തനോട് സ്വകാശമായിട്ട്) തോഴരേ, ഇതു നാം കൊടുത്ത രത്നാവലിതന്നെയാണെന്നു തോന്നുന്നു. വാങ്ങി ചോളണം. വിടേണ്ട.

ചാരു:—(സ്വകാശമായിട്ട്) ആരേണങ്ങൾക്കു് സാമ്രാജ്യം അർപ്പിച്ചല്ല. (രണ്ടുപേരും രത്നാവലി സൂക്ഷിച്ചു നോക്കുന്നു)

ചതു:—ഇപ്പോൾ ശ്രമപ്പെടേണ്ട. പകൽ നോക്കിയാലും മതി. കൊച്ചമ്മയ്ക്കു് വേറെ ഒരാഗ്രാഹംകൂടിയുണ്ടു്. യജമാനനിപ്പോൾ ചുതുകളി തുടങ്ങിട്ടുണ്ടെന്നു കേട്ടതിൽ കൊച്ചമ്മയ്ക്കും യജമാനനോടൊന്നു ചുതുകളിച്ചാൽ കൊള്ളാമെന്നൊരു കെരുതുകൾ. അതിനുള്ള കോപ്പകളും കൊണ്ടു വന്നിട്ടുണ്ടു്. (ഭാണ്ഡം എടുത്തു മുഖിൽ വെക്കുന്നു)

വിദ്വ:—(നോക്കിട്ട്) ഇതെന്റെ തോതുതൂണിലാണല്ലോ പൊതിഞ്ഞിരിക്കുന്നത്. അതെനിക്ക് തിരിയെ വേണം.

ചതു:—ഇപ്പോൾത്തന്നെ അഴിച്ചെടുത്തോളൂ.

വിദ്വ:—(ഭാഷയാഴിച്ചു സൂക്ഷിച്ചുനോക്കിയിട്ടു വിസ്മയത്തോടെ) തോഴരേ, ഇതാ മോഷണവും പോയ പണ്ടുക്കൾ.

ചാരു:—(സൂക്ഷിച്ചു നോക്കുന്നു)

ചതു:—അല്ല, ഇവിടെ മോഷണവും നടന്നു? ,

(ചാരുദത്തനും വിദ്വജനനും അന്യോന്യംനോക്കി ലജ്ജിക്കുന്നു)

വിദ്വ:—(സ്വകാശമായിട്ട്) തോഴരേ, നമ്മുടെ തന്ത്രമൊക്കെയും ഫലിച്ചില്ലല്ലോ.

ചാരു:—(സ്വകാശമായിട്ട്) ജാളും സംഭവിക്കുകയും ചെയ്തു. വ്യാജം ചെയ്തതിന്റെ ഫലമെന്നു സമാധാനപ്പെടാം.

ഉദ്യോഗസ്ഥിയൊടു നാം പൊളിപൊന്നതിന്നു

സദ്യുദ്ധമലം ജളതയിന്നു ലഭിച്ചതോത്താൽ

ശിരസ്സിൽ പരന്ന വഞ്ചനയാചരിപ്പാ-

നന്ദോഗിയം നരന നാരകമേതുകൊള്ളാം?

6

ചതു:—എന്താണു ഗുഡാലോചന? ചുരുക്കുകയാൽ മടിയുണ്ടെങ്കിൽ വേണ്ട.

ചാരു:—പ്രിയേ, വസന്തസനേ, ഫലിതം കേമമായി. എനിക്കു നന്നേകൊണ്ടു ഇതെങ്ങനെ സംഭവിച്ചു?

വസ:—(അടുത്തുചെന്നു ചെവിയിൽ പറയുന്നു-)

ചാരു:—ഓഹോ, ഇങ്ങനെയൊക്കെയാണോ സംഭവിച്ചത്? ഏതായാലും ഭവതി എന്ന അപവാദത്തിനിടയാക്കാതെ രക്ഷിച്ചു (വിചാരം) എനിക്കാകട്ടെ—

തൊണ്ടിയാമിതൊരു യത്നമെന്നിയേ
കണ്ടുകിട്ടിയതിലേറെയുത്സവം
കണ്ടിവാർകഴലി തന്റെ നല്ല ചെ-
ത്തൊണ്ടിവാഴ്ചാർ ചെവിക്കുളഞ്ഞിതേ

7

വസ:--തൊൻ കെരതുകുംകൊണ്ടു ചെയ്ത ഈ പരി
ഘടനം ആയുസ് ക്ഷമിക്കണം.

ചാരു:--വഞ്ചനചെയ്തവകയ്ക്കു തൊന്നാണു ആദ്യം
മാപ്പു ചോദിക്കേണ്ടതു്.

വിദ്വ:--രാത്രിസഞ്ചാരികൾക്കു കളവു തെളിയി
ക്കാൻ സാമത്വം കണ്ടും.

ചതു:--കൊച്ചമ്മ രാത്രിസഞ്ചാരിണിയല്ല. കൂടെ
വന്നിരുന്ന പരിജനങ്ങളെ മടക്കി അയച്ചു കഴിഞ്ഞു.
മഴമാറി പ്രഭാതമായിട്ടേ മടങ്ങുന്നുള്ളു.

ചാരു:--മഴ ബലപ്പെടുന്നതേ ഉള്ളു.

അലറുക, ചാടുക, മറിയുക,
പലവേഷം പുണ്ടു തുള്ളുകയും
അചിരപ്രഭാവീലസിതമി-
തൃചിതം താനിജ്ജഡാത്താവിൽ

8

വിദ്വ:--തീക്കൊള്ളിപ്പോൽ തുള്ളിനകൊള്ളിയാനും

നാക്കിന്റെ നീക്കങ്ങൾ തെളിമുക്കൊണ്ടു്

വക്രിച്ച കാർമ്മേഘമുഖം വിളർന്നി-

ട്ടുക്കോടെ കോട്ടാവിയിടുന്നു വാനം.

9

വസ:-- (ആകാശത്തേയ്ക്കു നോക്കിയിട്ടു്) ആയുസ്
നോക്കണം.

പകോദരത്തിങ്കൽ വിസാങ്കരംപോൽ
വൻകാരിലൂറിച്ചൊരിയുന്ന വെള്ളം
വീഴുന്നു ചന്ദ്രവ്യസനം ഹൊരാത്തു
കേഴും നളസ്സിൻ നയനാബ്ജപോലെ

10

ചാരു:--പ്രിയേ, ഈ അകാലവർഷം അഭിനന്ദനീയമായിരിക്കുന്നു.

പ്രദാഷകാലത്തായിതാ സകൌതുകം
നിദാഷവർഷാഗമലക്ഷ്മി മെല്ലവേ
തമസ്സിൽ മുങ്ങിത്തളിയാത്ത രാഗമോ-
ടമന്നിടുമ്പോൾ പുണരുന്ന കാൺകെടോ! 11

(വസന്തസുന്ദര ചാരുദത്തനെ ആലിംഗനം ചെയ്യുന്നു)

ചാരു:--പ്രിയേ, വസന്തസുന്ദര-

ഉദ്ദീകതാരകതിനയാടു മാരി ചൊരിഞ്ഞുതോറി-
ട്ടുദ്യാനമണ്ഡ പമിതരെയുലഞ്ഞിടുന്നു.
ഹിദ്രങ്ങളിൽ ജലകണങ്ങളൊലിച്ചിറങ്ങി-
ട്ടാർദ്രീഭവിച്ച ചുമരിൽ കുതിരുന്നു ചിത്രം. 12

അതിനാൽ വത്ര, നമുക്കു് അകുടത്തയ്യുതന്നെ പോകാം.

(എല്ലാവരും പോയി)

ആറാം അങ്കം

(അനന്തരം ചതുരിക വെളിയിൽ പ്രവേശിക്കുന്നു)

ചതു:--കൊച്ചമ്മ എടുപ്പാൾ ഉണരുമോ എന്തോ?
യജമാനൻ ഉത്തരവായ വിവരം വിളിച്ചുണർത്തിയെ-
ങ്കിലും അറിയിക്കണം. ആട്ടെ, ചെന്നു വിളിക്കാം.
(ചുറ്റി നടക്കുന്നു)

(അനന്തരം വസന്തസുന്ദര ശയനഗൃഹത്തിൽ കിടന്നുകൊണ്ടു പ്രവേശിക്കുന്നു)

ചതു:--കൊച്ചമ്മയ്ക്കു സുപ്രഭാതം. എഴുന്നേല്ക്കണം

(പാടുന്നു)

ഭൂപാളം--രൂപകം

സുപ്രഭാതമയസഖി—സുഖമോനിദ സുമഖി
സാംപ്രതമിതുചിതമോ—സുപ്രഭാമേഖലിക്കേടോ
ചന്ദ്രനിതാ മജ്ജിതം—സുന്ദരാംഗി നിടിലേ നീ
ഇന്നലെ ചാത്തിയ നല്ല—ചന്ദനതിലകം പോലെ

വസ:--(ഉണർന്നിട്ട്) അല്ല പ്രഭാതമായോ?

ചതു:--ഞങ്ങൾക്കു പ്രഭാതമായി; കൊച്ചമ്മയ്ക്കു
ഇനിയും അർദ്ധരാത്രിയായാൽ കൊള്ളാമായിരിക്കും.

വസ:--ചതുരികെ, നമ്മുടെ മൃതാടി എങ്ങോട്ടു
പോയി?

ചതു:--ആയുചാരദത്തൻ എഴുന്നേറ്റ ഉടൻതന്നെ
കൊച്ചമ്മയ്ക്കു മേനാവണ്ടി തെയ്യംചെയ്യാൻ വർദ്ധമാ
നകനോടാജ്ഞാപിച്ചിട്ട് പുഷ്പകരണ്ഡകോദ്യാനത്തി
ലേക്കു പോയി.

വസ:--ഞാനെന്തു വണം?

ചതു:--ആയുചാരദത്തൻ ഇരിക്കുന്നിടത്തു ചെ
ല്ലണം.

വസ:--ചതുരികെ, ഇന്നലെ രാത്രിയിൽ ഞാൻ
അദ്ദേഹത്തെ നല്ലവണ്ണം കണ്ടില്ല. അദ്ദേഹത്തിന്റെ
നയനാനന്ദകരമായ ആകൃതി ഇന്നു പകൽ വെളിച്ചത്തു
കാണണം. (ചാറം നോക്കിട്ട്) എന്ത്? നാലുകെട്ടിനകത്തു
തന്നെ എനിക്കു പ്രവേശനം കിട്ടിയോ?

ചതു:--അവിടെ മാത്രമല്ല, എല്ലാവരുടേയും ഹൃദ
യത്തിലും.

വസ:—ഇവിടെ അന്തഃപുരവാസികൾക്കു സന്താപം കാണുമോ?

ചതു:—സന്താപമുണ്ടാകും.

വസ:—എപ്പോൾ?

ചതു:—കൊച്ചമ്മ പോകുമ്പോൾ.

വസ:—എനിക്കാണല്ലോ അധികം സന്താപം വേണ്ടത്? ചതുരികെ, ഈ രത്നാവലി കൊണ്ടുചെന്ന് ജ്യേഷ്ഠത്തി ധൂതയമ്മക്കു കാഴ്ചവെച്ച് എന്റെ വാക്കായിട്ടുണ്ടെന്നു പറയണം—ശ്രീ ചാരുദത്തനും ശ്രീമതിയും സ്വപ്നങ്ങളെക്കൊണ്ടു എന്നെ അടിമപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ ഈ രത്നാവലി ശ്രീമതിയുടെ കണ്ഠത്തെത്തന്നെ അലങ്കരിക്കണം എന്ന്.

ചതു:—കൊച്ചമ്മെ, ആയുർചാരുദത്തൻ കോപിക്കുകയല്ലേ?

വസ:—പോ -- കോപിക്കുകയല്ല -- അതു ഞാൻ നോക്കിക്കൊള്ളാം.

ചതു:--ഉത്തരവ്. (രത്നാവലിയുംകൊണ്ടു പോയി)

വസ:—വാങ്ങിക്കൂടാ എന്നോ? വലിയ ഹൃദയപ്പെടാത്തവനും വകയില്ല. മഹാമനസ്സുതകൊണ്ടു തള്ളിക്കളഞ്ഞെങ്കിലും ഉള്ള. (മനോരാജ്യത്തിൽ ഇരിക്കുന്നു)

ചതു:--(പ്രവേശിച്ചിട്ട്) അന്തർജ്ജനം ഇങ്ങനെ അരുളിച്ചെയ്തു:--ആയുർപുത്രൻ സമ്മാനിച്ചതു ഞാൻ തിരിയെ വാങ്ങുകയല്ല. ആയുർപുത്രൻ തന്നെയാണ് എന്നിങ്ങു സർവ്വാത്മമായ ആഭരണമെന്നു നിങ്ങൾ ഗ്രഹിക്കണം എന്ന്.

വസ:--ഞാൻ ഉറപ്പിച്ചതുപോലെതന്നെ കലശ്ശിച്ചു.

അന്നിരറയിൽ:--ഉണ്ണിക്കട്ടാ, നമുക്ക് ഈ വണ്ടി കൊണ്ടു കളിക്കാം.

വസു:--ഈ ബാലനേതായിരിക്കും? ഇവൻ എന്റെ മനസ്സിനെ ആനന്ദിപ്പിക്കുന്നു. അങ്ങോട്ടു ചെന്നു രോഹാസനൻ തന്നെയല്ലേ എന്ന് നോക്കാം (അടുത്തു ചെല്ലുന്നു).

(അനന്തരം ബാലനായ രോഹാസനനെ കൈക്കൂ പിടിച്ചു കൊണ്ടു രേനിക പ്രവേശിക്കുന്നു)

രേ:--ഉണ്ണിക്കട്ടാ, നമുക്ക് ഈ വണ്ടികൊണ്ടു കളിക്കാം.

ബാലൻ:--രേനികെ ആ തിളക്കുന്ന വണ്ടികൊണ്ടു വര! ഇതു മങ്ങിയിരിക്കുന്നു.

രേ:--(നെടുമ്പിരിച്ചു വിചാരം) കഷ്ടം! എന്റെ കട്ടപ്പൻ ഇന്നലെ രേലിലൻ യജമാനന്റെ വീട്ടിൽകണ്ട തങ്കാപൂരിയ വണ്ടിയോർത്തിട്ട് പറയുന്നതാണ്. നമുക്കു നല്ലകാലമൊക്കെ പോയില്ല. (ചെളിപായിട്ട്) ആട്ടെ, ഇപ്പോൾ ഇതുകൊണ്ടു കളിക്കൂ!

(ബാലൻ വണ്ടി വലിച്ചെറിഞ്ഞു കരയുന്നു)

വസു:--(അടുത്തുചെന്നിട്ട്) രേനികെ, ബാലനെ ന്തിനു കരയുന്നു?

രേ:--(വസന്തസേനയെ വാങ്ങിപ്പിടിച്ച്) ഒന്നുമില്ല, കളി പ്ലാട്ടം ബോധിച്ചില്ല.

വസു:--എതാണിവിടെ ഉണ്ടായത്?

രേ:--(ചെവിയിൽ പറയുന്നു)

വസു:--(ബാലനെ പിളിച്ചു മടിയിൽ ഇരുത്തിട്ടു വിചാരം) കഷ്ടം! ആർ ചാരദത്തന്റെ പുത്രൻപോലും ഈ സന്താ

പത്തിനിടയായല്ലോ? (വെളിവായിട്ട്) ഓമനക്കൂട്ടനെ ഈ രമനിക എന്തിനാ കരയിച്ചത്?

ബാലൻ:—രമനികെ ഇതാരാ?

വസ:—ഇതു രമനികയെപ്പോലെതന്നെ അപ്പന്റെ ഒരു പുതിയ ഭാസിയുടേതാണ്.

ബാലൻ:—(മടിയൽ നിന്നിറങ്ങാൻ ശ്രമിച്ചുകൊണ്ട്) രമനികെ, എന്റെ വണ്ടികൊണ്ടുവരൂ.

രമ:—ഉണ്ണിക്കൂട്ടാ, ചിററമ്മ അപ്പനെ എടുക്കട്ടെ, ശാപ്പം പിടിക്കരുത്.

ബാലൻ:—രമനികെ, നീക്കമുണ്ടോ പറയുന്നതും. ഇത് എന്റെ അമ്മയല്ല, ആരേണക്കുറു അണിഞ്ഞിരിക്കുന്നല്ലോ.

വസ:— (ബാലനെ ചുംബനം ചെയ്തിട്ട് വിചാരം) ഈ ബാലൻ ആകൃതികൊണ്ടു മാത്രമല്ല പ്രകൃതികൊണ്ടും അപ്പന്റെ ചേർന്നവൻതന്നെ. (വെളിവായിട്ട്) രമനികെ; ഉണ്ണിക്കൂട്ടൻ ഇന്നുതന്നെ തിളങ്ങുന്നവണ്ടി ഉണ്ടാക്കിച്ചു കൊടുക്കണം (കരഞ്ഞുകൊണ്ട് ആരേണക്കുറു ഉമ്മരി രമനികയുടെ കൈയിൽ കൊടുത്തിട്ട്) കുട്ടപ്പാ, ഇപ്പോൾ ഞാൻ അമ്മയായില്ലേ?

ബാലൻ:—ഇവരു കരയുന്നല്ലോ?

അണിയറയിൽ:—രമനികേ! രമനികേ!

രമ:—വർദ്ധനവകനാണെന്നു തോന്നുന്നു വിളിക്കുന്നതും.

വസ:—രമനികെ എന്നാൽ ചെന്നന്നേപക്ഷി.

(രമനിക ബാലനെയും കൂട്ടിക്കൊണ്ടു പോകുന്നു)

വസ:—ചതുരികെ, നമുക്കിനി പുറപ്പെട്ടേണ്ടേ?

ചതു:—കൊച്ചമ്മ അമ്മ ചമയാൻ പായിട്ടാണല്ലോ താമസം.

(അനന്തരം വന്ദിയാ കെട്ടിക്കൊണ്ട് വർദ്ധമാനകൻ പടിവാതിലിൽ പ്രവേശിക്കുന്നു)

വർദ്ധ:--രദനിക! രദനികേ!

രദ:--(പ്രവേശിച്ചിട്ട്) വർദ്ധമാനകാ, നീയാണോ വിളിച്ചത്?

വർദ്ധ:--അതെ, വന്ദി തെച്ചുറായ വിവരം അകത്തുവെന്ന് പറയണം.

രദ:--(വസന്തസന്തയുടെ അടുക്കൽ ചെന്നിട്ട്) വന്ദി പടിവാതലിൽ കാത്തു നിൽക്കുന്നു. സൗരകുളാപോലെ പുറപ്പെടാം.

വസ:--ക്ഷണനേരം നിൽക്കട്ടെ.

(രദനിക വർദ്ധമാനകനോടു വിവരം പറഞ്ഞിട്ടു പോകുന്നു)

വർദ്ധ:--(വന്ദിയിൽ പൊടി തട്ടിക്കൊണ്ട് അകത്തു നോക്കിട്ട്) ഓടാ! പരിഭ്രമത്തിൽ ചാരുചാവട്ട എടുക്കാനും മറന്നുപായല്ലോ. പുറപ്പെടാൻ അല്പതാമസമുണ്ടെന്നു രദനിക പറഞ്ഞ സ്ഥിതിക്കു വന്ദിതന്നെ കൊണ്ടുപോയി സ്ത്രീജനങ്ങളുടെ യാത്രയ്ക്കു വേണ്ടുന്ന കോപ്പകൾ ഇട്ടിരിക്കി വേഗത്തിൽ മടങ്ങിയെക്കാം. (വന്ദി അടിച്ചു കൊണ്ടുപോകുന്നു)

വസ:--ചതുരികെ, ആരോണപ്പെട്ടി കൊണ്ടുവര.

ചതു:--അല്ല, ഇനി വേഷമെല്ലാം ആദിയവേണമോ?

വസ:--നീനക്കു നേരംപോക്കു; പ്രിയനെന്നാണു ഞ്ഞിട്ട് എന്റെ നെഞ്ചുതകുന്നു. കതകു ചാരിയേക്കു. വേഷമെല്ലാം നമുക്കു വേഗത്തിൽ കഴിക്കാം.

(അനന്തരം സംസ്ഥാനകൻ്റെ വണ്ടിക്കാരൻ സ്ഥാപരൻ വണ്ടിയുകൊണ്ടു തെരുവീഥിയിൽ പ്രവേശിക്കുന്നു)

സ്ഥാപരൻ:—യജമാനൻ സംസ്ഥാനകപുത്ര വണ്ടി എത്രയും വേഗത്തിൽ പുഷ്പ കരഃസ്ഥാപ്യാനത്തിൽകൊണ്ടു ചെല്ലുന്നതിനു് ഏതൊരു ഉത്തരവായിരിക്കുന്നു. അങ്ങോട്ടു പോകാം. നടു കാട്ടു നടു! (മുന്തിരിപ്പാലം) ഭാരവണ്ടി കിടക്കൊണ്ടു് വഴി അടഞ്ഞിരിക്കുന്നു; നീക്കു നമില്ല. എന്താ വേണ്ടതു്? (ഉറക്കത്തിത്തോടെ) എന്റെ എന്റെ! വണ്ടി ഒരു കൂട്ടം (ചെയിയോത്തിട്ടു്) എന്താ “ആരുടെ വണ്ടിയാണു്”? എന്നോ നീ പോയിക്കണ്ടതു്? രാജാരി രാജസ്വലന്റെ സഹായിവണ്ടിക്കു നീ വഴിയൊഴിഞ്ഞു കൊടുക്കുകയില്ല? മരീ മാറൊട്ടു; (വണ്ടിയടിച്ചുകൊണ്ടു് ഒരു വശത്തേക്കു നോക്കിയിട്ടു്) ആരെയാ ഇവൻ സഭിക്കുന്നതെന്നു മൂതാടിയെപ്പോലെ ഒളിഞ്ഞു നോക്കിയുണ്ടെവെച്ചു മാറിക്കളഞ്ഞതു്? ആരെങ്കിലുമായിപ്പോട്ടെ--വണ്ടി വിടാൻ ഇട കിട്ടിയെങ്കിൽ മതിയായിരുന്നു (മുന്തിരിപ്പാലം) വണ്ടി നീക്കം നല്ലതായ പാഞ്ഞതു്; എന്താണിവൻ മന്ത്രിച്ചതു്? ‘ചൈസാ മണ്ണിൽ പുത്തത്തുപായി’ ഏതൊ? (അങ്ങു നോക്കിട്ടു്) ശരിതന്നെ. ഇവൻ കൊയ്തായി പിടിച്ചാൽ വണ്ടി ഇളകില്ല. ആളെ സഹായിക്കാം. നമുക്കു ഇതു പോലെ കഷ്ടമേറും വരാമല്ലോ. ഉടനാ ഭാവിക്ക ശരിയല്ല. (ആലോചിച്ചിട്ടു്) ഇതാ ആയുധാഭരണൻ്റെ പടിവാതൽ. ഇവിടെ വണ്ടി ഒഴിച്ചു നിറുത്തിട്ടു് ഈ സാധുവിനെ സഹായിക്കാം.

(വണ്ടി പടിവാതലിൽ കൊണ്ടുനിർത്തി കാളയെ ചുമലിൽ തട്ടി ഇണക്കിയുണ്ടെവെച്ചു പോകുന്നു)

ചതു:—വണ്ടി വരുന്ന ശബ്ദം കേൾക്കുന്നു. (കരകരേണ ഇറങ്ങിനോക്കിട്ടു്) വണ്ടി ഇതാവനെ കാത്തുനില്ക്കുന്നു

വസ:—ഇപ്പോൾത്തന്നെ നേരം വൈകി. ഞാനി
താവരുന്നു. നീ ചെന്നു പടിവാതൽ തുറക്ക.

ചതു:—ഉത്തരവ്. (പോയി പടിവാതൽ തുറക്കുന്നു)

വസ:—ചതുരികെ; നീ കൂടെ വന്നു ശ്രമപ്പെടേണ്ട.
ഇവിടെ നിന്നുകൊള്ള.

ചതു:—ഉത്തരവ്. (പോയി)

വസ:—(ബലപ്പെട്ടു വണ്ടിയിൽ ചെന്നുകേറിപ്പ്) എന്റെ
വലത്തുകണ്ണ തുടിക്കുന്നല്ലോ. ചാരഭരതന്റെ ശുഭമായ
ദർശനം തന്നെ ഓർന്നിമിത്തഭോഷങ്ങളെ പരിഹരിച്ചു
കൊള്ളും.

(പടുതാ മുദ്രണം)

സ്ഥാവ:—(പ്രവേശിച്ചിട്ട്) ഭാരവണ്ടികൾനീക്കിവഴി
തെളിയിച്ചു. ഇനി നമ്മുടെ വണ്ടി തെളിക്കാം. (കേറി
യിരുന്ന് വണ്ടി ഓടിക്കാൻ ആരംഭിച്ചിട്ടു വിചാരം) എന്താ
ണിത്, വണ്ടിക്കു ഭാരം കൂടിയോ? അല്ലെങ്കിൽ ഭാര
വണ്ടി പിടിച്ചു ക്ഷീണിച്ചതിനാൽ എനിക്കു വെറുതെ
തോന്നുന്നതായിരിക്കും. (പാടിക്കൊണ്ടു വണ്ടി അടയ്ക്കുന്നു)

പാട്ട്—(കറത്തിപ്പാട്ടിന്റെ മട്ട്)

ഓടു മാടേ, ഓടു മാടേ,

ഓടു മാടേ, ഓട്ട്

പരുത്തിക്കുരു നിരത്തിത്തരാം

തരത്തിനങ്ങു ചെന്നാൽ

നെല്ലുതരാം പുല്ലുതരാം

നല്ല പാലെ പാഞ്ഞാൽ

തല്ലുകൊള്ളും പല്ലുകൊള്ളും

മെല്ലെ മെല്ലെ നിന്നാൽ

ശീഘ്രം ശീഘ്രം ജൽദി ജൽദി

വെക്കും വെക്കും പൊയ്ക്കോ.

അന്നിരയിൽ :— പിടിച്ചോളണം! പിടിച്ചോളണം ഇടയച്ചെറുക്കൻ ആയ്കൻ ഇതാ തടവുവാടിപോയിരിക്കുന്നു, കാരാധികാരിയെ കൊന്നുകളഞ്ഞു രക്ഷിക്കളവാതം സൃഷ്ടിച്ചുകൊള്ളുവിൻ.

സ്ഥാവ:—(കട്ടിട്ട്) ഇന്നലെ പകലെ പിടിച്ചു തടവുപള്ളി ഇന്നു വെളുക്കുമുന്തന്നെ ഓടിക്കളഞ്ഞാ? ഇനിയത്തെ ലഹള കേമമായിരിക്കാം! രക്ഷികളുടെ പരിശോധനയും മറ്റും തുടങ്ങുന്നതിനുമുമ്പു നമുക്കു കാര്യം നോക്കാം.

(അനന്തരം മറ്റൊരുവർത്തുകൂടി മുട്ടുപടർത്തി മുടി ഒറ്റക്കാലിൽ പൊട്ടിയ ചങ്ങലയും ഇഴച്ചുകൊണ്ടു സംഭ്രാന്തനായ ആയ്കൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

സ്ഥാവ:—ശീശ്രോ ശീശ്രോ, ജൽദി ജൽദി വെക്കം വെക്കം പൊടയ്ക്കാ! (വണ്ടിയടിച്ചുകൊണ്ടുപോയി)

ആയ്ക—കഷ്ടമേ! റൂപതി ബലനായ ഞാൻ
പൊട്ടുചങ്ങല വലിച്ചുകൊണ്ടുതാൻ
കെട്ടഴിഞ്ഞ കൊലാകാമ്പനെന്നുപോൽ
കണ്ടുകിട്ടിയ വഴിക്കു മണ്ടിനേൻ

1

സിലാഭേശഭയംകൊണ്ടു പാലകമഹാരാജാവു എന്നെപ്പിടിച്ചു ബന്ധിച്ചു. എങ്കിലും പ്രിയബന്ധുവായ ശബിലകന്റെ തസ്കരതന്ത്രം ഫലിപ്പിച്ചതിൽ എനിക്കു വിടുതൽ കിട്ടി. അല്ലെങ്കിൽ നിരപരാധിയായ എന്നെ ഈശ്വരൻതന്നെ വിടുവിച്ചു. വിധി പരഹസ്തം കൊണ്ടാണല്ലോ വ്യാപിക്കുന്നത്? (കണ്ണുനീർ തുടച്ചിട്ട്)

ഇപ്പോഴിടക്കു പുതുഭാഗ്യമുദിക്കുമകിൽ
നട്ടം തിരിച്ചിലിതു വന്നതിനില്ല നഷ്ടം
ദുഷ്ടൻ റൂപൻ, പ്രബലമോരമുഷ്ടശക്തി,
തട്ടിത്തിരിഞ്ഞു നിഖിലം സുഖമായ് വരട്ടെ.

2

ഇനി എവിടെ ഓടിക്കൊള്ളണം? (ചുറ്റിനോക്കിട്ട്) ഇതാ ഒരു സാധുഗൃഹസ്ഥന്റെ പടിവാതൽ. അകത്തു കേറിയാലോ?

അണിയറയിൽ:—നട കാളേ നട!

ആയു:—(കേട്ടിട്ട്) ഇതാ ഒരു മേനാവണി ഇങ്ങോട്ടു തന്നെ വരുന്നു. ഇതു ആരുടേതോ? എങ്ങോട്ടു പോകുന്നതോ? ഇഴശ്ചരൻ എന്നിങ്ങനെയൊരാളാണെന്നു അറിയുന്നതു് എന്നും വരുമോ? ആളെ നോക്കാം.

(അനന്തരം മേനാവണിയുംകൊണ്ടു വർദ്ധമാനകൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

വർദ്ധ:—(വണി പടിവാതലിൽ നിൽക്കിട്ട്) രമണിക്കെ; വണി തെയ്യമായി. വിവരം വസന്തസേന കൊച്ചമ്മയോട് അറിയിക്കാം. പുഷ്പകരണ്ഡത്തിലേക്കു ദൂരം കുറെയുണ്ട്. വേഗത്തിൽ പുറപ്പെടണം.

(സാരഥി പീഠത്തിൽ [കോച്ചുപെട്ടിയിൽ] മുളിപ്പാട്ടും പാടി ഇരിക്കുന്നു)

ആയു:—(കേട്ടിട്ട്) ഓഹോ; ഗണികയുടെ വണിയാണു്. വെളിയിലേയ്ക്കാണ് പോകുന്നതു്. ഇഴശ്ചരൻ രക്ഷതു! കേറിക്കളയാം. (വണിയിൽ കേറാൻ ഓടിപ്പെടുന്നു)

വർദ്ധ:—ചിലങ്കയുടെ ശബ്ദം കേൾക്കുന്നു. കൊച്ചമ്മ വരികയാണു്. (കാളയെ വലിച്ചുപിടിച്ചിട്ട്) കാളപായുന്നതാണു്. പുറകിൽ കൂടിത്തന്നെ കേറണം.

(ആയു കൻ അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നു)

വർദ്ധ:—ചിലങ്കയുടെ ശബ്ദം നിലച്ചു. വണി പുറകോട്ട് ഇരുത്തുകയും ചെയ്തു. ആറു കേറിയിരിക്കണം. വണി വേഗത്തിൽ വിട്ടേക്കാം. നട കാളേ നട! (വണി ഓടിക്കുന്നു)

(അനന്തരം നഗരരക്ഷികളിൽ ഒരു പ്രധാനിയായ വീരകൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

വീരകൻ:--(കൊമ്പുവിളിച്ചിട്ട്) പടത്തലവരെല്ലാം എവിടെപ്പോയി. ഓടിവരിൻ! ഓടിവരിൻ! ജയനെ വിടെ? യജമാനനെക്കൊടുപോയി!--ചന്ദനകനേകങ്ങളായില്ല--മംഗളകൻ മണ്ടൻതന്നെ--പുഷ്പഭദ്രൻ പൊയ്ക്കുളത്തോ? എന്താ അണ്ണന്മാരെ, പൊണ്ണന്മാരെ. സംഗതിയൊന്നും അറിഞ്ഞില്ലയോ? അയ്യോ! തടവുകാടിപ്പോയതു കേട്ടിട്ടും ഉറങ്ങുന്നതേയുള്ളോ? കൂറില്ലാത്ത കൂട്ടർ! മുണയില്ലാത്ത ശോങ്കികൾ! എടേ! 30, 31, 32;--നായിക്കൻ ജയന്റെ കൂടെ കിഴക്കെ കോട്ടവാതിൽ;--55, 56, 57;--പുഷ്പഭദ്രന്റെ വരുതിയിൽ ചെട്ടിഞ്ഞരുവു കോട്ടവാതിലിൽ--മൂലക്കൊത്തളത്തിൽ ഞാനും ചന്ദനകനും തന്നെ വേണം--ചന്ദനക, ചന്ദനക!

ചന്ദനകൻ:--(മറന്നിടത്തു തടസ്സമായി പ്രവേശിച്ചിട്ട്) വിശല്യം, ഓടിവര!--ഭീമാംഗഭ, വേഗമാവട്ടെ;--ദണ്ഡകാല, നിന്റെ കാലോടിത്തോ?--ദണ്ഡാശുര, നിന്റെ ശൂരതപമെവിടെ? വീരക! വരൂ കയ്യുമെല്ലാം കെട്ടുപോയി. ചോരതിന്നാൽ കൂറുവേണം. തടവുകാരൻ കടന്നുകളഞ്ഞു. രാജകയ്യുമെല്ലാം കഴിപ്പത്തിലായി. ഓടിപ്പോയ തടവുകാരനെ ഉടനെ തേടിപ്പിടിക്കണം. കണ്ഠം പോയാൽ കടത്തിലും തേടണം. വീരകൻ! എന്തെല്ലാം ഏർപ്പാടുചെയ്തു എന്നുനേപഷിക്കാം.

(തിരിഞ്ഞു നോക്കിട്ടു വീരകനോടു സന്ധിക്കുന്നു)

വർദ്ധ:--നട കാളേ, നട.

ചന്ദ:--സഖേ വീരക, ഇതാ ഒരു വണ്ടിപോകുന്നു. വിചാരണചെയ്യണം.

വീര:—(നോക്കിട്ട്) ആരെടേ വണ്ടിക്കാരൻ? വണ്ടി നിറയ്ക്കൂ. ആരുടെ വണ്ടി? അകത്താരു? ഏങ്ങോട്ടുപോകുന്നു?

വർദ്ധ:—ആയ് വാരുദത്തന്റെ വണ്ടി, അകത്തു വസന്തസുനക്കൊച്ചമ്മ. പുഷ്പകരണ്യോദ്യാനത്തിലേക്കു പോകുന്നു.

ചന്ദ:—എന്നാൽ പോകട്ടേ.

വീര:—പരിശോധിക്കാതെ വിടുകയോ?

ചന്ദ:—അതെ.

വീര:—എന്താണു വിശ്വാസം?

ചന്ദ:—ആയ് വാരുദത്തന്റെ പേരു മതി.

വീര:—ചാരുദത്തനേ? വസന്തസുനയനേ?

ചന്ദ:—ആരുതന്നെയറിയാത്തു മണ്ണരിൽ
ചാരുദത്ത സുചരിതമുർജ്ജിതം?
പുരുഷഗുണവനിപ്പിക്കുമോ!
നാരിമാർമണി വസന്തസുനയും

3

വീര:—ചന്ദനകാ, എനിക്കാകട്ടെ—

പരിചിത ചരനാണു ചാരുദത്തൻ,
പരമാവ്യഞ്ജ വസന്തസുനയേയും;
നരപതിയുടെ കായ്ക്കുമെന്നു ചെന്നു—
ലങ്കതാവിവാൻ തനതാം പിതാവിനേയും

4

ആയ്:—(വണ്ടിക്കകത്തിരുന്നു വിചാരം)ഇവൻ എന്റെ പൂർവ്വശത്രുവും അവൻ എന്റെ പൂർവ്വബന്ധുവുമാണ്:—

വേലയൊന്നാണിവർക്കെന്നാൽ
ശീലം വെച്ചേറാ തന്നെയും;
നിവൃത്തിക്കും ഹൃദ്യവാഹനം
വിവാഹം ശവദാഹവും

5

ചന്ദന:--വീരകാ, അങ്ങു തമ്പുരാന്റെ വിശ്വസ്ത സേനാപതിയാണല്ലോ. അങ്ങുതന്നെകേറീനോക്കൂ. ഞാൻ കാളയെ ചെറുത്തുകൊള്ളാം.

വീര:--ചന്ദനകാ, താനും വിശ്വസ്തസേനാപതി തന്നെ. താൻ നോക്കൂ.

ചന്ദന:--ഞാൻ നോക്കിയാൽ അങ്ങു നോക്കിയ തായി; അങ്ങു നോക്കിയാൽ പാലകമഹാരാജാവു നോക്കിയതുമായി.

വീര:--എടേ വണ്ടി നിറുത്തു്.

വർദ്ധ:--ഉത്തരവു്. (വണ്ടി നിറുത്തുന്നു)

ആയു:--(വിചാരം) എന്തെങ്കണ്ടു പിടികൂടിയേ യ്ക്കുമോ? കൈയിൽ ശസ്ത്രംകൂടിയില്ല. അല്ലെങ്കിൽ—

പാരാതെ ഭീമനെപ്പോലെ പോരാടാം ബാഹുശ്ശനായ്

വീരായിത്താൽ മരണം കരാവാസത്തിൽ നന്നാമോ 6

പരാക്രമത്തിനു് ഇതല്ല അവസരം. ഇവരെന്റെ പൂർവ്വബന്ധവുമാണല്ലോ.

(ചന്ദനകൻ വണ്ടിയിൽ കയറി നോക്കുന്നു)

ആയു:--ഞാൻ നിരപരാധിയാണു്; നിരായുധനായിട്ടു മരിക്കുന്നു. അങ്ങേ യുക്തംപോലെ.

ചന്ദന:--(വിചാരം) ധർമ്മ കടമായി; രാജശാസനയനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതു് ഏന്റെ കൃത്യം; ഇഹ ആയു്കൻ എനിക്കു പ്രാണദാതാവായ ശവിലകന്റെ ബന്ധു; ആയു് ചാരുദത്തന്റെ വണ്ടിയിൽ കേറീപ്പോകയും ചെയ്യുന്നു. വിട്ടയച്ചാൽ രാജദ്രോഹം; പിടിച്ചാൽ ചിത്രദ്രോഹം; ഏതു കൊള്ളാം? (അല്പം സംശയിച്ചിട്ടു്)

ശരണാഗതനെയെന്നു യാത്ര
മരണംതന്നെ വരുന്നതാകിലും
പരിണാമത്തെ സൂക്ഷ്മം
വരണാനന്ദം വരകീർത്തികാരണം

7

അധാർമികനായ രാജാവിന്റെ ശാസന ലംഘിച്ച് ധാർമികനായ ബന്ധുവിനെ രക്ഷിക്കുതന്നെ വേണം. (ഇാശി ചെളിയിട്ട്); ആയ്ക്കും.....വസന്തഃസനയാം.

വീര:—ചന്ദനകാ, എന്താണിങ്ങിറങ്ങിക്കളഞ്ഞത്? നീ ഗണികയുടെ കൂടെ സവാരിഭാവമുണ്ടെന്നല്ല ഞാൻ വിചാരിച്ചത്.

ചന്ദ:—നിനക്കു എന്റെ പേരിൽ സംശയമോ?

വീര:—നീ 'ആയ്ക്കും'—എന്നു പറഞ്ഞു നിറുത്തിയതിൽ എനിക്കു സംശയം ഉണ്ട്.

ചന്ദ:—ഞാൻ തെക്കനാണെന്നുവെച്ചു നിനക്കു എന്റെ ഭാഷയിൽ ആക്ഷേപമോ? നിങ്ങളുടെ ഇരണം ഞങ്ങൾക്കു രസമല്ല.

വീര:—അതൊക്കെപ്പോട്ടെ. ഞാനും കൂടി നോക്കിട്ടേ വണ്ടി വിട്ടു--എനിക്കു തമ്പുരാന്റെ കല്പനയാണു്.

ചന്ദ:—തമ്പുരാൻ നിനക്കുമാത്രമാണോ?

വീര:—നിന്റെ രാജഭക്തിയൊക്കെ എനിക്കറിയാം.

ചന്ദ:—(വിചാരം) പണ്ടുള്ളവർ പറയുമ്പോലെ ഇവിടെ കൊണ്ടുവെട്ടി അങ്ങാടിക്കാരുടെ മുഖാട്ടുതന്നെ പ്രയാഗിക്കുന്നു. (ചെളിയിട്ട്) എന്താണു്തപ്പി! ചന്ദനകൻ പരിശോധിച്ചുവണ്ടി മേൽപരിശോധനചെയ്യാൻ നീ ആയ്ക്കും?

വീര:—നീയാരാൺ് ഇത്ര പൊണ്ണക്കാരും ഭാവി
ക്കാൻ?

ചന്ദ:—എത്ര പദവിയെല്ലാം കിട്ടിയാലും ജാതി
സ്വഭാവം മറക്കുമോ?

വീര:—(കയർത്തിട്ട്) എന്തെടാ എന്റെ ജാതിക്കു
കുറവ്?

ചന്ദ:—നരം വെളിക്കാതെ പേരു പറഞ്ഞുടല്ലോ.
(കത്തി തേയ്ക്കുന്ന ഭാവാകാണിച്ചുകൊണ്ട്) ഇങ്ങനെയുള്ളവനെ
സേനാപതിയാക്കിയാൽ ഇതൊക്കെത്തന്നെ ഫലം.

വീര:—നിന്റെ പൂർവ്വസ്ഥിതി മറന്നിട്ടല്ലേ നീ ഇത്ര
ചാടുന്നത്? നിന്റെ തന്ത്ര തച്ചുചെരിപ്പാണു ഇതാ
എന്റെ കാലിൽ കിടക്കുന്നത്; ഇതുകൊണ്ടുതന്നെ
യാൺ് നിനക്കു ദക്ഷിണഭാവിച്ചിരിക്കുന്നത്. വണ്ടിക്കാ
രനെ അയച്ചിട്ടാവാം. എടുവണ്ടിക്കാരാ, കാളയേ പിടി;
ഞാൻ നോക്കട്ടെ. (കോൺ ഭാവിക്കുന്നു)

(ചന്ദനകൻ വീരകന്റെ കാലിൽപിടിച്ചുവലിച്ചു താഴെയിട്ടു
ചവിട്ടുന്നു)

വീര:—(എഴുന്നേറ്റിട്ട്) നിന്റെ രാജദ്രോഹത്തിനു
ശിക്ഷ ഞാൻ ചെയ്യാൽ പോരാ; നിന്നെ കോർട്ടിൽ
കേറിയേക്കാം. (ബലപ്പെട്ട് ഓടിപ്പോകുന്നു)

ചന്ദ:—നിന്റെ കോർട്ടിലോ കൊട്ടാരത്തിലോ ചെന്നു
പറയെടാനായ! (ചാറം നോക്കിട്ട്) എന്തെടാവണ്ടിക്കാരാ!
നീ മാമാങ്കം കാണുന്നോ? ഫോ! വണ്ടിയും കൊണ്ടുപോ!
ഇനി ആരെങ്കിലും ശോധനയ്ക്കു വരികയാണെങ്കിൽ വീര
കനും ചന്ദനകനുംവിട്ടയച്ചതാൺ് എന്നുപറഞ്ഞേയ്ക്കൂ.
ആദ്യേ വസന്തസേനേ, ഈ അഭിജ്ഞാനം കൂടിയിരി
ക്കട്ടെ. (വാളുത്തു കൊടുക്കുന്നു)

ആയു:—(വാർദ്ധക്യത്തിൽ സന്തോഷത്തോടെ) ആയുധവും കിട്ടി.

(വർദ്ധമാനകൻ വണ്ടിയടിച്ചുകൊണ്ടുപോയി)

ചന്ദ്ര:—(വശംതിരിഞ്ഞു നോക്കിട്ട്) ആ കടന്നുപോയത് എന്റെ സ്നേഹിതനായ ശവിലകനല്ലേ? ഇരിക്കട്ടെ, ഏതായാലും പ്രധാന ബന്ധുധികാരിയായ വീരകൻ എന്നെ അഭിധോഗിക്കും (പ്രാസികൃഷ്ട മെഴു) ഭയപ്പെടുന്ന രാജാവിന്റെ ശമ്പളവും കിമ്പളവുണ്ടെന്നും എനിക്കു വേണ്ട. ശവിലകൻ ധീരനും കൃതജ്ഞനുമെന്ന്. ഇപ്പോൾ മുതൽ ഞാനും മറുകക്ഷിതനെ.

(പോയി)

ഏഴാം അങ്കം

(അനന്തരം ചാരുഭരതനും വിദൂഷകനും പ്രവേശിക്കുന്നു)

വിദൂ:—തോഴരെ ഉദ്യോഗം ഒർശനീയംതന്നെ.

ചാരു:—സംശയമോ? ഞാൻ അഭിനയിക്കുന്നുണ്ട്.

തരുക്കൾ നിൽക്കുന്നു വണിക് കലോപമം;

ചരക്കുപോലെ വിലസുന്നു പുകയും;

ഒരുക്കമുറക്കൊണ്ടിറയ്ക്കുതക്കമേൽക്കുവാൻ

തിരക്കിടുത്ത ഭൂമിയായികാരികൾ

1

വിദൂ:—നമുക്ക് ഈ കൽത്തറയിൽ ഇരിക്കാം.

ചാരു:—(ഉരുണിട്ട്) —തോഴരേ, വർദ്ധമാനകൻ ഇനിയും വന്നില്ലല്ലോ.

വിദ്യ:—ശ്രീമതി ഉണ്ണന്നാലുടേന് കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരാൻ ഞാൻ അവനോടു പറഞ്ഞിരുന്നു.

ചാരു:—എന്നാൽ താമസിക്കാൻ വകയില്ലല്ലോ—

മുനികൂടിന ഭാരവണ്ടി വഴിമാ—

റാഞ്ഞിട്ടാതിക്കുകയോ?

ഭിന്നിക്കാപടിയച്ചതങ്ങൊക്കിയോ?

മുക്കാണവാറററതോ?

മാറ്റം വൻതടിവീണടഞ്ഞതുകേ

മാറിട്ടു വകിക്കുകയോ?

ഭാഗ്യത്താലതുകങ്ങൊക്കെയുമവാ

മാദാ വരുനോ മീനം?

2

അണിയറയിൽ:—നട കാളെ, നട!

വിദ്യ:—വർദ്ധമാനകന്റെ വണ്ടിയടിയാണു കേൾക്കുന്നത്. തോഴരിനി പരിഭ്രമിക്കേണ്ട.

(അനന്തരം വർദ്ധമാനകൻ വണ്ടിയുംകൊണ്ടു പ്രവേശിക്കുന്നു)

ആയുധകൻ:—(വിചാരം)

ദിക്കെല്ലാം തിരയുന്ന രാജഭടരെ—

ക്കാണാതെ പേടിച്ചുകൊ—

ണ്ടു കാൻ ചങ്ങല കാലിൽനിന്നു നിഖിലം

നീക്കാത്ത കോലത്തൊടെ

കാക്കക്കൂട്ടിലമൻചാണ കുയിലിൻ—

കൂട്ടിക്കു കൂട്ടായിതാ

ചൊൽക്കൊണ്ടോരു മഹാന്റെ വണ്ടിയിലൊളി—

ച്ചേരിച്ചരിക്കുന്നു ഞാൻ

3

ഏതായാലും നഗരത്തിന്നു വെളിയിലായി. ഇനി വണ്ടിയിൽ നിന്നിറങ്ങിയാലോ? അതു പാടില്ല. വണ്ടിയുടെ ഉടമസ്ഥനെ കണ്ടിട്ടുതന്നെ പോകണം. അദ്ദേഹം

ആപന്നവത്സലനാണെന്നാണു കേൾവി. അദ്ദേഹത്തോടു കൃതജ്ഞത പ്രദർശിപ്പിക്കാതെ പോകുന്നതു ശരിയല്ല.

വർദ്ധ:—(അടുത്തുചെന്നിട്ട്) ആയുർമൈത്രേയ! വണ്ടി വന്നിരിക്കുന്നു.

വിദ്വ:—മടയപ്പയലേ! എന്തു താമസമാണിത്? നീ വണ്ടി വഴിയിലൊക്കെ നിറുത്തിയോ?

വർദ്ധ:—സാമി കോപിക്കരുത്. ചാവട്ടയും മുട്ട പടുതയും രണ്ടാമതു പോയി എടുക്കേണ്ടിവന്നതിൽ അല്പം താമസിച്ചുപോയതേയുള്ളൂ. വഴിയിൽ ചില ലഘുക്കളു മുണ്ടായി. അതു പിന്നീടു ഗ്രഹിപ്പിച്ചുകൊള്ളാം.

ചാര:—വർദ്ധമാനക, വണ്ടി തിരിക്ക്. ഹെ മൈത്രേയ, വസന്തസേനയെ ഇറക്കൂ.

വിദ്വ:—എന്താ ചങ്ങലയിട്ടു കെട്ടിട്ടുണ്ടോ? തന്നെ ഇറക്കട്ടെ. (ഏഴനേരമെന്നു വണ്ടിതുറന്നിട്ട് വിസ്മയത്തോടെ) അല്ലാ തോഴരേ, വിലാസിനിയല്ല, മല്ലനാണല്ലോ വണ്ടിയിൽ.

ചാര:—ഈ മുൻവൻ എല്ലാം നേരംപോക്കു; ഔചിത്ര്യമില്ല. ഞാൻതന്നെ ചെന്നു വസന്തസേനയെ ഇറക്കിക്കൊള്ളാം. (ഏഴനേൽക്കുന്നു)

ആയു:—(കണ്ടിട്ട്) ഇദ്ദേഹംതന്നെയോ വണ്ടിയുടെ ഉടമസ്ഥൻ! കേൾവിയിൽമാത്രമല്ല കാഴ്ചയിലും ഇദ്ദേഹം രമണീയൻതന്നെ. ഞാനിനി രക്ഷപ്പെട്ടു.

ചാര:—(വണ്ടിതുറന്നു നോക്കിട്ട്) ഏ! ഇതാരാണ്—

കുരികരരുചി കൈയും; മാറിൽ മുറിച്ചു മെയ്യും;

നേടുമിഴിയുടെ കോടും; കോളരിക്കൊത്തതോടും;

ഇതുവിധമൊരുഗാത്രം രാജ്യലക്ഷ്മിക്കു പാത്രം

നിബിഡനിഗഡബന്ധം നേടുവാനേതു ബന്ധം? 4

അങ്ങാരാണ്?

ആർച്ച:—ഞാൻ ഗോപവർഗ്ഗത്തിൽ ഒരുവനാണ്. ആർച്ചക്കുറുന്ന പേരും.

ചാരു:—ഓഹോ, പാലകമഹാരാജാവ് ഇടച്ചേരിയിൽ നിന്നൊരാളെപ്പിടിച്ചു തടവിലിട്ടു എന്നുകേട്ടല്ലോ; ആ മനുഷ്യനോ?

ആർച്ച:—ആ ഭാഗ്യദോഷിതന്നെ. എന്റെ അപരാധം അങ്ങു ക്ഷമിക്കണം.

ചാരു:—അങ്ങു എന്റെപേരിൽചെയ്ത വിശ്വാസത്തിന് ഒരിക്കലും ഞാൻ വിപരീതം ആചരിക്കുകയില്ല.

ആർച്ച:—നിരപരാധിയായ എന്നെ രാജാവുശിക്ഷിച്ചു. നിരപരാധിപ്രമാണിയായ അങ്ങു രക്ഷിച്ചു.

ചാരു:—അങ്ങയുടെ നിഷ്കന്മഷതപവും രാജാവിന്റെ അസ്ഥാനത്തേയും ഞാൻ കേട്ടിട്ടുണ്ട്.

ആർച്ച:—ആവു! ഞാൻ കൃതാർത്ഥനായി.

ചാരു:—വർദ്ധമാനക, ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ കാലിൽ നിന്നു തളവെട്ടി ചങ്ങലനീക്കൂ.

വർദ്ധ:—ഉത്തരവ്. (വണ്ടിയീക്കുന്ന ചവണയെടുത്തു തളയാണി പിടുങ്ങിട്ട്) ഇതാ ചങ്ങല അഴിച്ചുകഴിഞ്ഞു.

ആർച്ച:—മറ്റൊരു ചങ്ങല ഇടുവിക്കുകയും ചെയ്തു. സ്നേഹശ്രവണയ്ക്കു ഇരമ്പിലും ബലം കൂടും.

വിദ്വ. —തോഴരേ, കയ്യിലെല്ലാം നടന്നല്ലോ. നമുക്കിനി ഇവിടുന്ന് കടന്നുപോകാം.

ചാരു:—മടയാ, മിണ്ടാതിരിക്കൂ.

ആർച്ച:—സഖേ ചാരുദത്ത, പ്രാണദാനത്തിനു പ്രതിഫലം ഉപകാരസ്തരണയല്ലാതെ മറ്റൊന്നുമില്ല? ഞാൻ എന്നാൽ പോകാൻ അനുവാദം ചോദിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

ചാര:—ഇഷ്ടംപോലെ.

(ആളുകൾ വണ്ടിയിൽനിന്ന് ഇറങ്ങാൻ കാവിക്കുന്നു)

ചാര:—സഭേ, ഇറങ്ങട്ടെ, വണ്ടിയിൽ പോക തന്നെയാണ് അങ്ങയുടെ രക്ഷ. ഇവിടെ ആൾസഞ്ചാരം ധാരാളമുണ്ട്.

ആയു:—അങ്ങുപദേശിച്ചതുപോലെതന്നെയാവട്ടെ

ചാര:—ക്ഷേമത്തോടുകൂടിയ ബന്ധുവേനം

ആയു:—മൽബന്ധുവുണ്ടല്ലോ?

ചാര:—നമ്മെക്കൂടിനിനക്കു സങ്കഥകളിൽ

ആയു:—സ്വാത്മാവു വിസ്മയമുണ്ടോ?

ചാര:—അങ്ങനെയൊന്നു തുണയ്ക്കുവഴിമേൽ

ആയു:—എന്നെത്തുണച്ചു. ഭവാനു

ചാര:—തൻ ഭാഗ്യങ്ങൾ തുണച്ചു തോഴരേ,

ആയു:—അതും നിൻമുഖമല്ലോ സഭേ!

5

ചാര:—എന്നാൽ അങ്ങു പോയിവരണം. വർദ്ധമാനക, വണ്ടി വേഗത്തിൽ വിട്ടു.

(ആളുകൾ വണ്ടിയിൽനിന്നിറങ്ങാതെതന്നെ പോയി)

ചാര:—(ഒട്ടുവീർപ്പ് വിട്ടിട്ട്) തോഴരേ, എന്നാലിനി നമുക്കും പുറപ്പെടാം.

ധിക്കാര ക്രിയയരചന നാം നടത്തേ-

ട്ടിക്കാട്ടിനരികിൽ വസിക്കയോഗ്യമല്ല;

നോക്കുന്ന റൂപതീകൾ പാരദൃഷ്ടിയാലേ;

ചിഹ്നങ്ങൾ നീഗളമൊളിക്ക നീ കിണാറിൽ

6

(മടത്തുകൾ തുടിക്കുന്നതായി നടിച്ചിട്ട്) സഭേ മൈത്രേയ, വസന്തഃസനയ്ക്കു എന്തപകടം പററിയോ?

കാഞ്ഞാളവൾ വന്നില്ല, കൺതുടിക്കുന്നു വാമകം;
ഘനം! ചിന്താപരിശ്രാന്തം സ്വാനം വെന്തുതകുന്നുതേ. 7

വരൂ പോകാം. (മുറി നടന്നിട്ട്) കഷ്ടം! ബുദ്ധസ
ന്യാസിയാണു ശകുനം; നമുക്ക് വഴിമാറിപ്പൊയ്ക്കളയാം.

(എല്ലാവരും പോയി)

എട്ടാം അങ്കം

(അനന്തരം നന്നച്ച കാഷായവസ്ത്രത്തോടെ ബുദ്ധസന്യാസി
പാടിക്കൊണ്ടു പ്രവേശിക്കുന്നു)

സന്യാ:—

ഉദരപുരണം ഭേദകാരണം;
ധനമനർത്ഥം; ധ്യാനമർത്ഥം;
ധരയിലാരുവാൻ ധർമ്മോരുവാൻ?
ബുദ്ധൻ ജീവനും ബുദ്ധസേവനം

കാവിമുക്കിയവസ്ത്രം ഇനിയൊന്നു നന്നയ്ക്കണം. ഈ
ഉദ്യാനത്തിൽ ഒരു കളമുണ്ടല്ലോ. അങ്ങോട്ടു പോകാം.

(കളത്തിലിറങ്ങി കാഷായവസ്ത്രം നന്നയ്ക്കുന്നു)

അണിയറയിൽ:—നില്ലെടാ, മൊട്ടയാനെ, നില്പ്.

സന്യാസി:—(നോക്കി ഭയപ്പെട്ടിട്ട്) അയ്യോ! രാജ
സ്വപ്നം സംസ്ഥാനകൻ മൃന്നൈക്കണ്ടു. ഇദ്ദേഹം നിഷ്ക
ണ്ടകനാണു്. ഏതോ ഒരു ഭിക്ഷു എന്നോരെക്കൽ
എന്തോ ഒരു തെറ്റായൊക്കെയ്ക്കുകയ്ക്കു കാണുന്ന ഭിക്ഷുക്കളെ
യൊക്കെ കാളയെപ്പോലെ മുക്കിയെടുത്തു ഓടിക്കൊണ്ടു്

ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ പരിവൃ്. ഈ ദൃഷ്ടന്റെ കൈയിലകപ്പെടാതെ എവിടെ ഓടി രക്ഷപ്പെടാൻ? ശ്രീ ബുദ്ധദേവൻതന്നെ ശരണം.

(അനന്തരം സംസ്ഥാനകന്മാർ യാത്രപിടിച്ചുകൊണ്ടു വിടുന്നു പ്രവേശിക്കുന്നു)

സംസ്ഥാ:—നില്ലെടാ, മൊട്ടയാനെ നില്പ്. ചാരായക്കടയിൽ മുട്ടുവെച്ചു മുളകുക്കിഴങ്ങുപാലെ നിന്റെ മണ്ട ഞാൻ ഉടയ്ക്കും (സന്യാസിയെ അടിയ്ക്കുന്നു).

വിടൻ:—അളിയനങ്ങളേ, വിഷയസുഖമുപേക്ഷിച്ചു കാഷായം ധരിച്ച ഭിക്ഷുവിനെ അടിക്കുക ശരിയല്ല. അപനെ വിട്ടേയ്ക്കു. പോട്ടെ പാവം. സുഖപ്രദമായ ഈ ഉദ്യാനത്തിൽ നമുക്കു രമിക്കാം.

സന്യാസി:—ഉപാസകൻ പ്രസാദിക്കണേ!

സംസ്ഥാ:—ശാമീ ശാമീ, എന്നെ ഇതാ ഇവൻ ഉവാശകനെന്നു വിളിക്കുന്നു. ഞാൻ ശേവകനാണോ?

വിടൻ:—ബുദ്ധാപാസകനെന്നു് അങ്ങേ സ്തുതിക്കയാണു്.

സംസ്ഥാ:—തു(സ്തുതിക്കെടാ,തു(സ്തുതി. നീ എന്തിനിവിടെ വന്നു?

സന്യാ:—കാഷായവസ്ത്രം നനയ്ക്കുന്നതിനു്.

സംസ്ഥാ:—എടാ മൊട്ടയാനെ, നിന്റെ അഴുക്കത്തുണി വിയെയാണോ നനയ്ക്കുന്നത്. പകൽ കുറക്കുന്നു രാത്രിയിൽ പട്ടിക്കാ കുടിക്കുവാനുള്ള വെള്ളമല്ലേ ഇതു്? ശ്യാലനങ്ങളുണ്ടാവുകയും യജമാനനായ ഞാൻ കൂടെ ഇവടെ കുളിക്കാറില്ല. നോക്കൂ! നിന്നെ ഒരടിക്കുതീർത്തേയ്ക്കാം.

വിടൻ:--സ്വാലനങ്ങളെന്നു ഇവൻ ഇരയിടെ സന്ധ്യ സിപ്പു തയ്ക്കു എന്നു തോന്നുന്നു.

സംസ്ഥാ:--ശാമി എങ്ങനെയാ അറിഞ്ഞേ?

വിടൻ:--നോക്കൂ,--

ശിരസ്സു ചിരമുണ്ഡിതം; വടുകെഴാത്ത തോളത്തിതാ

ധരിച്ചനവചീവരം വഴുതി വീണിടുന്നു സഭാ;

നിരന്തരമുട്ടത്തിടാൻ പുടക കാവിമുക്കുന്നതിൽ--

പരം പരിചയം വരാനിനിയുമുണ്ടു്, കണ്ടില്ലയോ? 2

സന്യാസി:--ഉപാസകാ, ശരിതന്നെ. ഞാൻ ഇരയിടെയാണു കാഷായം ധരിച്ചതു്.

സംസ്ഥാ:--എടാ തെമ്മാടി, നീ ജനിച്ചപ്പുറത്തന്നെ എതു ശമ്പ്രരിച്ചിപ്പു? (സന്യാസിയെ പിന്നെയും അടിക്കുന്നു)

സന്യാസി:--ബുദ്ധദേവനു നമസ്കാരം.

വിടൻ:--എന്തിനിവനെ അടിക്കുന്നു? വിട്ടയക്കണം, പോട്ടെ.

സംസ്ഥാ:--എടാ പോ! വരട്ടെ നീയുടു്, ഞാനൊന്നാലാചിച്ചു തീർച്ചപ്പെടുത്തട്ടെ.

വിടൻ:--ആരാടു്?

സംസ്ഥാ:--എന്റെ മനസ്സിനോടു്?

വിടൻ:--അവനിനിയും പോയില്ലല്ലോ.

സംസ്ഥാ:--മക്കളേ, മനുഷ്യാ, ഹൃദയമേ, എൻറു പ്പുന, ഇ ചാന വിട്ടയക്കുണാ വേണ്ടുയാ? പാ. (വിചാരം) ഇവൻ പോകും വേണ്ടു, നിഷ്കാഭവണ്ടു. (പെളിവാച്ചിട്ടു്) ശാമീ, ഞാൻ മനസ്സായി ആലാചിച്ചു തീർച്ചപ്പെടുത്തി. ഇ താനെന്റു മനസ്സു പായുന്നതു്--

വിടൻ:-- എന്ത്? കേൾക്കട്ടെ.

സംസ്ഥാ:-- പോകേം വേണ്ട നിക്കോ വേണ്ട. ഉച്ഛാസോം വേണ്ട നിച്ഛാസം വേണ്ട. ഇവിടെ വീണ്ടു മരിയട്ടെ.

സന്യാസി:-- ബുദ്ധദേവൻ നമസ്കാരം, ഞാൻ ശരണം പ്രാപിക്കുന്നു.

വിടൻ:-- മേ! പൊയ്ക്കൊള്ളട്ടെ.

സംസ്ഥാ:-- ഉടമ്പടിപ്രകാരം വിടാം.

വിടൻ:-- എന്തുടമ്പടി?

സംസ്ഥാ:-- ഇവനെന്റെ കുളം ചിത്തയാക്കിയതിന് വെള്ളം കുലങ്ങാതെ ചളിവാരിക്കുളയണം. അല്ലെങ്കിൽ വെള്ളം ഉരുട്ടി ചളിയിലിടണം.

വിടൻ:-- (വിചാരം) അയ്യോ! ഇവന്റെ മുർഖത ആശ്ചര്യംതന്നെ--

വിപുലോപലോപമ കലർന്ന കോലവും,
വിപരീത ബുദ്ധിമുറയെന്നിതേ വിധം
അപരാത്ഥമുർത്തികളുദിക്കയാൽ ധര-
യ്ക്കു പജാതമായ ഭരമേ മഹാഭരം

3

(സന്യാസി ശപിക്കുന്നു)

സംസ്ഥാ:-- ഇവനെന്തു കാണിക്കിണേ?

വിടൻ:-- അങ്ങുപ്രവൃത്തിയും അനുഗ്രഹിക്കുന്നു. സാധു പൊയ്ക്കൊള്ളട്ടെ.

സംസ്ഥാ:-- നീ എന്നെ തുടിക്കയും അനുഗ്രഹിക്കയും ചെയ്തോണ്ടു തെണ്ടാൻ പോ.

(സന്യാസി ഓടുന്നു)

വിടൻ:-- ഉദ്യാനശോഭ നോക്കണമങ്ങനേ,-

വല വൃക്ഷകലഃ ലതാസന്നമം
ഫലപുഷ്പർദ്ധിയാടിത്തടങ്ങുതോരം,
നിലയങ്ങളിൽ നല്ല പെൺ പോലെ,
വിലയുന്ത തുപരക്ഷയാൽ സസൗഖ്യം.

4

സംസ്ഥാ:—ശാമീ, ശരിയാ പഠത്ത-

പുഷ്പാഴികൾ നിഴലുകളിൽ
പൂപ്പു വാങ്ങു മകമാർക്കൊപ്പം;
മുക്കിച്ച കൊമ്പുകളിലും
ചൊക്കന്മാർ ചക്കപോലെ ഞാലുന്നു.

5

വിടൻ:--നമുക്കിനി ഈ തറയിലിരിക്കാം.

(രണ്ടുപേരും ഇരിക്കുന്നു)

സംസ്ഥാ:—ശാമീ, ഈ ഉദ്യാനത്തിലിരുന്നപ്പം
എനിക്കു ചിന്തേണം ആ വശത്തുശേനയെ ഓർമ്മവരുന്നു.

വിടൻ:--(വിലാസം)--

കാമഗതി ഹാസ്യമത്രേ
പ്രേമത്തിൽ സാമരസ്യമില്ലാത്തതാൽ;
ഈ മുഖജാതികൾക്കോ
വൈമുഖ്യമുതൽക്കിലുൽക്കടം രാഗം

6

സംസ്ഥാ:—ശാമീ; മാവരകൻഇനീം വന്നില്ലല്ലോ.
വീണ്ടും കെട്ടിക്കൊണ്ടാടി വരാനല്ലിയോ ഞാനവനോടു
പഠത്തേ;നോമുച്ചയായി. എനിക്കു വയറും വെച്ചുക്കുന്നു.
വെയിലത്തു നടക്കാനും മേല. (മേല്ലോടു നോക്കിട്ട്) ശാമീ,
നോക്കണം--

കയർത്തിട്ടും മർക്കടനെനെപോലെ
കടുത്തിട്ടുന്ത ഗഗനത്തിലർക്കൻ;
സന്താപമാർന്നും സുതശോകമേററ
കാന്താ (ഗാന്ധാ) റിയമ്മയ്ക്കു സമം ധരിത്രീ,

7

വിടൻ:--ശരിതന്നെ--

സാരംഗം തണലിൽ കിടന്നുവീര-

ക്കുന്തു മയക്കുതൊടേ;

ഭൂരം ഗുഹ്യമുഗണ്ടം ഘോരതൃഷ്ണയാൽ

തേടുനു വാപീതടം;

പാരം ഹന! മുതങ്ങിടുന്നു ജനസ-

ഞ്ചാരം പുലീവീഥിയിൽ;

സ്വൈരം വിശ്രമമേജകയായി വരണം

നിൻവണ്ടിയിവേളയിൽ

8

സംസ്ഥാ:--ഏന്താവേണ്ടേ? അറൻ ഇനീം രനി
ല്ലല്ലോ. നേരം കളയൻ ഞാനെന്നു പറടാം -- (പാടുന്നു)

(മോഹനരാഗം--ആദിതാളം)

പല്ലവി--

ശാപ്പാടു നല്ല ശാപ്പാടു

വഴുതുന്തേ പഴുതേ

അനുപല്ലവി

സൽപുതഷർക്കു സമ്രാജ്യമാന

സാപ്പാടു വഴുതുന്തേ ശിവ ശിവ ശിവനേ!

ചരണം

വണ്ടിക്കാരപ്പയലിൻ ശുണ്ടിത്തരത്തിനാലി-

ക്കുണ്ടാമണ്ടി പിണഞ്ഞു; ശുണ്ടി മുഴക്കുന്നതേ

പപ്പടപ്പൊടി പച്ചടിയും നൽ-

കിച്ചടിയും സാമ്പാറം രസവും

വാൽപ്പായിതവും ഉപ്പിലിട്ടതും

പാഴായിപ്പോകുന്നതേ.

കേഴുന്നു കരൾ തോഴരേ,
ഉഴലുന്നു വവർ പശിയാലേ,
അഴൽ നീക്കണമേയൊറ്റക്കൊമ്പാ,
തൊഴുന്നേൻ തേവരേ കടവയറ.

ശാമീ ശാമീ, പാട്ടുകൊള്ളാമോ?

വിടൻ:--ബലേ! ഷേഷ്! അങ്ങുന്നു ഗന്ധർവ്വൻ തന്നെ.

സംസ്ഥാ:--ഞാനെങ്ങനെ ഗന്ധർവ്വനാവുകേല!

* 'കനകനന്ദനശ്ശാബ്ദം പർവ്വതോശീരസാദിതം'

ഇതലേഹിയമല്ലിയോ ഞാൻ ദിവം കടിക്കിണ്ടേ?
ചാടീട്ടും നമ്മുടെ സ്ഥാവരകൻ വന്നില്ലല്ലോ.

വിടൻ:--അങ്ങു ക്ഷമിക്കണം. ഇനി താമസിക്ക
യില്ല.

(അനന്തരം വണ്ടിയിൽ വസന്തസേനയേയും കോണ്ട് സ്ഥാവ
രകൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

സ്ഥാവ:--നേരം ഉച്ചയായി. യജമാനനിപ്പോൾ
കയത്തുകൊണ്ടിരിക്കുകയായിരിക്കും. അടിയോ ചിടിയോ
എന്താണെന്നറിഞ്ഞില്ല. മാടനടക്കാത്തതിന് ഞാനെന്തു
പിഴച്ചു?

'ശീഘ്രം ശീഘ്രം ജൽദി ജൽദി'

വെക്കം വെക്കം പൊയ്ക്കോ'

സംസ്ഥാ:--(ചെവിയോർത്തിട്ട്) ശാമീ, ശാമീ, വണ്ടി
വരണേ.

വിടൻ:--എങ്ങനെ അറിഞ്ഞു!

സംസ്ഥാ:--പീപ്പുന്നിയേപ്പോലെ കുറുകുക്കുന്നതു
കേട്ടില്ലേവാ?

* 'കനകനന്ദനശ്ശാബ്ദം പർവ്വതോശീരസാദിതം'

വിടൻ:--(നോക്കിട്ട്) ശരിതന്നെ, വണ്ടി വരുന്നുണ്ട്.

സംസ്ഥാ:--(വണ്ടിക്കാരനോടു്, എന്തെങ്കിലും പിന്നാക്കം മാടാ! നീ വന്നോ?

സ്ഥാവ:--വന്നു, ഏതാനേ. --

വസ:--(വിചാരം) അയ്യോ; കാര്യമെല്ലാം തെറ്റി. എന്തെങ്കിലും പിന്നെത്തോ? രാജസ്വാലന്റെ ഒരുപോലെ തോന്നുന്നുല്ലോ. (വലതുകണ്ണ തുടിക്കുന്നതായി നടിച്ചിട്ട്) ആദ്യത്തെ അറിയാം.

സംസ്ഥാ:--വണ്ടിയും കാളയുംനീയുമൊക്കെ വന്നോ?

സ്ഥാവ:--ഉവ്വ് - എല്ലാം വന്നു.

സംസ്ഥാ:--എന്നാൽ വണ്ടി ഇവിടെ കൊണ്ടുവരൂ.

സ്ഥാവ:--അങ്ങോട്ടു കേററിയാൽ വണ്ടി മറിയും; കാള ചാകും; എന്റെ കഥ കഴിയും.

സംസ്ഥാ:--ഏതെങ്കിലും, ഞാൻ രാജസ്വാലനാണ്. നീ അറിയുമോ? കാള ചത്താൽ മാറിവാങ്ങിക്കൂ. വണ്ടി ഉടഞ്ഞാൽ വേറെ ചെയ്യിക്കും. നീ ചത്താൽ തുലഞ്ഞു പോയി.

സ്ഥാവ:--അതുകൊണ്ടു തന്നെയാണ് ബോധിപ്പിച്ചത്. എന്നെ എനിക്കു മാറിവാങ്ങാൻ കഴിയില്ലല്ലോ.

സംസ്ഥാ:--ഒക്കെന്നശിക്കട്ടെ. ഇതുമതിൽ ഇടിക്കുന്നതെന്തെങ്കിലും വണ്ടി കേറണം.

വസ:--(വിചാരം) കഷ്ടം! ആ കഷ്ടം സംസ്ഥാനകൻ തന്നെ. വണ്ടി മറിഞ്ഞു മരിച്ചാൽ അതും ഭാഗ്യം. ഇവൻ പിന്നെ ശല്യപ്പെടുത്തുകയില്ലല്ലോ. ആയ് ചാരുഭരതൻ എന്തെങ്കിലും പററിയോ?

സ്ഥാവ:—(വണ്ടി കോറിട്ട്) വണ്ടി ഇതാ കൊണ്ടു വന്നു.

സംസ്ഥാ:—എന്താ നീയെന്താ ചാവായേത്തേ?

സ്ഥാവ:—(തല കലുക്കുന്നു)

സംസ്ഥാ:—ശാമീ വള നമുക്കു വണ്ടിയിൽകേറാം. ശാമിതന്നെ നമ്പെ കേറണം.

വിടൻ:—അതുകട്ടെ. (കേറാൻ ഭാവികുന്നു)

സംസ്ഥാ:—വരട്ടെ; നിന്റെ അപ്പന്റെയൊക്കെയോ വണ്ടി? ഞാൻ ഉടമത്തൻ—രാജശ്യാലൻ—ഞാൻ കേറുന്നവേ കേറി തെളിയാനോ?

വിടൻ:—അങ്ങു പറഞ്ഞിട്ടല്ലേ?

സംസ്ഥാ:— ഞാൻ പറഞ്ഞാലോ — മരിയാദ വേണ്ടേ?

വിടൻ:—ശർ. (കൈനീട്ടി ഭാവം കാണിച്ചിട്ട്) രാജ ശ്രീരാജശ്യാലനങ്ങുന്നെജമാനനവർകൾ അടിയന്തരം.

സംസ്ഥാ:—അങ്ങിനെ പറ. (വണ്ടിയുറന്നു നോക്കിട്ടു ഭയത്തോടെ ചാടിയിറങ്ങി വിടന്റെ കഴുത്തിൽ കെട്ടിപ്പിടിച്ചിട്ട്) ശാമീ, ശാമീ, വണ്ടിക്കകത്തു് ഒരു ലക്ഷി(യക്ഷി) നമ്പളെ ഇപ്പം കീന്തിക്കൂടിക്കും.

വിടൻ:—പടിക്കേണ്ട. യക്ഷി വണ്ടിയിൽ കേറി സവാരി ചെയ്യുമോ? വെയിലത്തു ചെന്നു കേറിയപ്പോൾ അങ്ങുന്നവനവന്റെ നിഴലുതന്നെ കണ്ടതായിരിക്കണം.

സംസ്ഥാ:—എന്റപ്പനെ, തമാവരകാ, നീ ചാവായേത്തേ വന്നല്ലോ.

സ്ഥാവ:—ഉവ്വ്—ഏമാനേ.

സംസ്ഥാ:--എന്നാൽ ശാമി കേറി നോക്കണം. സൂക്ഷിച്ചു! ഞാനാടിക്കളയാം. (പ്രകാശമാവുന്നു.)

വിടൻ:--(കേറി നോക്കിച്ച് വിചാരം) എത്ര കഷ്ടം! ഞാതാശ്ച! മാൻപട കട്ടവായെ അഭിസരിക്കുകയാ? (സ്വകാശമായിട്ട്) വസന്തസന, ഇതു ഞാൻ വിചാരിച്ചിരുന്നില്ല.

വസ:--ഞാൻ വിചാരിച്ചതല്ല. വണ്ടി മാറി കേറിപ്പോയതാണ്. അങ്ങു എന്നെ രക്ഷിക്കണം.

വിടൻ:--അഭയം അഭയം! ഇവനെ വഞ്ചിക്കാം. (ഇറങ്ങി സംസ്ഥാനകന്റെ അടുക്കൽ ചെന്നിട്ട്) വണ്ടിയിൽ യക്ഷിയുടെ അധിവാസമുണ്ട്. അല്ലെങ്കിൽ ഈ വാസന വരുമാ? പുറവശം പൊള്ളയുമാണെന്നു തോന്നി.

സംസ്ഥാ:--എന്നാൽ ശാമിയെ എത്ര വിട്ടേച്ചു? ശാമി മന്ത്രവാസിയായോ?

വിടൻ:--എനിക്കു മന്ത്രവാദിമല്ലെങ്കിലും ഞാൻ ഗായത്രിയുള്ള ചന്ദ്രൻ ഏതായാലും പരീക്ഷിക്കാൻ പോകേണ്ട. നട്ടുച്ചയ്ക്കും അലരാതിക്കുമാണ് ഭൂതപ്രതാപികളുടെ സഞ്ചാരം. നമുക്കു നടന്നു പോയ്ക്കളയാം.

സംസ്ഥാ:--ശാമി, അതുതന്നെകൊള്ളാം. അപ്പനേ; തമാശകാ, വണ്ടികൊണ്ടു ചന്ദ്രൻ യ്ക്കു; ഞങ്ങളുടേതല്ല. അല്ലെങ്കിൽ വേണ്ട-നീക്കു. രാജശ്യാലൻ സംസ്ഥാനകനടുന്ന് കാൽനടയിൽ പോണതു കൊള്ളാമോ? അയ്യ! പോക്കുണ്ടു്! ആളുകളൊക്കെ ചിരിക്കും. മന്ത്രവാസിയെ വരുത്തിക്കളയാം.

വിടൻ:--(വിചാരം) വിഷ്ണുതത്ത്വമാക്കുന്നതു പ്രമാണം. വേറെ വഴിയുണ്ടു്. (ചെളിയിട്ട്) അങ്ങു ന്നു കളിച്ചുപായല്ലോ. ഞാൻ നേരം വാക്കു പറഞ്ഞതല്ല!

അങ്ങേടെ സ്വന്തം വസന്തസന അങ്ങേക്കാണ് വന്നിരിക്കുകയാണു്

വസു:--(വിലാപം) ശാന്തം പാപം! ശാന്തം പാപം!

സംസ്ഥാ:--(സന്തോഷത്തോടെ) ആങ്ങ് ഹാ! അതാണോ അങ്ങ് മരിച്ചതു്? കൊള്ളാം. നന്നായി നല്ല കണി.

വിടൻ:--അങ്ങിനെതന്നെ.

സംസ്ഥാ:--എന്നാൽ ചെന്നു് എതിരേക്കാം. അന്നു ഉപദ്രവിച്ചതിനു പ്രായശ്ചിത്തവും ചെയ്യണം. (വസന്തസനയുടെ അടുത്തുചെന്നിട്ടു്)--

കണക്കായിത്തും പിണയ്ക്കുന്ന നിൻകാ-
ലിണയ്ക്കായിതാ കൈവണങ്ങുന്ന ഭാസൻ;
പിണക്കങ്ങളൊന്നും ഗണിക്കാതെയിപ്പോൾ
ഇണക്കത്തൊടൊന്നത്തുണയ്ക്കേണമമ്മേ

9

വസു:--(കോപത്തോടെ) മാറ, അസംബന്ധം പറയുന്നോ? (ചവുട്ടിത്തള്ളുന്നു)

സംസ്ഥാ:--(ചിറിക്കൊണ്ടു്)

എന്തെടി തേവടിയാളേ,
എന്തിരുമടിമേൽ ചവുട്ടി നി ചവരേ?
അമ്പലമൊന്നിലണഞ്ഞാ-
ലുപ്സരെയും കമ്പിടാത്ത വൻപനിവൻ

10

എട, തമാവരക, നിനക്കിവളെ എവിടുണകിട്ടി?

സ്ഥാ:-- ഭാവമെങ്കിലും കൊണ്ടു വഴിയടങ്ങതിന്നു. ഞാൻ നമ്മുടെ വണ്ടി ചാരുദത്തന്റെ പടിവാതലിൽ നിറുത്തിട്ടു് ഇറങ്ങി വണ്ടിക്കാരെ സഹായിക്കുവോൾ ഇ ചര തെറിലുരിച്ചു വന്നുകേറിയതായിരിക്കണം.

സംസ്ഥാ:—ആങ്ങ് ഹാ! വണ്ടി മാറിക്കേറിയതാണ്. എന്നെ അഭിസരിക്കാനല്ല അല്ലേ? (വസന്തസേനയോടു) ഇറങ്ങൂ എന്റെ വണ്ടിയിനിറങ്ങൂ. നീ അവന്റെ അടുക്കൽ ആ ദരിദ്രവാസിയുടെ അടുക്കൽ അല്ല പോയത്? അതിനെന്റെ വണ്ടിയും കാളയുമോ? ഇറങ്ങെടി തേവിടിച്ചി ഇറങ്ങൂ.

വസ:—ആയ് ചാരുദത്തനെ അഭിസരിക്കുന്നു എന്നു പറഞ്ഞത് സത്യം തന്നെ. അതെന്നിക്കൊരു ഭ്രഷണവുമാണ്! ഇനി വരുന്നതൊക്കെ വരട്ടെ.

സംസ്ഥാ:—എടി, നിന്നെ ഞാനിപ്പോൾ തലയ്ക്കു ചുറ്റിപ്പിടിച്ചു താഴെയിടും.

വിടൻ:—വേണ്ട വേണ്ട, അങ്ങുന്നിതിനൊക്കെ പോകയോ? ഞാനാവാം; വസന്തസേന ഇറങ്ങൂ.

(വസന്തസേന വണ്ടിയിൽ നിന്നിറങ്ങി ഒളങ്ങി നിൽക്കുന്നു)

സംസ്ഥാ:—(വിചാരം) അന്നിവൾ എന്നെ അവമാനിച്ചപ്പോൾ വന്ന തുന്തിരിക്കേട്ടു ഞാനപ്പം അടക്കി. ഇനി ഈ ചെളിക്കേക്കൊണ്ടു് ഇതിനിടയാക്കരുത്. ഇപ്പം തന്നെ വക വരുത്തണം. ആട്ടെ ഇങ്ങനെ ചെയ്യാം. (വെളിവായിട്ടു്) ശാമീ, ശാമീ,

ഉണ്ടോ നിനക്കാൾ തിളക്കുള്ള

പട്ടുത്തരീയം ചുമലിൽ ധരിപ്പാൻ?

ഉണിന്നിറച്ചിക്കുറിയും കടിച്ചു

ചകം ചകം ചക്കുചകം ചവയ്ക്കാൻ?

11

വിടൻ:—ഉണ്ടെങ്കിൽ എന്തു്?

സംസ്ഥാ:—ഞാവറയണതു കേക്കണം.

വിടൻ:—ആവാം, ആകൃത്യമല്ലെങ്കിൽ.

സംസ്ഥാ:—ശാമീ, അകൃത്യത്തിന്റെ മണംപോ
ലുമില്ല.

വിടൻ:—എന്നാൽ പറയൂ.

സംസ്ഥാ:—വശത്തുശനേ കൊല്ലണം.

വിടൻ:—(ചെവി പൊത്തിട്ട്)

സൗഭാഗ്യഭാഗ്യവതി യുജ്ജയിനിപ്പരിക്ക

സൽഭുഷയായ് വിചസ്മി മനിതാജനത്തെ

യാ! കാമമെന്തെ കൊലപയ്കിവിരത്തിനിന്നു

പോകുമ്പോൾ വൈതരണിയെങ്ങിനെ ഞാൻ കടക്കും? 12

സംസ്ഥാ:—കടത്തുകൂലി ഞാൻ തരാം. അല്ലെ
ങ്കിൽ ഇതെന്തൊരു ശാമീ! എല്ലാം കാൺകെയോണോ
നാവൾ ചെയ്യുന്നു?

വിടൻ:—ആരും കാണുകില്ലെന്നോ?

ദിക്കുട്ടുമ്പി, വന്ദദേവതാർ, നഭസാ-

നർക്കൻ, നണ്ണുമുതലീധിതി, ധർമ്മദേവൻ,

ചിതക്കാതലാം ഏതുമെന്നിവരിതുപേര-

മിക്കങ്ങേലാകചരിതത്തിനു സാക്ഷിയത്രേ

13

സംസ്ഥാ:—എന്നു മുണ്ടിട്ടു മൂടിക്കളയണം.

വിടൻ:—മൂർഖൻ! മറയത്തു ഫേം (ആട്ടുന്നു)

സംസ്ഥാ:—ഇതു ഉള്ളത് അതർത്ഥം (അധർമ്മം) പോലും. നമ്മുടെ സ്ഥാപനത്തെ പിടിക്കാം. അപ്പ
നെ തമാശകൊ, വീയുങ്ങല തരീക്കാം.

സ്ഥാ:—തന്നാൽ ഞാനിടാം.

സംസ്ഥാ:—നീ പറഞ്ഞാ കേൾക്കുമോ?

സ്ഥാ:—എല്ലാം ചെയ്യാം—അകാർയ്യമൊഴികെ.

സംസ്ഥാ:—എന്നു ഇവളെ കഥ കഴിക്കണം.

സ്ഥാവ:— അങ്ങനിക്കനെ ഉത്തരവാകരുത്. ഞാൻ എന്റെ കഷ്ടകാലത്തിന് ഈ സാധുസ്രീയെ വണ്ടിമാറി ഇവിടെ കൊണ്ടുവന്നതാണ്.

സംസ്ഥാവ:— എന്താ വേലക്കാരാ, നിന്റെ മേലം എനിക്കധികാരമില്ലെന്നോ?

സ്ഥാവ:— എന്റെ ശരീരത്തിന്മേൽ എജമാനൻ അധികാരമുണ്ട്; ചാരിത്രത്തിന്മേൽ ഇല്ല. അങ്ങനെയല്ല; എനിക്കു ഭയമുണ്ട്.

സംസ്ഥാവ:— എന്തു ഭയം? നീ എന്റെ ശേവകനായിരുന്നിട്ട് ആരെ ഭയം? എന്തു ഭയം?

സ്ഥാവ:— പരലോകഭയം.

സംസ്ഥാവ:— നിന്റെ പരലോകം, മണ്ണുകുടീരം; പറഞ്ഞാക്കേക്കുലോ? (അടിക്കുന്നു)

സ്ഥാവ:— അങ്ങനെന്നെ അടിച്ചുകൊള്ളണം. ഞാൻ അകൃത്യം പ്രവർത്തിക്കുകയല്ല.

പുരാചരിതപാപത്താൽ പിറന്നേൻ ഗർഭാസനായ്;

ചാരിത്രദോഷമിനിയും ചരിക്കാൻ ഭാവമില്ല ഞാൻ. 14

വിടൻ:— സ്ഥാവരക, നീ ധീരൻതന്നെ അങ്ങനേ,

പരിചാരികപ്പരിഷയിൽ പിറന്നൊരി-

പ്പുരുഷനുമിത്ര പരലോകഭീരുത;

പരമോന്നതസ്ഥിതിയെഴും നിനക്കുമോ!

പരിവാദഭീതിയതുപോലുമില്ലയോ?

15

(മുക്കിൽ കൈയ്യിച്ചിട്ട്) വിധിയുടെ കടുപ്പം എന്തു പറയാം.

ശിഷ്യൻ സ്ഥിരൻ സുമതിയാമിവനിങ്ങ ഭൃത്യൻ;
 ട്ടാഷൻ ഭവാൻ ചപലദുർമ്മതിയങ്ങ ഭർതാ;
 കഷ്ടം തുലോം വിഷമമായ് തല കീഴ്മറിച്ചു -
 ഗുഷ്ടപ്രവൃത്തി വധിയിവിധമാചരിപ്പു.

16

സംസ്ഥാ:—(വിചാരം) കിഴങ്ങാരിക്ക് അതർത്ഥം
 ഈ അടിമയ്ക്ക് പരലോകപയം. രാജശ്യാലനെന്നിക്ക്
 ആരെപ്പയം? (വെളിവായിട്ട്) എന്താ അടിമപ്പയലേ, ഹേ!
 വല്ല മുലേലുംപോയി കരളിക്ക്.

സ്ഥാവാ:—അങ്ങതെ ഉത്തരവ്. (വസന്തസേനയുടെ
 അടുക്കൽ ചെന്നിട്ട്) എന്നാൽ ഇത്രയേ കഴിയൂ. ക്ഷമി
 ക്ഷണം.

(പോയി)

സംസ്ഥാ:—(അരയും തലയും മുറുക്കിട്ട്) നിക്കെടി, വശ
 ന്തശേനേ, നേരെ നിക്ക്. ഞാൻ നിന്നെ കൊല്ലട്ടെ.

വിടൻ:—ആ! എന്റെ സമക്ഷത്തിൽ വെച്ചോ?
 (കൊതളയ്ക്കു പിടിക്കുന്നു)

സംസ്ഥാ:—(താഴെവീണു പിറണ്ടുകൊണ്ട്) ശാമി അങ്ങ
 തെ കൊല്ലണം. (മോഹാലസ്യം നടിച്ചിട്ട് വിചാരം) ഞാനി
 തേവരെ ചോരും വെള്ളവും കൊടുത്തു പെലത്തിട്ട്
 ഇപ്പക്കാര്യം വന്നപ്പം ഇവനെന്റെ ശത്രുവായല്ലോ.
 (ആലോചിച്ചിട്ട്) ഉപായമുണ്ട്. ഈ ഉള്ളൻ വശന്തശേ
 നേടെ നേരേ കണ്ണു കാണിക്കുന്നു. ഇവനെ അയച്ചിട്ട്
 ഇവളെ കൊല്ലണം. (വെളിവായിട്ട്) ശാമീ, ഞാൻ കളി
 പറഞ്ഞത് അങ്ങു കാര്യമാക്കി. ഇല്ലേ? ഇത്ര വലു പന
 പ്രമാണമുള്ള കലത്തിൽ ജനിച്ചിട്ടു ഞാൻ—രാജശ്യാ
 ലൻ—സംസ്ഥാനകനെജമാനൻ ഈ അടുക്കക്കാര്യം
 ചെയ്യുമോ? ശാമിയെ ഞാൻ ഒന്ന് ഒപ്പിച്ചു.

വിടൻ:—

കുചാരത്തിനു ചൊല്ലുന്ന? ശീലം താനിഹകാരണം;

നല്ലകണ്ടതിലുണ്ടാകാം വല്ലാത്ത വിഷവിത്തുകൾ 17

സംസ്ഥാ:—ആളുകൾ നിന്നിട്ടാ ഇവൾ ലജ്ജിക്കിനേ. തഥാവരകനെ ഞാവറഞ്ഞയച്ചു; ശാമി ചെന്നു അവനോടിക്കളയാഞ്ഞെ സൂക്ഷിക്കണം.

വിടൻ:—(വിചാരം) ഒരുവള ഇവൻ പറയുന്നതിൽ വാസ്തവമുണ്ടായേക്കാം. പ്രാണഭയം വരുമ്പോൾ വസന്തസേന ഇവനുവശ്യയായി എന്നുവരാംല്ലോ. (വെളിവായിട്ട്) അങ്ങനെയാവട്ടെ; ഞാൻ പോകുന്നു.

വസ:—(ഉത്തരീയത്തിൽ പിടിച്ചു വലിച്ചിട്ട്) ആയ്ക്കേ എനിക്കിവിടെ ആശ്രയമുള്ളു.

വിടൻ:—വസന്തസേന, പേടിക്കേണ്ട. (സംസ്ഥാനകനോട്) സ്വാലനങ്ങളുണ്ടെന്നു, ഞാൻ വസന്തസേനയെ അങ്ങേയ്ക്കരികിൽ ഏല്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

സംസ്ഥാ:—ആട്ടെ, അങ്ങിനെതന്നെ.

വിടൻ:—(വിചാരം) ഇവൻ മുമ്പുനാണെങ്കിലും, വഞ്ചനയിൽ സമർത്ഥനാണ്. ഇവന്റെ പോക്കെന്താണെന്നറിഞ്ഞിട്ടു വേണം ഇവിടം വിട്ടു പോകാൻ. (ഒഴിഞ്ഞു കളിച്ചുനില്ക്കുന്നു)

സംസ്ഥാ:—(വിചാരം) ശാമി പോയി; എങ്കിലും അവൻ ഉള്ളനാണ്. പാത്തു നിന്നേയ്ക്കും. അരക്കിന് മെഴുക്കു്. എനിക്കിനി അപകടം പറഞ്ഞില്ല. (വെളിവായിട്ട്) ഇപ്പോഴെ ഒക്കെ ഞാൻ ആട്ടിയോടിച്ച് (പുറപ്പെട്ടു) മുടിയിൽ മുടി പുഞ്ചിറിയോടെ) ബാല വശന്തസേന! വരൂ.

വിടൻ:—ഇവനു വീധം മാറി; ഭാഗ്യം തന്നെ. ഇനി പോകാം. (പോയി)

സംസ്ഥാ:--പ്രിയേ വശന്തശേനെ,

ഉഴുന്ത ഞാൻ കിന്നരിവെച്ചു ഞൊപ്പി-

യഴിച്ചിടാതേ തല കമ്പിടുനോൻ;

കഴിച്ചിടാമേ കനകാഭിഷേകം

വഴിപ്പെട്ടേണം വഴുതാതെന്നിഷ്ട്

18

ഇത്ര കെളുത്ത ദംസനെ നീ ഉപേക്ഷിക്കയാണെങ്കിൽ ഏതു പുരുഷനെയെണ്ണം സേവിക്കാൻ പോണതു്.

വസന്ത:--ശുദ്ധകലശീലയുക്തൻ

നിർഭാഗനെന്നാകിലും സ്വയം സേവ്യൻ;

ഗണികാജനത്തിനുകാം

ഗുണമേറും പുരുഷരിൽ പ്രണയം

19

തേന്മാവിൽനിന്നു പ്ലാശിലേക്കിറങ്ങുകയോ?

സംസ്ഥാ:--എടീ, തേവിടിയാമോളേ, ദരിദ്രചാര്യ ഭത്തൻ തേന്മാവും ഞാൻ പ്ലാശുമോ? ഇനീം നീ അവനെ തന്നെയോ ഓർക്കുന്നതു്?

വസന്ത:-- എന്റെ ഹൃദയത്തിലിരിക്കുന്നവനെ ഓർക്കാൻണ്ടോ?

സംസ്ഥാ:--നിന്റെ ഹൃദയത്തിലിരിക്കുന്നവനേ നിന്നും ഒന്നോടെ തീർത്തേയ്ക്കാം. (കൈ ഓങ്ങുന്നു)

വസന്ത:--പരലോകത്തായാലും ആയു് ചാരുഭത്തൻ തന്നെ എനിക്കു ഗതി.

സംസ്ഥാ:--നീ പിന്നേം ആ പോക്കിരിയുടെ പേരു തന്നെ പറയുന്നോ? ഇതൊടുവിലത്തെ പറച്ചിൽ (കുഴുത്തി നുപിടിച്ചു ഞെക്കിക്കൊണ്ടു്) അവനെ ഇനി ഓതോ!

(വസന്തനേന മോഹാലസ്യപ്പെട്ടു് വീഴുന്നു)

സംസ്ഥാ:--ചാവെടീ, തേവിടിച്ചീ, ചാവു. നീ ഇനിപ്പായി ഭാദ്രപാദമുതൽ രമിപ്പിക്കു. (നോക്കിട്ട്) ഇനി ആ അധർമ്മവും പരലോകഭീതവും മണ്ണാങ്കട്ടി ഭീതവും വരുന്നതിന്നു മുമ്പു മാറിക്കളയാം. (മാറിനില്ക്കുന്നു)
(അനന്തരം വിടനും സ്ഥാപനവും പ്രവേശിക്കുന്നു)

വിടൻ:--(സംസ്ഥാനകനോടു്) ഇതാ ഞാൻ സ്ഥാപനത്തെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നിരിക്കുന്നു. ഞാൻ ഏല്പിച്ചിരുന്ന ന്യായമെവിടെ?

സംസ്ഥാ:--നാശമോ?

വിടൻ:--അല്ല, ന്യായം--വസന്തസന.

സംസ്ഥാ:--അവളുണ്ടോട്ടുപോയി?

വിടൻ:--എങ്ങോട്ടു്?

സംസ്ഥാ:--തെക്കോട്ടു്.

വിടൻ:--നീ ചുറ്റുംചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. ഇതു കളിയല്ല. വസന്തസനയെവിടെ?

സംസ്ഥാ:--ശാമിക്കൂ കാര്യമാണെങ്കിൽ പോയി കണ്ടുവരൂ. അതാ കിടക്കുന്നു. (ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുന്നു)

വിടൻ:--ദ്രോഹി! ചതിച്ചല്ലോ! (മുറുക്കി വീഴുന്നു)

സംസ്ഥാ:--ശാമിയും ചത്തു.

സ്ഥാപനം:--ആശ്ചര്യപ്പെടുന്നു, ആശ്ചര്യപ്പെടുന്നു. (വീഴുന്നു)

വിടൻ:--(ഉണർന്നു നോക്കി) കൈവെട്ടിട്ടു്! ഹാ! വസന്തസനേ!

ശൃംഗാരശ്രീയൊടുങ്ങി; കല സകലമല-

കോലമായിച്ചുറഞ്ഞു;

സംഗീതപ്രൗഢഭംഗീവിഭവമഖിലവും

ഭംഗമംഗീകരിച്ചു;

സൗഭാഗ്യത്തിന്റെ ഭാഗ്യപ്രചുരിമ ചരമാ-
വസ്ഥയിൽ ചെന്നുചേർന്നു;

സൗജന്യം തുന്യമായി; ശിവശിവശിവനേ!

ശോഭനേ നിൻവിപത്താൽ.

20

(വിചാരം) ഇനി ഇവൻ എന്റെ നേരെയാണു തിരിയുന്നതു്. കൊലപാതകക്കുറ്റം എന്റെ മേൽ ചുമത്താൻ നോക്കും. ഇവിടെ നിന്നുകൂടാ. (ചോകാൻ ഭാഗിക്കുന്നു)

സംസ്ഥാ:—(പിടിച്ചു നിൽക്കിട്ട്) നീ എന്റെ സ്ഥലത്തുവെച്ചുവശത്തുശനേക്കൊന്നേച്ചു് എവിടെയാടാടേണു്?

വിടൻ:—മഹാപാപി, നീ എന്നെ തൊട്ടെങ്കിൽ നോക്കൂ! (കൈയോക്കുന്നു)

സംസ്ഥാ:—ശാമീ, കെറിക്കുണ്ടു, അബലാം വന്നു പോയല്ലോ. ഇനി നവക്കു കുറ്റം വല്ല തെമ്മാടികളുടേയും തലയിൽ പിടിച്ചുവെയ്ക്കുന്നു. ശാമി ശഠായിക്കില്ലേ. എന്റെ ശമ്പാദ്യത്തിൽ പാതി തന്നെയുമാ.

വിടൻ:—ശാന്തം പാപം! (ചെവി പൊത്തുന്നു)

സ്ഥാവ:—കടുപ്പം! കടുപ്പം!

സംസ്ഥാ:—(ഉക്കെച്ചിരിക്കുന്നു)

വിടൻ:—ചിരിച്ചതെല്ലാം മതി, നീ ശരിക്കെക്കോ;

ചിരഭവൽ പ്രേമഫലം ലഭിച്ചതേ;

ചരിക്ക നീ സ്വൈരമിനിയജ്ജരിച്ചതും

ചെരിപ്പിനൊപ്പം നിരസിച്ചു നിന്നു ഞാൻ. 21

സംസ്ഥാ:—ശാമീ, മനശ്ശ്. നമുക്കീ കളത്തിലിറങ്ങി ജലക്രീഡ ചെയ്യാം.

വിടൻ:—ഹ! വസന്തസേനേ!

വാരാഗി വരാഗനയായ് വരാല്ലേ മേലിലേകിലും;
ചാരിത്രചാരതമയം തറവാട്ടിൽ പിറക്ക നീ. 22

സംസ്ഥാ:--എടാ, പഞ്ചപാവി! വശന്തശേന കൊന്നേച്ച് ശുഭനെപ്പോലെ പതം പറഞ്ഞു പടവിളിക്കുന്നു? ഞാൻ എന്റെ മച്ചനന്റെ മന്ദാകെ അന്യായം കൊടുക്കുന്നുണ്ട്. (പിടിച്ചു നിറുത്താൻ ഭാവിക്കുന്നു)

വിടൻ:--എടാ വഷള, നിനക്കു ശിക്ഷ ഇപ്പോൾ തന്നെ കഴിച്ചേക്കാം. (വാളൂരി ഓടുന്നു)

സംസ്ഥാ (ഒഴിഞ്ഞു മാറിട്ട്) നീ നശിച്ചുപോ.

വിടൻ:--(വിചാരം) ഇനി രാജധാനിവാസം പാടില്ല. ശവിലകൻമുതൽപേരുടെ സംഘംതന്നെ എനിക്കു ഗതി. (പോയി)

സംസ്ഥാ:--തമാവരക; നീ വണ്ടിയുംകൊണ്ടു ചെന്നു എന്റെ അരമനയുടെ നിലാമുറത്തു കാത്തു നിൽക്കൂ. ഞാൻ കളികഴിഞ്ഞു വരാം.

സ്ഥാ:--ഉത്തരവ്. (വണ്ടിയുംകൊണ്ടുപോയി)

സംസ്ഥാ:--ശാമി പേടിച്ച്; ഇനി ഇങ്ങോട്ടു കടക്കില്ല. തമാവരകനെ വിലക്കുവെച്ച് തെരുവുമാളി കയിലിട്ടുകളയാം. ഒരു പോരുക്കുടിപ്പണിഞ്ഞാൽ കായ്ക്കുമൊക്കെ ഭദ്രം. ആ ദാരിദ്ര്യവാസിയേക്കൂടെ അകപ്പെടുത്തണം. വശന്തശേനക്കൊന്നതു ചാരദത്തൻ; കാരണം ആരേണങ്ങൾ കൈക്കലാക്കാൻ--ഒക്കെശ്ശരി. ഇപ്പോൾ തന്നെ അന്യായം കൊടുത്തേക്കാം. ഒരു കല്പിത രണ്ടു പക്കി. അവനിനി എന്നെ ആക്ഷേപിക്കട്ടെ. (ആലോചിച്ചിട്ട്) ആ ശവം നല്ലോണം ചത്തോ എന്നൊന്നുകൂടി നോക്കണം (ചെന്നുകനിഞ്ഞുനോക്കിട്ട്) ഇനി സംശയമില്ല. കരിയിലയിട്ടു മൂടിയേച്ചു പൊയ്ക്കളയാം. (അങ്ങിനെ ചെയ്തു)

പാപ്പട്ടന്ത) നാശമായി; നവേ വന്ന മൊട്ടയാൻ തിയ്യേ ഇങ്ങോട്ട്—ഇവനെ കൊല്ലാതെ വിട്ടിട്ടല്ല? നശിക്കട്ടെ (മതിൽ ചാടി ഊട്ടുവഴിയെ പോകുന്നു)

(അനന്തരം ബൌദ്ധസന്യാസി പ്രവേശിക്കുന്നു).

സന്യാസി:—രാജസ്വാലൻ പോയല്ലോ. ഇനി ഈ കാഷായവസ്ത്രം ഉദ്യാനത്തിൽ വിരിച്ചുണക്കാം. (ചാരിനോക്കിട്ട്) താഴെ വിരിച്ചാൽ പൊടിപററും; കെട്ടിത്തൂക്കിയാൽ കരങ്ങു ശല്യംചെയ്യും. ഈ കരിയിലഭ്രാന്തയിൽ വിരിക്കാം. (അങ്ങനെ ചെയ്തിട്ടു ഇരിക്കുന്നു) കഷ്ടം! ആ മഹാപാപി രാജസ്വാലൻ അടിച്ചതിന്റെ വേദന ഇനിയും പോയില്ല. ഇ ചൻ ചെയ്ത ഉപദ്രവവും വസന്തസേനയെയ്ത ഉപകാരവും ഒരിക്കലും മറക്കാവുന്നതല്ല. നമോ ബോധിസതപായ! 'ഉദാപൂരണം...' [8-1] (പാടുന്നു) (കാഷായവസ്ത്രം സൂക്ഷിച്ചു നോക്കിട്ട്) കരിയില ഇളകുന്നു. ഉള്ളിൽ വല്ല പ്രാണികളുമുണ്ടോ? (അടുത്തുചെന്ന് വസ്ത്രം നീക്കി നോക്കിട്ട്) ബുദ്ധമുടന ശരണം! കരിയിലയ്ക്കുള്ളിൽ ഒരു സ്ത്രീ കിടക്കുന്നല്ലോ. (സൂക്ഷിച്ചു നോക്കിട്ട്) ശ്വാസമുണ്ട്. നന്നത്ത വസ്ത്രത്തിന്റെ സ്വർഗത്താൽ മോഹാലസ്യം ഉണർന്നതായിരിക്കണം.

(വസന്തസേന കണ്ണു തുറന്ന് ആംഗ്യംകൊണ്ടു വെള്ളം ചോടിക്കുന്നു)

സന്യാ:—അയ്യോ, ഇതെന്റെ വസന്തസേനയോ (ഓടിച്ചെന്നു വെള്ളംകൊണ്ടുവന്നു കൊടുത്തിട്ടു വീതുന്നു)

വസ:—ആയ്യ! അങ്ങ! ആരാണു്?

സന്യാ:—ഉപാസിക എന്തെന്ന ഓർമ്മയില്ലയോ? അന്നു പത്തു വരാഹൻതന്ത് ഉപാസിക രക്ഷിച്ചുസംവാഹകനാണു് ഞാൻ.

വസ:—ഓർമ്മ വന്നു. ആയുർന്റെ വേഷം മാറിപ്പോയല്ലോ?

സന്യാ:—ഉപാസിക്കെ, ഇതെന്തു കഥയാണ്?

വസ:—വേശവാസത്തിന്റെ ഫലമെന്നേ പറയാനുള്ളൂ.

സന്യാ:—അക്കഥയൊക്കെ ഇരിക്കട്ടെ. ഉപാസിക എഴുതുക; ഞാൻ തിരികെ വരാം. ഞങ്ങളുടെ ചൈത്ര്യം ഇവിടെ അടുത്തുതന്നെയാണ്. അവിടെ എന്റെ ധർമ്മഭാഗിനിയുണ്ട്; വേണ്ട ശുശ്രൂഷകളൊക്കെ ചെയ്യും. അങ്ങോട്ടു പോകാം.

(എല്ലാവരും പോയി)

ഒമ്പതാം അങ്കം

(അനന്തരം ശോധനകൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

ശോധന:—അധികരണമണ്ഡപത്തിൽ ഒരുക്കിട്ടുള്ളല്ലോ ചെയ്തുകഴിഞ്ഞു. ഇനി യജമാനന്മാരുടെ വരവു കാത്തുനിൽക്കാം. (മുന്നോട്ടു നോക്കിട്ട്) ഓഹോ! രാജസ്യാലയം വരവ്? ഇദ്ദേഹത്തിനു ഇവിടെ എന്തു കാര്യം? ഏതായാലും നേരെ നിൽക്കട്ടെ. (ഒഴിഞ്ഞു നിൽക്കുന്നു)

(അനന്തരം വേഷാലംബരത്തോടെ സംസ്ഥാനകൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

സംസ്ഥാ:—പുഷ്പകരണ്ഡകോളാനത്തിനു ഞാൻ വന്നു സാവധാനത്തിൽ കുളിമുറംകഴിച്ചപ്പോൾ വരുന്നത്.

അതികരണിയന്മാർക്കു ഇനീം വരാനായില്ലല്ലോ. ഇവരെ യ്ക്കെന്തിനാ ശമ്പളംകൊടുക്കണേ. ആട്ടെ, ഇതു പുൽത്തകി ടിയിൽ അവരോടെ വരവു കാത്തിരിക്കാം. (അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നു)

(അനന്തരം അധികരണികനും ശ്രേഷ്ഠി, കായസ്ഥർ, ദൂതർ, സദസ്യർ മുതലായവരും പ്രവേശിച്ചു യഥാസ്ഥാനം ഉരിക്കുന്നു)

അധി:—(സദസ്യരോടു്) എന്നാൽ നമുക്കിനി വേല ആരംഭിക്കയല്ലേ?

സദസ്യർ.—ഞങ്ങൾ സന്നദ്ധരായിരിക്കുന്നു.

അധി:—എടോ ശോധനക, വെളിയിൽച്ചെന്ന് ആവലാധിക്കാരുണ്ടെങ്കിൽ വരാൻ പറയൂ.

ശോധ:—(വെളിയിൽ ചെന്ന്) ആവലാധിക്കാരുണ്ടോ? ആവലാധിക്കാരുണ്ടോ!

സംസ്ഥാ:—എനിക്കാവലാധിയുണ്ടു്.

ശോധ:—(വെളിയിൽ നിന്നകത്തുചെന്ന്) രജന്യപാലൻ സംസ്ഥാനകനങ്ങുന്ന് ആവലാധിയു്കൊണ്ടു വന്നിരിക്കുന്നു.

അധി:—(സദസ്യരോടു് സ്വകാൽമായിട്ടു്) രാജന്യപാലനോ ഒന്നാമത്തെ ആവലാധിക്കാരൻ? സൂര്യോദയത്തിലെ ഉപരാഗംപോലെ ഇതു് അശുഭസൂചകമേണം.

പ്രധാനസദസ്യൻ:—(സ്വകാൽമായിട്ടു്) ഏതുയാമ്മി കന്നാണോ ഇന്നു ഗ്രഹപ്പിഴ പിടിച്ചതെന്നറിഞ്ഞില്ല.

അധി:—(ശോധകനോടു്) ആട്ടെ, വരാൻ പറയൂ.

ശോധ:—ഉത്തരവു്. (പോയി)

(അനന്തരം സംസ്ഥാനകനും പിന്നാലെ ശോധനകനും പ്രവേശിക്കുന്നു)

സംസ്ഥാ:— (ആഴാപത്തോടെ ചാരിനടന്നു അടുത്തു ചെന്നിട്ട്) നമുക്കു സുഖംതന്നെ. നിങ്ങളും വേണെങ്കി ലാട്ടെ.

അധി:— (വിചാരം) ആവലാധിയുടെ ആരംഭം നന്നായി. {വെളിച്ചായിട്ട്} ഇരിക്കാം, (പീഠം ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുന്നു)

സംസ്ഥാ:—ഉം! ഇതെന്റെ സ്ഥലമാണ്. പീഠങ്ങളും എന്റെ വഹനമാണ്. ഇതിലിരിക്കാം, അതിലിരിക്കാം. (ശ്ലേഷി, കായസ്ഥൻ മുതൽപേരുടെ തലയിൽ തൊട്ടു കച്ചുക്കിട്ടു അധികാരനികർഷാ അടുക്കൽ നിലത്തു ഇരിക്കുന്നു)

അധി:—അങ്ങേയ്ക്കു് ആവലാധി ഉണ്ടോ?

സംസ്ഥാ:—പിന്നില്ലാണ്ടോ?

അധി:—എന്നാൽ പറയാമല്ലോ, തെങ്ങരം കേൾക്കാം.

സംസ്ഥാ:—പറയാം; എന്നെ നിങ്ങളുറിയുമോ?

രാജശ്വശുരനെൻ താതൻ; രാജാ താതനമാപ്പിള;
രാജസ്ത്രാലൻ സ്വയം ഞാനും; രാജാവെൻഭഗിനീപതി 1

അധി:—അതെല്ലാമറിയാം.

കലാമന്തിനു ചൊല്ലുന്ന? ശീലം താനിഹ കാരണം
നല്ല കണ്ടതാലുണ്ടാകാം വല്ലാത്ത വിഷവിത്തുകൾ 2
കാര്യം കേൾക്കട്ടെ.

സംസ്ഥാ:—എനിക്കാവശ്യമുള്ളതു ഞാൻ പറയും, ഇതാ കാര്യം!—എന്റെ അളിയൻ മഹാരാജാവു് എനിക്കു ചെന്നിരുന്നു രസിക്കാൻ പുഷ്പകരണ്ഡകമെന്ന ജീർണ്ണാദ്യം തന്നിരിക്കുന്നു. ഞാനെന്നും രാവിലെ അടിച്ചു തളിപ്പിക്കാനെന്നപ്പിക്കാനുംകളപറിപ്പിക്കാനും

മറും അവിടെ പോകും. ഇന്ന് രാവിലെ അതിനു പോയപ്പം അവിടെകിടക്കുന്നു--അയ്യോ! എനിക്കുപടിയാവുന്നു. പറയാൻ--ഒരു സ്ത്രീയുടെ ശവം.

അധി:--ആ സ്ത്രീ ഏതാണെന്നറിവുണ്ടോ?

സംസ്ഥാ:--ഞാനറിയില്ലേ? അവളേ, വശന്തശേന നഗരത്തിലെല്ലാം കീർത്തികേട്ട വശന്തശേന--പൊന്നു കൊണ്ടു നിലയങ്കി ഉണ്ടാക്കി ഇട്ടുകൊണ്ടു നടക്കുന്നവൾ. ഏതോരു മഹാപാപി അവളുടെ ആഭരണം മോഹിച്ച്, ഉദ്യാനത്തിൽക്കൊണ്ടുപെന്ന് കഴുത്തിനു തെക്കിക്കൊന്നു. ഞാനല്ല--(പെട്ടെന്നു നിർത്തി വാ പൊതുത്തു)

അധി:--രക്ഷിതാവുമാരുടെ (പോലീസുകാരുടെ) അനുമതി അധികാരമെന്നു. നോക്കുക കായസ്ഥ, ആവലാധിക്കാരന്റെ മൊഴിയിൽ 'ഞാനല്ല' എന്ന ഭാഗം പ്രത്യേകം കുറിച്ചുകൊള്ളണം.

കായ:--ഉത്തരവ്--(എഴുന്നേൽ)

സംസ്ഥാ:--(വിചാരം) പരിപ്രമത്തിൽ അവർത്തം പററിപ്പോയി. ആട്ടേ, നിന്നു പിഴയ്ക്കാം. (വെളിവാഴിട്ട്) അതികരണപോലീസുകാരോ, നിങ്ങളെതിന്നു ലഘു കൂട്ടുന്നേ? 'ഞാനല്ല കണ്ടത്' എന്നു പറയാൻ വന്നേത്. അതിനു സാക്ഷ്യം നിങ്ങൾ നാക്കിനു കേറിപ്പിടിച്ചോണ്ടാലോ?

(കായസ്ഥനെഴുതിയതു കാവുകൊണ്ടുഴിക്കാൻ ഭാവികുന്നു)

അധി:--ആഭരണം മോഷ്ടിച്ച് കഴുത്തിൽ തെക്കിക്കൊന്നു എന്ന് അങ്ങങ്ങനെ അറിഞ്ഞു?

സംസ്ഥാ:--കഴുത്തു കരിവാളിച്ച് തിരിയുന്നതും ആഭരണങ്ങൾ ഇല്ലാത്തതുംകൊണ്ടു ഞാനുറപ്പിച്ചു.

ശ്രേഷ്ഠി:—അതു യോജിക്കുന്നുണ്ട്.

സംസ്ഥാ:--(വിചാരം) എനിക്കുശരി തിരിച്ചുകിട്ടി.

അധി:--എന്നാൽ പ്രേതപരിശോധനയ്ക്ക് ആളു
യച്ചിട്ടു വേണം ശേഷം വ്യവഹാരം കേൾക്കാൻ.

സാസ്ഥാ:--ഞാൻ ശവംകൊണ്ടു മുക്കാമ്പറഞ്ഞു.
ഇനി വേണമെങ്കിൽ ചാവചലടുത്തു നോക്കിയാട്ടെ.
അപ്പോഴേക്കു പിന്നെ എന്റെ തോട്ടത്തിൽ കാടൻ കടിച്ചു
ശവം ഇടുത്തുനോ?

അധി:--ശവം മറവുചെയ്തു് അധികാരത്തിൽ
കവിഞ്ഞു പ്രവൃത്തിയാണ്.

സംസ്ഥാ:--രാജശ്യാലൻ രാജശ്രീ ശംസ്ഥാനക
നായ എനിക്കു താനെന്നും പറഞ്ഞുതരണ്ടു.

ശ്രേഷ്ഠി:— (അധികരണികനോടു് സ്വകാശമായിട്ടു്)
ചെട്ടാൻ വരുന്ന പോത്തിനോടു നാം എന്തിനു വേദമാ
തുന്നു? ഈ മുർഖനു പറയാനുള്ളതു പറയട്ടെ. (വെളിവാ
യിട്ടു്) ഈ വ്യവഹാരത്തിൽ സങ്കടമാക്കാം.

അധി:--ഇദ്ദേഹം കണ്ടതായും ഉറപ്പിച്ചതായും
പറയുന്ന സാഗതി വാസ്തവമാണെങ്കിൽ വസന്തസേന
യുടെ മാതാവാണ് ഇവിടെ സങ്കടക്കാരി. ആ സ്ത്രീയെ
വേള ഈ സംഗതി ഗ്രഹിച്ചില്ലെന്നും വരാം. അതു
കൊണ്ടു് ആദ്യമായി ആ സ്ത്രീയെ വിളിച്ചുവരുത്തി
ചോദിക്കണം.

പ്രധാനസമന്വന്ത:— അതാണു ന്യായത്തിന്റെ
ഗതി.

അധി:--എങ്കോ ശോധനകു, താൻചെന്നു വസന്ത
സേനയുടെ മാതാവിനെ വിളിച്ചുകൊണ്ടു വരണം.

‘ന്യായാലയത്തിൽ അധികരണികൻ നിങ്ങളോട് ഒരു സംഗതി ചോദിക്കേണ്ടതുണ്ട്.’ എന്നുമാത്രം ഗ്രഹിപ്പിച്ചാൽ മതി. ക്ഷോഭത്തിനൊന്നും ഇടയാക്കരുത്’.

ശോധ:—ഉത്തരവ്. (പോയി)

ശ്രേഷ്ഠി:—(സംസ്ഥാനകനോട്) കൊലപാതകക്കാരനെപ്പറ്റിയും അവിടേയ്ക്കു വല്ലതും ഉൾക്കൊള്ളേണ്ടോ?

സംസ്ഥാ:—സൗജന്യമെന്നും പറഞ്ഞു കൈയിലുള്ള കാശെല്ലാം കണ്ടാക്കുകൊടുത്തു ദീപാളി കുളിച്ച ഒരു പൊണ്ണുപ്പാപ്പനായിരിക്കും എന്നാണെന്നിരിക്കു തോന്നുന്നത്.

ശ്രേഷ്ഠി:—അങ്ങനെ ആരെങ്കിലും അറിവുണ്ടോ?

അധി:--ഇതു വക ചോദ്യോത്തരങ്ങൾ അനുവദിക്കാൻ പാടില്ല.

(അനന്തരം വസന്തസനയുടെ വൃദ്ധായ മാതാവും ശോധനകനും പ്രവേശിക്കുന്നു.)

വൃദ്ധ:--എന്റെ പൈതൽ മിത്രഗൃഹത്തിൽ പോയിട്ട് ഇതുവരെ വന്നില്ല. അധികരണത്തിലേയ്ക്ക് ആ ഹാനവും വന്നിരിക്കുന്നു. എന്തു സംഗതിയോ ആവോ? ഇതുഗൗരവ് രക്ഷിക്കട്ടെ. (അടുത്തു ചെന്നിട്ട്) യജമാനന്മാർക്കു വന്ദനം.

അധി:--ഭദ്ര, സ്വാഗതം. ഇരിക്കാം.

(വൃദ്ധ ഇരിക്കുന്നു)

സാസാ:--[ആക്ഷേപത്തോടെ] കിഴട്ടു തേവിടിച്ചി വന്നുകേറി.

അധി!--ഭദ്ര, നിങ്ങളല്ലയോ വസന്തസനയുടെ മാതാവ്.

വൃദ്ധ:--അതെ.

അധി:--വസന്തസേന ഇപ്പോൾ എവിടെയുണ്ട്?

വൃദ്ധ:--മിത്രഗൃഹത്തിൽ പോയിരിക്കുന്നു.

അധി:--മിത്രമേതു്?

വൃദ്ധ:--(വിചാരം) കഷ്ടം! കഷ്ടം! ഈ വക സംഗതി സഭ്യമല്ലല്ലോ. (വെളിവായിട്ട്) സാധാരണക്കാർ ചെയ്യുന്ന ഈ വക ചോദ്യങ്ങൾ അധികരണത്തിൽനിന്നു ചോദിച്ചാൽ എന്താണു നിവൃത്തി?

അധി:--ഒട്ടും ലജ്ജിക്കേണ്ട; വ്യവഹാരമാണു്. ഈ ചോദ്യം ചെയ്യുന്നതു്. ഒരു തരക്കേടുമില്ല; ഉത്തരം പറയാം.

വൃദ്ധ:--വ്യവഹാരമേ? എന്നാൽ പറയാം--യജമാനന്മാർ കേൾക്കണം. വിനയഭരതനെന്ന സ്വാതന്ത്രവാഹന്റെ പൗത്രനും സാഗരഭരതന്റെ പുത്രനുമായ ആർച്ച ചാരുഭരതൻ ചെട്ടിത്തെരുവിൽ താമസിക്കുന്നുണ്ടല്ലോ. ആ മഹാനഭാവന്റെ ഗൃഹത്തിൽ എന്റെ പുത്രി യൗവനസുഖമനുഭവിക്കുന്നു.

സംസ്ഥാ:--ആർച്ചന്മാർ കേട്ടോ? ഇവളുടെ മൊഴി മുഴുവനുമെഴുതണം. ചാരുഭരതനാണീ വ്യവഹാരത്തിൽ പ്രതി.

ശ്രേഷ്ഠി:--ചാരുഭരതൻ മിത്രമാണെങ്കിൽ അദ്ദേഹം ഈ വ്യവഹാരത്തിൽ പ്രതിയാകുന്നതല്ല.

അധി:-- യാജ്ഞവൽക്യ സഹിതരയിലെ ഒരു വചനത്തിനു വിജ്ഞാനേശ്വരൻ ചെഴ്ത്തിട്ടുള്ള വ്യാഖ്യാനപ്രകാരം ഈ വാദത്തിനു് ഇവിടെ അവസരമുണ്ടു്. എന്നാലും ഈ വ്യവഹാരത്തിൽ ചാരുഭരതൻ ഇടപെട്ടിരിക്കുന്നു.

ശ്രേഷ്ഠി:--ശരിതന്നെ.

അധി:--ധനദത്ത, വസന്തസേന ആയുർവാർദ്ധതൻ്റെ ഗൃഹത്തിൽ പോയിരിക്കുന്നു എന്ന് വ്യവഹാരത്തിൻ്റെ ഒന്നാപദമായിട്ട് എഴുത്ത്. (ഭുവഭാവത്തോടെ) ആയുർവാർദ്ധതനും ആഹ്വാനം ചെയ്യുന്നതിരിക്കുന്നുല്ലോ. അല്ലെങ്കിൽ വ്യവഹാരമാണ് ആഹ്വാനം ചെയ്യുന്നത്. ഭാഗ്യനക, പോയി ആയുർവാർദ്ധതൻ്റെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരൂ. താൻ അവിടെച്ചെന്ന് ഈ വിധം അഭ്യർത്ഥന ഗ്രഹിച്ചിട്ടുണ്ട്:--“പ്രസാദവശാൽ അധികരണികൾ എന്താ ഇവിടെ പോലിക്കണ്ടതുണ്ട്”, സൈനകരൂപംപോലെ അതൃപ്തരും ഒന്നു വന്നു ചുറ്റുപാടുന്നതിനു ദയവു ചെയ്യണം” എന്ന്.

ശോധ:--ഉത്തരവ്. (പോയി)

ശ്രേഷ്ഠി:--(സ്വകാശമായിട്ട് അധികരണികനോട്) ഈ മുൻപുവെന്ന് വാക്കു പ്രമാണിച്ചു നമുക്കീവിധം പ്രവർത്തിക്കേണ്ടിവന്നുല്ലോ.

അധി:--ഞാൻ കൈയ്യുററിയിരിക്കുന്ന സ്ഥാനത്തിനു ഇങ്ങനെയുള്ള കഷ്ടാവസ്ഥ അപരിഹാര്യമാണ്:--

സ്വപാത്രം താൻ കക്ഷിചെയ്തും; ബഹുദൈവലോഭം

ദോഷമെല്ലാം മറയ്ക്കും;

സത്യം പ്രത്യക്ഷമാകും; മൊഴിവിരുതകളാൽ

ന്യായമന്യായമാകും;

ഭൃഷ്ടർക്കുപ്രാധിപതിപ്രതികരം മൂടരുവേ

ധർമ്മവിഭ്രമമുണ്ടാം;

മൊത്തത്തിൽ പ്രാധിപതികണവതു പഴിതാൻ

ശ്ലാഘകിട്ടാത്തതത്രേ.

ശ്രേഷ്ഠ:-ശരിതന്നെ, എന്നാൽ അങ്ങനെയൊരു സംഭവം
.സ്ഥിതികളിലും സ്ഥാനത്തിനുള്ള ഈവക സമര
ഭാവങ്ങൾക്കുപോലും പ്രവർത്തിക്കാൻ അവകാശമില്ല
ന്നാണ് എന്റെ അഭിപ്രായം.

അധി:-സഭേ, അങ്ങനെയൊരു എന്റെ പേരിലുള്ള
സ്റ്റേമാതിരികളും ഗൗരവപ്രതിപത്തിയുമാണ് ഇങ്ങനെ
തോന്നിപ്പിക്കുന്നത്; പ്രാധാന്യമായൊരു വിധിയിലുള്ള
ഇങ്ങനെയൊരു ഒരുപക്ഷത്തിൽ തികഞ്ഞവരിക അസം
ഭവം തന്നെയാണ് നോക്കൂ:-

വാഗ്മീതം, കപടാനുധാവനസം,
ശാസ്ത്രോക്തിബോധം, ക്ഷമാ,
സാമ്രാജ്യമിഹിതം, തെളിവുകൾ-
കായത്തമം നിർണ്ണയം,
ധർമ്മത്തിൽ പ്രതിപത്തി, ലോഭവിഗ്രഹം,
ചണ്ഡലമുദ്രണിതം,
സൗമ്യതം സുജനത്തിലെന്നിവ ഇതും
സർവ്വപ്രാധാന്യംകോപിതം.

4

ശ്രേഷ്ഠ:- (മനോഹര നോക്കിട്ട്) ഇതാ ആദ്യ മാതൃ
ഭൂമി വരണം:-

പൊന്തിച്ചുനാടിക; വിശാലമായും വിശാലം,
കാന്തം മുമ്പം കടുമകൾക്കിരു വാഗ്മാകാ
ദന്തിഗ്രഹോരഗവൃത്തജാതികൾക്കു
ചിന്തിച്ചിടാം പ്രകൃതിയാകൃതിലക്ഷണത്താൽ.

അധി:-അതിനു സംശയമുണ്ടോ? എന്നാൽ ഈ
മുൻപത്തെ സമ്മതിപ്പിക്കണമല്ലോ.

(അനന്തരം മാതൃഭൂമി വിന്നാലെ ശോധനയും പ്രവേശി
ക്കുന്നു)

ചാരു:--(വിചാരം)

ചാരിത്രത്തിൽ ചിരമഭിഹിതൻ ഞാനരോ! ശബയിപ്പോൾ
ഭാരിദ്രുത്തലധികരണിക്നേന്റെ നേർക്കും ജനിച്ചോ?
കാരാഗാരചൂതനെയഥവാ ഞാൻ ഇണമോരകാൽ
നേരയാരോ ചരരിലരചനോതിയെന്നായ് വരുന്നോ? 6

ശോധ:--ഇതിലേ വരാം.

ചാരു:--വഴി കാണിക്കു; ഞാനിതാ വരുന്നു.

ശോധ:--ആയ്തൻ അധികരണപ്രവേശം ഇന്ന്
ആദ്യമായിരിക്കും; തല മുട്ടിയല്ലോ. സൂക്ഷിക്കണം.

ചാരു:--എനിക്ക് ഇന്നേദിവസം കാണുന്നതെല്ലാം
ഒഴുകുന്നമത്രേ. ലോകതന്ത്രത്തിന് ഏകാവലംബമായ
ധർമ്മം ജയിക്കട്ടെ. (അകത്തേയ്ക്കു പ്രവേശിച്ചുകൊണ്ടു വിചാരം)

ധീരം മന്ത്രികലം ഗഭീരസമൃദ്ധിം;

ദൂതാളിയുച്ഛിപ്രജം;

ചാരന്മാർ ചുഴലും തിമിംഗലിഗണം;

കായസ്ഥർ കാളാഹികൾ;

ദൂരം നീതിയിടിഞ്ഞിടുന്ന തടമാം;

നാഗാദി ഹിംസ്രജാതം;

പാരം ഘോരമരണം! നൃപാധികരണം

പാഥോധിപോരഭാരണം.

7

(അടുത്തുചെന്നിട്ട്) ധർമ്മാധികാരികളായ ആര്യന്മാർക്കു
വിജയം.

അധി:--ആയ്തൻ സമാഗതം. ഇരിക്കാം.

(ചാരുദത്തൻ ഇരിക്കുന്നു)

സംസ്ഥാ:--(കോപത്തോടുകൂടെ) വന്നോടാമാപാവി?
ഈ ഭാരിദ്രുവാസി ഭുഷ്ടനെ ഇത്രയൊക്കെ പൂജിക്കാൻ
ണ്ടോ? ധർമ്മാമില്ല, ന്യായോമില്ല. ആട്ടെ എന്തെങ്കിലും
കാണിക്കട്ടെ.

അധി:--ആയ്യാചാരദത്ത, ഈ വൃദ്ധസ്രീയുടെ പുത്രിയുമായി അങ്ങയുടെ സംസ്കൃതമാന്യോഹമോ പ്രീതിയോ മറ്റേതെങ്കിലും ഇടപാടുകളോ ഉണ്ടോ?

ചാര:--ആരുടെ പുത്രി?

അധി:--ഈ വൃദ്ധസ്രീയുടെ. (ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുന്നു)
(ചാരദത്തൻ എന്തേതും വൃദ്ധയോടു് ഉപചാരം പറയുന്നു)

വൃദ്ധ:--കൊച്ചുങ്ങൾത്തക്ക ഭീർഘായുസ്സു്. (വിചാരം)
ഈ മഹാനുഭാവനാണോ ചാരദത്തൻ? കുറുമല്ല എന്റെ പുത്രി ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ പേരിൽ അതുതിമമായ പ്രണയം ചെയ്യുന്നത്.

അധി:--ഗണിക അങ്ങയുടെ മിത്രമാണോ?

ചാര:--(ലജ്ജിക്കുന്നു)

സംസ്ഥാ:--പണ്ടും മോഹിച്ചു മിണ്ടാതെ
പെണ്ണിനെക്കൊലചെയ്തവൻ
പൊണ്ണക്കാലം നടിച്ചിപ്പം
നാണിക്കിണതു നോക്കണം.

8

ശ്രേഷ്ഠി:-- ആയ്യാചാരദത്ത, പറയാമല്ലോ; മടിക്കേണ്ട. വ്യവഹാരമല്ലയോ ഇതു്?

ചാര:--(ലജ്ജയോടുകൂടെ) ആയ്യാന്മാരേ, ഗണികാ സംസ്കൃതത്തെപ്പറ്റിയുള്ള പ്രസ്താവം ലജ്ജാവഹമാണ്. എന്നാൽ ഇതു യൌവനത്തിന്റെ ദോഷമെന്നല്ലാതെ ചാരിത്രത്തെ സ്തർശിക്കയില്ല.

അധി:--ഈ വ്യവഹാരത്തിൽ അങ്ങയുടെ ഉത്തരം അപകുലമായിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ ലജ്ജയ്ക്കാവശ്യമില്ല. ഞാനല്ല, വ്യവഹാരമാണ് ഈ ചോദ്യം ചെയ്യുന്നത്.

ചാരു:--എനിക്ക് ആരുമായിട്ടാണ് വ്യവഹാരം?

സംസ്ഥാ:--(ചാടി എഴിച്ച്) എടോ, ഞാനുമായിട്ട്.

ചാരു:--എനിക്ക് അങ്ങനെയായി വ്യവഹാരം വരാൻ ഇടയില്ല.

സംസ്ഥാ:--എടോ! പെൺകൊല ചെയ്തവനേ! ആ ചമഞ്ഞു ചാരിനടക്കുന്ന ചുനരിപ്പെണ്ണ വശന്തശനയെ നീ കൊന്നേച്ച് ഇപ്പം ഒന്നു അറിയാത്തപോലെ നല്ല പിള്ളയായിട്ടു നടക്കുന്നു?

ചാരു:--അസംബന്ധം മുളരാതിരിക്ക!

അധി:-- ആയ്ചാരുമത്ത, അങ്ങേക്ക് ഇടുമത്തോടു കലഹം വേണ്ട. എന്റെ ചോദ്യത്തിനത്തരം പറയണം; വസന്തസേന അങ്ങക്കു മിത്രമാണോ?

ചാരു:--അതെ, മിത്രമാണെ.

അധി:--ആയ്, വസന്തസേന ഇപ്പോൾ എവിടെ?

ചാരു:--ഗൃഹത്തിലേക്കു പോയി.

അധി:--എങ്ങിനെപോയി, എപ്പോൾ പോയി, ആരെങ്കിലും കൂടെയുണ്ടായിരുന്നോ?

ചാരു:--(വിചാരം) നേരെകണ്ടിട്ടില്ലാത്ത സമഗതി ന്യായസഭയിൽ പ്രസ്താവിക്കുന്നതെങ്ങനെ?

ശ്രേഷ്ഠി:--അയ്യൻ മടിക്കാതെ പറയണം.

ചാരു:--ഗൃഹത്തിലേക്കു പോയി എന്നേ എന്നിങ്ങനെ റിവുളള.

സംസ്ഥാ:--എന്റെ വക പുഷ്പകരണ്യോദ്യാനത്തിൽ കൊണ്ടുചെന്നു കഴുത്തു തെക്കിക്കൊന്നേച്ചിട്ടു ഇപ്പം വീട്ടിപ്പോയി എന്നു പറയുന്നോ?

ചാരു:—വമഃ! അസംബന്ധം പുലമ്പുന്ന ഈ മുൻ
 ചന്ദൻ മുഖത്തു നോക്കിയാൽ അറിയാമല്ലോ 'മിഥ്യാപ
 വാദം കെട്ടിച്ചമയ്ക്കുകയാണെന്നു'.

അധി:—(ശ്രേഷ്ഠിയോടു സ്വകാത്ഥം)

സരസ്വതരണംപോലെ, ഗിരിതോലനമെന്നപോൽ,

മരുതഗ്രാഗന്ധപോലെ ചാരുദത്തവിദ്യുഷണം 9

(വെളിവാഴിട്ട്) ചാരുദത്തന്റെ ചാരിത്രശുദ്ധി ലോകവി
 ദിതമാണ്. അദ്ദേഹം ഒരുകാലം ചെയ്തതായിട്ടിതവരെ
 കേട്ടിട്ടില്ല.

സംസ്ഥാ:—പക്ഷാഭേദം പിടിച്ചുകൊണ്ടാണോ
 വ്യവഹാരം നടത്തുന്നത്? നല്ല ജഡ്ഡി!

ശ്രേഷ്ഠി:—(അധികരണികനോടു) ന്യായസഭയെ അ
 ലക്ഷ്യം ചെയ്യുന്നതു ഗൗരവനീക്കമേതാണ്.

അധി:—ശരിതന്നെ; എന്നാൽ മനസ്സിൽ വ്യാപ
 രിക്കുന്ന ഉദ്ദേശ്യത്തെ അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തിയാണ് ഒരു
 വന്റെ വാക്കിനെ ക്രിയയിലും സദസഭാഭിപ്രായം ചെയ്യുക.
 അങ്ങനെയല്ലേ ധർമ്മന്യായഗതി? സദസ്വന്മാർ എന്തു
 വിചാരിക്കുന്നു?

സദസ്വർ:—അതിനു സംശയമില്ല.

കായസ്ഥ:—(ശ്രേഷ്ഠിയോടു സ്വകാത്ഥമായിട്ട്) ഈ
 ഹൃദയ സാധുഭ്രാന്തമല്ലാതെ ഉദ്ദേശ്യം വല്ലതുമുണ്ടോ? അതു
 കൊണ്ട് ഇവന്റെ മനോവാക്കമുഗതികളൊന്നും വക
 യില്ല.

ശ്രേഷ്ഠി:—മതി, മതി, വ്യാഖ്യാനം മതി. കാര്യം മന
 സ്സിലായി. ഇവനെ ഹിക്ഷിക്കാൻ നമുക്കു ശക്തിയില്ല.

അധി:--ചാരുദത്തൻ ഈ വ്യവഹാരത്തിൽ പ്രതി
യാണെങ്കിലും വിസ്താരത്തിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഇടത
വരെയുള്ള നടത്തയ്ക്കു വിലവെട്ടാതിരിപ്പാൻ പാടില്ല-

രത്നാകരൻ കൃപണക്കുനിശം കൊടുത്തു

രത്നാകരപയ്യഭയിക്കു നിരർത്ഥമാക്കാൻ

യത്തിലു ധന്യനിവരണങ്ങനെ നീചമായ

പത്നീവധത്തിനു തുനിഞ്ഞിട്ടു മർദ്ദമുലം?

10

വൃദ്ധ:—ആയ് ചാരുദത്തൻ ഒരിക്കലും ഇങ്ങനെ ഒരു
ഭൃഷ്കർമ്മം ചെയ്യുന്ന ആളല്ല. അന്നൊരിക്കൽ എന്റെ
പുത്ര! ആഭരണങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തെ സൂക്ഷിക്കാൻ ഏല്പി
ച്ചതു മോഷണം പോയതിൽ ആ സംഗതികൂടി ഞങ്ങളെ
അറിയിക്കാതെ പകരമായിട്ടു വിലമതിക്കാൻ വയ്യാത്ത
രത്നാവലി തരികയുണ്ടായി. ആ മഹാനദാവൻ ഒരു
നിസ്താരമായ തുകയ്ക്കുവേണ്ടി ഈ കടന്നാകെ പ്രവ
ർത്തിക്കു എന്നത് ഓരിക്കലും സംഭാവ്യമല്ല. അയ്യോ!
എന്റെ പൈതലേ! (കരയുന്നു)

അധി:—ആയ് ചാരുദത്ത, വസന്തഃസന കാൽനട
യായിട്ടോ വണ്ടിയിടലാ പോയത്?

ചാരു:—ഞാൻ കാണുകയല്ല അവൾ പോയത്.

(അനന്തരം സംഭ്രമത്തോടെ വീരകൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

വീരകൻ:—രാജശാസന അനുഷ്ഠിക്കുമ്പോൾ എന്നെ
അധിഷ്ഠിപ്പിച്ച ആ മുഷ്കൻ ഹന്ദനകുന്ദാട്ട പകരം
ചോദിക്കാനുള്ള സംരംഭംകൊണ്ടു് ഈ നാലഞ്ചുമുഹൂർത്ത
കാലം ഞാൻ ഒരു യുഗംപോലെ കഴിച്ചുകൂട്ടി. അതു
കൊണ്ടു അവസരം കാത്തുനില്ക്കാതെ ഉടൻതന്നെ ആവ
ലായി ബോധിപ്പിക്കണം. (അടുത്തുചെന്നു്) അധിപതി
നാക്കു വന്ദനം. (സലാം ചെയ്യുന്നു)

അധി.--മേ! രക്ഷിതവൃദ്ധ്യധനിയായ വീരകൻ! വീരക, ഏന്താണു് അടിയന്തിരക്കാര്യം?

വീര:--ബഹുമാനപ്പെട്ട രാജസഭയിൽ എനിക്ക് ഒരു ആവലാധി ബോധിപ്പിക്കുന്നുണ്ടു്. തടവുചാടിപ്പോയ ആളുകളെ അന്വേഷിക്കുന്ന കൂട്ടത്തിൽ ഒരു മുട്ടുവണ്ടി തെൻ പരിശോധിക്കുൻ ഭവിക്കുമ്പോൾ ഏന്തെ സമനിലക്കാരനായ ചന്ദനകൻ സ്പഷ്ടമായ ഭരതേശ്വരന്മാരെ ശരകൾ പറകയും കടുകയും ചെയ്തതിന്നു പുറമെ കൃത്യനിഷ്ഠനായതിൽ എനിക്ക് പ്രതിബന്ധമെല്ലാമെന്നു പാദതാഡനംകൊണ്ടു് അവമാനിപ്പിക്കുന്നു.

അധി:--ഭദ്ര വീരക, വണ്ടി ആരുടേതെന്നു അറിവുണ്ടോ?

വീര:--വണ്ടി ആയുധാരുദത്തന്റേതാണെന്നും വസന്തസനയെ പുഷ്പകരണ്ഡകോല്ലാനത്തിലേയ്ക്കു കൊണ്ടുപോകയാണെന്നും വണ്ടിക്കാരൻ പറയുകയുണ്ടായി.

സംസ്ഥാ:--അധികൃതന്മാരു കേട്ടോ?

അധി:--(വിചാരം)

പുനിലാവുമൊരിയുന്ന ചന്ദനിൽ

ഗ്രാനിതട്ടിയുപരാഗശങ്കയാൽ;

പാനയോഗ്യമലം നദീജലം

മാനിയൻ കരയുൻ വീണതിൽ

11

വീരക, അങ്ങേയുടെ അന്വായം പിന്നീടു കേട്ടുകൊള്ളാം. ഇപ്പോൾ ഗൗരവമേറിയ മരണാരു വ്യവഹാരത്തിന്റെ വിസ്താരം നടക്കുകയാണു്.

വീര:--ഉത്തരവു്.

അധി:--(വിചാരം) വ്യവഹാരങ്ങളുടെ ഗതി വിഷ
മംതന്നെ:--

ഇക്കാര്യത്തിന്പോക്കു സൂക്ഷിച്ചുമേന്മേൽ
നോക്കുന്നോരും സങ്കടം തീർച്ചചെയ്വാൻ;
വ്യക്തം നീതിപ്രക്രിയാമാർഗ്ഗമെന്നാൽ
തർക്കിച്ചോരും ബുദ്ധിമന്ദിച്ചിടുന്നു.

12

ചാരു:-- (വിചാരം)

സൽക്കാരങ്ങൾക്കെവിടെയുമുപോവാത്രമായ് വാണിയന്നേൻ
ധിക്കാരം താനിളപൊഴുതെന്നിക്കേവനം ചെയ്തിടുന്നു:
ദുഷ്ടകാലത്താലൊരുവനും തർക്കേടു തട്ടുന്നനേരം
തക്കാനോക്കിത്തരുതെയെന്നത്മങ്ങൾ തിരിക്കിത്തരികൾ 13

അധി:-- ചാരുദത്താ, വീരകൻ പറഞ്ഞതുകേട്ടോ?
അതിൻ പ്രകാരം വസന്തഃസന ഇന്നുരാവിലെ അങ്ങളുടെ
വണ്ടിയിൽ കൂടി പുഷ്പ കരണ്ഡാദ്യാനത്തിലേക്കു പോവു
കയ്യുണ്ടായിട്ടുണ്ടോ.

ചാരു:--അങ്ങനെ ഒരു ഏർപ്പാടു ഞാൻ ചെയ്തി
രുന്നു. ഫലിച്ചതായി എനിക്കറിവില്ല.

അധി:--എന്തിനാണ് അവിടെ ഉദ്യാനത്തിലേക്കു
കൊണ്ടുപോകാൻ നിശ്ചയിച്ചത്?

ചാരു:--മരിപ്പിക്കാൻ.

സംസ്ഥാ:--പരമാർത്ഥമാണെങ്കിൽ 'മരിപ്പിക്കാൻ'
എന്നു മരിച്ചുപറയണം.

അധി:--വസന്തഃസന ഉദ്യാനത്തിൽ പോയില്ലെ
ങ്കിൽ പിന്നെ എവിടെ?

ചാരു:--എനിക്കു നിശ്ചയമില്ല.

അധി:--ആതു ചാരുദത്ത, സത്യം പറയണം.

ചാരു:—മുഷ്കോടു മുഖൻ പകവെച്ചു പഴിച്ചുചൊല്ലും
 വക്കാനവാക്കതിനൊരുത്തരാരുതെയ്യോ?
 ഇക്കൂട്ട കൂട്ടർ പരനൈക്കരുതിക്കെട്ടുകാൻ
 തക്കത്തിനൊത്തുപൊളിയെന്നിയെചൊൽവരുണോ? 14

എനിക്കോ പിന്നെ—

വല്ലായ്മ സത്യമൊരു രജി രാലിച്ചുതഴ്ത്തി—
 ടുല്ലാസമാൻ മലർ നുള്ളിയെടുപ്പതിനും;
 മല്ലാക്ഷിയെത്തലമുടിക്കു വിടിച്ചിഴച്ചു
 കൊല്ലാനൊരുബെടുവതിൻ കഥയെങ്ങുപിന്നെ? 15

സംസ്ഥാ:—ഓഹോയ്! തമാതികാരികളെ! പക്ഷം
 പിടിച്ചതന്നെയോ നിങ്ങളിനിയും വ്യവഹാരം നടത്തു
 ന്നതു്. ഈ കൊലപാതകപ്പുള്ളിക്ക് ഇനി ഈ നഭാ
 സക്ഷ്മത്തിൽ ഇരിപ്പുനവദിക്കുന്നത് ഒരിക്കലും പാടില്ല.

അധി:—ശോധനക, മുറയ്ക്കുള്ള ഏർപ്പാടുകൾ
 ചെയ്യൂ.

ചാരു:—അല്ലേ അധികൃതന്മാരെ, വിചാരണ വേ
 ങ്ങുവണ്ണം ചെയ്യേണ്ടതാണ്. (പീഠത്തിൽനിന്നിറങ്ങി നില
 ത്തിരിക്കുന്നു)

സംസ്ഥാ:— (സന്തോഷത്തോടുകൂടി വിചാരം) ഞാൻ
 പോരുപണിഞ്ഞതു പററി. എന്റെ തലയിൽ വരേണ്ട
 പഴി ശത്രുവിന്റെ തലയിലായല്ലോ. ഇനി അവനി
 തന്ന പീഠത്തിൽ ചെന്നിരിക്കാം. (അങ്ങനെ ചെയ്തിട്ട്)
 ചാരുദത്താ, നേക്കൂ, 'ഞാൻ കൊന്നു' എന്നു പറ
 ഞ്ഞേക്കൂ.

ചാരു:—മുർഖ, മറയത്തുപോവൂ! (നെടുവീർപ്പുവിട്ടിട്ടു
 വിചാരം)

മൈത്രേയ, നീയെവിടെയില്ലാത്തോടിടുന്നു?

മിത്രങ്ങളേ, കഥയിതെങ്ങനെ നീങ്ങും കേൾപ്പൂ?

ഹാ! രോഹസേന, ശിശുക്കേളി വശഃവദൻ ന്!

ആരോമലേ ഗൃഹിണിയെൻദശ നീ ഗൃഹിച്ചോ? 16

കഷ്ടം! ആ മൈത്രേയൻ ഇപ്പോൾ എവിടെയോ? വസന്തസനയെ അനവധിക്കാനല്ലയൊത്താൻ അയാളെ അയച്ചത്. അവളുടെ അവസ്ഥയാ ഇങ്ങനെ ആയി. രോഹസേനന്റെ പേരിൽ കൂടി അവർക്കു വാത്സല്യമുണ്ടായല്ലോ. എന്റെ പൈതലേ, നിനക്കെന്തിനാണിനി കളിപ്പാട്ടം? അവൾ അത്ര പ്രിയപ്പെട്ട പൊന്നു വണ്ടിയുണ്ടാക്കാൻ കൊടുത്ത ആഭരണങ്ങൾ ഞാൻ തിരിച്ചയച്ചതു കറെ കഠിനമായിപ്പോയി. ആ ആഭരണങ്ങൾ ഇനി വാങ്ങാൻ ആത്? അന്യഥാ ചിന്തിതം കാര്യം ദൈവമന്യത്ര ചിന്തയേൽ.

(അനന്തരം തലയിൽ കൈവച്ച മറവ്ചി കൂട്ടിക്കൊണ്ടു വിദൂഷകൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

വിദൂ:—തോഴരേ! തോഴരേ! എന്റെ തോഴരേ! അങ്ങക്കു് എന്തെല്ലാം പറ്റി? ഏതു മഹാപാപി അങ്ങമെത്തിച്ചു! അങ്ങ് ഒരുപ്രാണിക്കും ദോഷം ചെയ്തിട്ടില്ലല്ലോ. അങ്ങങ്ങളിൽ വ്യവഹാരം ഉരുവിക്കുക എന്നതു് സംഭവിക്കുമോ? (സൂത്രന്മാരെ നോക്കിട്ട്) പൊന്നെ ജമാനന്മാരെ, എന്റെ തോഴരെവിടെ? എന്നെ ഒന്നു കാണിക്കണേ.

സംസ്ഥാ:—ഓരോയ്, അതികൃതന്മാരേ, വഴിയേ പോകുന്ന പോക്കിരികൾക്കു കേറിവന്നു തോന്നുവാസം പറയാൻ ഉള്ളമാണോ ഇതു്?

ശ്രേഷ്ഠി:—ചാരദത്തന്റെ സ്നേഹിതനാണ് ഈ സാധു ബ്രാഹ്മണൻ. ഇവിടെ നടന്ന സംഗതികൾ വല്ല വരും പറഞ്ഞുകൂട്ട് അന്വേഷിക്കാൻ വന്നതായിരിക്കണം.

അധി:—(വിദൂഷകനോടു്) അങ്ങു ചാരദത്തനെ അന്വേഷിക്കാൻ വന്നതാണോ?

വിദൂ:—എന്റെ പൊന്നെജമാനേ, എനിക്ക് അദ്ദേഹത്തിനെ ഒന്നു കണ്ടാൽ മതി.

അധി:—ചാരദത്തൻ ഇതാ ഇരിക്കുന്നു. കണ്ടു സംസാരിക്കാം.

വിദൂ:—(ചാരദത്തന്റെ അടുത്തുചെന്നു കയ്യിൽവീണിട്ടു്) തോഴരേ, ഇതെന്തുകഥയാണ്?

ചാര:—ഇതശപരന്തന്നെ അറിയാം.

വിദൂ:—ഞാൻ അങ്ങു് ആജ്ഞാപിച്ചതുപോലെ വേശവാടത്തിലേക്കുചോകുമ്പോൾ വഴിക്കുവെച്ചു നമ്മുടെ ബന്ധു രേഭിലൻ പറഞ്ഞിട്ടാണു വസ്തുത ഗ്രഹിച്ചതു്. അങ്ങു ആരാണ് കുറവാളിയാക്കിയതു്? എന്താണു കുറവ്?

ചാര:—തോഴരേ, ഈ ഭുഷ്യാത്മാവാണ് എന്റെ വിദൂരധി. (സ്വസ്ഥാനത്തെ ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുന്നു) കുറവെന്തെന്ന് ഇയാളോട്തന്നെ ചോദിക്കണം.

സ്വസ്ഥാ:—ഈ ഭുഷ്യാബ്രാഹ്മണൻ അറിയാതെ വരുമോ? എന്നെക്കൊണ്ടു പറയിക്കണമെന്നാണ്. ഓഹോ; പറയാം. ഇവൻ ആരേണം മോഹിച്ചു വശന്ത ശോഭനക്കൊന്നു. മതിയോ?

വിദ്വ:—എടാ പരമഭൃഷ്ട, നീയല്ലെ അന്നു സന്ധ്യയ്ക്കു വസന്തസേനയെ ഓടിച്ചതും കൊല്ലാൻ ഭാവിച്ചതും. എന്നിങ്ങു സഹിക്കുന്നില്ല; ഇനി നീ ഇതുപോലെ മറ്റൊരുത്തനെ പഴിക്കരുത്. (സംസ്ഥാനകന്ദൻ നേരെ കറുപ്പി ഭാഷണം. അതോടുകൂടെ കൈക്കൂട്ടിൽ ഇടുക്കിയിരുന്ന ആഭരണഭാഗ്യം താഴെ വീഴുന്നു)

സംസ്ഥാ:—(പാടിയിരുന്നേററ ഭാഗ്യമെടുത്തു് അഴിച്ചു കാണിച്ചിട്ടു്) എല്ലാവരും കണ്ടോളിൻ! ഇതാ ആ പാവപ്പെട്ട വേശ്യയുടെ ആഭരണങ്ങൾ. ഇതിനുവേണ്ടിയല്ലേ ഈ മാപാവി കൊലപാതകം ചെയ്തതു്?

(എല്ലാവരും തല താഴ്ന്നു മിണ്ടാതെയിരിക്കുന്നു)

ചാരു:—(വിദ്വഷകനോടു സ്വകാശമായിട്ടു്)

നല്ല ഘട്ടത്തിലാണല്ലോ മലാക്ഷിയുടെ ഭൂഷണം

വല്ലാതിയ വെളിപ്പെടുത്തലാമെൻ കാലദോഷമേ 17

വിദ്വ:—അങ്ങെന്താണു് ഉണ്ടായതുപോലെ നടന്ന സംഗതി പറഞ്ഞു് എതിർവാദം ചെയ്യാത്തതു്?

ചാരു:—തെളിവു വിരുദ്ധമായു് ശഠിച്ചാൽ

കളവെന്നേവരു നീതിശാസ്ത്രദൃഷ്ടാ;

ഉളവായതുപോൽ നടന്നതെല്ലാം

വെളിവാക്കാണൊരു സാക്ഷി ഇന്ദ്രശാസൻ താൻ 18

അധി:—കഷ്ടം! കഷ്ടം! ഞാ കഷ്ടം!

ക്ഷിണിച്ചിരുന്ന ധിഷണൻ

ക്ഷോണീസുതദൃഷ്ടി നഷ്ടബലനായി

വാണീടുന്നളവിലിതാ

കാണായിതുധൂമകേതുവഹിതത്തിൽ

ശ്രേഷ്ഠി:—(വൃദ്ധയോടു്) ഭദ്ര, ഈ ആരോണങ്ങൾ നിങ്ങൾ സൂക്ഷിച്ചുനോക്കണം! ഇതു നിങ്ങളുടെ പുത്രിയുടെ വകയാണോ?

വൃദ്ധ:—(നോക്കിട്ടു്) ഇതു് അതുപോലിരിക്കുന്നു; അതുതന്നെ എന്നു പറയാൻ എനിക്കു് ധൈര്യമില്ല.

സംസ്ഥാ:—ഈമുതൽ തവിടിച്ചി കണ്ണുകൊണ്ടു പറഞ്ഞു നാക്കുകൊണ്ടു മറയ്ക്കുന്നു.

വൃദ്ധ:—പോടാ പൊല്ലാപ്പുകാരാ.

അധി:—ആലോചിച്ചുപറയണം. ഇതു നിങ്ങളുടെ പുത്രിയുടെ ആരോണമാണോ അല്ലയോ?

വൃദ്ധ:—ഞാൻ പറഞ്ഞില്ലേ? അവളുടെതാകാം; അല്ലാതെയും വരാം; നല്ല മറയയ്യണ്ടു്. ഇതിലധികം എനിക്കു പറയാനില്ല.

അധി:—ചാരുദത്ത, ഇതു അങ്ങുടെ വകയാണോ?

ചാരു:—അല്ല—ഒരിക്കലുമല്ല.

അധി:—എന്നാൽ പിന്നെ ആരുടെ?

ചാരു:—ഈ വൃദ്ധസ്ത്രീയുടെ പുത്രിയുടെ വകയാണു്.

ശ്രേഷ്ഠി:—ഇതെങ്ങനെ അങ്ങുടെ കൈവശം വന്നു ചേർന്നു?

ചാരു:—അവൾ എന്റെ ഗൃഹത്തിൽ ഇട്ടുവെച്ചു പോയതാണു്.

ശ്രേഷ്ഠി:— ആയു് ചാരുദത്ത, കരുതിപ്പറയണം. സത്യത്തിൽപ്പരം മററാനില്ല.

ചാരു:—ആരോണങ്ങൾ ഞാൻ കണ്ടില്ല. എന്റെ ഗൃഹത്തിൽനിന്നാണു കൊണ്ടുവന്നതെന്നുമാത്രം എനിക്കു നിശ്ചയമുണ്ടു്.

സംസ്ഥാ:—ഉദ്യാനത്തിൽ വെച്ചു കൊന്നെച്ചിട്ട് ഇപ്പം മരയ്ക്കാൻ അതുമിതും പറയുന്നു.

അധി:—ധനദത്ത, ആരേണക്കുറം എടുത്തതൊണ്ടിയിായി സൂക്ഷിച്ചുകൊള്ളണം. (ചാരുദത്തന്റെ നേരെ തിരിഞ്ഞ്) സത്യം പറയണം! അല്ലാത്തതാലത്തെ ഭാവി അങ്ങക്കു് അറിയാമല്ലോ? സമ്മതം വാങ്ങുന്നതു രക്ഷികളായിരിക്കും—

ചാരുദത്ത, ധരിച്ചാലും; ചോരതപം നീ ചരിക്കുകിൽ
ചാരുദത്തം നിൻ ശരീരത്തിൽ ചേരും ചുരുത്

[പ്രവേശകർ 20

ചാരു:—അപാവകലജാതൻ ഞാൻ

പാപിയല്ലെന്നു നിർണ്ണയം;

പാപാരോപം ഭവാനു് ചെയ്താൽ

പാപിയുപോൾ ഫലത്തിൽ ഞാൻ

21

(പ്രവേശം) വസന്തഃസനയെപ്പിരിഞ്ഞു് ഇനി ജീവിച്ചിരിക്കുന്നിട്ടുതന്നെ എന്തുഫലം? (വെളിവാച്ചിട്ട്)

പരലോകഭയം വിട്ടിട്ടോരാതെയിഹ ലോകവും

നാശിതാത്തൊന്നെ ഞാനത്രേ—

(സംസ്ഥാനകനെ നോക്കിട്ട്) ഉരയ്ക്കുമിവനപ്പറം

22

സംസ്ഥാ:—കൊലചെയ്തു 'ഞാൻ കൊലചെയ്തു' എന്നു പറഞ്ഞേയ്ക്കൂ!

ചാരു:—അങ്ങുതന്നെ പറഞ്ഞിട്ടല്ല, അതുമതി.

സംസ്ഥാ:—എല്ലാവരുംകേട്ടോളിൻ! ഇതാ ഇവൻ സമ്മതിച്ചിരിക്കുന്നു. സംശയമെല്ലാം തീർന്നു. ഇവൻ ശരിയായ ശിക്ഷകൊടുക്കണം.

അധി:—ചാരുദത്ത, താൻ കുററസമ്മതിച്ചുവോ?

(ചാരുദത്തൻ ഒന്നും മിണ്ടാതെയിരിക്കുന്നു)

സംസ്ഥാ:—മൗനമനുവാദമാണെന്നു് എല്ലാവരും കേട്ടിട്ടില്ലേ? വലുതായാഗ്യാനായിട്ടു നടന്നേച്ചു് കഷ്ടകാലം കൊണ്ടു് ഒരന്തരം പററിപ്പോയാൽ അതു് വിളിച്ചു പറയാൻ ആകെങ്കിലും സമ്മതം വരുമോ?

അധി:—ചാരദത്താ, കേട്ടാളു. ഈ സഭയിൽ വെച്ചു വിസ്തരിക്കപ്പെട്ട സാക്ഷികളുടെ മൊഴിയിലും അവസരത്തിൽ കണ്ടുകിട്ടുനിടവന്ന തൊണ്ടിയിലും അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തി നിന്റെ ചേരിൽ ഞാൻ കൊലപാതകക്കുറ്റം ചുമത്തിയിരിക്കുന്നു. ശോധനക, പുളളി ഭദ്രം. ഭടന്മാരെ വിളിച്ചു് ഏല്പിക്കു്.

(ഭടന്മാർ ചാരദത്തനെ പിടികൂടുന്നു. വിദ്യുഷ്കൻ വാവിട്ടു കരയുന്നു)

വൃദ്ധ:—അധികൃതന്മാർ പ്രസാദിക്കണേ, പ്രസാദിക്കണേ! ഇദ്ദേഹം കുറ്റം ചെയ്തിട്ടില്ലെന്നു് എനിക്കു നല്ല വിശ്വാസമുണ്ടു്. എന്റെ പുത്രിയെ ഇദ്ദേഹം കൊല ചെയ്തെങ്കിൽ അവൾ ഇനി ജീവിച്ചുവരികയില്ല. ഇദ്ദേഹത്തെ എനിക്കു ജീവിച്ചിരുന്നു കണ്ടാൽ മതി. എന്നു മാത്രമല്ല, ഈ വ്യവഹാരത്തിൽ ഞാനാണു് സങ്കടക്കാരീ. എനിക്കു ആവലാധിയില്ലെങ്കിൽ പ്രതിയെ വിടുതൽ ചെയ്യാമല്ലോ!

സംസ്ഥാ:—കിഴുട്ടുവേശ്യ! ഹോ! മറയത്തു്. നിന്നക്കിവനെക്കൊണ്ടെന്നാ പ്രയോജനം?

അധി:—ന്യായവും ചട്ടവുമൊന്നും നിങ്ങൾക്കു് അറിവില്ല. നിങ്ങൾ ആശ്വസിച്ച് ഗൃഹത്തിൽപോയി വിശ്രമിക്കണം. ശോധനക, ഈ വൃദ്ധസ്രീയെ സഹായിക്ക!

വൃദ്ധ:—ഓ! പുത്രക! പുത്രക? (വിലപിച്ചുകൊണ്ടു പോയി)

സംസ്ഥാ:—എന്റെ കാഴ്ചംഫലിച്ചു. ഇനിപ്പോകാം. (പോയി)

അധി:—(സന്ധ്യഭാഗം) ഈ വ്യവഹാരം ഉത്തമ സാഹസവർഗ്ഗത്തിൽ ഉൾപ്പെട്ടതാകുകൊണ്ട് മുറയ്ക്കു നോക്കിയാൽ വിസ്തരിക്കുന്നതത്രേ നമുക്കധികാരമുള്ളു. നിണ്ണാമഹാരാജായത്തമാണ്. എന്നുമാത്രമല്ല, ഇതിൽ ന്യായഗതിക്കു വ്യാകുലതയും സംഭവിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതിനാൽ വിസ്താരഫലം പത്രാഭാപിതമാക്കി രാജസന്നിധിയിലേയ്ക്കു അയക്കേണ്ടതാണ് ഇനി നമ്മുടെ കൃത്യം.

സദസ്വർ:—ശരിതന്നെ. എന്നാൽ ആയുർ അനപാഖ്യാനപത്രം (റിപ്പോർട്ട്) തയ്യാറാക്കേണ്ടതാണ്.

അധി:—അങ്ങിനെതന്നെ. (എഴുന്നേൽ)

ശ്രേഷ്ഠി:—ചാരുദത്തന്റെ പേരിൽ കുറും ചുമത്തിയതു ചട്ടപ്രകാരം ശരിയാകാവുന്നതാണെങ്കിലും ന്യായം മതിയായില്ലെന്നാണ് എന്റെ പക്ഷം.

കായസ്ഥൻ:—എന്തുചെയ്യും? അദ്ദേഹം കൃത്യഗതത്തിൽ ജനിക്കേണ്ടവനാണ്. സത്യനിയമ കടന്നു പോയി. എതിർവാദമൊന്നും പുറപ്പെടുവിക്കാത്താൽ ശേഷം പേർ എന്തുചെയ്യും?

ശ്രേഷ്ഠി:—എന്തോ ഇതിലൊരു കഴപ്പുമുണ്ട്: 'സത്യം ജയതി നാ ഗൃതം' എന്ന വചനത്തിൽ എനിക്കു വിശ്വാസം കുറഞ്ഞുപോകുന്നു.

കായസ്ഥൻ:—ഈ വക വ്യവഹാരങ്ങളിൽ കഴപ്പൊന്നുമില്ലെങ്കിൽപോലും "കൈമുക്കു" മുതലായ ദിവ്യശോധനകൾ കൂടെ ചെയ്യേണ്ടതാണ്.

അധി:—അനപാഖ്യാനപത്രം എഴുതിത്തീർന്നു. സഭ സ്വരം കുറയ്ക്കാനും ശ്രദ്ധിച്ചുകൊള്ളണം. (വായിക്കാൻ കായസ്ഥന്റെ കയ്യിൽ കൊടുക്കുന്നു)

(കായസ്ഥൻ വാങ്ങി വായിക്കുന്നു)

പുഷ്പകരണ്ഡകോദ്യാനത്തിൽ വസന്തസേനയുടെ ശവം ഇന്നു രാവിലെ താൻ കണ്ടതായി രാജശ്രീ സംസ്ഥാനകൻ ആവേദകന്റെ നിലയിൽ ബോധിപ്പിച്ചു. പ്രേത മാതാവായ വൃദ്ധയെ വിളിച്ചു ചോദിച്ചതിൽ വസന്തസേന ഇന്നലെ സന്ധ്യയ്ക്കു ചാരദത്തന്റെ ഗൃഹത്തിൽ പോയി എന്നും അതിനുമേൽ വിസ്താരകാലംവരെ സ്വഗൃഹത്തിൽ മടങ്ങി എത്തിയിട്ടില്ലെന്നും അവർ പറഞ്ഞു. ചാരദത്തനെ വരുത്തി വിസ്തരിച്ചതിൽ തലേനാൾ രാത്രി വസന്തസേന സ്വഗൃഹത്തിലുണ്ടായിരുന്നതായി സമ്മതിച്ചു. വസന്തസേന ഇന്നു രാവിലെ ചാരദത്തന്റെ വണ്ടിയിൽ കയറി പുഷ്പകരണ്ഡകത്തിലേക്കു പോകുന്നതു രക്ഷിതസ്ഥനാപതിവീരകൻ കണ്ടിട്ടുണ്ടെന്നു വിസ്താരമല്ലേ പ്രസംഗവശാൽ തെളിവുകിട്ടി. വസന്തസേനയുടെ ഉദ്യാനയാത്ര താൻ ഏർപ്പാടു ചെയ്തിരുന്നതാണെന്നും ചാരദത്തൻ സമ്മതിച്ചു. എന്നാൽ ആ ഏർപ്പാടു എന്തോ കാരണവശാൽ നടന്നില്ലെന്ന് അയാൾ വാദിച്ചു. ഈ ഘട്ടത്തിൽ വസന്തസേനയുടെ ആഭരണങ്ങൾ ചാരദത്തന്റെ ആർക്കാരനായ മൈത്രേയന്റെ കൈവശം കണ്ടുകിട്ടാനിടയായി. ആഭരണത്തിന്റെ ഉടമയെപ്പറ്റി ചാരദത്തനു തർക്കമില്ല; സ്വഗൃഹത്തിൽനിന്നു കൊണ്ടുവന്നതാണെന്നും സമ്മതംതന്നെ. എന്നാൽ, ഉടമസ്ഥ ആഭരണം അവിടെ ഇട്ടുവെച്ചു പോന്നതാണ് എന്നാകുന്നു അയാളുടെ വാദം. ഇതെല്ലാം കൂട്ടിച്ചേർത്തുനോക്കുമ്പോൾ ചാരദത്തൻ വസന്തസേനയെ

കൊന്നിട്ട് ആഭരണം അപഹരിച്ചു എന്ന് ആചാര്യൻ ചെയ്യുന്ന വാദം യോജിക്കുന്നു. മുറയ്ക്കുള്ള ആവലാധിക്കാരിയായ വൃദ്ധ കുററക്കാരുന്റെ മുൻനടപടികളെ ഉദ്ദേശിച്ച് ഈ വാദത്തെ നിഷേധിക്കുന്നു. പ്രതി, സംഗതി കഴിയാതെന്നും മടികൂടാതെ സമ്മതിച്ചിരിക്കെ വ്യവഹാരപദമായ കൊലപാതകവും ആഭരണഹരണവും കണ്ഠതഃ സ്വന്തവാക്കുകൊണ്ട് ഏറ്റിട്ടില്ല; മനോഹരവേഷത്തിന് അവസരം തരികയും ചെയ്തു. അതിൽ എന്തോ ഒരു കളങ്കമുള്ളതു സ്പഷ്ടമായില്ല.

അതിനാൽ വാക്യാനുസാരേണ നോക്കുമ്പോൾ ഈ വ്യവഹാരത്തിൽ സാധനസാമഗ്രിയിൽനിന്നു കിട്ടുന്ന തെളിവു സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം കുറവുള്ള ചാരദത്തൻ തന്നെ. ഇനി അത്മാനുസാരേണ പ്രാധാപിവാകന്റെ വിവേചനശക്തിയെ പ്രമാണീകരിച്ചു നോക്കുന്നതായാൽ ചാരദത്തൻ കുറവു ചെയ്തതായിട്ടെന്റെ മനസാക്ഷിക്കു വിശ്വാസം വന്നിട്ടില്ല. ആയതിനാൽ ഈ വ്യവഹാരത്തിൽ നിസ്തയം ചെയ്യപ്പെടുന്ന ഭാരം ധർമ്മമുന്തിയായ ജഗന്നിയന്താവിന്റെ ഇഹലോകപ്രതിനിധിസ്ഥാനം വഹിക്കുന്ന തിരുവടികളിൽ വ്യവസ്ഥിതമായിരിക്കുന്നു. കുറവു ചുമത്തുന്നപക്ഷം, ചാരദത്തൻ ഒരു ബ്രാഹ്മണനായാൽ സ്വത്തുക്കൾക്ക് ഒന്നു ഹാനിമെ. യ്യാതെ അയാളെ രാജ്യത്തിൽനിന്നു നീഷ്കാസനം ചെയ്തുകൊണ്ടു, മനുസംഹിത ഏഴാമദ്ധ്യായം ൪80-ാം ശ്ലോകപ്രകാരം വിധിച്ചിട്ടുള്ള ശിക്ഷ.

സദസ്വർ:—വിചാരണയുടെ ഒരു സംക്ഷേപം ഇതിൽ അന്യൂനാനതിഭിക്ഷമായിട്ടുണ്ട്.

അധി:—ഏടാ ധനമേ, ഈ അനാചാലന പത്രം മുറപ്രകാരം ഉപകൂടമാപസംഹാരങ്ങളെല്ലാം ചേർത്ത് ഒപ്പിടാൻ തെയ്യാറാക്കിക്കൊണ്ടുവത്ര.

ശ്രേഷ്ഠി:—എന്നാലിനി സഭ പിരിയുകയല്ലേ?

അധി:—അങ്ങനെയെന്നെ (ഏഴനേൽക്കുന്നു)

(എല്ലാവരും പോയി)

പത്താം അങ്കം

(അനന്തരം ചാരുദത്തനേയുംകൊണ്ടു രണ്ടു ചണ്ഡാലന്മാർ പ്രവേശിക്കുന്നു)

ചണ്ഡാലന്മാർ:—മാറി നിൽക്കിൻ മാലോകരേ! മാറി നിൽക്കിൻ! കൊലപ്പുള്ളിയെ ഇതാ ശുദ്ധാരോപണത്തിനു കൊണ്ടുപോകുന്നു.

ചാരു:—(വിചാരം) പാലകമഹാരാജാവു ധാർമികനല്ലെന്നു ഏനിക്കു മുമ്പുതന്നെ അറിയാം; നീതിമാനമല്ലെന്നു ഇപ്പോൾ ബോധപ്പെട്ടു. അധികരണികന്റെ അഭിപ്രായത്തെ അദ്ദേഹം തീരെ നിരസിച്ചുകുറഞ്ഞല്ലോ.

നിരപരാധരാം ലോകരെബ്ബോൻ
നരപതേ, വധംചെയ്കിലീവിധം
നരകമെങ്ങനെ നിയോഗിച്ചിട്ടും?
നിരവശേഷമാം നിന്റെ വംശവും.

ഒന്നാം ചണ്ഡാ:—എടോ ഗോഥാ, പുളി നെക്കു
ന്നില്ലല്ലോ. ഈ മട്ടിൽ ഖോഷയത്രയായാൽ എപ്പോഴാ
ണാവോ നാം ഭക്ഷണശുശാന്തതിൽ എത്രുക?

ഗോഥൻ:—എടോ കൂവ, അമ്മിന്ത, പുളിയുടെ
മനസ്സിലെ സങ്കടങ്ങൾ നമുക്കുഹിക്കവയ്യേ?

ചാരു:—ഓ കഷ്ടം! ചണ്ഡാലന്മാർക്കുകൂടി ഞാൻ
ഭയനീയനായി തീർന്നല്ലോ. (കാക്ക അടുത്തു പറക്കുന്നത്
നോക്കിട്ട്)

മുടലമലർ, കമനകൊഴമ്പും
മുട്ടമിഴിനീരുമണിഞ്ഞു പോകുമെൻറ
ഉടലിനു ബലിപിണ്ഡമെന്നു ചൊല്ലി—
ക്കുരുതിത്തൊടുത്തിട്ടു കാകൻ

2

ഗോഥൻ:—മഹാജനങ്ങളെ! നിങ്ങളെന്തിനു മുററി
ക്കൂട്ടുന്നു? ഇതു പൂരപ്പറപ്പാടാണോ കണ്ടു രസിക്കാൻ?
പഴമക്കാർ പറഞ്ഞുകൂട്ടിയില്ലേ?

നോക്കരുതെരിനച്ച(ക്ഷ)ത്രം,
ശക്രൻ തൻ കൊടിയിറക്കുകൂട്ടിയകൾ,
പൈക്കുളയെഴീറ്റുന്നൊമ്പല—

മുക്കുരുട്ടുക്കുന്നതെന്നു നാലെണ്ണം

3

ചാരു:— (വീഥിയുടെ ഇരുവശവും നോക്കിട്ട്) ചണ്ഡാ
ലൻ പറഞ്ഞതുപോലെ എന്റെ ഈ യാത്ര കാര്യസ്ഥ
ഭാവമറിയാത്ത ബാലന്മാർക്കു പൂരപ്പറപ്പാടുപോലെ തന്നെ
കൗതുകപ്രദമായിരിക്കുന്നു:—

കൊലക്കോപ്പിലലങ്കോലം കോലുമെൻ കോലമിന്നഹം!

കോലായിതനിന്നു നോക്കുന്നു കോലാഹലികൾകൂടികൾ 4

അമിതൻ:—എങ്കാകൂവ ഗോമാ, നഗരത്തിലെ ലമള നോക്കു. ചാരദത്തൻ മഹാനഭാവനല്ലായിരുന്നാ? അദ്ദേഹത്തെ അനുശാചിക്കുന്ന പുരുഷാരത്തിന്റെ കണ്ണനീരുകൊണ്ടു തെരുവീഥിയിലെപ്പൊടി അടങ്ങിപ്പോയി.

ഗോമൻ:—ഇരവിധമുള്ള മഹാപുരുഷനെ സംഹരിക്കുമാണല്ലോ നമ്മുടെ കൃത്യമായിത്തീർന്നത്. അല്ലെങ്കിൽ നാം നമ്മുടെ ധർമ്മം അനുഷ്ഠിക്കുന്നു.

ചാര:—(മേടകളിലേക്കു നോക്കിട്ട്)

അമ്പാരിചാതിലുകൾ പാതിവരത്തുറന്നി-

ട്ടുംഭോജചാരമുഖിമാർ തെരുവീഥിതോര-

എൻപരച്ചു വിരൽ നാസികമേൽ കരേറീ-

ട്ടുവോ! ചതിച്ചു വിധിയെന്നു കരഞ്ഞിട്ടു.

5

ചണ്ഡാലന്മാർ:—വരു ആയുർചാരദത്ത, വരൂ. വിളംബരം വായിക്കാനുള്ള താവളമാണിത്. (തമുക്കടിച്ചു വിളംബരം വായിക്കുന്നു)

“കേട്ടുകാൾവിൻ, മഹാജനങ്ങളു കേട്ടുകാൾവിൻ! സാത്മവാഹനായ വിനയദത്തന്റെ പൗത്രനും സാഗരദത്തന്റെ പുത്രനുമായ ചാരദത്തനാണ് ഈ പുളി. ഇയാൾ വസന്തഃസനയെന്ന ഗണിക്കയെ ആഭരണമോഹിച്ചു ശുദ്ധമായപുഷ്പകരണ്ഡകാദ്യാനത്തിൽ കൊണ്ടു ചെന്നു കഴുത്തു തെക്കിക്കൊന്ന വിവരം വിചാരണയിൽ വെളിപ്പെടുത്തു സ്വയം സമ്മതിക്കയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു. ആയതിനാൽ ശ്രീമൽപാലക മഹാരാജാവിന്റെ ശാസനപ്രകാരം തങ്ങൾ ഇയാളെ ശുദ്ധാഭരണത്തിനു കൊണ്ടുപോകുന്നു. പാതകംചെയ്താൽ ഇതാണു ഭവീഷ്യത്തെ നാശിച്ചുകൊൾവിൻ”

ചാരു:—(വിഷാദത്തോടെ ചെവി പൊത്തിട്ട്) ഹാ! പ്രിയെ! വസന്തഃസദന! ഇതെന്നിക്കു കേൾക്കേണ്ടിവന്നല്ലോ.

ചണ്ഡാലന്മാർ:—ഒഴിഞ്ഞുനിൽക്കിൻ, മഹാജനങ്ങളു ഒഴിഞ്ഞു നിൽക്കിൻ.

ചാരു:—എത്രതന്നെ ധൈര്യമവലംബിച്ചിട്ടു എന്റെ മനസ്സ് വ്യാകുലപ്പെട്ടുപോകുന്നു അപ്പകാലത്തിന്റെ ഇടയിൽ എന്റെ അവസ്ഥ ഇത്ര ദേഹപ്പെട്ടുപോയല്ലോ—

വസ്ത്രാഞ്ചലകൊണ്ടു മുഖംമറച്ചു

മിത്രങ്ങളെൻകാഴ്ചയൊഴിച്ചിട്ടു:

സുസ്ഥനാമാ! ബന്ധുവിരോധിപോലും,

ഭുസ്ഥന ശത്രുക്കൾ മനുഷ്യാർല്ലാം

6

ചണ്ഡാലന്മാർ:—പെരുവഴിയിൽ ആളുകൾ ഒരു വിധാ ഒരുങ്ങി. ഇനി നമുക്കു പുളിയേയ്യുംകൊണ്ടു വേഗത്തിൽ നടക്കാം.

അണിയറയിൽ:—ഹാ താത, ഹാ തോഴരേ!

ചാരു:—(കേട്ടിട്ട്) അല്ല പരമേശ്വരിത്തലവന്മാരെ നിങ്ങളോട് എന്നിക്കൊരപേക്ഷയുണ്ട്,

ചണ്ഡാലന്മാർ:—ഞങ്ങളുടെ അടുക്കലോ? പറയാമല്ലോ.

ചാരു:—ഈ പരഃലാകയാത്രയിൽ എനിക്കു പുത്രമുഖദർശനം അനുവദിക്കണം.

ചണ്ഡാ:—അങ്ങനെയൊവാമല്ലോ.

ചാരു:—തോഴര മൈത്രേയ, ഇങ്ങോട്ടു വരാം.

(അനന്തരം രോഹസേനയേയുംകൊണ്ടു വിദ്വേഷകൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

ചാര:—(പുത്രനേയും വിദ്വേഷകനേയും നോക്കിട്ട്) ഹാ! പുത്രാ! ഹാ മൈത്രേയ!

ഗോഹൻ:—അഹിന്ത, ഈ സമാഗമം നമ്മുടെ മനസ്സിനെപ്പോലും അലിപ്പിക്കുന്നു.

ചാര:—(ബാലനെ ആലിംഗനം ചെയ്തിട്ട്) മൈത്രേയ, ഈ ബാലന്റെ കയ്യിൽക്കൊള്ളുന്ന വെള്ളംകൊണ്ടു എനിക്കു പരലോകത്തിൽ ദാഹം ശമിക്കുമോ?

വിദ്വ:—(ഉറക്കെ വാവീട്ടു കരയുന്നു)

അഹിന്തൻ:—പുത്രമിത്രാദികൾ പരലോകത്തേയ്ക്കു പോകുന്ന മനുഷ്യനെ മനസ്സാലെ പിരിഞ്ഞുപോകയില്ല. രാജാജ്ഞ നടത്തുന്നതിൽ നമുക്കു് അമാന്തം പാടുണ്ടോ? ചാരദത്താ നടക്കൂ.

ഗോഹൻ:—എങ്കേ അഹിന്താ, അയ്യ ചാരദത്തനെ നീ വെറും ചേരുപറഞ്ഞു വിളിക്കുന്നോ? നമുക്കു് ഈ അവസ്ഥയിലും അദ്ദേഹം മാന്യനത്രേ—

കമ്പിടണമെന്നുമേ നാം

വൻപരെ വൻപസ്തമിച്ചാലും;

പാമ്പു മിഴുങ്ങുംപൊഴുതിലു—

മമ്പിളിയമ്മാലനെത്തൊഴും ലോകർ

7

ബാലൻ:—എടാ ചണ്ഡാലാ, നീ എന്റെ താതനെ എങ്ങോട്ടു കൊണ്ടുപോകുന്നു?

ചാര:—പൈതലേ,

തോളത്തുശുലം, കരവീരമാല

ഗളത്തിൽ, നെഞ്ചത്തഴലും വഹിച്ചു

ശൂശാനദേഹത്തു ഗമിച്ചിടുന്തേൻ

കശാപ്പിയാടെന്നുവോലെയിപ്പോൾ

8

ഗോഹൻ:—കോച്ചേമ്പുരാൻ,
 ചണ്ഡാലരെങ്ങളല്ലേ
 ചണ്ഡാലപ്പുരിഷയിൽ പിറന്നാലും;
 ചണ്ഡാലനായതവനേ
 ചണ്ഡനെവൻ സാധുഹിംസചെയ്യുന്നു 9

ബാലൻ:—എന്നാൽ നിങ്ങൾ താതനെ എന്തിനു കൊല്ലുന്നു?

ഗോഹൻ:—രാജശാസനയല്ലയോ അടിയത്തിന്?

ബാലൻ:—താതനെ വിട്ടുവെച്ച് എന്തെ കൊന്നോളിൻ.

ഗോഹൻ:—കൊച്ചേമ്പുരാൻ ഏറിയോരു കാലമിരിക്കണം.

ചാരു:—(ബാലനെ ആലിംഗനം ചെയ്തിട്ട്)
 ദേവിക്കൈവികമാനന്ദം, സ്നേഹക്കാര്യമാണിത്,
 പുരുഷവിജ്ഞാപനൻ ദരിദ്രമിതിൻ സമൻ 10

അഹിന്തൻ:—വിളംബരം വായിക്കുന്നതിനു രണ്ടാമത്തെ താവളമാണിത്.

ഗോഹൻ:—ശരിതന്നെ. (വായിക്കുന്നു)

ചാരു:—ദയനീയമഹാനിപത്തിതിൽ
 ഭയമില്ലാത്തീയുമില്ലനിക്കരോ!
 പ്രിയയെക്കൊലചെയ്തപാപിയെ—
 നായശ്ശോരുവതാണു ദുസ്സഹം 11

ചണ്ഡാലന്മാർ:—ആയ് ചാരുദത്ത, ഇനി നടക്കാം.
 (എല്ലാവരും നടക്കുന്നു)

ഗോഹൻ:—ആൾക്കൂട്ടം വീണ്ടു വന്നു തിരിക്കിത്തീരുന്നു; വിളംബരം വായിക്കുമ്പോഴാണ് ഈ ലഹള.

അഹിന്തൻ:—ഇനി ശുശാന്തത്തിൽ ചെന്നിട്ടു മതിയല്ലോ വായന.

ഗോഹൻ:—വഴി തരുവിൻ മഹാജനങ്ങളേ, വഴി തരുവിൻ.

അണിയറയിൽ:—രണ്ടൊരത്തുനിന്നും വഴി മാറിയാൽ ഞങ്ങൾ എങ്ങോട്ടു നീങ്ങും?

അഹിന്തൻ:—(നോക്കിട്ട്) ശ്യാലൻ തമ്പുരാന്റെ തെരുമാളികയാണു് മുൻവശം. ഇങ്ങോട്ടെഴുന്നള്ളത്തുണ്ടെന്നു തോന്നുന്നു.

(അനന്തരം ഉത്സാഹത്തോടുകൂടെ സംസ്ഥാനകൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

സംസ്ഥാ:—എന്തു ലഹളയുണ്ടിതു്? പട്ടണത്തിൽ ഇന്നുത്സവമാണോ?

ചണ്ഡാലന്മാർ:—(സംസ്ഥാനകനെ വന്ദിച്ചിട്ട്) ഉത്സവമല്ല തമ്പുരാനേ, വ്യസനമാണു്.

തട്ടാൻ തൊടാത്തതായി—

പ്പട്ടണമിതിൽ വച്ചിരുന്നൊരാൾരണം

പെട്ടെന്നിതാ പടച്ചോൻ

തട്ടിപ്പൊട്ടിച്ചു കളയുന്നു.

12

സംസ്ഥാ:—നല്ല ആരേണം! അതല്ലേ ശഠ്യ വശത്തു ശോഭിക്കുന്നതു്?

ഗോഹൻ:—(അഹിന്തനോടു് സ്വകാര്യമായിട്ട്) ഈ തമ്പുരാൻ നമ്മുടെ ജാതിയിൽ ജനിക്കേണ്ടവനായിരുന്നു. (വെളിവാച്ചിട്ട്) രമ്പുരാനേ, അടിയങ്ങൾ ഈ പള്ളിയേയുകെണ്ടു പുറപ്പെട്ടുതുടരുതൽ—“കലികലമുഴുതു്”,

‘ധമം അസ്സമിച്ചല്ലോ.” ഉജ്ജയിനി വെള്ളരിക്കാപ്പട്ടണമായി എന്നും മറുമാണ് മാലോകർ വിളിച്ചു പറയുന്നത്. തമ്പുരാൻ മാത്രമേ മറിച്ചു പറയാനുണ്ടായുള്ളൂ.

സംസ്ഥാ:—എന്തെടാ നീ പറഞ്ഞത്? ഈ ഭൃഷ്ടനെക്കണ്ടാൽ കളിക്കണം. വേഗം കൊണ്ടുപോയി കഴുവിനുകെട്ടുക.

ചണ്ഡാലന്മാർ:— (നീരസഭാവത്തോടെ) നടക്ക, ആയു് ചാരദത്ത.

സംസ്ഥാ:—(വിചാരം) ദരിദ്രചാരദത്തൻ ഇവറ്റയ്ക്ക് ഇനീം ആയു് ചാരദത്തൻ തന്നെയോ? (ഘെളിവായിട്ട്) ഈ കൊച്ചനല്ലയോ വഴി തടയുന്നത്. നിങ്ങളെന്തിനിവനെ കൂട്ടിപ്പിടിച്ചു?

അന്ധിത്തൻ:—അച്ഛനെക്കണ്ടു് ഒട്ടുവിലത്തെ യാത്ര പറയണമെന്നു ഞങ്ങളോടപേക്ഷിച്ചിട്ടു്.

ഗോഹൻ:—എന്തിനു നീ ഭംഗിപറയുന്നു? പകരം കൊന്നേയ്ക്കാനല്ലയോ കൊച്ചുക്കുരു പറഞ്ഞതു്.

സംസ്ഥാ:—എന്നാ രണ്ടിനേം ഒന്നിച്ചുകാച്ചിക്കള.

ചണ്ഡാലന്മാർ:—അടിയത്തിങ്ങക്കു് അതിനു കല്പനയില്ല.

ചാര:—ഉണ്ണീ, അമ്മയുടെ അടുക്കൽ പോക. മൈത്രേയ, പൈതലിനെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോക. ഇവനും ബ്രാഹ്മണിയും തപോവനത്തിൽ പോയി താമസിക്കട്ടെ. ഇവരെ ഞാൻ തോഴരെ ഏല്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

വിദ്വ:—വേരു പൊട്ടിയാൽ മരം വളരുമോ?

ചണ്ഡാലന്മാർ:—തമ്പുരാനാർ അങ്ങെഴുന്നള്ളണം. ഇനിയത്തെ പോക്കു് വേറെയാണു്.

വിദ്വ:—ഉണ്ണീ! അപ്പനെ നമസ്കരിക്കൂ.

(ബാലൻ നമസ്കരിക്കുന്നു)

വിദ്വ:—രോഹസേനാ വരൂ; ഞാൻ എടുത്തുകൊള്ളാം.

(ബാലനെ കൈക്കൂപ്പിപ്പിച്ച് കൊണ്ടുപോകുന്നു)

സംസ്ഥാ:—ആശല്യം തുലഞ്ഞല്ലോ. ഇനി പുളിയെ വേഗം കൊണ്ടുപോവിൻ.

അണിയറയിൽ:—അരുതെ, അരുതെ! ആയ് ചാരദത്തനെ കൊല്ലരുതെ!

ഗോഹൻ:—ആകാശത്തിലിതാ അശരീരി വാക്കുകേൾക്കുന്നു.

അഹിന്തൻ:—ഇക്കാലത്താണോ അശരീരിവാക്കു്?

സംസ്ഥാ:—(വിചാരം) ആ ശാമിദ്രാഹി സ്ഥാവരകന്റെ വിളിയാണിതു്. ഞാൻ അവനെ വിലക്കുവെച്ചു നന്നായല്ലോ. (ചെളിവായിട്ടു്) വേഗം നടക്കിൻ! ഈ കൊലപ്പുള്ളിയെ എന്റെ പടിവാതലിൽ താമസിപ്പിക്കരുതു്.

ഗോഹൻ:—(സ്വകാശമായിട്ടു്) അഹിന്താ, തമ്പുരാൻ ഇത്ര തിടുക്കമാണെങ്കിൽ നമ്മളെ എന്തിനു് ശ്രമപ്പെടുത്തുന്നു? തന്നത്താനെ കഴുവേററം കഴിച്ചേയ്ക്കട്ടെ.

അഹിന്തൻ:—അതിനും ഇങ്ങേരു മടിക്കയില്ല.

അണിയറയിൽ:—എനിക്കു സഹിക്കുന്നില്ല. വന്നതു വന്നു ഡം.

ചണ്ഡാലന്മാർ:—ഇതാ ആരോ മാളികയിൽനിന്നെടുത്തുചാടി.

(അനന്തരം മാളികയിൽ നിന്നുചാടി കമഴ്ന്നുവീണ നിലയിൽ സ്ഥാവരകൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

സംസ്ഥാ:--(വിചാരം) കാര്യംതെറ്റി. (വെളിച്ചമായിട്ട്) ഞാൻ മേടയിൽ ചങ്ങലവെച്ചിട്ടിരുന്ന പ്രാന്തപ്പെട്ടവന്റെ എടുത്തു ചാടിക്കളഞ്ഞോ? (അടുത്തു ചെന്നിട്ട്) അപ്പനേ സ്ഥാവരക!

സ്ഥാവരകൻ:--(പിറണ്ടിട്ട് കൈക്രിയകൾ കാണിക്കുന്നു)

ഗോഥൻ:--ഇങ്ങേരാണെന്ന് കൊല്ലരുതേ എന്നു വിളിച്ചത്. പാപം! മാറിച്ചവീണതിൽ മിണ്ടാൻ വയ്യാതായിപ്പോയി.

സംസ്ഥാ:--പ്രാണമുഴുത്തിട്ടാണ് ഇവനെ ഞാൻ ബന്ധി[സ്ഥി]ച്ചിരുന്നത്. താഴെ ചാടീട്ടും ചാവാത്തതു ഭാഗ്യം. പാവമേ നീയെന്നിന്നു കൈക്രിയ കാണിക്കുന്നു?

ഗോഥൻ:--കൈക്രിയ കാണിക്കുന്നതും ഇങ്ങേരുമുവേ പറഞ്ഞതുതന്നെയാണ്.

സംസ്ഥാ:--(വിചാരം) ഇവൻ സംഗതിയെല്ലാം വിളിച്ചു പറയുമുന്പു ഇവനെ ഇവിടുന്നു തള്ളണം (വെളിച്ചമായിട്ട്) ആരവിടെ? (ഒരു പരിചാരകൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

പരി:--ഉത്തരവ്.

സംസ്ഥാ:--ഈ സ്ഥാവരകനെ കൊണ്ടുപോയി ശുശ്രൂഷിക്കൂ.

പരി:--ഉത്തരവ് (സ്ഥാവരകനെയും കൊണ്ടുപോയി)

അഹിന്തൻ:--(സ്വകാര്യമായിട്ട്) ചങ്ങാതി, ഇതിലെന്തെല്ലാമാ കഴിപ്പിക്കുകയുണ്ട്. നമ്മൾ എത്രപേരേ ശുദ്ധത്തിൽ കേറീട്ടുണ്ട്? ഇത്ര കോലാഹലം ഇതുവരെ കണ്ടിട്ടില്ല.

ഗോപൻ:— ഇന്നത്തെപ്പുള്ളി സാമാന്യക്കാരനല്ലല്ലോ! ആദ്യം, ഇന്നു നിന്റെ ഉൾമലേ?

അഹിന്തൻ:— അല്ലേ, നിന്റേതാണ്.

ഗോപൻ:— എനിക്കെന്തോ മനസ്സുമാടിക്കുന്നു.

സംസ്ഥാ:— (വിചാരം) ഇനി ആ കിഴക്കാരികൂടി ചാടിവരുന്നതിനുമുമ്പ് കാര്യം നടത്തിക്കണം. (ചെളിവാരിട്ട്) ചന്ദ്രധാരമാരെ, നിങ്ങളെന്തോന്നാണുമാന്തിക്കുന്നത്!

അഹിന്തൻ:— ഒന്നുമില്ല. തമ്പുരാനെ, വേഗം പോണമെന്നു പറഞ്ഞതത്രെ.

സംസ്ഥാ:— എന്നാൽ നടക്കിൻ (എല്ലാവരും നടക്കുന്നു)

ചാരു:— (വിചാരം) ഈ ഭൂഷാത്മാവ് ബലപ്പെടുന്നു. എനിക്കും പരലോകഗതയായ പ്രിയയെ സന്ദർശിക്കാൻ ഉൽക്കണ്ഠ വർദ്ധിക്കുന്നു.

അഹിന്തൻ:— ഇതാ കന്നിയിൽ കാണുന്നതാണ് ചുട്ടുകാട്. അങ്ങോട്ടു കേരളം മുൻപു തന്നെ ഈ ചൈത്രത്തിന്റെ പടിക്കൽ വെച്ചു വിളംബരം ഒന്നുകൂടി വായിക്കാനുള്ളതു കഴിഞ്ഞു. (തമിഴ് കേൾക്കുന്നു)

സംസ്ഥാ:— തമിഴ് കേട്ടു ശമ്പ്രാശിപ്പട്ട ഇതാ! ഇളകിവരുന്നു അല്ലല്ലോ, ഇന്നലത്തെ തല്ലുകൊള്ളി മൊട്ടയാൻ എല്ലാക്കും നന്ദേ!

(ഗോപൻ സാവധാനത്തിൽ വിളംബരം വായിക്കുന്നു)

അഹിന്തൻ:— മഹാജനങ്ങളേ! നിങ്ങൾ ഭയപ്പെടരുത് ഇവിടെ നിങ്ങളും. ഞങ്ങളുടെ പിന്നാലെ വരരുത്.

സംസ്ഥാ:--മാറിപ്പോവിൻ, മാറിപ്പോവിൻ (വടി വീശുന്നു).

ചണ്ഡാലന്മാർ:--തമ്പുരാനും അടിയത്തിന്റെ കൂട്ടത്തിൽതന്നെയോ?

സംസ്ഥാ:--എന്റെ പ്രിയപ്പെട്ട വശന്തശ്ശനത്തെക്കിടക്കുന്ന ഈ ഭുജന ശിക്ഷിക്കുന്നതു കാണാത്താൽ എനിക്കു കണ്ണെന്തിനു?

ഗോമൻ:--ആയുധാഭരണ, ഇതാണു വധസ്ഥാനം. ഇടതു കാലുവെച്ചു് ധൈര്യമായി കേറണം.

ചാരു:--എനിക്കു് അധൈര്യം ലേശമില്ല.

(എല്ലാവരും കേറുന്നു)

അഹിന്തൻ:--ആയുധാഭരണ, എന്നാലിനിശൂലം ഇഷ്ടാടു തന്നിട്ടു് ഈ പീഠത്തിൽ ഇരിക്കാം.

(ചാരുത്തൻ പീഠത്തിൽ ഇരിക്കുന്നു.)

ഗോമൻ:--ജനിച്ചാൽമരിക്കും, മരിച്ചാൽജനിക്കും; എളിയാൻ പെരിടയാനാകും; പെരിയോൻ എളിയാനാക. വാനാളും കുതിരാനും കരകണ (ഗ്രഹണ)പ്പിണിയുണ്ടാം. ധർമ്മ ജയം! ഇതാണു് ഒടുവിലത്തെ ചടക്കു്. ഇനി അടിയൻ കൈക്കുറപ്പാടു ചെയ്യാൻ പോകുന്നു. തമ്പുരാനു് ഇഹലോകത്തിൽ ഉള്ളതിലും പ്രിയപ്പെട്ടതേതാ അതിനെ സ്മരിച്ചുകൊള്ളണം.

ചാരു:--(കണ്ണടച്ചു യൂനിച്ചുകൊണ്ടു്)

പ്രിയതമയവര താനേ, കീഴ്മലുള്ളലോക-

ദയമതിലെവിടെത്താനാകിലും, ധന്യശീല

നയകൃതമപവാദം നീക്കിയെണ്ണുന്നു!

നിയതിനതിയിലെല്ലാം ധർമ്മക്ഷോഭമെങ്കിൽ.

ഓ! പ്രിയെ! വസന്തസേന!

അണിയറയിൽ:—ഇതാ വസന്തസേന! ഇതാ വസന്തസേന! (എന്നു കോലാഹലം)

സംസ്ഥാ:—(തീരിഞ്ഞുനോക്കിട്ട്) അയ്യോ! പുരുഷൻ മെല്ലാം ഇങ്ങോട്ടു പാഞ്ഞെത്തുന്നു!

(ആരംഭത്തിരക്കിനിടയിൽ കൂടി വസന്തസേനയും ബാല സന്യാസിയും ഓടിക്കുറി പ്രവേശിച്ചിട്ട്. സന്യാസി ചണ്ഡാലന്റെ കൈ തട്ടുന്നു. വസന്തസേന ചാരദത്തനെ ആലിംഗനം ചെയ്യുന്നു)

ചണ്ഡാലന്മാർ:—എന്ത് വസന്തസേനയോ നമ്മുടെ ഭാഗ്യം.

സംസ്ഥാ:—അയ്യോ! ചതിച്ചല്ലോ! പഞ്ചമാപാവി ചതിച്ചല്ലോ! ഇനി എന്നെ വെച്ചേക്കുമോ?

(ഓടാൻ ഭാറിക്കുന്നു. ചണ്ഡാലന്മാർ തടയുന്നു.)

വസന്ത:—എന്റെ ആയു ചാരദത്താ ഇതെന്തുകഥയാണു്?

ചാര:—കണ്ണടച്ചുകൊണ്ടുതന്നെ ഓ! പ്രിയെ വസന്തസേന, നമ്മുടെ ഈ സമാഗമം ഇഹലോകത്തിലോ പരലോകത്തിലോ?

വസ:—ആയുസ് കണ്ണുതുറന്നു നോക്കണം. ദൈവം നമ്മെ തുണച്ചു. നാം രണ്ടുപേരും ഇഹലോകത്തിൽതന്നെയാണു്.

ചാര:—(ചുറ്റിനോക്കിട്ട്) എനിക്കു നല്ല വിശ്വാസം വരുന്നു. പ്രിയേ, നീ സ്വപ്നലോകത്തുനിന്നു് എന്നെ തുണയ്ക്കാൻ വന്നതല്ലല്ലി.

വസ:—ആയുസ്സ് ഈ വധുപിറത്തിൽ നിന്നെഴു ന്നേല്ക്കണം. ഞാൻ സംഗതിയെല്ലാംപറയാം. (രണ്ടുപേരും എഴുന്നൽക്കുന്നു)

ചാരു:—(സന്യാസിനെ നോക്കിട്ട്) ഈ ധാർമികനേ താണു്.

വസ:—(സംസ്ഥാനകനെ ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചിട്ട്) ഈ ഭുക്താത്മാവു് എന്നെക്കൊന്നും. (ഭീക്ഷുവിനെ നോക്കിട്ട്) ഈ ധാർമികൻ എന്നെയും അങ്ങെയും ജീവിപ്പിച്ചു.

ചാരു:—അതെങ്ങനെ?

വസ:—ചൈത്ര്യത്തിന്റെ നടയിൽവെച്ചു വിളംബം വായിക്കുന്നതുകൂട്ട് എന്നെ ഇവിടെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു വന്നതും, ഉദ്യാനത്തിൽ മുർഛിച്ചുകിടന്നപ്പോൾ ചൈത്ര്യത്തിലേക്കു കൊണ്ടുപോയതും ഇദ്ദേഹമാണു്.

സന്യാ:--ആയുസ്സ് സംവാഹകനായിരുന്ന എന്നെ ഓർമ്മിക്കണമെന്നപേക്ഷ.

വസ:--ഇദ്ദേഹം ചൂതുകളിയിൽ തോറ്റ വൈരാഗ്യത്താൽ ഇയിടെ സന്യസിച്ചതാണു്.

സന്യാ:--ഈ ആയു് എന്നെ സഭികനിൽ നിന്നു രക്ഷിച്ചു.

ചാരു:--പ്രിയയ്ക്കു് എന്തപകടമാണു പററിയതു്?

സ്ഥാവാകൻ:--(ചാടിക്കയറി പ്രവേശിച്ചിട്ട്) ശേഷം ഈ ഭാഗ്യദാഷി ബോധിപ്പിക്കാം. (സംസ്ഥാനകനെ നോക്കിക്കൊണ്ടു്) ഞാൻ ഈ മഹാപാപിയുടെ വണ്ടിക്കാരനാണു്. ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ വണ്ടി ഞാൻ ഉദ്യാനത്തിലേയ്ക്കു കൊണ്ടുപോകുമ്പോൾ ആയുസ്സിന്റെ പടിവാതലിൽ സ്വപ്നനോ നിറുത്തിട്ടു് ഭാരവണ്ടിക്കാരെ സഹായിക്കാൻ എന്നിങ്ങു പോകേണ്ടിവന്നു. അപ്പോൾ കൊച്ചമ്മ

തൊറിലുരിച്ച് എന്റെ വണ്ടിയിൽ വന്നുകുറിയതറിയാതെ ഞാൻ ഈ സാധുവിയെ ഉച്ചാനത്തിൽ കൊണ്ടുവിട്ടു. ശേഷം കൊച്ചമ്മതന്നെ പറഞ്ഞല്ലോ.

സംസ്ഥാ:--ഇനി ഞാനിങ്ങനെയൊന്നും ചെയ്യല്ല.

ചാര:--പ്രിയേ വസന്തഃസനേ, ഞാൻ ഉറപ്പിച്ചു പോലെ ഈ മുർഖൻ തന്നെയാണു നിന്നെ ഹിംസിച്ചത്; പഴി എന്റെ പേരിലും ആരോപിക്കാൻ ശ്രമിച്ചു.

നരകത്തിൽ പതിക്കുന്ന നരകങ്ങളെന്നെയും,

തരുന്നോക്കി പതിപ്പിക്കാൻ; തിരനീക്കി പതിവുത 14

സംസ്ഥാ:--ദേവി.....അല്ല, ആയു ചാരദത്ത, എനിക്ക് വേദം പിണഞ്ഞുപോയി.

വസ:--ധർമ്മിയനായ ആയുന്റെ മാഹാത്മ്യത്താൽ എല്ലാം മംഗളമായി കലാശിച്ചു.

ചാര:--പ്രിയേ, വേതിയുടെ പ്രണയപ്രഭാവം ആശ്ചര്യം തന്നെ. എനിക്കാകട്ടെ ഇപ്പോൾ--

വധവാലമധുക മാലയായി,

പുളവസ്ത്രം വരുന്ന മന്ത്രകോടി;

മുരശിൻ ധ്വനിയാ മുദംഗശോഷം;

കൊലത്തൂലം കലവൈജയന്തിയത്രേ

15

സന്യാസി:-- പരമാപകാരിയായ ആയുൻ ശ്രേയസ്സുകൾ വരാനിരിക്കുന്നു തയ്യാറല്ല.

അണിയറയിൽ:--(കോലാഹലത്തിനിടയിൽ)

വിജയി മഖമുഖത്തിൽ ഭക്ഷണേവെന്ന ദേവൻ;

വിജയി ധനമുഖത്തിൽ കസേനക്കൊന്ന ധീരൻ;

വിജയി യജനമദ്ധ്യേ പാലകൻ പകൽനിന്നും

വിജയിതമുഖക വാണോരാട്ടുകൻ ധീരസൂതൻ

16

(എല്ലാവരും കേട്ടു വിസ്മയിക്കുന്നു)

ശവിലകൻ:—ബലപ്പെട്ട പ്രവേശിച്ചിട്ട്

ഭൂപാലാധനമായ പാലകനെ ഞാൻ

ധംസിച്ച് കൂസാൻ താൻ;

ഗോപാലോത്തമനാകമാർത്തുകമഹാ-

ഭാഗന്ന ഭാഗ്യാചിതം

ഭൂപാലാസ്സഭമേകിനേനമ തദീ-

യാജ്ഞാൻസാരേണ ചെ-

ന്നാപല്ലംചനയിൽ തുണയ്ക്കുന്നമിനി

ശ്രീചാരുദത്തന്നാദൻ

17

(അടുത്തുചെന്ന ചാരുദത്തനെ സാക്ഷാംഗം നമസ്കരിക്കുന്നു)

ചാരു:—(ഏഴുനേല്പിച്ചിട്ട്) മഹാനഭവാനായ അങ്ങു്
ആരാണു്? എന്തിനു എന്നെ വന്ദിച്ചു്?

(ശവിലകൻ വസന്തസേനയെ നോക്കുന്നു)

വസ:— ആയു് മൈത്രേയന്റെ കൈയിൽനിന്നു്
എന്റെ ആഭരണം സമ്മാനം വാങ്ങിയ പുള്ളിയാ
ണിതു്.

ശവിലകൻ:—ആ അപരാധത്തിനു ഞാൻ ക്ഷമയാ
ചെന്നു ചെയ്തുകൊള്ളുന്നു.

ചാരു:—(ശവിലകന്റെ തോളത്തു തട്ടിട്ട്) അങ്ങു മന്ദമ
ഭഗവാൻ ഉപഹാരം ആവശ്യപ്പെട്ടതേയുള്ളല്ലോ.
അതിന്റെ ഫലം എനിക്കും ലഭിച്ചു.

വസ:—ആയു് ശവിലക, ഈ കോലഃഫലം കേട്ട
തിന്റെ സംഗതി മനസ്സിലായില്ലല്ലോ.

ശവിലകൻ:—ശ്രീമതിയുടെ പ്രിയതമൻ ബന്ധനഭ്രഷ്ട
നായ ഒരു ഗോപയുവാവിന്റെ പ്രാണരക്ഷ ചെയ്തുകയ്യ
ണ്ടായി.

ചാരു:— മഹാനഭാവനായ ആയുധം അഭ്യർത്ഥിക്കുന്ന സിദ്ധാഭരതം ഫലിച്ചോ?

ശർവ്വ:—ഉവ്വ്. നമ്മുടെ ഭാഗ്യംകൊണ്ടു ഫലിച്ചു.

അന്നിയറയിൽ:— (വിജയി മഖമുഖത്തിൽ
(10—16) എന്ന ശ്ലോകം പിന്നെയും ചൊല്ലുന്നു)

(എല്ലാവരും കേട്ടു വിസ്മയിക്കുന്നു)

ചാരു:—നമുക്കു സന്തോഷത്തിനുമേൽ സന്തോഷം.

ശർവ്വ:—ആ ആയുധമഹാരാജാവു സിംഹാസനാരോഹണം ചെയ്തു ക്ഷണത്തിൽത്തന്നെ അരുളിച്ചെയ്ത ആജ്ഞ അനുഷ്ഠിക്കാനാണ് ഞാൻ ഇവിടെ വന്നതു്.

ചാരു:—ശ്രീമാനായ ആയുധമഹാരാജാവിന്റെ കല്പന എന്താണ്?

ശർവ്വ:—“സുപ്രതീരത്തിൽ കശാവതീനഗരിയും ചുറ്റുമുള്ള പ്രദേശങ്ങളും മഹാരാജാവു ആയുധവിട്ടുതന്നിരിക്കുന്നു. അതിനെ ആയുധം സ്വീകരിക്കണം” എന്നു .

വസു:—(വിചാരം) ഇതും വാങ്ങിക്കൂടാമോ എന്താ?

ചാരു:—മഹാരാജാജ്ഞയെ ഞാൻ ശിരസാ വഹിക്കുന്നു.

ശർവ്വ:—ആയുധം വസന്തസന്തേ, പരിമുഷ്ടനായ മഹാരാജാവു ശ്രീമതിക്കു കലസ്ത്രീസ്ഥാനം തന്നിരിക്കുന്നു. (വെൺപട്ടു സമർപ്പിക്കുന്നു)

വസു:—എനിക്കു ഇതിനുമേൽ കൃതാർത്ഥത വരാതില്ല.

ശ്വപി:--(സന്യാസിയുടെനേരെ തിരിഞ്ഞിട്ട്) ഭഗവൻ ഭിക്ഷാ, ആർക്കുമാരാജാവിന്റെ മഹാമാതൃനായ ശ്വപിൾകൻ അങ്ങക്കു കലപതിസ്ഥാനം തരുന്നു.

സന്യാസി:--ഉപാസക, ബുദ്ധദേവൻ അങ്ങ അനുഗ്രഹിക്കട്ടെ.

ശ്വപി:--സ്ഥാവരകാ, നീ ഇന്നുമുതൽ ഭാസനല്ല.

സ്ഥാവ:--എനിക്കനുഗ്രഹമായി.

ശ്വപി:--ചണ്ഡാലന്മാരെ, ആർച്ചാഭജത്തേറെ ശരീരസ്സും ലഭിച്ചതോടുകൂടി നിങ്ങളുടെ ചണ്ഡാലത്വം പോയിരിക്കുന്നു.

(ചണ്ഡാലന്മാർ ചാരുദത്തനെ നമസ്കരിക്കുന്നു)

ശ്വപി:--(സംസ്ഥാനകന്റെ നേരെ തിരിഞ്ഞിട്ട്) എന്താ മഹാപാപി, നീന്നെ.....

സാസ്ഥാ:--ആർച്ചാഭജത്താ ശരണം! ശരണം!

ശ്വപി:--ആർച്ചൻ അസ്ഥാനത്തിൽ അനുകമ്പ ചെയ്യരുതെന്നു പ്രാർത്ഥിക്കുന്നു.

ചാരു:--ശത്രു ശരണം ഗമിച്ചാൽ

ശത്രുത്തിൻ പാതമല്ല തൽഗാത്രം;

അപകാരത്തിന്നു ബതലാ-

യുപകാരം ചെയ്കതാനവനു വധം

18

ശ്വപി:--എന്നാൽ ഇവനെ വധിക്കുന്നില്ല; നെറ്റിയിൽ കാക്കക്കുറുപ്പു കാച്ചിവെച്ചു വിട്ടേയ്ക്കാം.

വസന്ത:--ആർച്ചപുത്രാ ഇനി നമുക്കുചെന്ന് ആർച്ചയായ ധൃതാദേവിയെ ആശ്വസിപ്പിക്കണം.

ചാരു:--ശരിതന്നെ.

ശവി:—ആത്മ ചാരുദത്ത, അക്കേയം ഇനി എന്തു പ്രിയമാണ് ഞാൻ ചെയ്യേണ്ടത്?

ചാരു:—ചാരിതം ശുദ്ധമായി; ചരണപതിതനാം
ശാത്രവൻ മകനായി,
വൈരിശ്രീ നിഗ്രഹിച്ചെന്നതിമഹിതസുഹൃ-
ത്താത്മകൻ നാടുവാണ;
നാലീരണം ലഭിച്ചേൻ; പുരുഷവര ഭവാൻ
മിത്രമായിച്ചേഞ്ഞു;
പാരിൽ പ്രാർത്ഥിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നില്ലപരിയാ-
യെന്തു ഞാൻ ചെയ്യവേണ്ട? 19

എന്നാലുമിത്രയുമിരിക്കട്ടെ:—

[ഭരതവാക്യം]

ധർമ്മം ജഗൽ സ്ഥിതികരം സതതം ജയിക്ക;
ശർമ്മം ലഭിക്ക സുജനം ലഭപീഡയെന്നേ;
നിർമ്മലം നൃപതിമാരമരിൽപ്പെടാതെ
സന്മാർഗ്ഗനിഷ്ഠയോടു നാടു ഭരിച്ചുവാഴ്ക.

20

(എല്ലാവരും പോയി)

ശ്രീ ഭം .

ചില പ്രസിദ്ധീകരണങ്ങൾ

		രൂ.	ബ.
പാഠപുസ്തകം 1-ാം, 2-ാം ഭാഗങ്ങൾ	...	1	12
ടി 3-ാം ഭാഗം	...	2	8
മദ്ധ്യമധ്യാഹ്നം എ. ആർ.	...	1	8
കേരളപരീക്ഷാവിധി	ടി	5	0
മോളവികാണിമിത്രം (നാടകം)	ടി	1	0
മലയവിലാസം	ടി	0	4
സാഹിത്യസംഹാരം ഒന്നാം ഭാഗം	ടി	1	0
ടി രണ്ടാം ഭാഗം	ടി	1	8
നളചരിതം ആട്ടക്കഥ	ടി		
(കുറുപ്പ്) I & II	...	1	8
അഷ്ടകമരസംഭവം	ടി	1	0
ചരമത്തറ	ടി	1	8
കല്യാണമത്സരം (നേതാവ്)	...	1	14
പാർവ്വതീ	"	1	8
പുനർകോട്ടസ്ഥാപനം	"	1	8
രാമരജാവാഹദൂർ 1-ാം 2-ാം ഭാഗങ്ങൾ	"	1	8
സ്റ്റേജ്	"	1	14
ജ്യോതിഷം	"	2	10
കുഞ്ചൻമേനോൻ	"	1	8
ശ്രീമഹാഭാരതം (കിളിപ്പാട്ട്)	...	3	0
അഷ്ടമഹാഭാരതം (തർജ്ജമ)	...	3	0
അഷ്ടമഹാഭാരതം സമ്പൂർണ്ണം 1-ാം ഭാഗം	...	1	8
ടി 2-ാം ഭാഗം	...	1	8

ബി. വി. ബുക്ക് ഡിപ്പോ & പ്രിൻറിംഗ് വർക്ക്
തിരുവനന്തപുരം. (ബ്രാഞ്ച്) തൃശ്ശിവപേരൂർ.